

NOWY DWÓR
MAZOWIECKI
www.nowydwormaz.pl

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA NOWY DWÓR MAZOWIECKI

na lata 2018-2030

Projekt do konsultacji społecznych

listopad 2017 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
2. Formuła prac	6
3. Analiza SWOT	8
4. Wizja rozwoju Miasta	13
5. Misja rozwoju Miasta	14
6. Cele i przedsięwzięcia rozwoju Miasta	15
6.1. Cele strategiczne	15
6.1.1 Cel strategiczny 1. Miasto wysokiej jakości życia	17
6.1.2 Cel strategiczny 2. Miasto atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni	22
6.1.3 Cel strategiczny 3. Miasto spójnej i innowacyjnej polityki gospodarczej	26
7. Wdrożenie Strategii wraz z procedurą monitorowania i ewaluacji	28
7.1. Założenia systemu wdrażania	27
7.2. Monitoring	31
7.3. Ewaluacja	33
7.4. Wskaźniki realizacji celów operacyjnych	35
8. Diagnoza Uwarunkowań Społeczno-Gospodarczych Miasta	39
8.1. Informacje ogólne	39
8.2. Rozwój społeczny	42
8.2.1. Demografia	42
8.2.2. Warunki życia mieszkańców	50
8.2.3. Edukacja (w tym edukacja przedszkolna, podstawowa, średnia, zawodowa, wyższa)	56
8.2.4. Ochrona zdrowia	75
8.2.5. Pomoc społeczna i rozwiązywanie problemów społecznych	82
8.2.6. Aktywność obywatelska i społeczeństwo informacyjne	88
8.2.7. Podsumowanie	99
8.3. Rynek pracy	102
8.4. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	108
8.4.1. Instytucje kultury	108
8.4.2. Wydatki na kulturę i dziedzictwo kulturowe	121
8.4.3. Dziedzictwo kulturowe i jego ochrona	122
8.4.4. Podsumowanie	128
8.5. Rekreacja i sport	130
8.6. Turystyka	137
8.6.1. Atrakcje turystyczne	137

8.6.2. Baza noclegowa	144
8.6.3. Podsumowanie	148
8.7. Potencjał przyrodniczy oraz ochrona środowiska i przyrody	149
8.8. Potencjał przestrzenny (w tym obszary wymagające rewitalizacji)	161
8.9. Transport i infrastruktura techniczna	172
8.9.1. Sieć komunikacyjna (transportowa)	172
8.9.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	179
8.9.3. Sieć gazowa	180
8.9.4. Infrastruktura teleinformatyczna	181
8.9.5. Gospodarka odpadami	184
8.9.6. Podsumowanie	185
8.10. Potencjał gospodarczy (w tym warunki prowadzenia działalności gospodarczej i działalność innowacyjna oraz struktura gospodarki)	186
9. Wyniki badania społecznego	195
10. Analiza problemów	212
10.1. Analiza problemów w obszarze społecznym	214
10.2. Analiza problemów w obszarze zasobów, infrastruktury i środowiska	218
10.3. Analiza problemów w obszarze gospodarczym	219
Spis tabel	220
Spis rysunków	225
Spis wykresów	226

1. WPROWADZENIE

Planowanie strategicznego rozwoju miasta wymaga kompleksowego podejścia i uwzględnienia wszystkich sfer jego funkcjonowania, które dodatkowo są uzależnione od występowania wielu czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Strategia rozwoju jest dokumentem ogólnym, zawierającym scenariusz osiągnięcia celów, który ma doprowadzić do ich urzeczywistnienia.

Nowo powstała Strategia rozwoju Nowego Dworu Mazowieckiego uwzględnia politykę rozwoju miasta w perspektywie do 2030 roku. Stanowi wytyczne dla władz lokalnych oraz różnych organizacji oraz stanowi deklarację, w jakim kierunku będzie zmieniał się miasto przez najbliższe lata. Strategia Rozwoju Nowego Dworu Mazowieckiego na lata 2018-2030 zastępuje Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Nowy Dwór Mazowiecki do roku 2017, uchwaloną w 2001 r. i zaktualizowaną w 2015 r.

Prace nad Strategią na lata 2018-2030 były realizowane metodą mieszaną: partycypacyjną i ekspercką. Od początku procesu zaangażowana była społeczność lokalna, jak również przyszli realizatorzy strategii. Niniejszy dokument jest wynikiem uspołecznionego procesu pracy, który był wspierany przez fachową wiedzę i doświadczenie ekspertów.

Niniejsza Strategia jest dokumentem kierunkowym i w sposób kompleksowy regulującym kwestie związane z rozwojem miasta. Opracowanie Strategii poprzedziła diagnoza aktualnej sytuacji miasta, której elementy stanowiły diagnoza ilościowa oraz badanie społeczne.

Zarówno wyniki konsultacji społecznych, jak i później przeprowadzonych warsztatów stworzyły obraz miasta wyłaniający się z opinii mieszkańców stanowiący diagnozę jakościową. Uzupełnieniem jakościowego podejścia była diagnoza uwarunkowań społeczno-gospodarczych miasta stworzona przez ekspertów.

W Strategii stworzono obraz miasta w przyszłości oraz wyznaczono cele i zadania na kolejne 12 lat. Perspektywa czasowa nowej Strategii obejmuje rok 2030, co pozwoli na wpływanie na długookresowe procesy i zarządzanie rozwojem w kolejnych kadencjach. W dokumencie określono także sposób jego wdrożenia oraz system monitoringu i ewaluacji, który umożliwia ocenę rezultatów Strategii.

2. FORMUŁA PRAC

Prace nad Strategią na lata 2018-2030 były realizowane metodą mieszaną: partycypacyjną i ekspercką. Niniejszy dokument jest wynikiem uspołecznionego procesu pracy, który był wspierany przez fachową wiedzę i doświadczenie ekspertów.

ETAPY PRACY NAD STRATEGIĄ

I etap	II etap	III etap	IV etap
BADANIA OPINII MIESZKAŃCÓW	ANKIETY: • DLA MIESZKAŃCÓW • DLA TURYSTÓW	SPOTKANIA TEMATYCZNE Z MIESZKAŃCAMI NA OSIEDLACH	WARSZTATY TEMATYCZNE

W 2016 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, których celem była identyfikacja potrzeb, problemów oraz pomysłów mieszkańców na dalszy rozwój miasta. Konsultacje stanowiły punkt wyjścia do dalszych prac nad Strategią. W ramach konsultacji przeprowadzone zostało badanie społeczne, w tym badanie opinii w formie wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo z mieszkańcami, ankiety dla mieszkańców oraz ankiety dla turystów. W trakcie konsultacji odbyło się także 9 spotkań tematycznych z mieszkańcami na osiedlach.

Od kwietnia do listopada 2017 r. zorganizowany został cykl warsztatów tematycznych z udziałem wszystkich grup interesariuszy. Na spotkaniach zdefiniowane zostały problemy oraz wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju w zakresie usług publicznych, warunków i jakości życia mieszkańców, potencjału kulturowego i turystycznego, infrastruktury, przestrzeni i środowiska oraz rozwoju gospodarczego. Efektem warsztatów z udziałem kluczowych interesariuszy było również wypracowanie propozycji celów operacyjnych i zadań realizacyjnych oraz wstępnej wizji, misji oraz celów strategicznych.

Zarówno wyniki konsultacji społecznych, jak i później przeprowadzonych warsztatów stworzyły obraz miasta wyłaniający się z opinii mieszkańców, stanowiący diagnozę jakościową. Uzupełnieniem jakościowego podejścia była diagnoza uwarunkowań społeczno-gospodarczych miasta stworzona przez ekspertów. Diagnozę stanu miasta przeprowadzono metodą desk research, zakładającą scalenie oraz szczegółową analizę danych zastanych, rozproszonych w różnych źródłach. Diagnoza uwarunkowań społeczno-gospodarczych Nowego Dworu Mazowieckiego powstała w oparciu o dane i informacje publicznie dostępne, przede wszystkim dane ilościowe i statystyczne z Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego, a także inne informacje faktograficzne i ilościowe przekazane przez Urząd Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.

Aby dokonać oceny obecnych uwarunkowań rozwoju miasta zastosowane zostało kryterium porównawcze oraz kryterium czasowe. Jako jednostki do analiz porównawczych zostały wybrane miasta, będące siedzibami powiatu o podobnej do Nowego Dworu Mazowieckiego liczbie ludności: Bochnia, Brzeg, Środa Wielkopolska, Świdnik oraz Wyszaków. Oceniano również poziom rozwoju miasta w czasie ostatnich 5 lub 4 lat, w zależności od dostępności danych były to lata 2012-2016 lub 2012-2015.

Prezentowany projekt strategii zostanie poddany konsultacjom społecznym. Zebrane uwagi zostaną wykorzystane do przygotowania ostatecznej wersji strategii, która zostanie przedłożona do zatwierdzenia Radzie Miejskiej Nowego Dworu Mazowieckiego.

3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT dla Nowego Dworu Mazowieckiego została sporządzona w oparciu o wnioski z:

- prac analitycznych nad diagnozą uwarunkowań społeczno-gospodarczych miasta,
- przeprowadzonego badania opinii społecznej,
- spotkań i konsultacji,
- warsztatów z udziałem interesariuszy Strategii.

Atuty Miasta	Słabości Miasta
• Niski, spadający poziom bezrobocia • Dobre zabezpieczenie osób wymagających pomocy społecznej • Możliwość skorzystania przez osoby starsze z usług pomocy społecznej za dopłatą	• Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach w stosunku do potrzeb • Niski poziom integracji mieszkańców • Niewystarczające nakłady na mieszkania komunalne • Niewystarczająca profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowia • Duża skala zjawiska roszczeniowych postaw wobec miasta i instytucji pomocy społecznej
• Bardzo szeroka oferta rekreacyjna i sportowa • Rozwinięta infrastruktura sportowa (boiska, baseny, siłownie, siłownie na świeżym powietrzu) • Dobry dostęp do informacji na temat oferty kulturalnej • Rosnąca liczba wydarzeń rekreacyjnych i okolicznościowych, które organizowane są przez społeczność lokalną, wspólnoty mieszkaniowe, szkoły • Szeroka oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna dla seniorów	• Słabo rozwinięte instytucje otoczenia biznesu • Monokultura struktury przemysłu w mieście (dominujący przemysł chemiczny) • Słaby rynek wewnętrzny • Niski poziom wynagrodzeń i duży udział umów śmieciowych w firmach działających w mieście
• Dobry poziom nauczania w szkołach - wysokie wyniki egzaminów • Stała poprawa stanu infrastruktury szkolnej, w tym szkoły zawodowej • Funkcjonowanie świetlic z programem profilaktycznym na każdym z osiedli	• Specyficzna struktura społeczna mieszkańców (duży udział ludności napływowej; struktura społeczna historycznie ukształtowana poprzez funkcje wojskowe) • Mały zachowany niematerialny dorobek kulturowy miasta

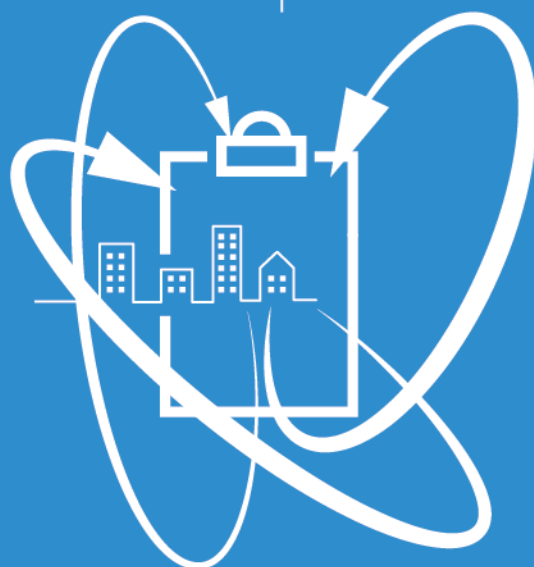
• Działające organizacje pozarządowe • Rozwinięta oferta organizacji pozarządowych adresowana do seniorów • Rosnąca liczba organizacji pozarządowych (ok. 20) aktywnych w pozyskiwaniu środków z gminy	
• Unikatowa atrakcyjność przyrodnicza miasta (wyjątkowe położenie w widłach rzek) • Dobre położenie komunikacyjne (multimodalność) • Lotnisko Warszawa Modlin • Bliskość Warszawy • Wiodąca marka turystyczna: Twierdza Modlin • Atrakcyjny potencjał kulturowy i przyrodniczy miasta • Atrakcyjny potencjał gospodarczy, kulturowy i przyrodniczy Twierdzy Modlin	• Niewystarczająca współpraca podmiotów branży turystycznej • Niewykorzystany potencjał turystyczny miasta • Nierozwinięte sieciowe zintegrowane produkty turystyczne • Brak obcojęzycznych usług przewodnickich • Niska atrakcyjność turystyczna centrum miasta • Mała atrakcyjność architektoniczna centrum miasta • Mała atrakcyjność estetyczna przestrzeni publicznych i funkcjonalności małej architektury • Niewykorzystany potencjał historycznej wielokulturowości miasta
• Systematyczna modernizacja infrastruktury technicznej liniowej i punktowej • Systematyczna rozbudowa sieci dróg gminnych • 95% miasta pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • Planowana realizacja zamierzeń Lokalnego Programu Rewitalizacji • Bardzo dobra dostępność terenów pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe • Tereny inwestycyjne dla różnych funkcji będące własnością miasta	• Niezintegrowany i niedostatecznie rozwinięty system ścieżek rowerowych • Niedostosowana do potrzeb mieszkańców komunikacja publiczna • Utrudnienia w przemieszczaniu się mieszkańców wynikające z podzielenia miasta rzekami i szlakiem kolejowym • Niedostatek środków finansowych na modernizację infrastruktury • Stare, niezaktualizowane plany zagospodarowania przestrzennego • Niezaktualizowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
• Edukacja ekologiczna prowadzona w szkołach i przedszkolach • Polityka ekologiczna miasta • Urząd przyjazny dla przedsiębiorców • Rozwijająca się branża hotelowa • Rozwijające się budownictwo wielorodzinne • Atrakcyjność ekonomiczna i środowiskowa miasta	• Niska gotowość przedsiębiorców do organizowania się • Niedostatek silnych liderów w środowisku przedsiębiorców • Zły stan technicznej dużej części budynków komunalnych • Mała innowacyjne rozwiązania problemów miasta • Wysokie koszty ogrzewania • Nieekologiczne zachowania części mieszkańców

Szanse	Zagrożenia
• Dostęp do kultury i edukacji oraz rynku pracy w Warszawie • Dostosowywanie kierunków kształcenia w szkołach średnich do potrzeb rynku pracy • Komercjalizacja usług opieki społecznej dla seniorów • Bogactwo krajowych i zagranicznych dobrych praktyk w zakresie rozwijania aktywności i rozwiązywania problemów społecznych • Dostępność transportowa i komunikacyjna • Współpraca z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków • Rozwój gospodarczy ościennych gmin	• Brak rozwiązań systemowych w zakresie wychodzenia z problemu dziedziczenia biedy, wykluczenia społecznego • Brak regulacji prawnych pozwalających na likwidację sytuacji pobierania środków przeznaczonych dla bezrobotnych przez osoby pracujące w szarej strefie • Wysoka konkurencyjność poziomu wynagrodzeń na rynku pracy w Warszawie • Bardzo duża konkurencyjność oferty handlowej Warszawy
• Dostępność środków w ramach programów pomocy UE w okresie 2014-2020 • Dostępne środki na podnoszenie kompetencji zawodowych, zdobywanie doświadczenia • Dostępność środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć Programu Rewitalizacji	• Niski poziom zaufania społecznego w Polsce w stosunku do innych krajów do instytucji publicznych oraz w relacjach pomiędzy obywatelami • Złożona struktura własnościowa poszczególnych elementów nabrzeża i rzek, utrudniająca zagospodarowanie w należyty sposób terenów rzek i nabrzeży oraz korzystanie z nich
• Potencjał społeczny, gospodarczy, , kulturowy i turystyczny Warszawy • Zamierzenia inwestycyjne właścicieli obiektów zabytkowych Twierdzy Modlin (koszary - smart city, spichlerz) • Rosnący popyt na rynku turystycznym • Duża dynamika wzrostu popytu na turystykę weekendową	• Drenaż rynku pracy w mieście ze względu na bliskość Warszawy • Atrakcyjność oferty usługowej, kulturalnej, edukacyjnej Warszawy • Bogata oferta instytucji otoczenia biznesu w Warszawie
	• Postępujące zjawisko wirtualizacji życia, wyłączania się ludzi z bezpośrednich relacji, związane z rozwojem nowych technologii informacyjno- komunikacyjnych • Postępująca alienacja ludzi związana ze sposobem zaspokajania codziennych potrzeb (transport indywidualny zamiast publicznego, zakupy przez Internet) • Starzejące się społeczeństwo

- Lokalizacja zakładów przemysłu chemicznego w granicach miasta
- Regulacje dotyczące funkcjonowania Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- Regulacje dotyczące obrotu zasobem mieszkaniowym gminy
- Regulacje prawne dotyczące zarządzania drogami na poziomie krajowym i wojewódzkim
- Nadmierne zmiany legislacyjne - mała stabilność prawa
- Zmniejszenie dostępu do środków zewnętrznych po roku 2020

MISJA, WIZJA I KIERUNKI ROZWOJU NOWEGO DWORU MAZOWIECKIEGO

4. WIZJA MIASTA

Wizja w Strategii rozwoju miasta jest wyobrażeniem pożądanego wizerunku i pozycji miasta w danym okresie w przyszłości przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań.

Nowy Dwór Mazowiecki w 2030 r. to miasto:

Wysokiego komfortu zamieszkania

- zielone i estetyczne, troszczące się o ład przestrzenny
- o wysokim poziomie warunków do życia
- wykorzystujące w pełni potencjał turystyczny (przyrodniczy i kulturowy)
- dobrze rozwiniętych usług, w tym usług publicznych o wysokim standardzie
- o konkurencyjnej i zdywersyfikowanej gospodarce

Otwartej i zintegrowanej wspólnoty

- zintegrowanych mieszkańców o silnej tożsamości lokalnej
- innowacyjne w działaniu i kreatywnie podchodzące do pojawiających się wyzwań
- dbające o pamięć o lokalnej historii i dziedzictwie
- atrakcyjne dla pracowników i pracodawców

O dobrze zorganizowanej przestrzeni publicznej

- kierujące się ideą zrównoważonego rozwoju
- nowoczesnej infrastruktury społecznej i komunikacyjnej
- z zagospodarowanymi brzegami rzek i rozwiniętą infrastrukturą rzeczna
- wspierające rozwój przedsiębiorczości i otwarte na nowe inwestycje

5. MISJA

Misja jest syntetycznie sformułowaną najogólniejszą koncepcją działania miasta, która określa najwyższego poziomu cel. Misja w Strategii tworzonej we współpracy z partnerami społecznymi stanowi również wspólne zobowiązania wobec przyszłości.

Misja Miasta Nowego Dworu Mazowieckiego do roku 2030

*Nowy Dwór Mazowiecki to efektywnie
zarządzane miasto, przyjazne
mieszkańcom, przedsiębiorcom i turystom,
w którym historia przeplata się z
nowoczesnością w widłach 3 rzek.*

6. CELE I PRZEDSIĘWZIĘCIA ROZWOJU MIASTA

Realizacji wizji i misji miasta służą cele strategiczne. Cele te określają rezultaty o istotnym znaczeniu dla długofalowego rozwoju miasta i ukierunkowują wykorzystanie zasobów miasta, także będących w kompetencjach sektora prywatnego i pozarządowego. Do celów strategicznych przypisane są cele operacyjne, które wyznaczają kierunki działań dotyczące zadań realizacyjnych.

Cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania realizacyjne powstały w procesie konsultacji społecznych, podczas warsztatów z instytucjami oraz zainteresowanymi osobami reprezentującymi różne grupy społeczne.

6.1. CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne zostały sformułowane w 3 głównych obszarach funkcjonowania miasta.

CEL STRATEGICZNY 1.

MIASTO WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA

CEL STRATEGICZNY 2.

MIASTO ATRAKCYJNYCH I FUNKCJONALNYCH PRZESTRZENI

CEL STRATEGICZNY 3.

MIASTO SPÓJNEJ I INNOWACYJNEJ POLITYKI GOSPODARCZEJ

Cel strategiczny 1. Miasto wysokiej jakości życia	Cel strategiczny 2. Miasto atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni	Cel strategiczny 3. Miasto spójnej i innowacyjnej polityki gospodarczej
Cel operacyjny 1.1. Zaspokojenie potrzeb w zakresie warunków życia mieszkańców	Cel operacyjny 2.1. Rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego skierowanego na wzrost atrakcyjności turystycznej miasta	Cel operacyjny 3.1. Rozwój rynku w sektorze usług
Cel operacyjny 1.2. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców	Cel operacyjny 2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta	Cel operacyjny 3.2. Dostosowanie profili kształcenia w placówkach edukacji funkcjonujących w mieście do potrzeb rynku pracy poprzez współpracę z przedsiębiorcami
Cel operacyjny 1.3. Zaspokojenie potrzeb w zakresie pomocy społecznej i opieki	Cel operacyjny 2.3. Poprawa jakości powietrza w mieście	Cel operacyjny 3.3. Wzrost wpływów z tytułu podatków do budżetu miasta
Cel operacyjny 1.4. Wysoki poziom zaspokojenia potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych mieszkańców	Cel operacyjny 2.4. Utrzymanie i udoskonalanie wysokiej dostępności komunikacyjnej miasta	
Cel operacyjny 1.5. Doskonalenie obsługi klienta w Urzędzie Miejskim i jednostkach organizacyjnych	Cel operacyjny 2.5. Wysoki poziom ładu przestrzennego w mieście	
	Cel operacyjny 2.6. Utrzymanie dobrej dostępności terenów inwestycyjnych na terenie miasta	
	Cel operacyjny 2.7. Rozwój miejsc aktywnego wypoczynku	

6.1.1. CEL STRATEGICZNY 1. MIASTO WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA

Pierwszy cel strategiczny dotyczy obszaru społecznego i zostanie osiągnięty poprzez realizację 5 celów operacyjnych:

Cel strategiczny 1:
Miasto wysokiej jakości życia

Cel operacyjny 1.1.
Zaspokojenie potrzeb w zakresie warunków życia mieszkańców

Cel operacyjny 1.2.
Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców

Cel operacyjny 1.3.
Zaspokojenie potrzeb w zakresie pomocy społecznej i opieki

Cel operacyjny 1.4.
Wysoki poziom zaspokojenia potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych mieszkańców

Cel operacyjny 1.5.
Doskonalenie obsługi klienta w Urzędzie Miejskim i jednostkach organizacyjnych

ZADANIA REALIZACYJNE

Cel operacyjny 1.1.

Zaspokojenie potrzeb w zakresie warunków życia mieszkańców

1. Podejmowanie działań zmierzających do stworzenia warunków do rozwoju mieszkalnictwa, budownictwa socjalnego i chronionego w tym do pozyskiwania mieszkań komunalnych dla osób potrzebujących
2. Konsekwentne nadzorowanie monitoringu i jego dalsza rozbudowa
3. Dalsze prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych związanych z tematyką dbania o czystość w mieście od najmłodszych lat
4. Współpraca z Nadleśnictwem w Jabłonie w celu rozwiązania problemu z dzikami chodzącymi swobodnie po terenie miasta
5. Systematyczna modernizacja budynków komunalnych
6. Prowadzenie edukacji nt. kultury komunikacji, w tym rowerowej (prawa i obowiązki rowerzystów, pieszych i kierowców samochodów), edukacja od przedszkola
7. Zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym
8. Podejmowanie działań pozwalających na zwiększenie dostępu do miejsc opieki dla osób niesamodzielnych i starszych w ośrodkach zapewniających pobyt dzienny
9. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny 1.2.

**Poprawa kondycji
zdrowotnej mieszkańców**

1. Propagowanie zdrowego stylu życia w szczególności poprzez prowadzenie programów edukacyjnych, imprez rekreacyjnych
2. Zapewnienie szerszej oferty wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży oraz seniorów
3. Wspieranie rozwoju opieki lekarskiej
4. Podejmowanie działań profilaktycznych zmierzających do wzrostu świadomości zdrowotnej mieszkańców

Cel operacyjny 1.3.

**Zaspokojenie potrzeb w
zakresie pomocy
społecznej i opieki**

1. Działania edukacyjne mające na celu stymulowanie młodszego pokolenia zagrożonego demoralizacją i wykluczeniem społecznym do zmiany sposobu życia poprzez pokazywanie dobrych przykładów
2. Działania mające na celu rozpraszanie rodzin z problemami, zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród rodzin bez dysfunkcji, nie tworzenie gett
3. Ponawianie akcji informacyjnej dot. zbiórki odzieży oraz żywności na terenie miasta
4. Zmniejszenie opłat za korzystanie ze żłobka i zapewnienie żłobka w innej części miasta

Cel operacyjny 1.4.

Wysoki poziom zaspokojenia potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych mieszkańców

1. Stałe rozszerzanie propozycji zajęć w NOK-u dla wszystkich grup mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, w tym w wieku 18+ oraz seniorów
2. Udostępnienie infrastruktury dla młodzieży, gdzie mogłaby spędzać wolny czas
3. Badanie potrzeb młodzieży nt. preferencji dot. spędzania czasu wolnego i realizacja programu rozwinięcia oferty rekreacyjnej dla młodzieży zgodnie z wynikami badania
4. Prowadzenie programu aktywizacyjnego i budującego tożsamość z miastem wszystkich mieszkańców
5. Podtrzymanie integracji rodzin, które spotykają się na placach zabaw w celu wspólnej aktywności na rzecz miasta
6. Zapewnienie dobrej dostępności do instytucji kultury na terenie całego miasta, w tym w Modlinie Twierdzy (domu kultury, biblioteki publicznej, miejskiego placu zabaw)
7. Wzmocnienie roli Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Maz. w środowisku lokalnym z uwzględnieniem jej działań w zakresie ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego
8. Zapewnienie oferty kulturalnej spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców (spotkania, dyskoteki, imprezy dające możliwość integracji)
9. Wspieranie organizacji pozarządowych pielęgnujących dziedzictwo kulturowe NDM
10. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
11. Edukacja mieszkańców w zakresie dziedzictwa kulturowo - historycznego
12. Wspieranie rozwoju „Uniwersytetu III wieku” i propagowanie uczenia się przez całe życie

Cel operacyjny 1.5.

**Doskonalenie obsługi
klienta w Urzędzie
Miejskim i jednostkach
organizacyjnych**

1. Punkt obsługi mieszkańców na parterze, gdzie w jednym miejscu można uzyskać kompleksowe informacje i załatwić najważniejsze sprawy
2. Płatność kartą w urzędzie
3. Miejsce dla dzieci w urzędzie
4. Transmisje online z ważnych wydarzeń w mieście
5. Internet dostępny w miejscach publicznych
6. Zwiększenie aktywności i dostępności cyfrowej: e-administracji
7. Konsultacje społeczne przez Internet: e-konsultacje
8. Dostosowanie budynku urzędu dla osób o ograniczonych możliwościach ruchowych

6.1.2. CEL STRATEGICZNY 2.

MIASTO ATRAKCYJNYCH I FUNKCJONALNYCH PRZESTRZENI

Drugi cel strategiczny dotyczy obszaru infrastruktury i środowiska. Zostanie osiągnięty poprzez realizację 6 celów operacyjnych:

Cel strategiczny 2:
Miasto atrakcyjnych i
funkcjonalnych przestrzeni

Cel operacyjny 2.1.
Rozwijanie partnerstwa
publiczno-prywatnego
skierowanego na wzrost
atrakcyjności turystycznej miasta

Cel operacyjny 2.2.
Zwiększenie atrakcyjności
turystycznej miasta

Cel operacyjny 2.3.
Poprawa jakości powietrza w
mieście

Cel operacyjny 2.4.
Utrzymanie i udoskonalanie
wysokiej dostępności
komunikacyjnej miasta

Cel operacyjny 2.5.
Wysoki poziom ładu
przestrzennego w mieście

Cel operacyjny 2.6.
Utrzymanie dobrej dostępności
terenów inwestycyjnych na
terenie miasta

Cel operacyjny 2.7.
Rozwój miejsc aktywnego
wypoczynku

ZADANIA REALIZACYJNE

Cel operacyjny 2.1.

Rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego skierowanego na wzrost atrakcyjności turystycznej miasta

1. Wspieranie działań oraz nawiązywanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego z właścicielami obiektów zabytkowych m.in. Twierdzy Modlin, które pozwolą na wzrost atrakcyjności turystycznej miasta
2. Skomunikowanie najważniejszych turystycznie i rekreacyjnie miejsc (lotnisko w Modlinie, stacja PKP Modlin, Twierdza Modlin, Spichlerz i dawna Stocznia)
3. Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego produktu turystyki biznesowej

Cel operacyjny 2.2.

Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta

1. Wypracowanie koncepcji zintegrowanych produktów turystycznych we współpracy z gminami ościennymi, na których terenie znajdują się forty Twierdzy Modlin
2. Wspieranie działań na rzecz współpracy podmiotów branży turystycznej
3. Zagospodarowanie brzegów rzek dla funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych
4. Wspieranie inicjatyw i inwestycji mających na celu rozwijanie infrastruktury nadrzecznej
5. Rozwój infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej
6. Stały monitoring stanu technicznego szlaków turystycznych

Cel operacyjny 2.3.

Poprawa jakości powietrza w mieście

1. Modernizacja ciepłowni (OZE)
2. Inicjowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury niskoemisyjnej
3. Wsparcie mieszkańców w zakresie wymiany i eksploatacji źródeł ciepła i przyłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej

Cel operacyjny 2.4.

Utrzymanie i udoskonalanie wysokiej dostępności komunikacyjnej miasta

1. Uzbrojenie dróg gminnych w infrastrukturę techniczną
2. Kontynuacja modernizacji dróg gminnych
3. Inicjowanie działań na rzecz rozwoju bezpośrednich połączeń kolejowych stacja Modlin - lotnisko
4. Kontynuacja współpracy z zewnętrznymi zarządcami dróg
5. Budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych w mieście, połączonych z ościennymi gminami i wypożyczalnią rowerów
6. Poprawa dostępności komunikacji lokalnej
7. Poprawa dostępności miejsc parkingowych w centrum miasta
8. Wdrożenie systemu Park and Ride
9. Zwiększenie przepustowości dróg w mieście poprzez m.in. rozwój przepraw rzecznych
10. Inicjowanie działań na rzecz wdrożenia wspólnego biletu Kolei Mazowieckich i ZTM

Cel operacyjny 2.5. Wysoki poziom ładu przestrzennego w mieście	1. Wdrożenie programu zachęt sprzyjającego podnoszeniu estetyki w mieście 2. Działania zmierzające do utrzymania Miejskiego Konserwatora Zabytków jako lokalnego eksperta ds. estetyki i ładu przestrzennego 3. Wdrożenie projektu dotyczące zagospodarowania wału na Wiśle 4. Potrzeba zwiększenia dbałości o czystość miasta, w tym w Parku Trzech Kultur 5. Stała aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
Cel operacyjny 2.6. Utrzymanie dobrej dostępności terenów inwestycyjnych na terenie miasta	1. Kontynuacja polityki miasta w zakresie obrotu gruntami inwestycyjnymi 2. Dozbrojenie terenów inwestycyjnych (w tym Kępa Nowodworska) 3. Zwiększenie budżetu na scalanie gruntów inwestycyjnych
Cel operacyjny 2.7. Rozwój miejsc aktywnego wypoczynku	1. Rewitalizacja Placu Solnego - Centrum nad rzeką (miejsce wypoczynku i spotkań mieszkańców) 2. Zieleń w mieście - program obejmujący powstanie nowych parków, skwerów, rewitalizacji starych, dbanie o zieleni oraz czystość i wykorzystanie zieleni na ziemnych fortyfikacjach 3. Nowe miejsca aktywnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży: m.in. place zabaw

6.1.3. CEL STRATEGICZNY 3.

MIASTO SPÓJNEJ I INNOWACYJNEJ POLITYKI GOSPODARCZEJ

Trzeci cel strategiczny dotyczy obszaru gospodarki i zostanie osiągnięty poprzez realizację 3 celów operacyjnych:

Cel strategiczny 3:
Miasto spójnej i
innowacyjnej polityki
gospodarczej

Cel operacyjny 3.1.
Rozwój rynku w sektorze usług

Cel operacyjny 3.2.
Dostosowanie profili kształcenia
w placówkach edukacji
funkcjonujących w mieście do
potrzeb rynku pracy poprzez
współpracę z przedsiębiorcami

Cel operacyjny 3.3.
Wzrost wpływów z tytułu
podatków do budżetu miasta

ZADANIA REALIZACYJNE

Cel operacyjny 3.1.

Rozwój rynku w sektorze usług

1. Opracowanie i wdrożenie polityki wspierania przedsiębiorczości w mieście (w tym gospodarki opartej na wiedzy)
2. Wprowadzenie instrumentów zachęcających do korzystania z oferty usług w mieście
3. Wspieranie inicjatyw na rzecz zwiększania kultury biznesu

Cel operacyjny 3.2.

Dostosowanie profili kształcenia w placówkach edukacji funkcjonujących w mieście do potrzeb rynku pracy poprzez współpracę z przedsiębiorcami

1. Prowadzenie badań i prognozowanie zmian na rynku pracy
2. Inicjowanie przez miasto różnych form współpracy placówek edukacji z firmami działającymi w mieście
3. Lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej Zespołu Szkół nr 2 do potrzeb lokalnego rynku pracy
4. Inicjowanie i podtrzymywanie współpracy między zakładami pracy a szkołami, w celu umożliwienia odbycia atrakcyjnych praktyk i staży młodzieży nowodworskiej

Cel operacyjny 3.3.

Wzrost wpływów z tytułu podatków do budżetu miasta

1. Wspieranie inicjatyw promujących rzetelnych pracodawców
2. Opracowanie i wdrożenie polityki gospodarczej i promocji miasta
3. Stworzenie i wdrożenie systemu zachęt dla osób indywidualnych i podmiotów gospodarczych, który zwiększy liczbę osób i podmiotów rozliczających się z podatków w Nowym Dworze Mazowieckim
4. Przyciąganie nowych inwestorów zewnętrznych

7. WDROŻENIE STRATEGII WRAZ Z PROCEDURĄ MONITOROWANIA I EWALUACJI

7.1. ZAŁOŻENIA SYSTEMU WDRAŻANIA

Strategia Nowego Dworu Mazowieckiego na lata 2018-2030 jest dokumentem określającym główne kierunki rozwoju, stworzonym razem z mieszkańcami. Pozostałe dokumenty strategiczne, plany oraz programy miasta mają charakter niższego rzędu wobec Strategii.

Wdrożenie Strategii będzie odbywało się poprzez przygotowanie szczegółowych działań operacyjnych. Działania te będą formułowane pojedynczo lub zbiorczo w ramach zadań realizacyjnych. Ich przygotowanie, a następnie wykonanie będzie miało miejsce na podstawie decyzji podejmowanych przez odpowiednie jednostki działające na terenie miasta, m. in.

- samodzielnych decyzji władz samorządowych,
- samodzielnych decyzji instytucji publicznych innych niż Miasto,
- samodzielnych decyzji podmiotów sektora prywatnego,
- samodzielnych decyzji organizacji pozarządowych,
- indywidualnych decyzji mieszkańców oraz ich nieformalnych grup i środowisk,
- wspólnych decyzji z udziałem partnerów z różnych sektorów: publicznego, prywatnego i pozarządowego.

Głównym podmiotem zaangażowanym w realizację Strategii będą władze miasta Nowego Dworu Mazowieckiego. Strategia będzie realizowana także przez innych partnerów instytucjonalnych i społecznych, w tym niesamorządowe instytucje publiczne, sektor prywatny oraz pozarządowy. Kluczowym zadaniem, warunkującym powodzenie przedsięwzięć Strategii jest zaangażowanie wszystkich istotnych z punktu widzenia rozwoju miasta interesariuszy i partnerów. Od umiejętności współpracy, zdolności do wzajemnej komunikacji i radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych

partnerów i grup zależy sukces Strategii. Władze miasta będą pełniły różne role w procesie wdrażania strategii rozwoju, w szczególności będą:

- bezpośrednim, samodzielnym realizatorem działań,
- inicjatorem i animatorem działań,
- uczestnikiem działań podejmowanych wspólnie z innymi partnerami instytucjonalnymi i społecznymi,
- wspierającym organizacyjnie, technicznie i finansowo działania podejmowane przez partnerów instytucjonalnych i społecznych.

Ze względu na złożoność zagadnienia, jakim jest programowanie rozwoju konieczne jest zbudowanie czytelnego i zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta. Dodatkowo programowanie rozwoju miasta wymaga zastosowanie wyspecjalizowanych metod i narzędzi w zakresie:.

- diagnozowania/badania stanu miasta, w tym badań społecznych i rynkowych,
- planowania rozwoju na poziomie strategicznym i operacyjnym,
- zarządzania rozwojem (wdrażania planów, monitorowania i ewaluacji),
- komunikacji i konsultacji społecznych.

Stosowanie wyspecjalizowanych narzędzi wymaga zintegrowanego systemu informatycznego (sprzęt i oprogramowanie) oraz wysokich standardów pracy użytkowników tego systemu.

Ponadto realizacji Strategii powinna opierać się na następujących zasadach:

- Dotyczących zarządzania:
 - Kompleksowe (całościowe) podejście
 - Posiadanie priorytetów
 - Koncentracja środków na zadania o największych korzyściach społecznych
 - Weryfikowanie planów i działań z punktu widzenia zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju
 - Rozwijanie współpracy partnerów społecznych
 - Otwarta komunikacja z mieszkańcami

- Współpraca z partnerami w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym
- Stały monitoring realizacji Strategii
- Konsekwencja w realizacji zadań dla długookresowych celów Strategii
- Dotyczących idei zrównoważonego rozwoju:
 - Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb
 - Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność
 - Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju
 - Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

Kolejnym wymogiem dotyczącym dokumentów o charakterze strategicznym jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów.

Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocenianie skuteczności Strategii,
- wczesne ostrzeganie przed zagrożeniami,
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju miasta,
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej Strategii lub niektórych jej elementów.

Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:

- realizację Strategii (np. czy terminy rozpoczęcia i zakończenia przedsięwzięć są zgodne z harmonogramem),
- uzyskiwane wskaźniki pomiaru realizacji szczegółowych kierunków działań oceniające stopień ich osiągnięcia,
- czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób wpłynęły na Strategię, z punktu widzenia rozpoznania ich zmian w stopniu uzasadniającym

aktualizację Strategii, a przynajmniej dokonanie analizy stopnia jej aktualności. Szczególną rolę odgrywają czynniki, których analiza pozwoli zdiagnozować ewentualne zagrożenia dla realizacji Strategii.

System ten będzie obejmował dwa podsystemy: **podsystem monitoringu i podsystem ewaluacji**.

7.2. MONITORING

Podsystem monitoringu będzie obejmował zbieranie i selekcjonowanie informacji przez jednostki odpowiedzialne za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędne do wyliczania wskaźników monitoringu.

Monitoring będzie przeprowadzany w sposób ciągły. Obserwacja procesu realizacji Strategii, w tym rezultatów jakie ona przynosi będzie podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny Strategii, w której cele Strategiczne będą osiągane poprzez cele operacyjne z przypisanymi do nich zadaniami realizacyjnymi. Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie stopień zrealizowania celów operacyjnych, ewentualnie uzupełniony o wybrane dane.

Cele operacyjne będą posiadały określone wskaźniki produktu lub rezultatu, wyliczane w procesie monitoringu. Kluczowym zadaniem monitoringu jest porównanie osiągniętych wartości wskaźników do ich wartości planowanych (oczekiwanych) w odniesieniu do kierunków działań wskazanych w Strategii. Uzupełnieniem oceny opartej na wskaźnikach mogą być cykliczne badania opinii mieszkańców lub konsultacje społeczne.

Sposób prowadzenia monitoringu

Podsystem monitoringu określa:

1) Źródła, częstotliwość pozyskiwania informacji.

Niezbędne jest wykorzystywanie różnych źródeł informacji. Część informacji będzie pozyskiwana z istniejących systemów monitoringu i wyspecjalizowanych instytucji. Ich zasoby informacyjne, zwłaszcza standardowo publikowane, mają jednak ograniczoną przydatność. Celowe będzie zorganizowanie pozyskiwania informacji z innych instytucji oraz organizowanie okresowych badań (np. ankietowych).

Pozyskiwanie danych dla potrzeb monitoringu celów operacyjnych będzie dokonywane co roku.

2) Sposób gromadzenia, przetwarzania, porządkowania i przechowywania informacji

Gromadzenie danych dla potrzeb monitoringu będzie dokonywane przez jednostki organizacyjne Urzędu Miasta. Odpowiedzialność tych jednostek organizacyjnych będzie obejmowała: gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników. Jednostki odpowiedzialne wykorzystują jako źródła informacji wszystkie cyklicznie przygotowywane w Urzędzie oraz jednostkach podległych dane sprawozdawcze. W przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie dysponował danymi, jednostka odpowiedzialna pozyska te informacje ze źródeł zewnętrznych. Badania opinii będą wymagane w przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie posiadał własnych oraz zewnętrznych źródeł informacji dla ich wyliczenia.

Niezależnie od badań prowadzonych w ramach monitoringu Urząd Miasta określi zakres niezbędnych badań dla potrzeb ewaluacji. Badania przewidziane dla potrzeb monitoringu i ewaluacji będą odpowiednio uwzględnione w budżecie miasta na podstawie wyników analizy rynku.

3) Zakres i częstotliwość sporządzania okresowych raportów oraz ich adresatów,

Raporty dwuletnie

Zakres raportów okresowych będzie obejmował wszystkie cele operacyjne oraz wskaźniki monitorowania. Raporty dwuletnie wykorzystywane będą do bieżącego zarządzania Strategią przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za realizację przypisanych im zadań. Raport dwuletni przedkładany do informacji Radzie Miejskiej oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta.

Raporty doraźne

W sytuacji wystąpienia ważnych, niedających się przewidzieć okoliczności zewnętrznych o charakterze politycznym, ekonomicznym, społecznym, technologiczno-technicznym, ekologicznym (środowiskowym) i regulacyjnym (prawnym) lub okoliczności wewnętrznych, może być opracowany raport doraźny na podstawie jednorazowej decyzji Burmistrza Miasta. Przeglądy doraźne swoim zakresem mogą objąć wszystkie obszary

ujęte w Strategii (przegląd pełny) albo mogą mieć charakter przeglądu selektywnego, który będzie obejmował wybraną jeden lub kilka obszarów realizowanej Strategii.

Rezultatem przeglądu doraźnego będzie raport zawierający oprócz części analitycznej wnioski i rekomendacje dotyczące potrzeby i zakresu ewentualnej aktualizacji Strategii.

4) Zasady udostępniania informacji z monitoringu

Dane zawarte w raportach rocznych z monitoringu będą udostępniane publicznie poprzez stronę internetową Urzędu Miasta.

Proces monitorowania obejmuje:

- zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii,
- określenie procedury monitorowania,
- wyznaczenie wydziałów i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników,
- koordynowanie przez Urząd Miasta procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

7.3. EWALUACJA

Podsystem ewaluacji będzie obejmował ocenę i interpretację zgromadzonych w podsystemie monitoringu danych. Dla prowadzonej oceny wykorzystana zostanie ewaluacja *on-going* (dokonywanie okresowej, bieżącej oceny realizacji Strategii i jej wpływu na rozwój Miasta).

Zgodnie z **definicją ewaluacja** jest badaniem społeczno-ekonomicznym, które jest realizowane w celu oceny jakości i efektów wdrażanej Strategii. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o odpowiednie kryteria. W wytycznych Komisji Europejskiej wskazano następujące kryteria ewaluacji:

- **trafność** (ang. *relevance*) - czy cele Strategii odpowiadają potrzebom beneficjentów (różnych grup mieszkańców, przedsiębiorców, turystów)?

- **efektywność** (ang. *efficiency*) - czy działania w ramach realizacji projektu są racjonalne z ekonomicznego punktu widzenia? Czy ponoszone koszty są proporcjonalne do osiągniętych efektów?
- **skuteczność** (ang. *effectiveness*) - czy wdrażanie działań w ramach Strategii przyczynia się do realizacji założonych celów strategicznych?
- **użyteczność** (ang. *utility*) - czy realizacja Strategii przyczynia się do lepszego zaspokojenia potrzeb beneficjentów i rozwiązywania zidentyfikowanych problemów? Czy beneficjenci faktycznie korzystają z efektów działań? Czy pojawiają się niepożądane, negatywne efekty uboczne realizowanych działań?
- **trwałość** (ang. *sustainability*) - Czy pozytywne skutki realizacji Strategii mają charakter stały? Czy efekty działań będą trwałe?

Ewaluacja będzie polegała na analizie informacji uzyskanych z systemu monitoringu i badań opinii mieszkańców. Kryteriami oceny realizacji strategii będą:

- osiągnięty poziom wskaźników celów operacyjnych wpływających na realizację celów strategicznych,
- poziom rozwiązywania problemów zidentyfikowanych w Strategii.

W ewaluacji wykorzystane zostaną dane pochodzące z podsystemu monitorowania, uwzględniające wskaźniki produktu lub rezultatu odnoszące się do celów operacyjnych.

Badanie ewaluacyjne

Badanie ewaluacyjne będzie prowadzone co 2 lata. Urząd Miasta odpowiada za jego przeprowadzenie. i określi szczegółowy zakres i metodę badania ewaluacyjnego. Badanie ewaluacyjne będzie realizowane na podstawie danych dostarczonych z podsystemu monitoringu.

Raporty z ewaluacji Strategii

Na podstawie badań ewaluacyjnych, sporządzany będzie raport z ewaluacji Strategii. Okresowe raporty z ewaluacji będą opisywały stan realizacji Strategii w układzie narastającym. Raporty z ewaluacji będą udostępniane publicznie na stronie internetowej Urzędu Miasta.

7.4. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH

Wskaźniki dla systemu monitorowania Strategii Rozwoju zostały przypisane wszystkim celom operacyjnym. Wskaźniki te będą mogły być również wykorzystane przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie projektów ze środków zewnętrznych.

Do każdego z celów operacyjnych zostały przypisane odpowiednie miejskie jednostki organizacyjne odpowiedzialne za przekazanie odpowiednich danych i informacji.

Cel strategiczny 1: Miasto wysokiej jakości życia

Cel operacyjny	Wskaźniki	Źródło
1.1. Zaspokojenie potrzeb w zakresie warunków życia mieszkańców	Wskaźnik zadowolenia z jakości życia mieszkańców	Badanie ankietowe
1.2. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców	Liczba programów profilaktyki zdrowotnej (szt.) Liczba miejsc dla dzieci i młodzieży w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (szt.) Średnia długość życia mieszkańców (lata)	Urząd Miejski Nowodworskie Centrum Medyczne Urząd Stanu Cywilnego
1.3. Zaspokojenie potrzeb w zakresie pomocy społecznej i opieki	Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (os.) Liczba miejsc w żłobkach (szt.)	Urząd Miejski
1.4. Wysoki poziom zaspokojenia potrzeb kulturalnych i edukacyjnych mieszkańców	Liczba wydarzeń kulturalnych (szt.) Liczba uczestników organizowanych wydarzeń (os.) Liczba uczestników zajęć stałych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski Nowodworski Ośrodek Kultury
1.5. Doskonalenie obsługi klienta w Urzędzie Miasta	Poziom satysfakcji z obsługi klienta w Urzędzie Miasta	Badanie satysfakcji klienta

Cel strategiczny 2: Miasto atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni

Cel operacyjny	Wskaźniki	Źródło
2.1. Rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego skierowanego na wzrost atrakcyjności turystycznej miasta	Liczba wdrożonych zintegrowanych produktów turystyki biznesowej (szt.) Liczba inicjatyw mających na celu rozwój współpracy i partnerstwa publiczno-prywatnego, które mogą wpłynąć na wzrost atrakcyjności turystycznej miasta	Urząd Miejski
2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta	Liczba miejsc noclegowych (szt.) Liczba udzielonych noclegów (szt.)	Urząd Miejski
2.3. Poprawa jakości powietrza w mieście	Stężenie pyłów PM10 i PM2,5 w powietrzu	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Warszawie
2.4. Utrzymanie i udoskonalanie wysokiej dostępności komunikacyjnej miasta	Liczba miejsc parkingowych (szt.) Długość wybudowanych zintegrowanych ścieżek rowerowych (km)	Urząd Miejski
2.5. Wysoki poziom ładu przestrzennego w mieście	Ocena poziomu estetyki miasta dokonana w cyklicznie przeprowadzanych badaniach	Badanie ankietowe
2.6. Utrzymanie dobrej dostępności terenów inwestycyjnych na terenie miasta	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	Urząd Miejski
2.7. Rozwój miejsc aktywnego wypoczynku	Liczba programów dotyczących rozwoju terenów zielonych w mieście (szt.) Liczba nowych miejsc aktywnego wypoczynku dla mieszkańców (szt.)	Urząd Miejski

Cel strategiczny 3: Miasto spójnej i innowacyjnej polityki gospodarczej

Cel operacyjny	Wskaźniki	Źródło
3.1. Rozwój rynku w sektorze usług	Liczba nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy (szt.) Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w mieście (szt.) Liczba wdrożonych polityk dot. wspierania przedsiębiorczości w mieście (szt.)	Urząd Miejski
3.2. Dostosowanie profili kształcenia w placówkach edukacji funkcjonujących w mieście do potrzeb rynku pracy poprzez współpracę z przedsiębiorcami	Liczba programów w zakresie dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy (szt.)	Urząd Miejski
3.3. Wzrost wpływów z tytułu podatków do budżetu miasta	Wysokość wpływów środków do budżetu miasta z tytułu podatków (zł)	Urząd Miejski

DIAGNOZA

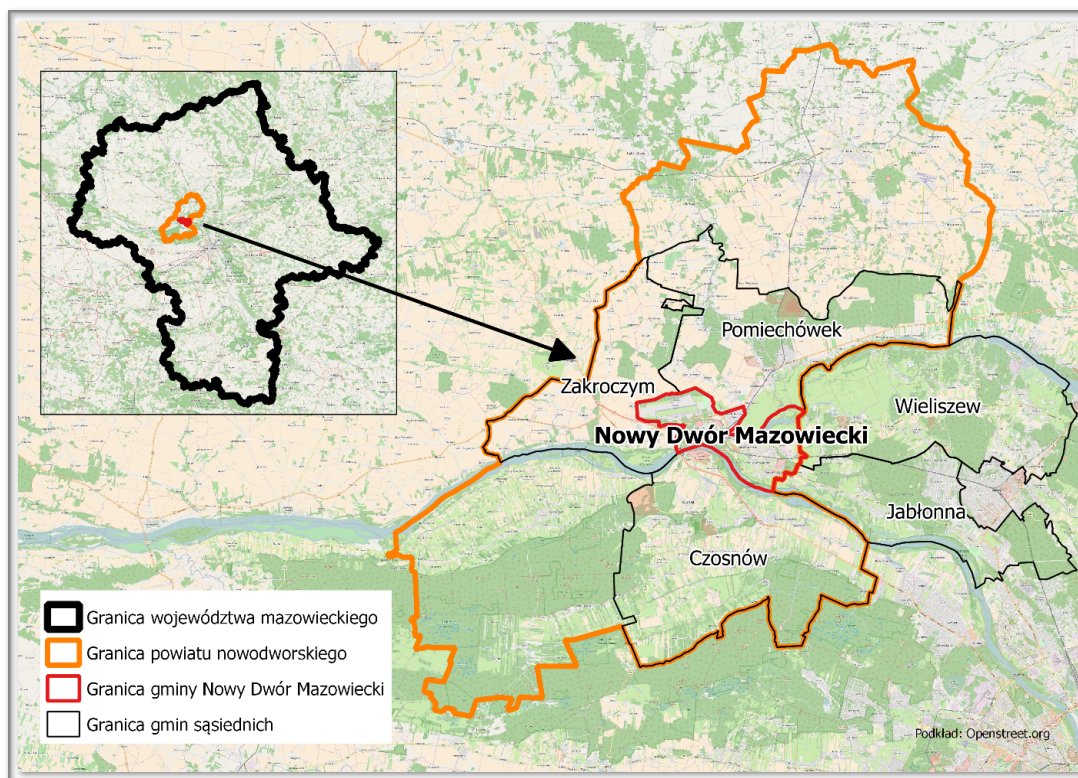
8. DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO GOSPODARCZYCH MIASTA

8.1. INFORMACJE OGÓLNE

Nowy Dwór Mazowiecki położony jest w środkowej części województwa mazowieckiego, 34 km na północny zachód od Warszawy. Miasto usytuowane jest na Nizinie Mazowieckiej nad trzema rzekami: Wisłą, Narwią (przechodzącą przez środek miasta) i Wkrą. Nowy Dwór Mazowiecki jest siedzibą powiatu nowodworskiego, w którego skład wchodzi 6 gmin: gmina miejska Nowy Dwór Mazowiecki, gmina miejsko-wiejska Nasielsk, gmina miejsko-wiejska Zakroczym, gmina wiejska Czosnów, gmina wiejska Leoncin oraz gmina wiejska Pomiechówek.

Nowy Dwór Mazowiecki graniczy z 5 innymi gminami. Miasto sąsiaduje z gminami powiatu nowodworskiego: Czosnów, Pomiechówek, Zakroczym oraz powiatu legionowskiego: Jabłonna i Wieliszew.

Rysunek 1. Położenie gminy miejskiej Nowy Dwór Mazowiecki na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego

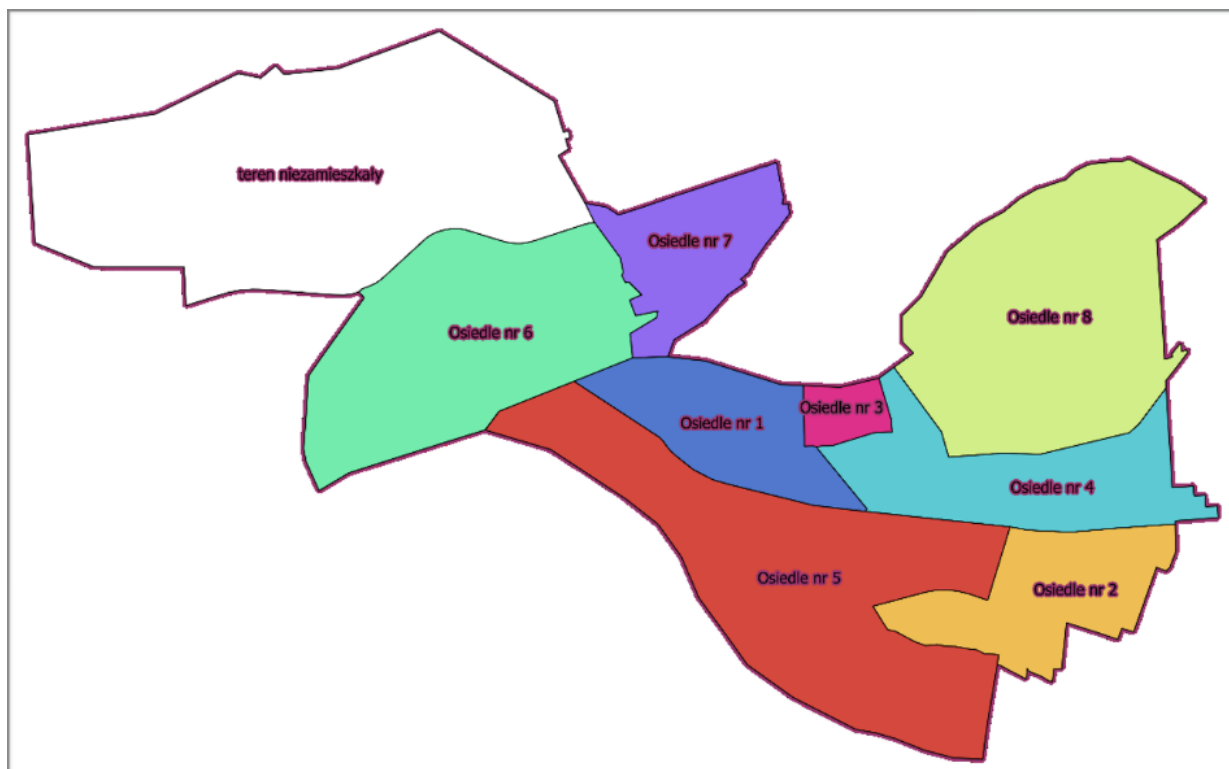

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu internetowego www.openstreetmap.org.

Powierzchnia miasta wynosi 28,21 km². Nowy Dwór Mazowiecki został podzielony na następujące jednostki pomocnicze:

- Osiedle Nr 1 - Centrum Miasta,
- Osiedle Nr 2 - Osiedle Młodych,
- Osiedle Nr 3 - Pólko,
- Osiedle Nr 4 - Pólko,
- Osiedle Nr 5 - Nowodworzanka,
- Osiedle Nr 6 - Modlin Twierdza,
- Osiedle Nr 7 - Modlin Stary,
- Osiedle Nr 8 - Okunin,
- Osiedle Nr 9.

Rysunek 2. Podział Nowego Dworu Mazowieckiego na osiedla

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki znajduje się międzynarodowy port lotniczy Warszawa/Modlin, który powstał w celu odciążenia jedyne go lotniska cywilnego w Warszawie i okolicach - lotniska Okęcie. Tuż przy granicach miasta przeprowadzona została trasa szybkiego ruchu S7. Przez gminę biegnie linia kolejowa łącząca m.in. Warszawę, Kraków, Gdańsk, Olsztyn i Kielce.

Prawa miejskie (chełmińskie) zostały nadane Nowemu Dworowi po raz pierwszy przez Ziemowita III, Księcia Mazowieckiego, już w 1374 r., natomiast za założyciela grodu uznaje się Konrada Mazowieckiego. Najstarsze zaś wzmianki o mieście pochodzą z odkrytych śladów działalności ludzkiej na terenie miasta datowanych na 4-2 tys. lat p.n.e. (epoka neolitu). Ponownie prawa miejskie Nowy Dwór otrzymał w 1544 r. z nadania Zygmunta Starego, a po raz kolejny w 1782 r. od Księcia Stanisława Poniatowskiego. Wciąż obecny jest militarny charakter miasta, gdyż duża powierzchnia miasta jest objęta terenami wojskowymi.

W 1806 r. z rozkazu Napoleona rozpoczęła się budowa Twierdzy Modlin. Przyczyną tego były naturalne walory obronne położenia terenu u zbiegu trzech rzek. Obiekt był miejscem działań wojennych w okresie napoleońskim, w czasie powstania listopadowego oraz podczas I i II wojny światowej.

8.2. ROZWÓJ SPOŁECZNY

8.2.1. DEMOGRAFIA

W 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim mieszkało 28 548 osób. Analizując ostatnie 5 lat, liczba ta wzrastała w latach 2012 - 2014, w latach 2014 i 2015 utrzymywała się na podobnym poziomie, a następnie znacznie wzrosła (o 186 osób). Jedynie w Środzie Wielkopolskiej wzrost liczby mieszkańców w ostatnich dwóch z analizowanych lat był większy (wyniósł 238 osób). W trzech z pięciu jednostek porównawczych liczba mieszkańców w 2016 r. była niższa niż w 2015 r. Dynamika zmian liczby ludności w Nowym Dworze Mazowieckim między 2012 a 2016 r. wyniosła 101,0.

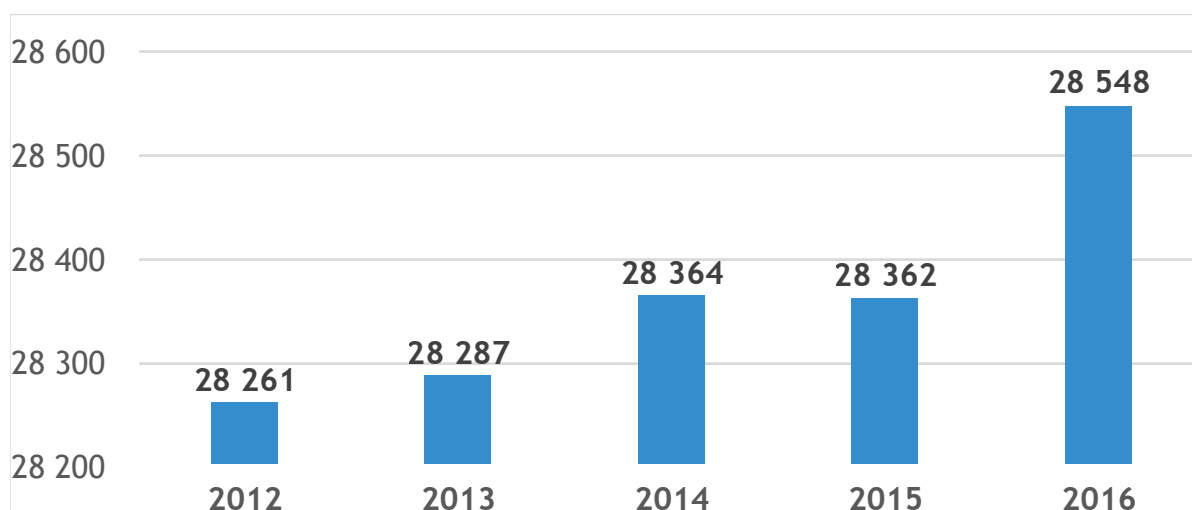
Tabela 1. Liczba ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016	Dynamika (2012=100)
Polska	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992	99,7
woj. mazowieckie	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114	5 365 898	101,2
powiat nowodworski	78 321	78 500	78 693	78 810	79 024	100,9
Nowy Dwór Mazowiecki	28 261	28 287	28 364	28 362	28 548	101,0
Bochnia	30 303	30 219	30 104	30 107	30 048	99,2
Brzeg	37 261	36 980	36 675	36 469	36 292	97,4
Środa Wielkopolska	31 114	31 275	31 426	31 591	31 829	102,3
Świdnik	40 373	40 225	40 078	40 040	39 885	98,8
Wyszków	39 075	39 161	39 172	39 209	39 324	100,6

Źródło: GUS BDL.

Wykres 1. Liczba ludności w mieście Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2012-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Gęstość zaludnienia w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2016 wzrosła z 1 002 do 1 012 osób na 1 km². Jednocześnie Nowy Dwór Mazowiecki był gminą, gdzie nastąpił najwyższy wzrost gęstości zaludnienia (o 10 os. na 1 km²). Porównywanymi jednostkami o większej gęstości zaludnienia w 2016 r. były jedynie Brzeg (2 484) oraz Świdnik (1 960).

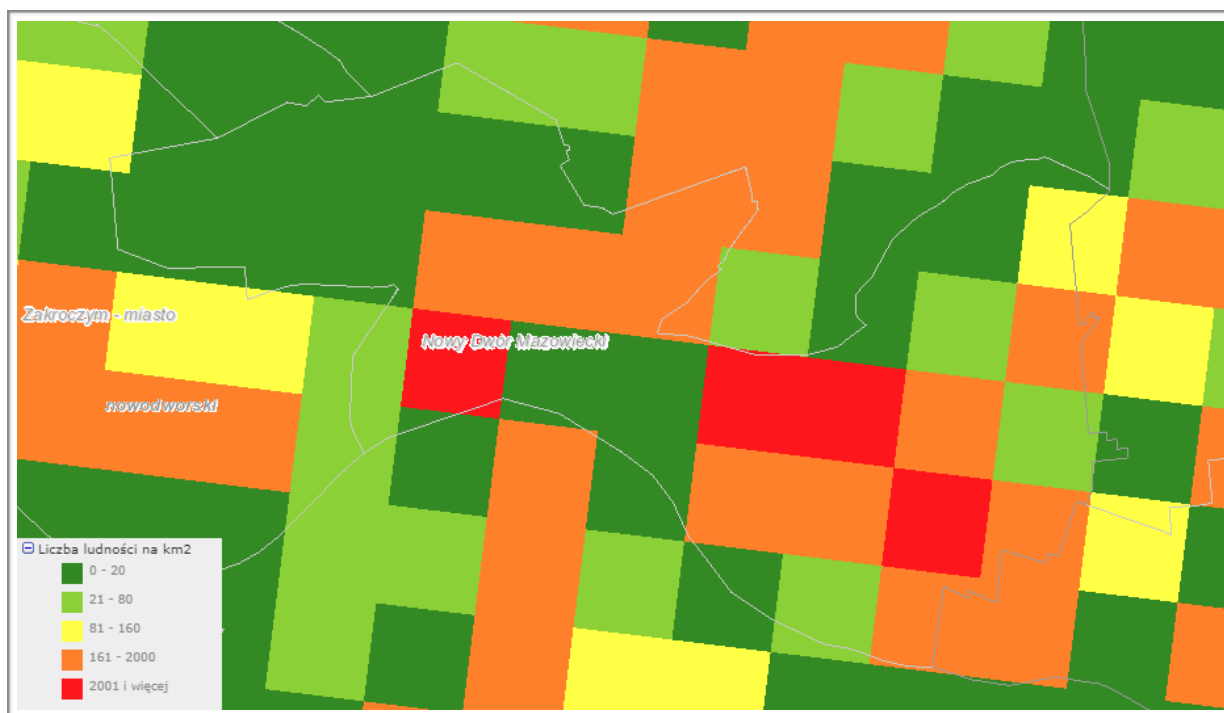
Tabela 2. Gęstość zaludnienia na 1 km² w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	123	123	123	123	123
woj. mazowieckie	149	150	150	150	151
powiat nowodworski	113	113	113	113	114
Nowy Dwór Mazowiecki	1 002	1 003	1 005	1 005	1 012
Bochnia	1 014	1 012	1 008	1 008	1 006
Brzeg	2 550	2 531	2 510	2 496	2 484
Środa Wielkopolska	150	151	152	153	154
Świdnik	1 984	1 977	1 969	1 968	1 960
Wyszków	237	237	237	237	238

Źródło: GUS BDL.

W 2011 r. największą gęstość zaludnienia (ponad 2000 os.) na terenie gminy odnotowano w rejonie Osiedla Centrum, Pólko oraz Nowodworzanka po południowej stronie rzek oraz osiedla Modlin Twierdza po północnej stronie Wisły i Narwi. Najmniejszą gęstością zaludnienia (0-20 os.) charakteryzowały się tereny położone na północy miasta, które zajmuje lotnisko cywilne oraz dawny port i stocznia położone przy miejscu, gdzie Narew łączy się z Wisłą.

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. w siatce kilometrowej według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

Źródło: Portal Geostatystyczny GUS (<https://geo.stat.gov.pl/imap/>).

W 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim najwięcej mieszkało osób w wieku 35-54 lat (28,2%), a następnie w wieku 0-19 lat i 20-34 lata (po 20,8% ludności gminy). Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 42,9% ludności gminy. Jedynie w Świdniku odsetek ten był wyższy (43,2%). 15,5% ludności gminy było osobami w wieku poprodukcyjnym, co jest wartością niższą niż wartość wskaźników dla Polski i województwa. Na tle jednostek porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki plasował się blisko środkowej pozycji.

Jeśli chodzi o strukturę płci, to kobietami w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. było 51,9% mieszkańców. Stanowiły one mniejszość w grupach wiekowych 0-19 lat (47,3%) oraz 20-34 lata (49,8%). W grupie wiekowej 55-64 lat kobiet było 55,0%, a w grupie wiekowej 65+ - 60,2%. Wartości te nie odbiegały od norm.

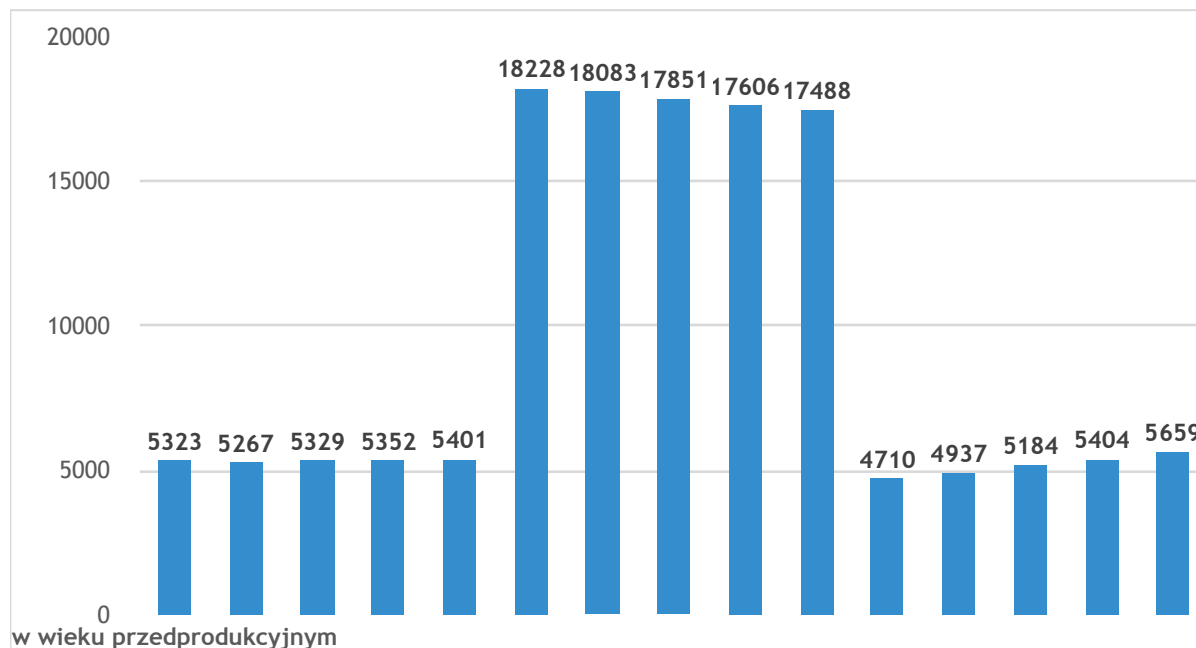

Tabela 3. Struktura wieku i płci w Nowym Dworze Mazowieckim oraz jednostkach porównywanych w 2016 r. [%]

Jednostka terytorialna	Ogółem					Udział kobiety w poszczególnych grupach wiekowych					
	0-19	20-34	35-54	55-64	65+	0-19	20-34	35-54	55-64	65+	Ogółem
Polska	20,0	21,5	27,8	14,3	16,4	48,7	49,2	49,8	52,5	60,8	51,6
woj. mazowieckie	20,7	20,9	28,0	13,8	16,7	48,7	49,9	50,4	53,3	61,4	52,2
powiat nowodworski	20,9	21,6	27,9	14,8	14,8	48,1	49,4	49,6	51,7	60,0	51,1
Nowy Dwór Mazowiecki	20,8	20,8	28,2	14,7	15,5	47,3	49,8	50,7	55,0	60,2	51,9
Bochnia	21,6	20,8	27,5	13,7	16,4	49,7	49,9	50,8	54,2	58,5	52,1
Brzeg	18,2	20,5	27,3	15,5	18,6	48,1	49,4	50,0	54,1	62,5	52,5
Środa Wielkopolska	21,6	22,5	27,5	14,1	14,3	48,5	48,4	49,5	53,1	60,7	51,1
Świdnik	18,2	19,6	27,9	15,3	19,0	47,7	49,4	50,6	55,3	59,8	52,3
Wyszaków	22,6	23,0	27,3	13,8	13,3	48,1	48,3	50,4	52,2	60,9	51,0

Źródło: GUS BDL.

W latach 2012-2016 wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (o 78 os.) i poprodukcyjnym (o 949 os.), natomiast zmalała liczba osób w wieku produkcyjnym (o 740 os.). Różnice między tymi wartościami świadczą o negatywnym zjawisku starzenia się społeczeństwa. Potwierdzają to także wskaźniki obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim przypadały 63,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym 32,4 osoby w wieku poprodukcyjnym. Kolejno na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 104,8 osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Struktura wieku według grup ekonomicznych w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 4. Współczynnik obciążenia demograficznego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Polska	61,7	112,7	32,7
woj. mazowieckie	64,7	109,8	33,8
powiat nowodworski	60,0	99,1	29,9
Nowy Dwór Mazowiecki	63,2	104,8	32,4
Bochnia	66,1	104,3	33,8
Brzeg	64,9	140,5	37,9
Środa Wielkopolska	60,1	91,6	28,7
Świdnik	66,4	144,9	39,3
Wyszków	58,5	82,9	26,5

Źródło: GUS BDL.

W analizowanych pięciu latach przyrost naturalny nie wykazywał stałej tendencji. Przyczyną tego stanu rzeczy były znaczne wahania liczby urodzeń żywych. Największy przyrost naturalny odnotowano w 2015 r., kiedy zmarły 253 osoby a urodziło się 315. Jedynym rokiem, kiedy przyrost naturalny miał wartość ujemną, był 2013 i wyniósł on (-6).

Tabela 5. Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w mieście Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2012 - 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba urodzeń żywych	315	261	315	315	297
Liczba zgonów	259	267	261	253	288
Przyrost naturalny	56	-6	54	62	9

Źródło: GUS BDL.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim przypadało 10,47 urodzeń i 10,16 zgonów, co dało wartość 0,32 przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. Pod względem liczby zgonów więcej odnotowano jedynie w Brzegu (11,08). Jednocześnie jedynie gminy Brzeg (-1,90) i Świdnik (0,23) miały niższą wartość przyrostu naturalnego w 2016 r. niż Nowy Dwór Mazowiecki.

Tabela 6. Liczba urodzeń i zgonów na 1000 ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców					Liczba zgonów na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	10,02	9,60	9,75	9,60	9,95	9,99	10,06	9,78	10,27	10,1
woj. mazowieckie	10,82	10,44	10,73	10,76	11,12	10,29	10,22	10,05	10,30	10,24
powiat nowodworski	10,59	9,68	10,25	10,06	10,54	9,62	10,07	10,01	10,03	10,25
Nowy Dwór Mazowiecki	11,15	9,24	11,11	11,09	10,47	9,17	9,45	9,20	8,91	10,16
Bochnia	10,00	11,10	10,67	9,78	9,28	8,61	8,49	9,58	9,24	8,75
Brzeg	10,32	7,90	8,12	9,03	9,18	10,67	10,06	10,72	11,11	11,08
Środa Wielkopolska	11,73	11,90	12,67	12,60	12,78	8,67	9,17	9,00	8,41	8,96
Świdnik	8,42	9,19	8,52	9,10	9,65	8,79	8,05	8,19	8,20	9,42
Wyszków	11,55	11,29	10,93	12,59	12,27	7,60	7,65	7,71	8,32	7,89

Źródło: GUS BDL.

Liczba zawieranych w Nowym Dworze Mazowieckim małżeństw na 1000 mieszkańców również nie wykazywała stałej tendencji. Wskaźnik ten w 2016 r. wyniósł 4,80. Wśród jednostek analizowanych Nowy Dwór Mazowiecki znalazł się pod tym względem na pozycji środkowej, jednak w latach 2013 - 2015 wartość wskaźnika była najniższa.

Tabela 7. Liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	5,29	4,69	4,90	4,91	5,03
woj. mazowieckie	5,08	4,54	4,67	4,82	4,98
powiat nowodworski	5,01	4,19	4,12	4,90	4,69
Nowy Dwór Mazowiecki	4,53	3,75	3,49	4,58	4,80
Bochnia	5,15	4,67	5,05	5,08	4,76
Brzeg	4,99	4,14	4,47	4,83	4,93
Środa Wielkopolska	5,34	5,02	5,66	5,51	5,44
Świdnik	4,81	4,70	5,16	4,97	4,69
Wyszaków	5,71	5,00	5,77	5,38	5,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Saldo migracji dla lat 2012, 2013, 2014 i 2016 w sumie wyniosło 5,34 osób na 1000 mieszkańców. Nie uzyskano danych na 2015 r. Wartość 5,34 była jedną z dwóch dodatnich wartości sald migracji analizowanych gmin. 10,96 na 1000 mieszkańców zameldowało się w Nowym Dworze Mazowieckim, a 9,90 wymeldowało. Wskaźnik zameldowań był najwyższy spośród jednostek porównywanych.

Liczby zameldowań i wymeldowań do miast i na wieś były podobne. W niektórych latach zameldowania ze wsi przewyższały liczbowo zameldowania z miast, w pozostałych na odwrót. Największą różnicę odnotowano w 2013 r., kiedy z miast napłynęło 239 osób, a ze wsi 167. W latach 2012-2014 liczba wymeldowań na wieś była wyższa niż do miast, a od 2015 r. odwrotnie. Liczba wymeldowanych i zameldowanych z zagranicy była niewielka. W sumie w latach 2012-2016 z zagranicy przybyło do Nowego Dworu Mazowieckiego 12 osób, a wyemigrowało do innego państwa 15 osób.

Tabela 8. Średnioroczne migracje na pobyt stały na 1000 mieszkańców¹ w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Napływ (2012-2016)	Odływ (2012-2016)	Saldo migracji (2012-2016)
Polska	8,63	8,85	-1,06
woj. mazowieckie	10,02	8,05	9,94
powiat nowodworski	10,59	8,70	9,47
Nowy Dwór Mazowiecki	10,96	9,90	5,34
Bochnia	6,47	8,69	-11,02
Brzeg	6,56	9,87	-16,32
Środa Wielkopolska	9,97	8,69	6,49
Świdnik	6,95	10,56	-17,91
Wyszków	8,00	9,67	-8,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 9. Migracje w podziale na miejsce w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2016

	Miasto					Wieś					Zagranica				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba zameldowań	165	239	221	201	173	186	167	205	181	187	4	1	3	b.d.	4
Liczba wymeldowań	173	153	185	172	172	180	165	198	155	163	0	6	7	b.d.	2

Źródło: GUS BDL.

¹ Obliczenia nie obejmują roku 2015 z uwagi na brak danych w GUS BDL

8.2.2. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

W Nowym Dworze Mazowieckim w analizowanych latach systematycznie zwiększała się liczba mieszkań na 100 mieszkańców. W 2015 r. było ich 11 456, co daje wartość 40,39 mieszkań na 100 osób. Była to wartość najwyższa spośród jednostek porównywanych, jednak lokale te były raczej nieduże. Miały prawie najmniejszą powierzchnię spośród analizowanych (23,84 m²) a pod względem liczby izb uplasowały miasto blisko na drugiej pozycji od góry (1,36 izby na 1 mieszkańca). Jednocześnie w Nowym Dworze Mazowieckim na jedno mieszkanie przypadało najmniej osób spośród analizowanych jednostek (2,48). Świadczy to o większym komforcie mieszkań, ale jednocześnie może wskazywać na małą liczbę osób w gospodarstwach domowych.

Tabela 10. Liczba mieszkań na 100 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań na 100 mieszkańców			
	2012	2013	2014	2015
Polska	35,61	35,99	36,34	36,73
woj. mazowieckie	39,85	40,23	40,62	41,01
powiat nowodworski	35,65	36,14	36,40	37,10
Nowy Dwór Mazowiecki	37,97	38,88	39,17	40,39
Bochnia	33,19	33,75	34,51	34,71
Brzeg	38,88	39,22	39,74	40,22
Środa Wielkopolska	32,75	32,96	33,51	33,92
Świdnik	37,84	38,05	38,66	38,81
Wyszków	31,29	31,58	31,86	32,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 11. Warunki mieszkaniowe w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Liczba izb na 1 mieszkańca				Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca [m ²]				Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	1,36	1,37	1,39	1,40	25,94	26,31	26,66	27,03	2,81	2,78	2,75	2,72
woj. mazowieckie	1,45	1,46	1,48	1,49	28,37	28,76	29,12	29,49	2,51	2,49	2,46	2,44
powiat nowodworski	1,35	1,37	1,39	1,41	26,39	26,89	27,20	27,79	2,80	2,77	2,75	2,70
Nowy Dwór Mazowiecki	1,30	1,32	1,33	1,36	22,42	22,97	23,15	23,84	2,63	2,57	2,55	2,48
Bochnia	1,33	1,36	1,39	1,40	24,86	25,35	25,95	26,20	3,01	2,96	2,90	2,88
Brzeg	1,30	1,31	1,33	1,34	23,23	23,46	23,80	24,10	2,57	2,55	2,52	2,49
Środa Wielkopolska	1,26	1,27	1,29	1,31	24,16	24,50	25,03	25,52	3,05	3,03	2,98	2,95
Świdnik	1,31	1,32	1,35	1,35	22,54	22,74	23,16	23,35	2,64	2,63	2,59	2,58
Wyszków	1,26	1,28	1,29	1,31	24,52	24,94	25,28	25,60	3,20	3,17	3,14	3,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. do użytku oddano ponad 4 mieszkania na 1000 mieszkańców. Miasto charakteryzuje się bardzo dużą dynamiką zmian w liczbie mieszkań oddawanych do użytku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz na 1000 zawartych małżeństw. Choć liczba mieszkań na 1000 mieszkańców zmieniała się w poszczególnych latach, to między 2012 i 2016 r. zanotowano bardzo duży wzrost (z 91 na 336 mieszkań, czyli z 3,22 na 11,77 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców i z 710,94 na 2452,55 w przeliczeniu na 1000 małżeństw). W latach 2013, 2015 i 2016 liczba oddawanych do użytku mieszkań na 1000 mieszkańców i na 1000 zawartych małżeństw była największa z analizowanych jednostek.

Na wskaźniki mówiące o liczbie mieszkań ogółem i liczbie nowo powstałych mieszkań wpływ może mieć bliskość Warszawy i rola miasta sypialnianego - drugą jednostką o wysokiej dynamice jest Wyszków, położony ok. 50 km od Warszawy, połączony z nią linią kolejową.

Tabela 12. Liczba mieszkań oddanych do użytku w nowych budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych w przeliczeniu na 1000 ludności i 1000 zawartych małżeństw w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców					Dynamika (2012 = 100)	Liczba mieszkań na 1000 małżeństw					Dynamika (2012 = 100)
	2012	2013	2014	2015	2016		2012	2013	2014	2015	2016	
Polska	3,86	3,67	3,63	3,75	4,16	107,83	729,28	503,43	740,40	763,27	826,49	113,33
woj. mazowieckie	5,65	5,42	5,68	5,39	6,64	117,48	1113,11	1192,93	1215,05	1116,94	1335,03	119,94
powiat nowodworski	4,16	6,11	3,99	7,51	6,95	166,91	831,63	1458,97	969,14	1533,68	1479,78	177,94
Nowy Dwór Mazowiecki	3,22	9,58	4,02	12,20	11,77	365,52	710,94	2556,60	1151,52	2661,54	2452,55	344,97
Bochnia	4,13	4,77	6,34	2,03	2,00	48,41	801,28	1021,28	1256,58	398,69	419,58	52,36
Brzeg	1,42	0,46	1,96	2,55	0,80	56,18	284,95	111,11	439,02	528,41	162,01	56,86
Środa Wielkopolska	5,85	4,03	6,36	5,98	11,00	187,99	1096,39	802,55	1123,60	1086,21	2023,12	184,53
Świdnik	6,49	1,09	4,82	1,37	3,13	48,29	1350,52	236,56	932,37	276,38	668,45	49,50
Wyszków	2,94	4,44	3,50	3,95	6,26	212,56	515,70	887,76	606,19	734,60	1108,11	214,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Jeśli chodzi o mieszkania uzyskane w wyniku rozbudowy budynków mieszkalnych i niemieszkalnych oraz z przebudowy lub adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych, to łącznie w latach 2012-2016 uzyskano ich 25, co i tak było dużą liczbą biorąc pod uwagę inne jednostki porównywane (jedynie w Środzie Wielkopolskiej takich mieszkań było więcej, bo 53).

Nowy Dwór Mazowiecki dysponował w 2015 r. dużą liczbą mieszkań komunalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (3,71). Spośród analizowanych gmin wartość tę przewyższał jedynie wskaźnik dla Brzegu (5,26). Pod względem powierzchni mieszkania te plasowały miasto blisko środkowej pozycji - miały średnio 41,33 m². Mieszkań socjalnych w Nowym Dworze Mazowieckim w 2015 r. było mało, gdyż na 100 mieszkańców przypadało 0,33 takiego mieszkania. Zaliczały się one natomiast do większych powierzchniowo mieszkań socjalnych (35,27 m²).

W latach 2012 - 2016 w Nowym Dworze Mazowieckim liczba mieszkań spółdzielczych, zakładowych, komunalnych oraz społecznych czynszowych nie zwiększyła się. Podobnie było w innych jednostkach porównywanych. Nowe mieszkania spółdzielcze utworzono jedynie w Świdniku i Wyszku (w nowych budynkach mieszkalnych), a komunalne w Środzie Wielkopolskiej (w budynkach nowych oraz przebudowanych lub adaptowanych).

Tabela 13. Liczba i powierzchnia mieszkań komunalnych (w tym: socjalnych) na 100 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań komunalnych na 100 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania komunalnego [m ²]	Liczba mieszkań socjalnych na 100 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania socjalnego [m ²]
Polska	2,31	44,25	0,24	32,58
woj. mazowieckie	2,35	40,00	0,26	30,17
powiat nowodworski	1,98	39,32	0,16	34,23
Nowy Dwór Mazowiecki	3,71	41,33	0,33	35,27
Bochnia	1,40	47,21	0,45	36,26
Brzeg	5,26	48,78	0,34	36,73
Środa Wielkopolska	1,59	38,78	0,32	25,43
Świdnik	1,79	39,59	0,35	29,96
Wyszków	0,95	36,82	0,14	20,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Od 2013 r. dokonano niewielu remontów budynków mieszkalnych w zasobie gminy. W 2013 r. wykonano remont dachu w budynku o 6 mieszkaniach i podłączono kanalizację do 12 mieszkań, a w 2015 r. podłączono wodociąg i kanalizację do 8 mieszkań.²

Według stanu na koniec 2015 r.³ budynki komunalne znajdowały się przy głównie przy ul. 29 Listopada, Bohaterów Modlina, Gen. Thommée, Kadetów, Nałęczu, Malewicza, Poniatowskiego, Prądzyńskiego, Sukiennej i Warszawskiej. Tylko 54% mieszkań było wyposażonych w łazienkę, a jedynie 8,6% miało podłączenie do centralnego ogrzewania. Wątpliwości może budzić także stan techniczny budynków, w których zlokalizowane były mieszkania komunalne. Najmłodszy budynek zbudowany został w 1990 r., a najstarszy pochodzi z 1884 r.

W 2016 r. Nowy Dwór Mazowiecki charakteryzował się prawie najniższym odsetkiem mieszkań podłączonych do wodociągu (97,48%), wyposażonych w ustęp spłukiwany (96,12%) oraz w łazienkę (94,88%) spośród analizowanych gmin, chociaż wartości te zwiększały się z roku na rok. Niższe wartości wskaźników odnotowano jedynie dla pobliskiego Wyszkowa. W Nowym Dworze Mazowieckim dużo mieszkań wyposażonych było w centralne ogrzewanie (92,22%) a odsetek ten od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Mała natomiast odsetek mieszkań podłączonych do sieci gazowej (z 40,87% do 36,45%) i jednocześnie był to znacząco różniący się wartością wskaźnik porównując do innych gmin. Warto jednak nadmienić, że coraz częściej nie podłącza się domostw do sieci gazowej, zastępując ją siecią elektryczną.

W Nowym Dworze Mazowieckim działa Zarząd Budynków Komunalnych, który jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością ze 100% udziałem miasta. Powstał on w 2001 r., a od 2002 r. spełniał także funkcję Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Zarząd w swojej ofercie ma budowę i nabywanie budynków mieszkalnych, dokonywanie rozliczeń w imieniu wspólnot mieszkaniowych, prowadzenie ewidencji, sporządzanie dokumentacji, nadzór nad utrzymaniem porządku w obiektach na terenie nieruchomości, zapewnienie dostaw energii, wody, gazu i odprowadzenia odpadów, realizację napraw i bieżącej konserwacji oraz obsługę prawną.

² BDL GUS.

³ Urząd Miejski w Nowym Dworze Mazowieckim.

Tabela 14. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	podłączenie do wodociągu					ustęp splukiwany					łazienka					centralne ogrzewanie					gaz sieciowy				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	96,62	96,67	96,70	96,75	96,79	93,31	93,40	93,47	93,56	93,66	90,90	90,99	91,08	91,18	91,31	81,21	81,43	81,62	81,85	82,12	56,17	56,06	55,77	55,65	55,50
woj. mazowieckie	95,48	95,55	95,61	95,68	95,77	92,99	93,09	93,19	93,30	93,42	90,86	90,98	91,10	91,22	91,38	85,36	85,60	85,79	86,02	86,29	58,66	58,53	58,29	58,09	57,68
powiat nowodworski	93,98	94,07	94,13	94,28	94,38	90,28	90,48	90,57	90,79	90,96	87,10	87,30	87,43	87,68	87,90	81,51	81,86	82,03	82,39	82,71	27,36	27,18	26,47	26,37	26,08
Nowy Dwór Mazowiecki	97,16	97,23	97,25	97,41	97,48	95,66	95,76	95,81	96,00	96,12	94,37	94,51	94,56	94,73	94,88	91,31	91,66	91,75	92,00	92,22	40,87	40,21	38,33	37,36	36,45
Bochnia	98,58	98,61	98,63	98,64	98,67	97,87	97,92	97,96	97,97	97,99	96,43	96,50	96,56	96,59	96,62	83,55	83,79	84,12	84,22	84,33	89,86	89,94	90,01	89,87	89,85
Brzeg	99,48	99,48	99,49	99,49	99,49	96,54	96,55	96,56	96,58	96,64	94,80	94,81	94,83	94,87	94,92	85,71	85,72	85,79	85,89	85,91	95,96	95,93	95,54	95,40	95,28
Środa Wielkopolska	99,55	99,56	99,57	99,58	99,59	97,20	97,24	97,29	97,34	97,49	95,03	95,09	95,20	95,28	95,50	95,44	95,29	96,33	96,76	98,00	84,64	84,16	82,93	81,94	80,55
Świdnik	99,46	99,46	99,47	99,47	99,48	99,25	99,25	99,26	99,26	99,27	98,51	98,51	98,53	98,53	98,54	98,90	98,90	98,92	98,92	98,93	97,63	97,63	97,64	97,64	97,65
Wyszków	96,53	96,57	96,60	96,65	96,71	94,58	94,72	94,77	94,83	95,11	92,67	92,75	92,82	92,93	93,24	87,34	87,48	87,60	87,76	87,98	70,55	70,16	69,98	69,58	69,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

8.2.3. EDUKACJA (W TYM EDUKACJA PRZEDSZKOLNA, PODSTAWOWA, ŚREDNIA, ZAWODOWA, WYŻSZA)

ŻŁOBKI I PRZEDSZKOLA

Na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki działają łącznie 2 żłobki:

- Niepubliczny żłobek „Bajkowy Dom” (miejsce prowadzenia: ul. Okulickiego 9 - 12 miejsc w żłobku),
- Miejski Żłobek nr 1 (miejsce prowadzenia: ul. 29 listopada 109 - 24 miejsc w żłobku).

W mieście działa 5 przedszkoli publicznych i 2 niepubliczne:

- Publiczne Przedszkole nr 1,
- Publiczne Przedszkole nr 2 - przy Zespole Szkół nr 3,
- Publiczne Przedszkole nr 3,
- Publiczne Przedszkole nr 4 - przy Zespole Szkół w Nowym Dworze Mazowieckim - Modlin Twierdza,
- Publiczne Przedszkole nr 5 - przy Zespole Szkół nr 1,
- Niepubliczne Przedszkole „Akademia Malucha”,
- Niepubliczne Przedszkole muzyczno-językowe „Nutka”,
- Przedszkole im. Alberta Einsteina.

Tabela 15. Przedszkola publiczne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Placówka oświatowa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Publiczne Przedszkole nr 5	10	239
Publiczne Przedszkole nr 3	8	186
Publiczne Przedszkole nr 1	6	143
Publiczne Przedszkole nr 2	5	115
Publiczne Przedszkole nr 4	4	100

Źródło: Portal internetowy Polska w liczbach <http://www.polskawliczbach.pl/>, stan na dzień 28.07.2017.

Łącznie uczy się w nich 783 dzieci, a najliczniej uczęszczaną placówką jest Publiczne Przedszkole nr 5 przy ulicy Młodzieżowej 1 (239 uczniów), które wchodzi w skład Zespołu Szkół nr 1 w Nowym Dworze Mazowieckim od 1 września 2012 r. Budynek znajdujący się na osiedlu Młodych mieści w sobie 6 sal dydaktycznych. Dodatkowo w ofercie edukacyjnej występuje pomoc logopedy, psychologa i pedagoga. Przedszkole posiada również salę komputerową i do zajęć ruchowych oraz ogród. Przystosowane jest do osób niepełnosprawnych.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki jest organem prowadzącym dla wszystkich placówek oświatowych poza niepublicznymi.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na tysiąc dzieci w wieku 3-5 lat od 2012 r. w Nowym Dworze Mazowieckim nieprzerwanie wzrastała. Świadczyło to, zatem o pozytywnych tendencjach demograficznych, lecz na tle gmin porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki wypadł gorzej. Przykładowo w 2012 r. wskaźnik dla Nowego Dworu Mazowieckiego był wyższy niż dla gmin porównywanych - Brzeg i Wyszków, ale w 2015 r. był on już najniższy ze wszystkich analizowanych gmin. Biorąc pod uwagę liczbę dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, można wywnioskować niezaspokojenie potrzeb mieszkańców w tym zakresie, gdyż wskaźnik we wszystkich latach przewyższał 1,00 i był on najwyższy ze wszystkich analizowanych gmin. W gminie Nowy Dwór Mazowiecki w 2015 r. wystąpił także najniższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 - 5 lat i wyniósł on 86,1. Dla porównania w Świdniku wyniósł on 102,2.

Tabela 16. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. Dzieci w wieku 3-5 lat					Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego					Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	697	741	794	842	b.d.	1,31	1,24	1,17	1,12	b.d.	69,7	74,1	79,4	84,2	b.d.
woj. mazowieckie	756	802	845	896	b.d.	1,24	1,17	1,11	1,04	b.d.	75,6	80,2	84,5	89,6	b.d.
powiat nowodworski	629	708	768	860	b.d.	1,63	1,56	1,31	1,25	b.d.	62,9	70,8	76,8	86,0	b.d.
Nowy Dwór Mazowiecki	746	747	787	861	b.d.	1,21	1,24	1,15	1,04	b.d.	74,6	74,7	78,7	86,1	b.d.
Bochnia	764	848	866	904	b.d.	1,18	1,08	1,05	0,97	b.d.	76,4	84,8	86,6	90,4	b.d.
Brzeg	649	733	840	902	b.d.	1,11	1,00	0,92	0,92	b.d.	64,9	73,3	84,0	90,2	b.d.
Środa Wielkopolska	811	872	923	964	b.d.	1,13	0,88	0,84	0,83	b.d.	81,1	87,2	92,3	96,4	b.d.
Świdnik	898	920	958	1 022	b.d.	0,94	0,91	0,87	0,85	b.d.	89,8	92,0	95,8	102,2	b.d.
Wyszków	702	693	771	862	b.d.	1,20	1,15	1,07	1,00	b.d.	70,2	69,3	77,1	86,2	b.d.

Źródło: GUS BDL.

Szkoły podstawowe i gimnazjalne

W roku szkolnym 2016/2017 r. na terenie gminy Nowy Dwór Mazowiecki działało 5 szkół podstawowych, w tym jedna specjalna:

- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Józefa Wybickiego w Zespole Szkół nr 3,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Obrońców Modlina w Zespole Szkół - Modlin Twierdza,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Janusza Kusocińskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. Orła Białego w Zespole Szkół nr 1,
- Szkoła Podstawowa Specjalna w Zespole Placówek Edukacyjnych.

Tabela 17. Szkoły podstawowe wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w roku szkolnym 2016/2017 r.

Placówka oświatowa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa nr 5	36	732
Szkoła Podstawowa nr 7	31	674
Szkoła Podstawowa nr 4	21	432
Szkoła Podstawowa nr 3	12	240
Szkoła Podstawowa Specjalna	5	27

Źródło: Portal internetowy Polska w liczbach <http://www.polskawliczbach.pl/>, stan na dzień 28.07.2017.

Najliczniej uczęszczaną szkołą jest Szkoła Podstawowa nr 5 im. Janusza Kusocińskiego (732 uczniów). Szkoła posiada 33 oddziały. Szczególnie jest ona dobrze wyposażona w sprzęt komputerowy i multimedialny. Jest to jedyna szkoła podstawowa w okolicy, która prowadzi zajęcia w oparciu o program Logomocja Imagine służący do wczesnej nauki programowania. Dodatkowo szkoła oferuje uczniom naukę w klasach integracyjnych.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki jest organem prowadzącym dla wszystkich placówek oświatowych poza obiektem wchodzącym w Zespół Placówek Edukacyjnych (Starostwo Powiatowe). Miasto Nowy Dwór Mazowiecki posiadało najmniejszą liczbę szkół podstawowych spośród analizowanych gmin. Z liczbą tą łączy się najmniejsza liczba uczniów w 2015 r. - 2069. W gminie Nowy Dwór Mazowiecki w 2015 r. w szkołach podstawowych nieuwzględniających szkół specjalnych zatrudnionych było najmniej nauczycieli na etacie (126,87). Z kolei liczba uczniów przypadająca na 1 oddział nie była ani najwyższa ani najniższa i wyniosła 20,09. Biorąc pod uwagę liczbę uczniów na 1 nauczyciela (bez szkół specjalnych) wskaźnik ten wyniósł 16,31 i był on drugim najwyższym wynikiem po gminie Brzeg.

Tabela 18. Liczba szkół podstawowych, uczniów, oddziałów i nauczycieli w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015 r.

Jednostka terytorialna	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli (etaty)	Liczba nauczycieli szkoły specjalne (etaty)	Liczba uczniów/ 1 oddział	Liczba uczniów/ 1 nauczyciela
Polska	13 563	135 998,11	2 480 793	181 292.40	9 215.26	18.24	13.68
woj. mazowieckie	1 774	19 969,64	369 931	26 607.79	1 327.44	18.52	13.90
powiat nowodworski	29	300,00	5 435	387.84	10.35	18.12	14.01
Nowy Dwór Mazowiecki	5	103,00	2 069	126.87	10.35	20.09	16.31
Bochnia	6	101,00	2 115	130.78	21.35	20.94	16.17
Brzeg	7	102,00	2 240	132.50	14.17	21.96	16.91
Środa Wielkopolska	10	115,00	2 284	153.81	0.00	19.86	14.85
Świdnik	6	111,00	2 527	155.30	14.77	22.77	16.27
Wyszków	14	156,00	2 884	187.19	25.38	18.49	15.41

Źródło: GUS BDL.

Ranking szkół podstawowych przeprowadzony w województwie mazowieckim w 2016 r. został oparty o wynik egzaminu szóstoklasisty. W rankingu tym nie została uwzględniona Szkoła Podstawowa Specjalna w Zespole Placówek Edukacyjnych. Najlepszą szkołą podstawową okazała się Szkoła Podstawowa nr 7 im. Orła Białego w Zespole Szkół nr 1, która zajęła 610 miejsce na 1531 szkół. Wynik sprawdzianu w części ogólnej wyniósł w niej w 2016 r. 65,5.

Tabela 19. Szkoły podstawowe w Nowym Dworze Mazowieckim wg rankingu szkół podstawowych w województwie mazowieckim w 2016 r.

Placówka oświatowa	Miejsce w rankingu	Wynik sprawdzianu z części ogólnej
Szkoła Podstawowa nr 7 im. Orła Białego w Zespole Szkół nr 1	610	65,5
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Obrońców Modlina w Zespole Szkół - Modlin Twierdza	987	59,3
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Józefa Wybickiego w Zespole Szkół nr 3	1217	55,1
Szkoła Podstawowa nr 5 im. Janusza Kusocińskiego	1321	52,9

Źródło: Portal internetowy www.miastopociech.pl

W 2016 r. na terenie gminy Nowy Dwór Mazowiecki znajdowała się taka sama liczba szkół gimnazjalnych:

- Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II,
- Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Ryszarda Kaczorowskiego w Zespole Szkół nr 1,
- Publiczne Gimnazjum nr 4 im. płk. Edwarda Malewicza w Zespole Szkół- Modlin Twierdza,
- Publiczne Gimnazjum nr 3 w Zespole Szkół nr 3,
- Gimnazjum Specjalne w Zespole Placówek Edukacyjnych.

Tabela 20. Szkoły gimnazjalne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Placówka oświatowa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Publiczne Gimnazjum nr 1	12	290
Publiczne Gimnazjum nr 2	12	289
Publiczne Gimnazjum nr 4	8	176
Publiczne Gimnazjum nr 3	5	113
Gimnazjum Specjalne	3	30

Źródło: Portal internetowy Polska w liczbach <http://www.polskawliczbach.pl/>, stan na dzień 28.07.2017.

W Nowym Dworze Mazowieckim wyniki egzaminów gimnazjalnych, zarówno z części podstawowej jak i językowej, były wyższe niż średnia dla powiatu nowodworskiego i województwa mazowieckiego, przy czym uczniowie wypadli szczególnie dobrze w części językowej (z j. angielskiego i niemieckiego, w tym na poziomie rozszerzonym). Jedynie liczba punktów z części matematycznej była nieco niższa niż średnia dla województwa ale wyższa niż dla powiatu nowodworskiego.

Tabela 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Nowym Dworze Mazowieckim, powiecie nowodworskim i województwie mazowieckim w 2015 r. [%]

	Historia i WOS	J. Polski	Matematyka	Nauki przyrodnicze	Część podstawowa	J. angielski (podst.)	J. angielski (rozs.)	J. niemiecki (podst.)	J. niemiecki (rozs.)	Część językowa
woj. mazowieckie	62,8	61,4	46,8	48,7	54,9	63,4	43,3	58,0	58,4	55,8
powiat nowodworski	62,4	62,0	44,6	47,6	54,2	63,2	44,5	57,2	67,9	58,2
Nowy Dwór Mazowiecki	64,2	63,1	46,3	48,6	55,6	69,4	52,1	61,1	74,5	64,3

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie.

Do najważniejszych placówek oświatowych zaspokajających potrzeby oświatowe na poziomie nauczania gimnazjalnego zalicza się Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II oraz Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Ryszarda Kaczorowskiego. Łącznie w 2015 r. uczęszczało do nich 579 uczniów.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki jest organem prowadzącym dla wszystkich placówek oświatowych poza obiektem wchodzącym w Zespół Placówek Edukacyjnych (Starostwo Powiatowe).

Pod względem liczby oddziałów szkół gimnazjalnych Nowy Dwór Mazowiecki nie wyróżniał się pozytywnie na tle analizowanych gmin. Cechował się dodatkowo prawie najniższą liczbą uczniów, która nie przekroczyła 1000 - 916. Jedynie wynik dla Środy Wielkopolskiej był niższy. Analogicznie przedstawiała się liczba nauczycieli zatrudnionych w etatowym wymiarze godzin w szkołach podstawowych nieuwzględniających szkół specjalnych w 2015 r.. W szkołach specjalnych liczba nauczycieli zatrudnionych na etacie wyniosła w 2015 r. 8,32. Biorąc pod uwagę liczbę uczniów gimnazjów na 1 oddział wynik 21,30 plasuje gminę Nowy Dwór Mazowiecki na przedostatniej pozycji. Liczba uczniów na 1 nauczyciela wśród analizowanych gmin była praktycznie porównywalna (jedynie w Wyszkowie przekroczyła 13,00)

Tabela 22. Liczba szkół gimnazjalnych, uczniów, oddziałów i nauczycieli w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015 r.

Jednostka terytorialna	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli bez szkół specjalnych (etaty)	Liczba nauczycieli szkoły specjalne (etaty)	Liczba uczniów/ 1 oddział	Liczba uczniów/ 1 nauczyciela bez szkół specjalnych
Polska	7 684	51 503	1 085 275	6 592.98	92 418.99	6 592.98	164.61
woj. mazowieckie	1 038	7 278	153 840	941.67	13 006.39	941.67	163.37
powiat nowodworski	19	111	2 301	197.78	8.32	20.73	11.63
Nowy Dwór Mazowiecki	5	43	916	72.30	8.32	21.30	12.67
Bochnia	5	46	1 088	86.92	13.56	23.65	12.52
Brzeg	5	42	1 013	80.66	5.70	24.12	12.56
Środa Wielkopolska	6	41	903	71.54	0.00	22.02	12.62
Świdnik	5	47	1 155	90.57	7.84	24.57	12.75
Wyszków	6	63	1 294	96.17	20.65	20.54	13.46

Źródło: GUS BDL.

W związku z reformą oświaty związaną z nowelizacją ustaw: Prawo oświatowe (tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 59) oraz ustawy Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo Oświatowe (tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 60) sieć szkół podstawowych i gimnazjów w Nowym Dworze Mazowieckim została dostosowana do nowego ustroju szkolnego⁴.

Od 1 września 2017 r. na terenie miasta funkcjonują ośmioletnie szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa nr 1 (ul. Juliusza Słowackiego 2),
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Józefa Wybickiego (ul. Szkolna 3),
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Obrońców Modlina (ul. Generała Józefa Bema 31),
- Szkołę Podstawową nr 5 im. Janusza Kusocińskiego (ul. Chemików 1A),
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. Orła Białego w Zespole Szkół nr 1 (ul. Młodzieżowa 1).

Na mocy uchwał Rady Miejskiej od 1 września 2017 r. likwidacji uległy szkoły gimnazjalne. Oddziały gimnazjalne włączone zostały do szkół podstawowych:

- Oddziały gimnazjalne Publicznego Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Nowym Dworze Mazowieckim włączono do Szkoły Podstawowej nr 1,
- Oddziały Gimnazjalne Publicznego Gimnazjum nr 3 w Nowym Dworze Mazowieckim włączono do Szkoły Podstawowej nr 3 im. Józefa Wybickiego w Zespole Szkół nr 3,
- Oddziały Gimnazjalne Publicznego Gimnazjum nr 4 im. Płk. E. Malewicza w Nowym Dworze Mazowieckim włączono do Szkoły Podstawowej nr 4 im. Obrońców Modlina w Zespole Szkół w Nowym Dworze Mazowieckim - Modlin Twierdza,
- Oddziały Gimnazjalne Publicznego Gimnazjum nr 2 im. Ryszarda Kaczorowskiego w Nowym Dworze Mazowieckim włączono do Szkoły Podstawowej nr 7 im. Orła Białego w Zespole Szkół nr 1.

⁴ Uchwała nr XXIX/315/17 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim z dnia 14 marca 2017 roku w sprawie : dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego; Uchwała nr XXXII/ 367/2017 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim z dnia 30 czerwca 2017 roku zmieniająca uchwałę w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego.

Oddziały gimnazjalne będą systematycznie wygaszane i będą funkcjonowały w szkołach podstawowych do końca roku szkolnego 2018/2019.

Szkoły ponadgimnazjalne i inne placówki oświatowe

Gmina Nowy Dwór Mazowiecki posiada bogatą ofertę nauczania na poziomie ponadgimnazjalnym. Na jej terenie znajduje się 14 takich placówek:

- 7 liceów ogólnokształcących,
- 2 technika,
- 1 szkoła zawodowa,
- 1 policealna szkoła zawodowa,
- 1 policealna szkoła jednoroczna,
- 1 szkoła przysposabiająca do pracy,
- 1 centrum edukacyjne.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki jest organem prowadzącym dla części z nich:

1. Zespół Szkół nr 2

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
- Liceum Ogólnokształcące,
- Technikum.

2. Modlin Twierdza

- Liceum Ogólnokształcące 4 - Zespół Szkół w Nowym Dworze Mazowieckim - Modlin Twierdza.

Dodatkowo na terenie gminy prowadzą działalność oświatową placówki, których organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe:

1. Zespół Szkół Zawodowych nr 1

- Technikum Zawodowe im. por. Władysława Jakubowskiego,

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. por. Władysława Jakubowskiego.
2. Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego
 3. Zespół Placówek Edukacyjnych
 - Publiczna Szkoła Specjalna Przysposabiająca do **Pracy**.

Dodatkowo na terenie gminy występują 4 placówki niepubliczne:

1. Centrum kształcenia Edukator:
 - Policealna szkoła zawodowa,
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
 - Policealna szkoła jednoroczna

oraz

2. Liceum Ogólnokształcące Niepubliczne dla Dorosłych Nr 18
3. Społeczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
4. Centrum Edukacyjne OCTOPUS.

Do najliczniej uczęszczanych szkół wśród liceów można zaliczyć Liceum Ogólnokształcące im Wojska Polskiego, w którym uczy się 383 uczniów w 15 oddziałach. Liceum oferuje kształcenie w klasach o profilach:

- Humanistycznym,
- Medycznym,
- Politechnicznym,
- Menadżerskim,
- Matematyczno-społecznym.

Wśród techników największą popularnością cieszy się Technikum Zawodowe im. por. Władysława Jakubowskiego w Zespole Szkół Zawodowych nr 1, w którym można się szkolić na:

- Technika Informatyka,
- Technika Pojazdów Samochodowych,
- Technik Budownictwa i Architektury,
- Technik Organizacji Reklamy.

Dodatkowo w zespole tym w Zasadniczej Szkole Zawodowej można uzyskać zawód:

- Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,
- Mechanik pojazdów samochodowych,
- Kierowca mechanik,
- Elektromechanik pojazdów samochodowych,
- Murarz tynkarz,
- Klasy wielozawodowe.

W ofercie Zespołu Szkół nr 2 kształcą się przyszli technicy w zakresie:

- Obsługi turystycznej,
- Ekonomii,
- Handlu,
- Informatyki,
- Mechatroniki.

W ramach zajęć prowadzonych w zespole w liceum ogólnokształcącym na poziomie rozszerzonym realizowane są przedmioty: język obcy, geografia, wiedza o społeczeństwie.

W skład oferty prywatnej centrum kształcenia Edukator w policealnej szkole zawodowej można kształcić się na technika:

- Rachunkowości,
- BHP,
- Administracji.

Oferta kształcenia została także dostosowana do potrzeb dorosłych. Mogą oni kształcić się zarówno w szkołach publicznych jak i prywatnych. W Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukator wśród przedmiotów w zakresie rozszerzonym i uzupełniającym znajdują się: geografia, matematyka, historia i społeczeństwo. Centrum Edukacyjnym OCTOPUS oferuje kursy i szkolenia zawodowe dla dorosłych.

W Nowym Dworze Mazowieckim działa także Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla dzieci i młodzieży, która kształci w trzyletnich cyklach. Nauka odbywa się w klasach dla uczniów o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Szkoła ta posiada zaplecze techniczne w postaci: sal lekcyjnych, biblioteki, pokoju nauczycielskiego, pomieszczeń gospodarczo - administracyjnych, boiska sportowego, gabinetu rewalidacyjnego, szatni i stołówki szkolnej.

Tabela 23. Wybrane szkoły ponadgimnazjalne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Placówka oświatowa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Liceum Ogólnokształcące im Wojska Polskiego	15	383
Technikum Zawodowe im. por. Władysława Jakubowskiego (Zespół Szkół Zawodowych nr 1)	14	318
Technikum (Zespół Szkół nr 2)	8	180
Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. por. Władysława Jakubowskiego (Zespół Szkół Zawodowych nr 1)	6	138
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (Zespół Szkół nr 2)	1	59
Liceum Ogólnokształcące 4 - (Zespół Szkół w Nowy Dwór Mazowiecki - Modlin Twierdza)	2	37
Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	2	18
Liceum Ogólnokształcące (Zespół Szkół nr 2)	1	14

Źródło: Portal internetowy Polska w liczbach <http://www.polskawliczbach.pl/>.

Zdawalność egzaminów maturalnych - wskaźnik liczony, jako udział absolwentów otrzymujących świadectwo dojrzałości do liczby absolwentów przystępujących do egzaminu, liczony jest łącznie ze szkołami specjalnymi i szkołami dla dorosłych. W Nowym Dworze Mazowieckim w 2015 r. w szkołach ponadgimnazjalnych zawodowych zdawalność ta wyniosła 70,2% i była ona drugą z kolei najwyższą zdawalnością wśród analizowanych gmin. Również drugie miejsce zajmuje Nowy Dwór Mazowiecki, biorąc pod uwagę ten sam wskaźnik dla liceów ogólnokształcących. Zdawalność ta była jednak wyższa o ponad 20% i wyniosła w 2015 r. 94,9%.

Tabela 24. Zdawalność egzaminów maturalnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016 [%]

Jednostka terytorialna	Szkoły ponadgimnazjalne zawodowe					Licea ogólnokształcące				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	74.6	77.4	68.6	71.4	b.d.	90.0	91.1	87.7	86.6	b.d.
woj. mazowieckie	72.5	76.3	65.8	70.5	b.d.	90.9	91.8	89.6	88.7	b.d.
powiat nowodworski	73.0	88.1	63.7	66.4	b.d.	95.1	94.5	85.6	88.4	b.d.
Nowy Dwór Mazowiecki	79.1	89.4	63.6	70.2	b.d.	97.4	97.2	94.4	94.9	b.d.
Bochnia	95.3	91.2	80.5	85.2	b.d.	96.2	98.1	92.5	93.4	b.d.
Brzeg	78.4	63.2	69.8	62.4	b.d.	93.5	92.3	92.2	91.9	b.d.
Środa Wielkopolska	81.1	78.4	48.7	46.4	b.d.	90.3	83.0	66.3	52.7	b.d.
Świdnik	84.6	92.3	59.0	55.9	b.d.	98.7	51.4	96.0	99.0	b.d.
Wyszaków	74.3	77.7	64.0	61.5	b.d.	92.3	89.6	86.1	85.0	b.d.

Źródło: GUS BDL.

W 2015 r. wyniki egzaminów maturalnych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki były w większości lepsze niż w powiecie. Jedynymi przedmiotami z części obowiązkowej, które wypadły gorzej były: matematyka oraz j. niemiecki. Wyniki z matematyki były gorsze również na poziomie rozszerzonym, co potwierdza negatywną tendencję wynikającą z wyników egzaminów gimnazjalnych. W części dodatkowej gorsze od powiatu okazały się także wyniki z j. niemieckiego (p. rozszerzonego). Średnie wyniki poniżej 30% uzyskali uczniowie zdający: matematykę (p. rozszerzony) oraz fizykę (p. rozszerzony). Bardzo dobrze wypadł natomiast j. francuski (p. podstawowy).

Tabela 25. Średnie wyniki egzaminów maturalnych (w nowej formule) dla Nowego Dworu Mazowieckiego i powiatu nowodworskiego w 2015 r.

	Część obowiązkowa						Część dodatkowa											
	J. polski (P)	Matematyka (P)	J. angielski (P)	J. niemiecki (P)	J. rosyjski (P)	J. polski (R)	Matematyka (R)	J. angielski (R)	J. niemiecki (R)	J. francuski (P)	Biologia (P)	Biologia (R)	Chemia (R)	Fizyka i a. (P)	Fizyka i a. (R)	Geografia (P)	Historia (P)	WOS (P)
Powiat nowodworski	65,5	52,7	71,4	91,1	62,3	74,7	37,3	58,8	55,7	30,0	b.d.	43,5	53,5	b.d.	36,8	b.d.	b.d.	b.d.
Nowy Dwór Mazowiecki	67,4	49,2	75,6	90,8	98,0	83,0	28,3	63,5	53,0	90,0	41,9	55,0	65,0	33,0	20,0	52,5	40,0	39,8

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie.

W województwie mazowieckim w 2017 r. przeprowadzono ranking liceów i techników. W rankingu liceów znalazło się 1 liceum z Nowego Dworu Mazowieckiego - Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego na ulicy Chemików 1. Szkoła ta znalazła się na 103 pozycji. W analogicznym rankingu dla Polski szkoła ta znalazła się na miejscu 500+. Zanotowała zatem spadek, gdyż w 2015 r. znalazła się na pozycji 488.

Rysunek 4. Licea w Nowym Dworze Mazowieckim wg Rankingu liceów w województwie mazowieckim w 2017 r.

2017	Rank. Główny	Nazwa szkoły	Miejscowość	'16	'15	WSK	Znak jakości szkoły	Profil
103	500+	Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego	Nowy Dwór Maz.	500+	488	37.24		

Źródło: Portal internetowy www.perspektywy.pl.

W rankingu techników w tabeli rankingowej obejmującej 100 miejsc znalazły się 2 technika z Nowego Dworu Mazowieckiego. Na miejscu 75 znalazło się Technikum Zawodowe im. Technikum Zawodowe im. por. Władysława Jakubowskiego w Zespole Szkół nr 1. Na miejscu 90 znalazło się Technikum Ekonomiczne w Zespole Szkół nr 2. Obie szkoły znalazły się na miejscu 300+ w analogicznym rankingu dla Polski, pozycja ta utrzymuje się od 2015 r.

Rysunek 5. Technika w Nowym Dworze Mazowieckim w Rankingu techników w województwie mazowieckim w r. 2017

2017	Rank. Głów.	Nazwa szkoły	Miejscowość	'16	'15	WSK	Profil jakości szkoły
75	300+	Tech. Zawod. im. por. Wł. Jakubowskiego w ZSZ nr 1	Nowy Dwór Maz.	300+	300+	37.93	
90	300+	Technikum Ekonomiczne w ZS nr 2	Nowy Dwór Maz.	300+	300+	34.48	

Źródło: Portal internetowy www.perspektywy.pl.

Przedszkola i wszystkie szkoły zapewniają opiekę pedagogiczną i psychologiczną. Dodatkowo dzieci w przedszkolach oraz uczniowie klas młodszych w szkołach podstawowych mogą korzystać z usług logopedy. Każda szkoła wyposażona jest w nowoczesne boisko o sztucznej nawierzchni. Szkoły podstawowe posiadają także place zabaw.

Przy ulicy Bohatera Modlina 40 działa poradnia psychologiczno - pedagogiczna, która prowadzi działalność m. in. diagnostyczną, psychologiczną, logopedyczną, szkoleniową, profilaktyczną. Od 1999 r. organem prowadzącym poradni jest Starostwo Powiatowe. Celem poradni jest ⁵:

- Wspomaganie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży,
- Pomoc w efektywnym uczeniu się,
- pomoc uczniom w wyborze szkoły i zawodu,
- Pomoc rodzinie w wypełnianiu przez nią funkcji wychowawczych,
- Pomoc w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży,

⁵ Portal internetowy Poradni Psychologiczno - pedagogicznej w Nowym Dworze Mazowieckim; dostęp na dzień 11.07.2017

- Profilaktyka uzależnień,
- Wspieranie środowiska przedszkolnego i szkolnego w procesie dydaktyczno-wychowawczym.

W 2012 r. została rozbudowana Szkoła Podstawowa nr 7. W 2007 r. powstała sala gimnastyczna przy Publicznym Gimnazjum nr 1 przy ul. Słowackiego 2. W 2012 r. została wybudowana hala sportowa przy Zespole Szkół w Modlinie Twierdzy. W 2017 r. do użytku oddano halę sportową przy Szkole Podstawowej nr 7 na Osiedlu Młodych. Co roku przeprowadzane są remonty w przedszkolach i szkołach.

Koszty funkcjonowania nowodworskiej oświaty w 2014 r. zamknęły się w kwocie 45.102.702 zł, co stanowiło 35% budżetu gminy. Nowy Dwór Mazowiecki wspiera co roku organizację wakacji letnich, z których korzysta około 100 dzieci. Pomoc materialna o charakterze socjalnych zapewniona jest ok. 170 uczniom

Szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne realizują program nauczania we współpracy z Urzędem, Policją i innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi. W ramach niej uczniowie uczestniczą w programach profilaktycznych⁶.

Oferta prywatnych placówek oświatowych skierowana jest do dzieci, młodzieży i dorosłych. Akademia Rozwoju przy ulicy Sikorskiego 1 oferuje dzieciom zajęcia m.in. z robotyki i robienia eksperymentów. Organizuje również zajęcia dla dzieci w wakacje i ferie. Do dzieci skierowana jest również oferta Centrum Terapii Logopedycznej LIZAK przy ulicy Bohaterów Modlina 16. Oferuje ono m.in.⁷:

- Diagnozę, konsultacje, terapie logopedyczne,
- Terapię logopedyczną wad wymowy,
- Terapię logopedyczną dzieci z opóźnionym i zaburzonym rozwojem mowy,
- Terapie rodzinne,
- Warsztaty i szkolenia.

W Tęczowni przy ulicy Partyzantów 16 prowadzone są zajęcia dla dzieci i młodzieży w zakresie:

- Tańca,

⁶ Portal internetowy www.nowydwormaz.pl, dostęp na dzień 12.07.2017

⁷ Ibid., przyp.5

- Rytmiki,
- Zajęć umuzykalniających,
- Warsztatów,
- Zajęć teatralnych.

Dodatkowo istnieje w Nowym Dworze Mazowieckim AuRuM Gabinet Terapii Pedagogicznej⁸.

W poniższych placówkach prowadzone są kursy i szkolenia dla dzieci i młodzieży w tym przygotowujące do m.in. egzaminu maturalnego⁹:

- Centrum Edukacyjne OCTOPUS,
- Uniwersytet dla każdego.

Na „Uniwersytecie dla każdego” przy ulicy Baśniowej 1 oprócz wyżej wymienionej wcześniej oferty można skorzystać z kursów:

- Kursy z fizyki, matematyki chemii (poziom gimnazjum i liceum),
- Wstęp do przedmiotów ścisłych (dla uczniów szkół podstawowych),
- Kursy robotyki oparte na systemie Lego WeDo,
- Kursy artystyczne: rysunek, malarstwo, fotografia, plastyka dla dzieci.

Dodatkowo na terenie gminy istnieją szkoły językowe:

- Best School - Centrum Nauki Języków Obcych,
- Centrum Edukacyjne OCTOPUS,
- ENGLISCH4U,
- NOVO LINGUA - Centrum Kształcenia Językowego.

⁸ Ibid., przyp.5

⁹ Ibid., przyp.5

8.2.4. OCHRONA ZDROWIA

W Nowym Dworze Mazowieckim działa Nowodworskie Centrum Medyczne przy ulicy Miodowej 2 (do 2011 r. - Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej)¹⁰.

W skład Centrum wchodzi:

- Szpital,
- Przychodnia specjalistyczna,
- 4 zakłady podstawowej opieki medycznej (w tym 2 w Nowym Dworze Mazowieckim),
 - Podstawowa Opieka Zdrowotna nr 2 - ul. Paderewskiego 7,
 - Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej nr 2 - ul. Mieszka 28,
- Zakład Ratownictwa Medycznego,
- Zakład Diagnostyki Obrazowej,
- Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej,
- Zakład Rehabilitacji,
- Nocna i Świąteczna Opieka Lecznicza.

W skład szpitala wchodzi:

- Oddział Chorób wewnętrznych (40 łóżek),
- Oddział Chirurgii Ogólnej (38 łóżek),
- Oddział Ginekologiczno - Położniczy (23 łóżka),
- Oddział Dziecięcy i Noworodkowy (oddział pediatryczny - 27 łóżek, oddział neonatologii - 15 łóżeczek),
- Szpitalny Oddział Ratunkowy (15 pielęgniarek i 10 ratowników medycznych),
- Blok Operacyjny,
- Apteka.

W przychodni specjalistycznej przy ulicy Paderewskiego 7 funkcjonują jednostki¹¹:

¹⁰ Portal internetowy www.bip.ncm.med.pl, dostęp na dzień 12.07.2017

¹¹ Portal internetowy www.sluzbazdrowia.pl, dostęp na dzień 12.07.2017

- Gabinet położnej środowiskowo - rodzinnej,
- Poradnia alergologiczna,
- Poradnia chirurgii naczyniowej,
- Poradnia chirurgii ogólnej,
- Poradnia chorób płuc i gruźlicy,
- Poradnia chorób zakaźnych,
- Poradnia dermatologiczna,
- Poradnia diabetologiczna,
- Poradnia gastroenterologiczna,
- Poradnia ginekologiczno - położnicza,
- Poradnia kardiologiczna,
- Poradnia leczenia bólu,
- Poradnia medycyny pracy,
- Poradnia neurologiczna,
- Poradnia okulistyczna,
- Poradnia protetyki stomatologicznej,
- Poradnia rehabilitacji narządu ruchu,
- Poradnia rehabilitacyjna,
- Poradnia reumatologiczna,
- Poradnia stomatologiczna,
- Poradnia stomatologiczna dla dzieci,
- Poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu,
- Poradnia urologiczna,
- Poradnia zdrowia psychicznego.

W zakładzie diagnostyki obrazowej znajdują się pracownie:

- Pracownia Diagnostyki Obrazowej RTG (szpital),
- Pracownia USG,

- Pracownia Echokardiografii,
- Pracownia Diagnostyki Obrazowej RTG (Przychodnia Specjalistyczna ul. Paderewskiego 7),
- Pracownia Tomografii Komputerowej.

W zakładzie diagnostyki laboratoryjnej znajdują się pracownie:

- Pracownia Hematologii,
- Pracownia Biochemii,
- Pracownia Analityki,
- Pracownia Serologii,
- Pracownia Bakteriologii,
- Punkt pobrań materiałów do badań (Przychodnia Specjalistyczna ul. Paderewskiego 7).

W Nowym Dworze Mazowieckim działa również Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna przy ulicy Chemików 6.

Łącznie w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. funkcjonowało 6 przychodni w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców. Jest to prawie najniższy wynik wśród analizowanych jednostek. W latach 2012 -2016 wzrosła dostępność do przychodni - dynamika zmian w latach w 2012 - 2016 wyniosła 150 i była najwyższa ze wszystkich podanych w tabeli poniżej.

Tabela 26. Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców					Dynamika zmian w latach 2012 - 2016
	2012	2013	2014	2015	2016	
Polska	5	5	5	5	6	120
woj. mazowieckie	5	5	5	5	5	100
powiat nowodworski	3	3	3	4	4	133
Nowy Dwór Mazowiecki	4	4	4	5	6	150
Bochnia	8	8	8	9	9	113
Brzeg	6	6	6	6	7	117
Środa Wielkopolska	6	7	6	6	6	100
Świdnik	7	7	7	8	8	114
Wyszków	5	4	5	5	5	100

Źródło: GUS BDL.

W 2016 roku liczba porad w Nowym Dworze Mazowieckim wyniosła 162 006 i była to najniższa liczba porad wśród analizowanych jednostek. Jednak od 2012 r. ich liczba w Nowym Dworze Mazowieckim wzrosła, dynamika zmian w latach 2012 - 2016 wyniosła 115.

Tabela 27. Porady ogólnodostępne - porady lekarza podstawowej opieki zdrowotnej i lekarza rodzinnego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Porady ogólnodostępne ogółem					Dynamika zmian w latach 2012 - 2016
	2012	2013	2014	2015	2016	
Polska	154 328 324	157 968 921	159 733 890	165 064 460	166 412 963	108
Woj. mazowieckie	18 527 449	19 047 735	19 518 044	20 045 774	20 601 697	111
powiat nowodworski	331 538	333 587	343 699	336 200	365 050	110
Nowy Dwór Mazowiecki	140 894	145 138	147 642	145 229	162 006	115
Bochnia	144 534	151 014	154 523	162 616	167 020	116
Brzeg	184 803	182 813	193 501	206 247	215 757	117
Środa Wielkopolska	140 108	151 964	159 694	171 875	179 980	128
Świdnik	219 703	213 206	206 540	214 011	216 023	98
Wyszków	145 744	145 147	154 110	156 722	167 396	115

Źródło: GUS BDL.

W ostatnich latach budynki Nowodworskiego Centrum Medycznego przeszły generalną modernizację. Projekt „Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków SZPZOZ w Nowym Dworze Mazowieckim i w Zakroczymiu wraz z wymianą istniejących źródeł ciepła na bardziej przyjazne dla środowiska” został złożony 29 października 2010 r. W ramach niego w latach 2012 - 2013 zostały przeprowadzone roboty budowlane. Termomodernizacja objęła:

- Budynek A Przychodni Specjalistycznej - ul. Paderewskiego 7 w Nowym Dworze Mazowieckim:
 - o Kompleksowe docieplenia ścian fundamentowych styropianem,
 - o Wymiana stolarki okiennej zewnętrznej drewnianej na pcv,
 - o Wymiana stolarki drzwiowej zewnętrznej na nową z aluminium,
 - o Kompleksowe docieplenie ścian nadziemia styropianem,
 - o Kompleksowe docieplenie stropodachu wentylowanego wełną mineralną,

- o Kompleksowa modernizacja instalacji c.o. z wymianą rur stalowych na polietylenowe i grzejników żeberkowych na płytowe stalowe z głowicami termostatycznymi.
- o Budynek B Przychodni Specjalistycznej - ul. Paderewskiego 7 w Nowym Dworze Mazowieckim:
 - o Wymiana stolarki okiennej zewnętrznej drewnianej na PCV,
 - o Wymiana drzwi zewnętrznych oraz zmniejszenie powierzchni drzwi do magazynu,
 - o Kompleksowe docieplenie ścian nadziemna styropianem,
 - o Kompleksowe docieplenie stropodachu wentylowanego wełną mineralną,
 - o Kompleksowa modernizacja instalacji c.o. z wymianą rur stalowych na polietylenowe i grzejników żeberkowych na płytowe stalowe.
- Budynek Pogotowia - ul. Miodowa 2 w Nowym Dworze Mazowieckim:
 - o Kompleksowe docieplenie ścian fundamentowych styropianem,
 - o Wymiana stolarki okiennej zewnętrznej drewnianej na pcv,
 - o Wymiana stolarki drzwiowej zewnętrznej na nową z aluminium,
 - o Kompleksowe docieplenie ścian nadziemna styropianem,
 - o Kompleksowe docieplenie stropodachu wentylowanego wełną mineralną,
 - o Kompleksowa modernizacja instalacji c.o. z wymianą rur stalowych na polietylenowe i grzejników żeberkowych na płytowe stalowe.

Prace te zostały dofinansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w formie dotacji w wysokości 708 850,00 zł, pożyczki z jego środków w wysokości 1 335 625,60 zł oraz przez Powiat Nowodworski w wysokości 708 850,00 zł. Pozostałe środki zapewniło Nowodworskie Centrum Medyczne.

23.03.2017 r. w Nowodworskim Centrum Medycznym rozpoczął się remont części pomieszczeń oddziału położniczego. Również w tym roku został zakończony remont Nocnej Pomocy Lekarskiej (dwa gabinety lekarskie, gabinet zabiegowy, toaleta dla pacjentów i personelu, brudownik i korytarze). W ramach remontu zlikwidowano bariery dla niepełnosprawnych. W przeszłości zostało wyremontowane także lewe skrzydło przychodni specjalistycznej przy ulicy Paderewskiego 7. Remont objął poradnie: reumatyczną, diabetologiczną, chorób zakaźnych, neurologiczną, urologiczną, chirurgiczną a także gabinet zabiegowy do poboru krwi.

Na terenie miasta w 2016 r działało 17 aptek. W przeliczeniu ludności na aptekę ogólnodostępną w tym roku przypadało 1679 osób i był to prawie najniższy wynik (po gminie Bochnia). Dla porównania liczba ta w 2012 r wyniosła 2174 zatem różnica wyniosła 495 osób. Miasto posiadało najniższą dynamikę zmian, jednak w świetle danych nie wydaje się, by tworzenie nowych aptek było jedną z pilniejszych potrzeb mieszkańców.

Tabela 28. Ludność na aptekę ogólnodostępną w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Ludność na aptekę ogólnodostępną					Dynamika zmian w latach 2012 - 2016
	2012	2013	2014	2015	2016	
Polska	3 211	3 150	3 094	3 017	2 933	91
woj. mazowieckie	3 345	3 226	3 140	3 078	3 018	90
powiat nowodworski	3 560	3 140	3 148	3 427	3 161	89
Nowy Dwór Mazowiecki	2 174	1 886	1 891	1 891	1 679	77
Bochnia	1 894	1 778	1 584	1 434	1 581	83
Brzeg	3 105	2 641	2 445	2 605	2 268	73
Środa Wielkopolska	2 393	2 406	2 619	2 257	2 274	95
Świdnik	2 523	2 514	2 505	2 224	2 099	83
Wyszków	3 006	3 012	2 798	3 016	2 809	93

Źródło: GUS BDL.

8.2.5. POMOC SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Nowym Dworze Mazowieckim przy ulicy Partyzantów 7 funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej. Jego przedmiotem działań są¹²:

- Pomoc społeczna
 - Świadczenia niepieniężne
 - Pomoc w postaci schronienia, posiłku, odzieży,
 - Sprawienie pogrzebu,
 - Poradnictwo i pomoc instytucjonalna.
 - Świadczenia pieniężne
 - Zasiłek stały,
 - Zasiłek okresowy,
 - Zasiłek celowy,
 - Specjalny zasiłek celowy,
 - Zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie.
- Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny
 - Zasiłek rodzinny
 - Świadczenia opiekuńcze
 - Zasiłek pielęgnacyjny,
 - Świadczenia pielęgnacyjne.
 - Jednorazowa zapomoga
 - Fundusz alimentacyjny
- Dodatki mieszkaniowe

¹² Portal internetowy <http://opsndm.bip.eur.pl>, dostęp na dzień 12.07.2017

Dodatkowo na terenie miasta przy ulicy Ignacego Jana Paderewskiego 1 ma swoją siedzibę Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które działa na terenie Powiatu Nowodworskiego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje¹³:

- Zadania z zakresu pieczy zastępczej,
- Zadania z zakresu pomocy społecznej,
- Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
- Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Inne zadania przewidziane w przepisach prawa.

Dodatkowo prowadzi także działania z zakresu interwencji kryzysowej i przeciwdziałania przemocy w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Innymi instytucjami działającymi na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki są:

- 2 Środowiskowe Ogniska Wychowawcze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci¹⁴
 - Ul. Bohatera Modlina 77a,
 - Ul. Szkolna 3.P
- Placówki wsparcia dziennego współfinansowane przez miasto.

Funkcjonują również świetlice, w których realizowany jest program profilaktyczny.

Według danych z Banku Danych Lokalnych do 2014 r. istniały 2 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej. W 2015 r. istniała 1, a w 2016 żadna. Tym samym liczba miejsc w tego typu placówkach zmniejszyła się o 43 miejsca. W czasie istnienia placówek były one zamieszkane przez maksymalną liczbę osób (43 mieszkańców).

W latach 2011 - 2014 liczba korzystających z pomocy utrzymywała się na prawie stałym poziomie. Wśród nich można wyróżnić osoby korzystające z pomocy poniżej i powyżej kryterium dochodowego. W 2014 r. osoby poniżej kryterium dochodowego stanowiły 56,4% wszystkich pobierających pomoc. Przykładowo w 2011 r. było to 48,1% zatem odsetek wzrósł. Zmalała jednak liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne. Różnica

¹³ Uchwała Nr 69/2015 Zarządu Powiatu Nowodworskiego z dnia 3 lipca 2015

¹⁴ Portal internetowy www.tpd-maz.org.pl, dostęp na dzień 12.07.2017

między 2011 a 2016 r. wyniosła 142 osoby. Podobnym trendem charakteryzowała się liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłki.

Tabela 29. Charakterystyka pomocy społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2011 - 2014

Jednostka terytorialna	Rok	Osoby korzystające z pomocy	Osoby korzystające z pomocy poniżej kryterium dochodowego	Osoby korzystające z pomocy powyżej kryterium dochodowego	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne	Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłki
Nowy Dwór Mazowiecki	2011	869	418	451	658	1194
	2012	863	506	357	584	1047
	2013	861	503	358	550	1000
	2014	866	488	379	516	944

Źródło: Program rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023; Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Na tle pozostałych analizowanych gmin Nowy Dwór Mazowiecki jest miastem o dużym odsetku liczby gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego. W 2015 r. 506 gospodarstw, czyli 61,26% uplasowało się poniżej kryterium dochodowego, a powyżej 320 (38,74%). Jednocześnie na przestrzeni lat 2012-2015 wskaźnik liczby gospodarstw poniżej kryterium dochodowego miał zazwyczaj tendencję rosnącą.

Tabela 30. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw poniżej kryterium dochodowego				Liczba gospodarstw powyżej kryterium dochodowego			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	69,98%	70,11%	68,50%	69,51%	30,02%	29,89%	31,50%	30,49%
woj. mazowieckie	67,24%	68,17%	66,36%	67,39%	32,76%	31,83%	33,64%	32,61%
powiat nowodworski	69,36%	69,42%	67,84%	70,37%	30,60%	30,58%	32,16%	29,63%
Nowy Dwór Mazowiecki	58,63%	58,42%	56,35%	61,26%	41,37%	41,58%	43,65%	38,74%
Bochnia	51,20%	56,89%	49,40%	57,97%	48,80%	43,11%	50,60%	42,03%
Brzeg	67,82%	66,32%	65,78%	64,83%	32,18%	33,68%	34,22%	35,17%
Środa Wielkopolska	60,06%	63,89%	60,65%	59,79%	39,94%	36,11%	39,35%	40,21%
Świdnik	55,56%	53,31%	52,24%	53,37%	44,44%	46,69%	47,76%	46,63%
Wyszków	57,98%	60,71%	57,21%	58,22%	42,02%	39,29%	42,79%	41,78%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

W latach 2013 - 2015 zwiększyły się wydatki na pomoc społeczną w ramach zadań własnych gminy. Jednakowy trend widoczny jest dla wydatków w ramach zadań własnych województwa i zadań zleconych. W przypadku tych ostatnich wydatki te są największe. Zadania własne gminy objęły pomoc w postaci zasiłków okresowych i celowych, posiłków, pobyków w domu opieki, pomocy rzeczowej, dodatków mieszkaniowych, domów pomocy oraz pieczy zastępczej. 50% tych wydatków stanowiły dodatki mieszkaniowe. W ramach zadań zleconych zrealizowano pomoc w postaci zasiłków rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych oraz dodatków pielęgnacyjnych¹⁵.

¹⁵ Program rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Tabela 31. Wydatki na pomoc społeczną w Nowym Dworze Mazowiecki w latach 2013 - 2015

Jednostka terytorialna	Rok	Zadania własne gminy	Zadania własne województwa	Zadania zlecone
Nowy Dwór Mazowiecki	2013	2 124 589,77 zł	1 219 223,05 zł	5 588 508,06 zł
	2014	2 514 323,65 zł	1 214 684,00 zł	5 872 260,29 zł
	2015	2 498 071,06 zł	1 340 346,86 zł	6 148 877,81 zł

Źródło: Program rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki od 2014 r. wspiera i promuje rodziny wielodzietne poprzez Nowodworską Kartę Familijną. Karta uprawnia do zniżek w publicznych i niektórych prywatnych placówkach - m.in. w ośrodkach sportu i rekreacji, kultury, zdrowia, środkach komunikacji miejskiej, kancelarii adwokackiej, markecie budowlanym, sklepach: odzieżowym, komputerowym i medycznym. Karty wydawane są na wniosek każdemu członkowi rodziny składającej się z trzech lub większej liczby dzieci do 18 r. ż. (lub 24 r. ż., jeśli dziecko uczy się lub studiuje), bez względu na kryterium dochodowe.

Średnio, wg danych GUS BDL, dla Polski na 1000 mieszkańców przypada 19,48 przestępstw, dla województwa mazowieckiego wskaźnik wynosi 20,20, a dla powiatu nowodworskiego 21,61. W mieście Nowy Dwór Mazowiecki w 2016 r. wskaźnik ten był bardzo wysoki, bo wyniósł 77,03, z czego najwięcej popełnianych było kradzieży (58,71) oraz kradzieży z włamaniem (8,37).

Tabela 32. Przestępstwa popełnione w Nowym Dworze Mazowieckim w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Bójki	Przestępstwa narkotykowe	Kradzieże	Kradzieże z włamaniem	Rozboje	Uszkodzenie mienia	Przeciwko rodzinie (znęcanie się psychiczne i fizyczne)	Ogółem
Nowy Dwór Mazowiecki	0,88	2,59	58,71	8,37	1,02	3,36	2,10	77,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim.

„Niebieskie Karty” to dokument świadczący o przemocy w rodzinie. Służy do monitorowania gospodarstw domowych i udzielania pomocy. W Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012-2015 nie dało się zauważyć stałej tendencji w zakładaniu „Niebieskich Kart”, jednak w ostatnim z analizowanych lat liczba ta była największa i wynosiła 0,53 „Niebieskiej Karty” na 1000 mieszkańców.

Tabela 33. Liczba „Niebieskich Kart” na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Rok	Liczba „Niebieskich Kart” na 1000 mieszkańców
Nowy Dwór Mazowiecki	2012	0,28
	2013	0,21
	2014	0,21
	2015	0,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim.

8.2.6. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Z pojęciem aktywności społecznej wiąże się pojęcie kapitału społecznego, który za Robertem Putnamem zdefiniować można jako *cechy organizacji społecznych, takich jak sieci (układy) jednostek lub gospodarstw domowych oraz powiązanych z nimi norm i wartości, które kreują efekty zewnętrzne dla całej wspólnoty*. Jednym z mierników kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej jest frekwencja wyborcza oraz liczba stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji na 10000 ludności.

Biorąc pod uwagę frekwencję w różnego rodzaju wyborach Nowy Dwór Mazowiecki plasował się blisko środkowej pozycji w stosunku do innych porównywanych jednostek. Frekwencję w wyborach samorządowych w 2014 r. w Nowym Dworze Mazowieckim, wynoszącą 47,25%, ocenia się jako niską, zwłaszcza, że spośród analizowanych wyborów był to jedyny przypadek, kiedy wartość dla miasta była niższa niż dla powiatu nowodworskiego. W wyborach tych wzięła udział mniej niż połowa uprawnionych.

Tabela 34. Frekwencja w wyborach w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2014 i 2015 [%]

Jednostka terytorialna	Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. [%]	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. [%]	Frekwencja w wyborach na Prezydenta RP w 2015 r. [%]	Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 r. [%]
Polska	23,83	47,21	55,34	50,92
woj. mazowieckie	28,03	51,07	61,58	58,71
powiat nowodworski	19,94	52,49	56,34	49,71
Nowy Dwór Mazowiecki	22,74	47,25	57,80	53,36
Bochnia	27,17	49,15	60,00	57,35
Brzeg	22,91	42,99	51,79	48,99
Środa Wielkopolska	21,25	51,50	55,99	50,82
Świdnik	25,78	37,67	59,14	56,58
Wyszków	21,50	50,77	59,48	50,72

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza.

W Nowym Dworze Mazowieckim od 2015 r. przeprowadzane jest głosowanie w budżecie obywatelskim. W 2015 r. najwięcej osób zagłosowało na projekt „Wsparcie techniczne OSP poprzez zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego” oraz „Strefa fitness i relaksu z siłownią plenerową w Modlinie Twierdzy”. W 2016 r. w głosowaniu udział wzięło prawie co 4 uprawniony. W głosowaniu zwyciężyło 6 projektów „małych” (do 100 tys. zł.) : „Ławki, drzewka, krzewy - plac przy Sempołowskiej”, „Poznajmy się lepiej - majówka 2017. Piknik rodzinny mieszkańców osiedla nr 1”, „Minirampa”, „Kącik seniora na Półku”, „Aktywizacja seniorów poprzez aktywność fizyczną i profilaktykę” i „Program szczepień profilaktycznych GRYPA STOP” oraz 4 projekty „duże” (do 400 tys. zł.): „Park Wybickiego - nowa przestrzeń rekreacji (mini boisko, streetworkout, modernizacja siłowni plenerowej)”, „Sala szermiercza w Twierdzy”, „Zagospodarowanie placu przy Sempołowskiej” i „Strefa relaksu na placu przy Sempołowskiej”.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego siedzibę mają łącznie 44 organizacje pozarządowe, 12 fundacji i 9 stowarzyszeń zwykłych. Status pożytku publicznego ma jedynie 8 organizacji pozarządowych. Jeśli chodzi o fundacje, to w Nowym Dworze Mazowieckim działa ich 12, z czego żadna nie ma statusu organizacji pożytku publicznego. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Nowy Dwór Mazowiecki plasuje się prawie na przedostatnim miejscu wśród jednostek porównywanych (2,16 organizacji pozarządowej na 1000 mieszkańców).

Tabela 35. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2017 r.

Jednostka terytorialna	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
Polska	3,28
woj. mazowieckie	3,97
powiat nowodworski	2,32
Nowy Dwór Mazowiecki	2,16
Bochnia	2,22
Brzeg	2,54
Środa Wielkopolska	3,20
Świdnik	2,29
Wyszków	1,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na terenie miasta siedzibę mają organizacje powiatowe oraz oddziały organizacji ogólnopolskich (m.in. PCK, związki: niewidomych, emerytów i rencistów, diabetyków, wędkarski oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci). Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego główną siedzibę mają dwie organizacje o zasięgu ogólnopolskim: Polskie Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Strzelectwa Sportowego „Aguila” oraz Polskie Towarzystwo Aromaterapeutyczne.

Przeważająca część organizacji pozarządowych i fundacji za cel stawia rozwój gminy i powiatu, ze szczególnym naciskiem na ochronę dziedzictwa Twierdzy Modlin i militarnego charakteru obszaru oraz rozwój regionu pod względem turystycznym. Wśród organizacji, fundacji i stowarzyszeń zajmujących się sportem szczególnie wyróżnia się motoryzacja, lotnictwo, szermierka oraz bieganie. Wśród organizacji znajdują się również dwie związane z ogrodami działkowymi. Część organizacji ma swoje siedziby w nowodworskich szkołach.

Jeśli chodzi wyłącznie o fundacje, to zajmują się one na terenie miasta głównie dziedzictwem narodowym i kulturowym, pomocą medyczną (w tym jedna ofiarom wypadków przy pracy związanej z lotnictwem). Ponadto siedzibę na terenie miasta ma fundacja zajmująca się mniejszością romską oraz fundacja mająca na celu animowanie działań wspólnot lokalnych.

Tabela 36. Organizacje pozarządowe z siedzibą na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki - stan na 01.08.2017 r.

Lp.	Nazwa	Status organizacji pożytku publicznego	Działalność
1.	Towarzystwo Przyjaciół Nowego Dworu Mazowieckiego im. Jana Nałęcz		Rozwój patriotyzmu lokalnego i aktywności lokalnej Szerzenie wiedzy o Nowym Dworze Mazowieckim
2.	Stowarzyszenie Nowodworscy.pl		Tworzenie i wspieranie inicjatyw społecznych Promocja idei samorządności Działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Współtworzenie życia kulturalnego
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Dworze Mazowieckim		Bezpieczeństwo przeciwpożarowe Usuwanie skutków klęsk żywiołowych Ratownictwo
4.	Ochotnicza Straż Pożarna Ratownictwo Wodne		Ratownictwo wodne
5.	Nowodworskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe		Ratownictwo wodne
6.	Towarzystwo Przyjaciół Twierdzy Modlin im. Gen. Ignacego Prądzyńskiego	TAK	Popularyzacja historii i tradycji oręża polskiego z naciskiem na II Wojnę Światową i rolę Twierdzy Modlin Ochrona zabytków Twierdzy Modlin, tworzenie muzeum twierdzy Organizacja wycieczek i licencjonowanie przewodników PTTK po Twierdzy Modlin Tworzenie bazy turystycznej i sportowo-rekreacyjnej w oparciu o rejon Twierdzy Pozyskiwanie funduszy na konserwację obiektów zabytkowych
7.	Stowarzyszenie Przyjaciół „Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin”	TAK	Prowadzenie badań naukowych Działalność edukacyjna Poszukiwanie i gromadzenie zabytków dla potrzeb muzeum Pozyskiwanie sponsorów i funduszy dla potrzeb muzeum Organizacja wydarzeń okolicznościowych
8.	Nowodworskie Towarzystwo Historyczne		Pogłębianie wiedzy historycznej o Nowym Dworze Mazowieckim i regionie Organizacja wydarzeń propagujących wiedzę o historii miasta i regionu

9.	Stowarzyszenie Historyczno-Badawcze Triglav		Propagowanie historii Polski Szerzenie wiedzy o historii regionu Ochrona i opieka nad zabytkami i opuszczonymi cmentarzami
10.	Stowarzyszenie Rozwoju Twierdzy Modlin		Działania skupione wokół terenu twierdzy Organizacja spotkań z przedstawicielami lokalnej społeczności Kształtowanie postaw obywatelskich
11.	Społeczny Komitet Wspierania Samorządności Nasza Gmina - Nasz Powiat		Propagowanie idei samorządności Rozwój społeczeństwa obywatelskiego Organizacja przedsięwzięć podtrzymujących kulturę, tradycje narodowe oraz ochronę dóbr kultury Organizacja spotkań i szkoleń dla liderów społeczności lokalnej, wolontariuszy i organizacji pozarządowych Organizacja imprez masowych Działalność wydawnicza
12.	Stowarzyszenie Pedagogów i Psychologów AGO		Działalność na rzecz dobra dziecka i jego rodziny, społeczności lokalnej oraz ochrony zdrowia Wspieranie działalności Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Nowym Dworze Mazowieckim
13.	Aeroklub Modliński im. Płk. Pilota Boleśława Zonia		Organizacja lotów widokowych, pasażerskich i sportowych
14.	Nowodworskie Stowarzyszenie Amazonek	TAK	Pomoc kobietom z rakiem piersi Edukacja profilaktyczna
15.	Stowarzyszenie Wspólnot Mieszkaniowych WIARUS		Integracja społeczności wspólnot mieszkaniowych w zakresie poprawy warunków zamieszkania Szkolenia, konsultacje i doradztwo dla zarządów wspólnot mieszkaniowych Reprezentowanie interesów, opinii i stanowisk środowiska wspólnot mieszkaniowych Wspieranie pożądanых form aktywności społecznej skierowanej na popularyzowanie tradycji oręza polskiego i dbanie o prestiż sił zbrojnych RP
16.	Stowarzyszenie „Wiarygodność, Niezależność, Dialog”		Budowa samorządnego społeczeństwa obywatelskiego
17.	Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe „Subsidium”		Zrzeszanie osób pracujących na rzecz powiatu nowodworskiego
18.	Stowarzyszenie Przyjaciół Piątki	TAK	Organizacja aktywności społecznych i oświatowych w zakresie: edukacji , kultury, sportu, turystyki, integracji, pomocy i terapii społecznej, zdrowia, profilaktyki

19.	Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół Nr 1 w Nowym Dworze Mazowieckim „Rodzice z klasą”		Budowanie społeczeństwa obywatelskiego
20.	Stowarzyszenie Ogrodu Działkowego Bielik		Dbanie o poprawę warunków odpoczynku i rekreacji użytkowników działek. Propagowanie działań związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego w zakresie zachowania ostoi dzikich zwierząt i ptaków, a także zimowego ich dokarmiania.
21.	Stowarzyszenie Ogrodowe „Pestka”		Dążenie do ochrony prawnych oraz materialnych i niematerialnych interesów jego członków. Prowadzenie i zarządzanie rodzinnym ogrodem działkowym pestka położonym w Nowym Dworze Mazowieckim. Zaspakajanie wypoczynkowych i rekreacyjnych potrzeb jego członków poprzez umożliwianie prowadzenia upraw ogrodnich. Ochrona środowiska i przyrody. Kształtowanie zdrowego otoczenia człowieka. Propagowanie idei ogrodnictwa działkowego w społeczności lokalnej.
22.	Stowarzyszenie Powiatu Nowodworskiego FORUM		Rozwój powiatu nowodworskiego. Propagowanie idei samorządu terytorialnego. Krzewienie idei spółdzielczości. Upowszechnienie znajomości prawa wśród społeczności lokalnych.
23.	Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego Powiatu Nowodworskiego „Gniazdo”		Propagowanie i tworzenie ruchu zastępczego rodzicielstwa. Udzielanie pomocy rodzicom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka.
24.	Stowarzyszenie Usługodawców i Kupców Nowodworskich		Reprezentowanie interesów usługodawców i kupców z Nowego Dworu Mazowieckiego.
25.	Lokalna Organizacja Turystyczna Trzech Rzek		Budowanie i promowanie wspólnej oferty turystycznej Nowego Dworu Mazowieckiego i jego okolic. Prowadzenie punktów informacji turystycznej, działalności edukacyjnej, szkoleniowej i wydawniczej.
26.	Stowarzyszenie turystyczno-sportowe „Maraton”		Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz turystyki i krajoznawstwa. Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży.
27.	Stowarzyszenie „Sztangielek”		Organizowanie aktywności społecznej, prowadzenie profilaktyki i działalności informacyjno-promocyjnej w zakresie: edukacji, kultury, sportu, historii, turystyki, integracji, pomocy i terapii społecznej, zdrowia Udzielanie wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego potrzebującym. Budowanie i kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego. Promowanie regionu działania stowarzyszenia. Przekazywanie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób, oraz instytucji. Wspieranie i wyrównywanie szans dzieci, młodzieży i rodzin będących w trudnej Sytuacji.

28.	Stowarzyszenie szermiercze Fenix - Sport i Wychowanie		Propagowanie aktywnego spędzania czasu wolnego, zwłaszcza poprzez uprawianie szermierki. Kształtowanie postaw życiowych do zaangażowania społecznego.
29.	Stowarzyszenie Lokalny Ośrodek Sportowy „Los”		Organizacja treningów, zawodów i imprez sportowych. Organizacja imprez turystycznych o charakterze sportowym. Organizacja spotkań ze znanymi sportowcami.
30.	Stowarzyszenie Sport Plus		Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej. Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży. Promocja turystyki i krajoznawstwa.
31.	Stowarzyszenie Skatepakt		Rozwój i promocja sportów ekstremalnych.
32.	Stowarzyszenie Delta Nowa Qłtura		Organizacja festiwali muzycznych.
33.	Polskie Towarzystwo Aromaterapeutyczne		Rozwój badań naukowych związanych z aromaterapią. Rozpowszechnianie wiedzy o aromaterapii. Ochrona dobrych praktyk produkcji i handlu wyrobów do aromaterapii.
34.	Polskie Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Strzelectwa Sportowego „Aquila”		Wspieranie osób starających się o zezwolenie na posiadanie broni palnej do celów kolekcjonerskich i sportowych. Współorganizacja kursów przygotowujących do egzaminu na patent strzelecki Organizacja zawodów strzeleckich. Szerzenie wiedzy o historii i tradycji strzelectwa. Propagowanie idei patriotycznych i tradycji narodowych.
35.	Polski Czerwony Krzyż - o. Nowy Dwór Mazowiecki	TAK	Pomoc humanitarna na terenie Polski i poza jej granicami.
36.	Polski Związek Niewidomych. Koło Nowy Dwór Mazowiecki	TAK	Samopomoc osób niewidomych (rehabilitacja, organizacja czasu wolnego, wydawnictwo, aktywizacja zawodowa
37.	Polski Związek Emerytów i Rencistów - Zarząd Rejonowy		Pomoc finansowa członkom Związku. Organizacja i prowadzenie zajęć i obiektów czasu wolnego. Organizacja pobytów wypoczynkowych. Działalność profilaktyczna z zakresu zdrowia.
38.	Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej Nowy Dwór Mazowiecki		Upamiętnianie osób i miejsc walki narodu polskiego o wolność, niepodległość i suwerenność Szerzenie wiedzy o problemach obronności państwa. Kształtowanie postaw patriotycznych u młodzieży. Popularyzowanie osoby i myśli gen. J. Piłsudskiego. Opieka nad kombatantami i ich rodzinami.
39.	Stowarzyszenie „Taxi Modlin” Nowy Dwór Mazowiecki		Zrzeszanie taksówkarzy z Nowego Dworu Mazowieckiego.
40.	Polski Związek Wędkarski Koło Nr 15		Nabywanie i użytkowanie wód. Prowadzenie ośrodków zarybieniowych. Prowadzenie schronisk, przystani i innych obiektów wędkarskich i rekreacyjnych. Organizacja imprez wędkarskich.

41.	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Nowym Dworze Mazowieckim		Propagowanie krajoznawstwa wśród młodzieży. Popularyzacja walorów rekreacji ruchowej. Organizacja wycieczek i innych imprez turystycznych i krajoznawczych. Wytyczanie i oznaczanie szlaków turystycznych.
42.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków. Koło Nowy Dwór Mazowiecki	TAK	Poprawa sytuacji prawnej, ekonomicznej i zdrowotnej osób chorych na cukrzycę. Promocja zdrowia i przeciwdziałanie uzależnieniom. Wspieranie rozwoju edukacji diabetologicznej.
43.	Polski Komitet Pomocy Społecznej. Oddział Nowy Dwór Mazowiecki		Organizacja pomocy rzeczowej i finansowej. Organizacja usług opiekuńczych. Organizacja i prowadzenie programów dożywiania. Organizacja wypoczynku. Pomoc osobom bezdomnym i bezrobotnym. Pomoc osobom niepełnosprawnym.
44.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział w Nowym Dworze Mazowieckim	TAK	Wyrównywanie szans edukacyjnych, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Poradnictwo rodzinne (zwłaszcza dot. sieroctwa społecznego). Integracja i rehabilitacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Źródło: BIP Starostwa Powiatowego w Nowym Dworze Mazowieckim, (https://www.bip.nowodworski.pl/488,kontakty?tresc=3241#akapit_1684), <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu>, <http://bazy.ngo.pl>, <https://mojepanstwo.pl/> oraz strony internetowe poszczególnych organizacji pozarządowych.

Tabela 37. Fundacje z siedzibą na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego - stan na 01.08.2017 r.

Lp.	Nazwa fundacji	Działalność
1.	Fundacja Park Militaryny Twierdzy Modlin	Promowanie i zachowanie obiektów Twierdzy Modlin. Organizacja rekonstrukcji historycznych. Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych.
2.	Fundacja Muzeum PRL-u i Historii Miasta Nowy Dwór Mazowiecki	Prowadzenie Muzeum PRL-u i Historii Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.
3.	Fundacja Historia Nostra	Opieka nad obiektami zabytkowymi.
4.	Fundacja Front Modlin	Działalność historyczna i turystyczna.
5.	Królewska Fundacja Romów	Wspieranie udziału Romów w budowie społeczeństwa. Kształtowanie świadomości narodowej Romów. Wspieranie procesu edukacji romskiej młodzieży i dorosłych. Zachowanie tradycji i kultury romskiej.
6.	Fundacja Notum	Bardzo szeroki zakres działania (m.in. ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie patologiom społecznym, aktywizacja ludzi starszych oraz niepełnosprawnych, propagowanie wartości demokratycznych i wspieranie działań obywatelskich)
7.	Fundacja Marciniak („Uwolnij siebie”)	Pomoc dzieciom i młodzieży z chorobami cywilizacyjnymi.
8.	Fundacja Pomocy Dotkniętym Autyzmem Otworzyć Autyzm	Pomoc osobom dotkniętym autyzmem.
9.	Fundacja Pomocy Dzieciom Podaj Rękę Małemu Przyjacielowi	Pomoc dzieciom chorym i niepełnosprawnym, a także pochodzącym z biednych rodzin.
10.	Fundacja Katharsis	Pomoc psychologiczna.
11.	Fundacja Pilotów i Spadochroniarzy	Pomoc pilotom, spadochroniarzom itd., którzy pełniąc służbę lub pracując zawodowo ulegli wypadkom i doznali uszczerbku na zdrowiu.
12.	Fundacja Wspierania Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych „Wise NDM”	Animowanie działań wspólnot lokalnych.

Źródło: BIP Starostwa Powiatowego w Nowym Dworze Mazowieckim, (https://www.bip.nowodworski.pl/488,kontakty?tresc=3241#akapit_1684), <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu> , <http://bazy.ngo.pl> oraz strony internetowe poszczególnych organizacji pozarządowych.

Tabela 38. Stowarzyszenia zwykle zarejestrowane na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego - stan na 01.08.2017 r.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia zwykłego	Działalność
1.	Stowarzyszenie „Koło Przyjaciół Biblioteki”	Rozwój czytelnictwa. Powiększanie zbiorów Biblioteki. Doskonalenie usług informacyjnych na rzecz lokalnej społeczności.
2.	Stowarzyszenie „Komitet Odbudowy Pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nowym Dworze Mazowieckim”	Działania zmierzające do powstania pomnika gen. J. Piłsudskiego (pomnik został odsłonięty w listopadzie 2014 r.).
3.	Stowarzyszenie „Operacja Skatepark”	Działalność na rzecz powstania w mieście Skateparku.
4.	Rozbiegamy Nowy Dwór Mazowiecki	Promocja i edukacja w aspekcie aktywnego trybu życia (głównie biegania). Promocja miejscowości i powiatu. Wspieranie ochrony środowiska. Organizacja treningów i uczestnictwo w biegach masowych.
5.	Nowodworskie Stowarzyszenie Miłośników Lotnictwa „EPMO Spotters”	Rozwijanie hobby - planespottingu . Organizacja wycieczek po lotnisku Modlin. Propagowanie zainteresowań lotniczych wśród społeczeństwa.
6.	Nowodworski Klub Automobilowy	Kultywowanie historii motoryzacji i opieka nad zabytkami motoryzacyjnymi. Szerzenie wiedzy motoryzacyjnej. Promocja turystyczna gmin, regionów i kraju. Działalność na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego. Organizacja imprez motoryzacyjnych i bezpieczeństwa ruchu drogowego.
7.	Stowarzyszenie Miłośników Audi	Edukacja motoryzacyjna wśród społeczeństwa. Prowadzenie forum dot. motoryzacji. Organizacja imprez motoryzacyjnych.
8.	Stowarzyszenie Właścicieli i Użytkowników Garaży	Zrzeszanie właścicieli i użytkowników garaży.
9.	Pszczeli Baca	Promocja gospodarki ekologicznej w rolnictwie, zwłaszcza pszczelarstwa. Odnova i powiększanie liczebności owadów zapylających w naturze. Hodowla pszczoł, zakładanie i prowadzenie pasiek amatorskich.

Źródło: BIP Starostwa Powiatowego w Nowym Dworze Mazowieckim, (https://www.bip.nowodworski.pl/488,kontakty?tresc=3241#akapit_1684), <http://bazy.ngo.pl> oraz strony internetowe poszczególnych organizacji pozarządowych.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego działają także fundacje z siedzibą poza obszarem gminy. Fundacja Przyjaciele Barci Mniejszych z siedzibą w Jabłonce prowadzi schronisko dla psów przy ul. Leśnej.

Urząd Miejski Nowy Dwór Mazowiecki oferuje mieszkańcom Miejski System Powiadamiania. Zarejestrowani w nim mieszkańcy otrzymują wiadomości SMS-owe o sytuacjach kryzysowych (np. klęskach żywiołowych, awariach). Ponadto uruchomiono również specjalną bezpłatną aplikację na smartfony KOMUNIKATOR SMS, którymi przesyłane są dłuższe informacje niż wiadomości SMS-owe oraz pliki multimedialne.

Co więcej, na terenie miasta znajdują się urządzenia działające na zasadzie podobnej do infokiosku. Dzięki nim można szybko skomunikować się telefonicznie ze Strażą Miejską i poinformować o sytuacji wymagającej interwencji. Dodatkową funkcją urządzeń jest możliwość zamówienia taksówki.

O rozwoju społeczeństwa informacyjnego świadczy też Nowodworski Rower Miejski - darmowy miejski system wypożyczalni rowerów, gdzie rezerwacji dokonuje się przez Internet lub wypożycza na stacjach wyposażonych w słupki łączące klienta z infolinią.

W 2015 r. otwarto w siedzibie powiatu Mobilne Centrum Aktywności Cyfrowej potwierdzające profil zaufany ePUAP, sfinansowane ze środków Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Celem powstania CAC było uruchomienie e-administracji, e-bankowości, e-deklaracji, e-handlu, e-konsultacji, e-zdrowia oraz udostępnianie cyfrowych zasobów kultury.

Od 2014 roku na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki funkcjonuje Nowodworskie Centrum Przeciwdziałaniu Wykluczeniu Cyfrowemu. Jest to miejsce, które powstało przy pomocy środków unijnych, a którego zadaniem jest wsparcie mieszkańców zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Centrum w swoich podstawowych funkcjach ma za zadanie pomagać mieszkańcom w zakresie obsługi komputera oraz sieci Internet. Pracownicy obsługi Centrum wspierają korzystających w zakresie tworzenia poczty elektronicznej, obsługi pakietu MS Office oraz podstawowej obsługi komputera. Centrum przystosowane jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, tak aby każdy, bez względu na dysfunkcje fizyczne mógł skorzystać z pomocy. W NDPWC znajduje się osiem stanowisk komputerowych, ponadto, na stałe zatrudniony jest pracownik udzielający pomocy korzystającym.

8.2.7. PODSUMOWANIE

Porównując Nowy Dwór Mazowiecki do podobnych gmin w różnych województwach Polski, stwierdzono, że zazwyczaj miasto to plasowało się na środkowych pozycjach w statystykach dotyczących różnych aspektów społecznych. Mimo to, daje się zauważyć aspekty, które stanowią problemy miasta lub stanowią jego niezwykły potencjał. Jeśli chodzi o sferę demograficzną, to podobnie jak większość gmin polskich, Nowy Dwór Mazowiecki dotyka problem starzenia się społeczeństwa. Mimo, że liczba zgonów na 1000 mieszkańców była jedną z najwyższych wśród jednostek analizowanych, liczba mieszkańców nieznacznie rośnie, m.in. poprzez migrację. Odnotowano tu najwyższy wskaźnik zameldowań, a także wybudowano bardzo dużo mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co świadczy o tym, że Nowy Dwór Mazowiecki jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce do życia. Jeśli chodzi natomiast o mieszkańców wymeldowujących się, to nie dało się zauważyć stałej tendencji wyprowadzki między wsią a miastem.

Dużą część lokali mieszkalnych stanowią mieszkania komunalne, dlatego też wartość wskaźnika lokali komunalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była bardzo wysoka. Ogółem mieszkań na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest więcej niż w jednostkach porównywanych, natomiast są one mniejsze pod względem powierzchni i liczby pomieszczeń. Problem stanowi stosunkowo mała liczba podłączeń do sieci wodociągowej, toalety oraz brak łazienek (zwłaszcza w lokalach komunalnych). W Nowym Dworze Mazowieckim bardzo niski był również wskaźnik budynków podłączonych do sieci gazowej, co może stanowić duży dyskomfort dla mieszkańców zwłaszcza budynków starego typu, gdzie urządzenia gazowe nie są zastąpione elektrycznymi.

W Nowym Dworze Mazowieckim poza publicznymi przedszkolami funkcjonują również prywatne. W roku 2017, po wejściu w życie nowych przepisów prawa oświatowego, miasto zorganizowało miejsca dla wszystkich dzieci w wieku przedszkolnym, które zgłosiły się do naboru.

Uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w Nowym Dworze Mazowieckim bardzo dobrze radzili sobie podczas egzaminów z językami obcymi, natomiast duży problem stanowiły przedmioty ścisłe - matematyka i fizyka, z których średnie wyniki były niższe niż dla powiatu. Oferta szkół ponadgimnazjalnych w mieście jest szeroka - znajdują się tu zarówno licea, jak i technika, szkoły zawodowe, szkoły dla dorosłych oraz szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Na szczególną uwagę zasługuje Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego, które w rankingu „Perspektyw” zdobyło 105 miejsce wśród szkół mazowieckich. Szeroką gamę zajęć dodatkowych, w tym rozwijających zainteresowania, dla dzieci, młodzieży i dorosłych oferują podmioty publiczne i prywatne. Potencjałem dla Nowego Dworu Mazowieckiego może być ulokowana na jego terenie Baza Szkolenia Poligonowego i Innowacji Ratownictwa należąca do Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

Na podstawie przytaczanych wskaźników można także stwierdzić, że powinny zostać poczynione działania w celu zwiększenia liczby przychodni i dostępnych porad medycznych. Pozytywnie natomiast na tle pozostałych gmin wygląda wskaźnik liczby ludności przypadającej na jedną aptekę.

Mimo, że na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego działają różne instytucje pomocy społecznej, takie jak Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, dwa środowiskowe ogniska wychowawcze liczba osób korzystających z pomocy społecznej się nie zmniejsza. Ponadto zwiększa się liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej będących poniżej kryterium dochodowego. Zwiększają się również wydatki na pomoc społeczną ponoszone z budżetu gminy. Inną kwestią związaną z pomocą społeczną jest likwidacja w ostatnich latach placówki zapewniającej całodobową opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekłe chorymi i osobami w podeszłym wieku. Wydaje się, że istnienie takiej placówki w świetle danych mówiących o zjawisku starzenia się społeczeństwa, byłoby bardzo zasadne. Warto wspomnieć, że władze miasta wspierają rodziny wielodzietne przez wydawanie Nowodworskiej Karty Familijnej oferującej członkom rodzin zniżki do lokalnych punktów handlowych i usługowych.

Wątpliwość budzi również poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta. Wskaźnik przestępczości był bardzo wysoki, zwłaszcza pod względem liczby kradzieży, których w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 r. popełniono ponad 58.

Wydaje się, że mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego są bardzo zróżnicowani pod względem aktywności społecznej. Frekwencja w wyborach nie była wysoka, zwłaszcza w wyborach samorządowych była niższa niż w powiecie, co może świadczyć o tym, że mieszkańcy nie wierzą, że mogą mieć realny wpływ na zmiany zachodzące w ich otoczeniu. Jednocześnie wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców był prawie najniższy wśród jednostek analizowanych. Z drugiej jednak strony duża liczba działających na terenie miasta organizacji pozarządowych, fundacji oraz stowarzyszeń zwykłych udziela się w życiu społecznym gminy. Uwagę zwraca bardzo duża liczba organizacji związanych z ochroną i promocją niezwykłego dziedzictwa, jakim jest Twierdza Modlin.

Władze miasta starają się „iść z duchem czasu” poprzez rozwój społeczeństwa informacyjnego. Mieszkańcom oferują usługę powiadamiania SMS-owego, specjalną aplikację, specjalne urządzenia służące do kontaktu ze Strażą Miejską oraz taksówkami, a także system wypożyczalni rowerów miejskich.

8.3. RYNEK PRACY

Sytuację ekonomiczną ludności oraz potencjał gospodarczy miasta charakteryzuje m.in. wskaźnik liczby pracujących na 1000 mieszkańców. Wśród jednostek analizowanych Nowy Dwór Mazowiecki uplasował się pod tym względem na wysokiej pozycji. W 2015 r. 321 na 1000 mieszkańców miasta pracowało. Wartość ta nie wykazywała jednak żadnej tendencji. We wszystkich analizowanych latach Nowy Dwór Mazowiecki wyprzedzała jedynie Bochnia.

Tabela 39. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców			
	2012	2013	2014	2015
Polska	223	226	230	232
woj. mazowieckie	272	272	279	283
powiat nowodworski	206	223	219	227
Nowy Dwór Mazowiecki	306	317	301	321
Bochnia	329	322	331	335
Brzeg	217	213	210	212
Środa Wielkopolska	284	289	298	283
Świdnik	210	214	212	214
Wyszków	226	236	255	263

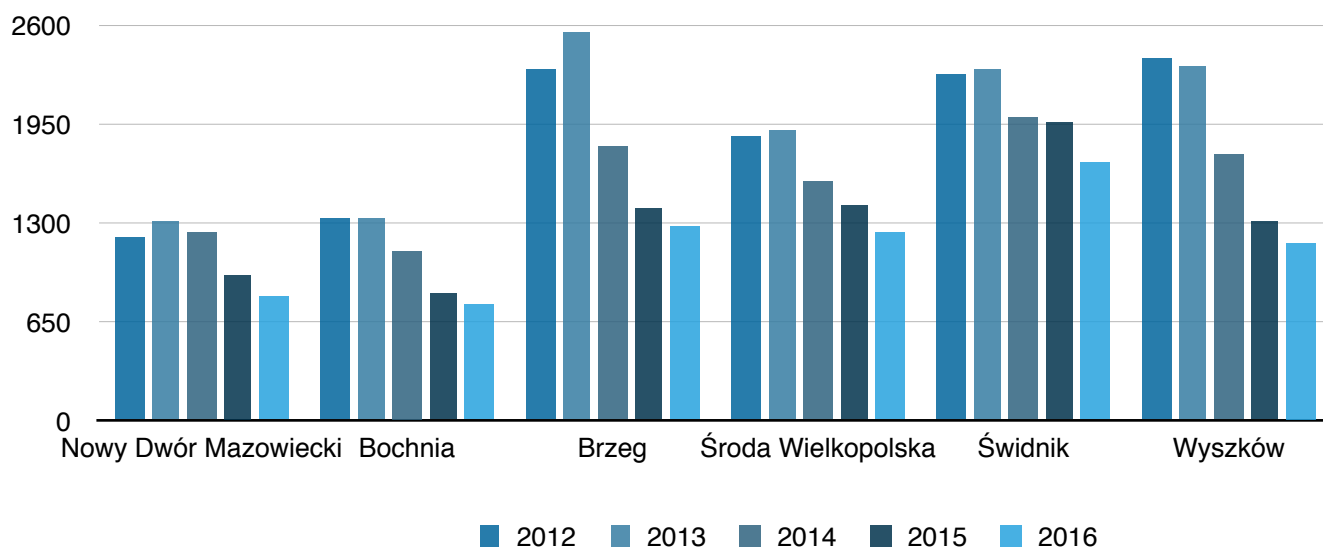
Źródło: BDL GUS.

Liczba osób bezrobotnych w ostatnich pięciu latach spadła w każdej z analizowanych jednostek. Spośród analizowanych gmin Nowy Dwór Mazowiecki był miastem o prawie najmniejszej liczbie osób bezrobotnych w 2016 r. („prześcigała” go jedynie Bochnia). W poprzednich latach sytuacja wyglądała podobnie. Jeśli chodzi o dynamikę zmian, to w Nowym Dworze Mazowieckim uplasowała się na średniej pozycji wśród analizowanych gmin, natomiast porównując ją do powiatu i województwa była mniejsza. Oznacza to m.in., że liczba osób bezrobotnych w większym tempie malała w innych miejscowościach powiatu nowodworskiego.

Tabela 40. Liczba osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Liczba osób bezrobotnych					Dynamika osób bezrobotnych (2012=100)
	2012	2013	2014	2015	2016	
Polska	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339	1 335 155	62,48
woj. mazowieckie	271 927	283 196	249 777	216 527	188 910	69,47
powiat nowodworski	3 705	3 818	3 636	2 989	2 554	68,93
Nowy Dwór Mazowiecki	1 211	1 309	1 234	961	812	67,05
Bochnia	1 327	1 330	1 118	832	775	58,40
Brzeg	2 309	2 557	1 794	1 389	1 274	55,18
Środa Wielkopolska	1 865	1 904	1 578	1 420	1 246	66,81
Świdnik	2 276	2 308	2 000	1 965	1 695	74,47
Wyszków	2 383	2 317	1 747	1 316	1 162	48,76

Źródło: BDL GUS.

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tendencje dotyczące odsetka osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym były zbieżne z tendencjami ogólnopolskimi, tj. stosunek ten wzrósł z 2012 r. na 2013 r. a następnie cały czas malał. W 2016 r. wśród osób w wieku produkcyjnym było 4,6% osób bezrobotnych. Była to prawie najniższa wartość wśród jednostek analizowanych, zarówno, jeśli chodzi o odsetek bezrobotnych ogółem, jak i w podziale na płeć. Odsetek bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym (5,0%) był większy niż mężczyzn (4,3%), tak samo jak w innych jednostkach porównywanych. Warto zauważyć, że różnice między płciami zrównały się w latach 2013-2014, by znowu zwiększyć się od 2015 r.

Tabela 41. Odsetek osób bezrobotnych w podziale na płeć w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Odsetek osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym					Odsetek bezrobotnych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym					Odsetek bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	8,7	8,8	7,5	6,5	5,6	8,0	8,2	6,9	5,9	5,0	9,4	9,5	8,2	7,2	6,4
woj. mazowieckie	8,2	8,5	7,6	6,6	5,8	8,2	8,7	7,6	6,5	5,6	8,1	8,4	7,6	6,7	6,0
powiat nowodworski	7,3	7,6	7,3	6,0	5,2	7,5	7,8	7,5	6,0	4,9	7,2	7,3	7,0	6,1	5,4
Nowy Dwór Mazowiecki	6,6	7,2	6,9	5,5	4,6	6,5	7,2	6,9	5,1	4,3	6,8	7,2	6,9	5,8	5,0
Bochnia	6,9	7,1	6,0	4,5	4,3	5,6	5,7	4,8	3,6	3,3	8,3	8,5	7,3	5,5	5,3
Brzeg	9,8	11,0	7,9	6,2	5,8	9,1	9,8	6,9	5,4	5,1	10,6	12,4	9,0	7,1	6,6
Środa Wielkopolska	9,2	9,4	7,9	7,1	6,3	7,6	7,8	6,4	6,1	5,2	11,0	11,2	9,4	8,2	7,5
Świdnik	8,8	9,1	8,0	8,0	7,1	8,7	8,9	7,9	8,0	7,0	8,9	9,3	8,2	8,1	7,2
Wyszków	9,4	9,2	6,9	5,3	4,7	9,7	9,6	7,0	5,2	4,5	9,0	8,6	6,9	5,3	4,9

Źródło: BDL GUS.

Od 2013 r. odsetek kobiet w ogóle bezrobotnych rośnie. W 2016 r. wśród bezrobotnych było 51,35% kobiet. Jeśli chodzi o osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, którymi są m.in. osoby do 25 r. ż., powyżej 50 r. ż. oraz długotrwale bezrobotne, to wskaźnik był wysoki i wahał się w analizowanych pięciu latach. W 2016 r. 85,84% osób bezrobotnych znajdowało się w szczególnej sytuacji, biorąc pod uwagę rynek pracy. Liczba osób bezrobotnych do 25 r. ż. od 2014 r. spada. W 2016 r. 8% bezrobotnych w mieście miało poniżej 25 lat. Inaczej wyglądała sytuacja osób powyżej 50 r. ż., których udział w ogóle bezrobotnych wzrasta od 2013 r. W 2016 r. ponad 1/3 bezrobotnych miała powyżej 50 lat. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych oscylował w granicach 45-57%, nie wykazując stałej tendencji. Jednocześnie wartości te były wyższe niż dla powiatu (46,5% w 2016 r.), województwa (45,4% w 2016 r.) czy kraju (40,7% w 2016 r.).

Tabela 42. Odsetek kobiet oraz osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogóle osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2016

Rok	Kobiety	Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy ogółem	Osoby do 25 r. ż.	Osoby powyżej 50 r. ż.	Długotrwale bezrobotni
2012	49,79%	90,34%	14,12%	29,07%	45,09%
2013	48,28%	91,52%	14,13%	28,11%	48,74%
2014	48,46%	84,20%	14,18%	28,85%	55,51%
2015	50,88%	82,00%	11,03%	31,53%	54,53%
2016	51,35%	85,84%	8,00%	33,87%	56,65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim.

Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim na podstawie własnych analiz¹⁶ stwierdza, że poszukiwanymi przez pracodawców pracownikami są osoby z wykształceniem technicznym (w tym z zasadniczym zawodowym), z najczęściej co najmniej 2-letnim doświadczeniem zawodowym, posiadające odpowiednie certyfikaty i uprawnienia, znające język obcy (najczęściej angielski) o wysokich kompetencjach komunikacyjnych (m.in. umiejętności pracy w zespole).

¹⁶ PUP w Nowym Dworze Mazowieckim „Nowodworski rynek pracy w 2016 r. Realizacja programu promocji zatrudnienia i aktywizacji nowodworskiego rynku pracy” <http://ndm.praca.gov.pl/documents/1842623/3786217/prezentacja%202016.pdf/b755a1a4-e126-4f04-89bf-83b09d7135de>

Bezrobociem najbardziej dotknięte były osoby starsze, mające trudności z przekwalifikowaniem, oraz młodzież kończąca edukację na poziomie szkoły gimnazjalnej. W 2016 r. najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w grupach: ekspedientów, pracowników wykonujących prace proste gdzie indziej niesklasyfikowanych, robotników wykonujących prace proste w przemyśle, ślusarzy i pokrewnych, pomocy i sprzątaczek biurowych, hotelowych i pokrewnych oraz gospodarzy budynków.¹⁷ Jeśli chodzi o zawody deficytowe w powiecie, to najwięcej brakowało: pracowników call-center, kierowników do spraw obsługi biznesu i zarządzania, kontrolerów ruchu lotniczego i personelu pokrewnego, diagnostów laboratoryjnych, kierowników w gastronomii, operatorów urządzeń wiertniczych i wydobywczych, adwokatów, radców prawnych i prokuratorów, programistów aplikacji, aktorów cyrkowych i pokrewnych oraz funkcjonariuszy służby więziennej. Zawodami maksymalnie nadwyżkowymi były natomiast: sztyldziarze, grawerzy i zdobnicy ceramiki, szkła i pokrewni, tapicerzy i pokrewni, rolnicy upraw mieszanych oraz nauczyciele szkół specjalnych.

Co ważne, coraz częściej pracodawcy mają trudność w znalezieniu osób do stabilnej pracy (umowa o pracę), w związku z czym zatrudniają cudzoziemców, wśród których przeważają Ukraińcy¹⁸. W 2016 r. poprzez PUP pracodawcy najczęściej poszukiwali magazynierów, operatorów wózków widłowych, pracowników produkcji, pakowaczy, pomocników i operatorów linii produkcyjnych, operatorów maszyn itp. Pracodawcy, z którymi w 2016 r. współpracował PUP w Nowym Dworze Mazowieckim byli m.in. z branży poligraficznej i opakowaniowej: DRUKPOL.FLEXO, Model Opakowania, Alpla NDM; spożywczej: Kuchnie Świata, Nowakowski Gorąco Polecam, Mc'Donalds Polska; galanteryjnej: JR Wittchen Premium; narzędzi roboczych: Profix; transportowej i logistycznej: Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa-Modlin, Centrum Logistyczne CLN oraz medycznej: Zakład Opiekuńczo-Leczniczy DOM RODZINNY, NZOZ Nasza Przychodnia.

¹⁷ PUP w Nowym Dworze Mazowieckim „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nowodworskim w 2016 roku”

¹⁸ PUP w Nowym Dworze Mazowieckim „Nowodworski rynek pracy w 2016 r. Realizacja programu promocji zatrudnienia i aktywizacji nowodworskiego rynku pracy” <http://ndm.praca.gov.pl/documents/1842623/3786217/prezentacja%202016.pdf/b755a1a4-e126-4f04-89bf-83b09d7135de>

Podsumowując, na tle jednostek porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki pod względem rynku pracy nie wypada źle. Prawie co trzeci mieszkaniec miasta był osobą pracującą, co jest jedną z wyższych wartości pośród analizowanych. Od 2013 r. liczba osób bezrobotnych spada. W 2016 r. 4,6% ludności w wieku produkcyjnym była bezrobotna, co było wartością prawie najniższą spośród jednostek porównywanych. Podobnie jak w przypadku innych gmin więcej jest bezrobotnych kobiet niż mężczyzn. Innym problemem jest duży odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. (ponad 1/3 ogółu bezrobotnych w 2016 r.). Powiatowy Urząd Pracy podkreśla, że osobom takim dużo trudniej być elastycznym na rynku pracy i przekwalifikowywać się. Ponadto ponad połowa bezrobotnych w ostatnich latach nie miała pracy ponad rok.

Powiatowy Urząd Pracy zwraca również uwagę na niedopasowanie wymagań pracodawców i osób bezrobotnych. W efekcie pracodawcy, z uwagi na trudności w znalezieniu pracowników, coraz częściej zatrudniają cudzoziemców. Pracodawcy w ostatnich latach najbardziej poszukiwali osób z wykształceniem technicznym (w tym po zasadniczych szkołach zawodowych), znające język angielski oraz posiadające umiejętności miękkie w aspekcie komunikatywności i pracy w grupie.

8.4. KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

8.4.1. INSTYTUCJE KULTURY

W Nowym Dworze Mazowieckim działa wiele różnorodnych podmiotów w obszarze kultury. Wśród nich znajdują się:

- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze Mazowieckim,
- Nowodworski Ośrodek Kultury,
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Warszawie Filia w Nowym Dworze Mazowieckim,
- Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin.

Dodatkowo mieszkańcy mają dostęp do pracy lokalnej: miesięcznik samorządowy Fakty Nowodworskie, Tygodnik Nowodworski, Gazeta Nowodworska.

Na terenie miasta działają także organizacje pozarządowe, fundacje i stowarzyszenia zwykle działające na rzecz kultury (zawarte w tabeli nr 36,37,38):

- Organizacje
 - Towarzystwo Przyjaciół Nowego Dworu Mazowieckiego im. Jana Nałęcza,
 - Stowarzyszenie Nowodworscy.pl,
 - Towarzystwo Przyjaciół Twierdzy Modlin im. Gen. Ignacego Prądzyńskiego,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół „Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin”,
 - Nowodworskie Towarzystwo Historyczne,
 - Stowarzyszenie Historyczno-Badawcze Triglav,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Twierdzy Modlin,
 - Społeczny Komitet Wspierania Samorządności Nasza Gmina - Nasz Powiat,
 - Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe „Subsidium”.
- Fundacje zwykle
 - Fundacja Park Militarny Twierdzy Modlin,

- Fundacja Muzeum PRL-u i Historii Miasta Nowy Dwór Mazowiecki,
- Fundacja Historia Nostra,
- Fundacja Front Modlin,
- Królewska Fundacja Romów,
- Fundacja Notum.
- Stowarzyszenia zwykłe
 - Stowarzyszenie „Koło Przyjaciół Biblioteki”,
 - Stowarzyszenie „Komitet Odbudowy Pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nowym Dworze Mazowieckim”.

Mieszkańcy mogą także zostać członkami Hufca ZHP oraz Chóru Soli Deo działającego przy parafii św. Michała Archanioła. W Nowym Dworze Mazowieckim istnieją 3 wspólnoty religijne: Katolicyzm, Świadkowie Jehowy, Świecki Ruch Misyjny „Epifania”.

Upowszechnianiem kultury wśród dzieci i młodzieży zajmuje się Nowodworski Ośrodek Kultury . Ośrodek w swojej siedzibie przy ulicy Paderewskiego 1A prowadzi zajęcia stałe:

- Koło plastyczne (zajęcia manualne, rysunek, malarstwo sztalugowe, ceramika) zrzeszające wszystkie grupy wiekowe mieszkańców od czterolatków po osoby w bardzo zaawansowanym wieku,
- Klub piosenki, który zrzesza głównie nowodworskie dzieci i młodzież,
- Nauka gry na gitarze klasycznej,
- Nauka gry na keyboardzie,
- Nauka gry na pianinie,
- Nauka gry na skrzypcach,
- Zajęcia rytmiczno-taneczne dla dzieci od 5 r. ż. i zajęcia taneczne dla młodzieży i dorosłych,
- Dziecięcy teatrzyk WĘDROWNICZEK,
- Zespół śpiewaczy seniorów MARZYCIELE,
- Klub literacki VENA,
- Klub seniora,

- Sekcja szachowa,
- Teatr HURRAGRAM,
- Zajęcia fotograficzne.

W czasie ferii zimowych oraz wakacji letnich zajmuje się organizacją czasu wolnego w ramach akcji „Zima i Lato w mieście”. Dodatkowo organizuje wyjazdy dla mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego na spektakle teatralne, projekcje kinowe oraz spotkania w muzeach i skansenach.

Oprócz imprez kulturalnych organizowanych okazjonalnie Nowodworski Ośrodek Kultury przygotowuje wydarzenia cykliczne:

- Otwarte Mistrzostwa Nowego Dworu Mazowieckiego w Scrabble,
- Regionalny konkurs ekologiczny "Co w Puszczy Piszcz",
- Przegląd amatorskiej twórczości dzieci i młodzieży "Wiolinowy Klucz",
- Regionalny konkurs plastyczny o tematyce ekologicznej, corocznie pod innym hasłem,
- Miejski konkurs plastyczny o tematyce ekologicznej np.: "Coś z niczego", "Dwa światy",
- Eliminacje konkursu "Warszawska Syrenka",
- Więcej niż Kino - spotkania z twórcami filmów, aktorami, krytykami, dziennikarzami połączone z projekcjami najciekawszych filmów fabularnych,
- scena ZAULEK - (cykl comiesięczny),
- Nowodworskie Spotkania Jazzowe - (cykl comiesięczny).

Szczególnie ważnym świętem miasta są Dni Nowego Dworu Mazowieckiego, które 24 czerwca 2017 r. były organizowane po raz 18.

Według danych Banku Danych Lokalnych w 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim odbyły się 2 imprezy artystyczno - rozrywkowe o charakterze masowym.

Tabela 43. Imprezy artystyczno - widowiskowe o charakterze masowym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Liczba imprez	Imprezy w obiekcie zamkniętym	Imprezy na terenie otwartym
	2016	2016	2016
Polska	3 151	1 103	2 048
woj. mazowieckie	430	176	254
powiat nowodworski	2	2	0
Nowy Dwór Mazowiecki	2	2	0
Bochnia	3	2	1
Brzeg	2	0	2
Środa Wielkopolska	7	0	7
Świdnik	1	0	1
Wyszków	4	1	3

Źródło: BDL GUS.

Kolejno w imprezach o charakterze artystyczno - rozrywkowym w 2016 r. w gminie Nowy Dwór Mazowiecki uczestniczyło 1790 osób. W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców liczba ta wyniosła 627 osób. Była to najniższa wartość wskaźnika w obrębie wszystkich analizowanych gmin. Jedynie w tej gminie nie przekroczyła liczby 1000 mieszkańców. Tylko w gminie Bochnia mieszkańcy uczestniczyli w imprezach interdyscyplinarnych. W 2016 r. liczba ta wyniosła 3000 i dotyczyła uczestników imprez bezpłatnych.

Tabela 44. Uczestnicy imprez artystyczno - rozrywkowych o charakterze masowym w tym na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Uczestnicy imprez ogółem	Uczestnicy imprez - wstęp wolny	Uczestnicy imprez - wstęp płatny	Uczestnicy imprez artystyczno - rozrywkowych ogółem na 10 000 mieszkańców
	artystyczno - rozrywkowe			
	2016			
	[Osoba]			
Polska	10 480 542	5 201 370	5 279 172	2727
woj. mazowieckie	1 459 165	756 796	702 369	2719
powiat nowodworski	1 790	0	1 790	227
Nowy Dwór Mazowiecki	1 790	0	1 790	627
Bochnia	5 700	4 000	1 700	1897
Brzeg	4 500	1 000	3 500	1240
Środa Wielkopolska	60 000	60 000	0	18851
Świdnik	4 000	0	4 000	1003
Wyszków	10 800	10 000	800	2746

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę liczbę imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. odbyło się ich 226 oraz uczestniczyło w nich 29 558 osób. Przeliczając wyniki na 10 000 mieszkańców można stwierdzić, że na tle pozostałych analizowanych gmin liczba imprez był prawie najwyższa, jednak nie przełożyła się ona na liczbę ich uczestników.

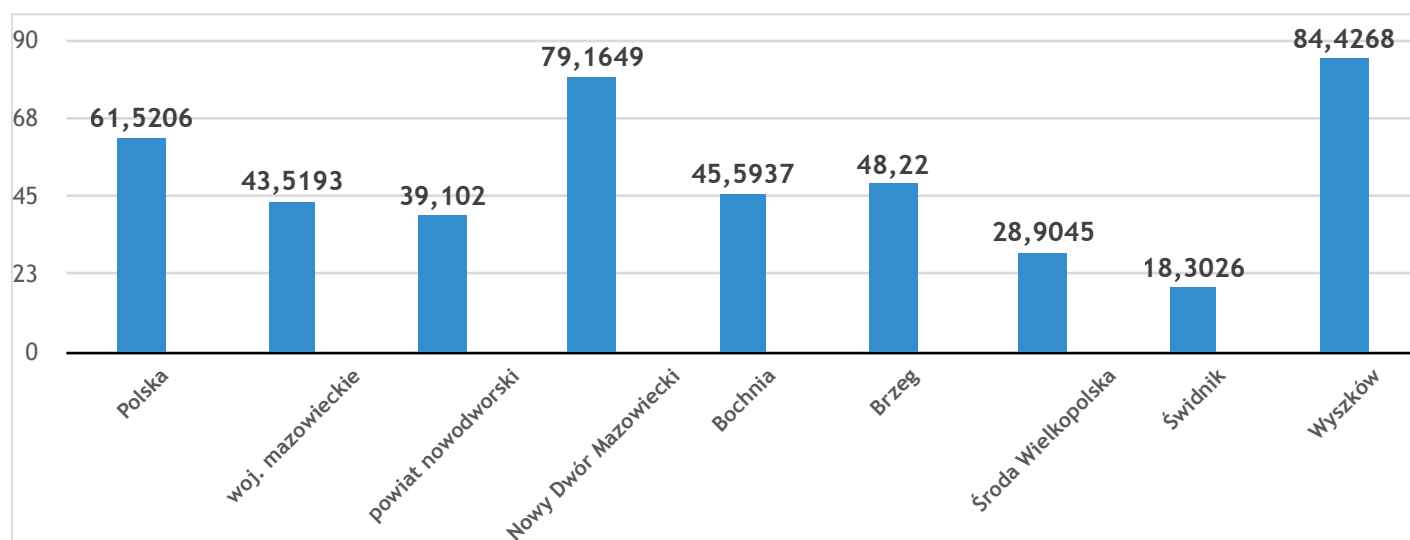

Tabela 45. Liczba imprez oraz uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w tym na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Imprezy	Uczestnicy imprez	Imprezy w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców	Uczestnicy imprez w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców
	2016	2016	2016	2016
Polska	236 442	35 548 405	62	9249
woj. mazowieckie	23 352	3 720 046	44	6933
powiat nowodworski	309	40 078	39	5072
Nowy Dwór Mazowiecki	226	29 558	79	10354
Bochnia	137	84 620	46	28162
Brzeg	175	30 750	48	8473
Środa Wielkopolska	92	21 329	29	6701
Świdnik	73	7 930	18	1988
Wyszków	332	106 657	84	27123

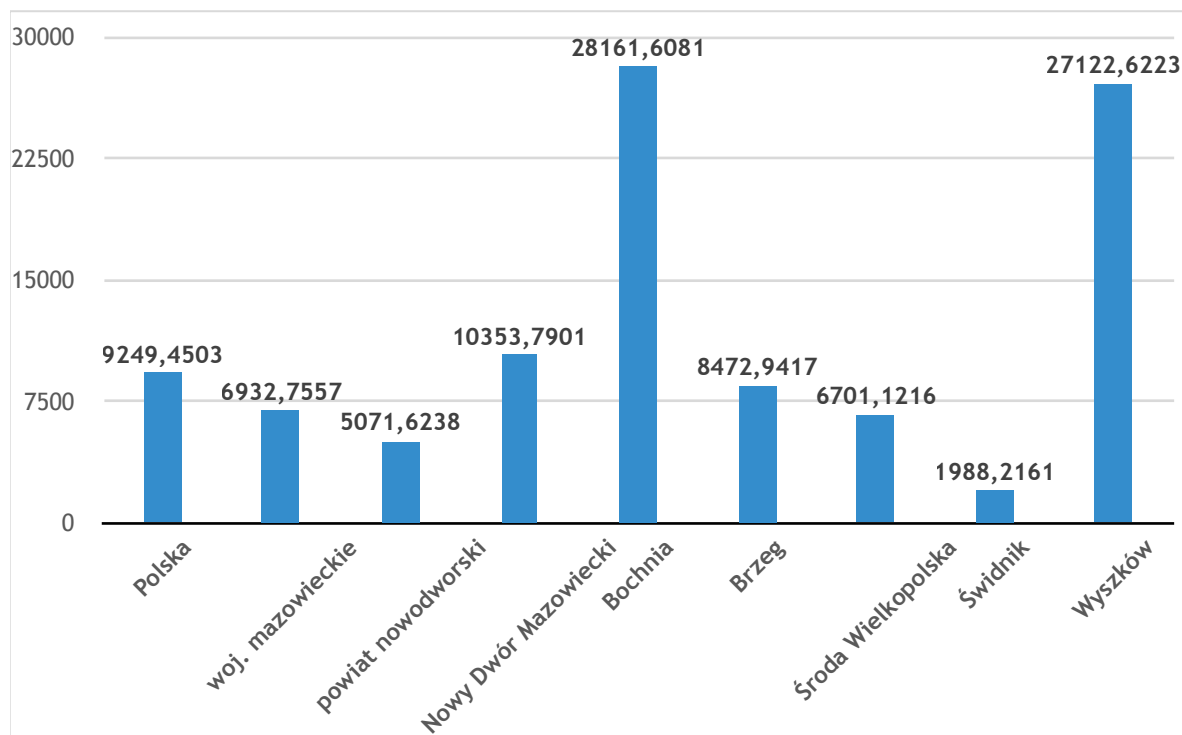
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 4. Liczba imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 5. Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W miesiącach letnich rokrocznie Nowodworski Ośrodek Kultury w ramach atrakcji dla mieszkańców i turystów organizuje „Kino pod gwiazdami”.

W parku miejskim im. Józefa Wybickiego w Nowym Dworze Mazowieckim między ulicami: Wybickiego, Warszawską, Kościuszki i Sukienną znajduje się również plenerowy amfiteatr. Powstał on w ramach rewitalizacji parku prowadzonego w ramach projektu "Rewitalizacja parku miejskiego im. Józefa Wybickiego - nowy wymiar przestrzeni życia publicznego", którego beneficjentem było Miasto Nowy Dwór Mazowiecki. Został otwarty w 2011 r. Wydatek został współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013.^{19 20}

¹⁹ <https://www.nowydwormaz.pl>

²⁰ <https://www.facebook.com/parkmiejskinowydwormaz/>

Szerzenie edukacji kulturalnej na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego wspiera również działalność placówek bibliotecznych. W 2015 r. w Nowym Dworze Mazowieckim na 1 placówkę biblioteczną przypadało 7091 osób czyli tyle samo co w 2014 r. Porównując Nowy Dwór Mazowiecki do innych analizowanych gmin, była to największa liczba. W latach 2014 -2015 zmalała jednak liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców (o 5 osób). Wynik ten był jednym z niższych wyników analizowanych gmin. Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców powiększył się o 82,5 woluminów. Dodatkowo wzrosła liczba wypożyczeń na 1 czytelnika o 0,3. Jedynie w Nowym Dworze Mazowieckim i Świdniku liczba ta wzrosła.

Tabela 46. Dane dotyczące bibliotek (ludność na 1 placówkę, księgozbiór, czytelnicy, wypożyczenia) w tym na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2014 - 2015

Jednostka terytorialna	Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)		Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców		Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców		Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[wol.]	[wol.]	[osoba]	[osoba]	[wol.]	[wol.]
Polska	4 100	4 113	3 397.6	3 379.7	164	162	18.3	18.0
woj. mazowieckie	4 850	4 976	3 290.9	3 307.6	180	177	15.7	15.6
powiat nowodworski	5 246	5 254	3 035.5	3 095.4	140	136	17.1	17.3
Nowy Dwór Mazowiecki	7 091	7 091	3 588.1	3 670.6	180	175	18.3	18.6
Bochnia	4 301	4 301	4 762.5	4 757.6	308	311	13.9	13.1
Brzeg	7 335	7 294	3 426.2	3 300.6	193	176	20.1	20.1
Środa Wielkopolska	5 238	5 265	3 558.8	3 366.6	192	204	20.0	19.4
Świdnik	3 083	3 337	2 047.2	2 054.9	246	240	18.0	18.6
Wyszków	6 529	6 535	3 379.8	3 407.7	161	156	20.8	19.9

Źródło: BDL GUS.

Miejska Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze Mazowieckim została powołana na podstawie Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z dn. 17. 04. 1946 r. Jej otwarcie nastąpiło w 1949 r. W 1992 r. biblioteka została wpisana do Rejestru Instytucji Kultury co dało jej osobowość prawną. Od 1 stycznia 2013 r. ranga biblioteki

została podwyższona - zaczęła realizować zadania biblioteki powiatowej. Od tej pory nosi nazwę **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze Mazowieckim**. Obecnie mieści się przy ulicy Ignacego Jana Paderewskiego 22 i posiada placówki²¹:

- Wypożyczalnia (ul. Ignacego Jana Paderewskiego 22)
 - Wypożyczalnia,
 - Oddział dla dzieci,
 - Czytelnia.
- Filia nr 1 Modlin Stary (ul. Jana Matejki 2)
- Filia nr 2 Osiedle Młodych (ul. Wojska Polskiego 37)
 - Wypożyczalnia dla dorosłych,
 - Oddział dla dzieci.
- Pracownia Dziejów Miasta (ul. Ignacego Jana Paderewskiego 22)
- Plenerowa Wystawa Militariów (ul. Bałki Murmańskiej 164)

Gromadzi w nich:

- Literaturę dla dorosłych,
- Literaturę dla dzieci,
- Literaturę popularno - naukową,
- Encyklopedie i słowniki,
- Przewodniki i poradniki,
- Zbiory regionalne,
- Kolekcje książek w języku angielskim zarówno dla dorosłych jak i dla dzieci,
- Audiobooki dla dorosłych i dzieci.

W skład księgozbioru biblioteki zalicza się²²:

²¹ Strategia Rozwoju Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2018 - 2030; Nowy Dwór Mazowiecki 2017 r.

²² Ibid., przyp. 23

Tabela 47. Księgozbiór Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Placówka	Ilość woluminów	Zbiory specjalne (w jednostkach inwentarzowych)	Ilość zbiorów razem
Biblioteka Główna	68.460	1.115	69.575
Filia nr 1	16.787	0	16.787
Filia nr 2	23.870	0	23.870
Razem	109.117	1.115	110.232

Źródło: Strategia Rozwoju Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2018 - 2030; Nowy Dwór Mazowiecki, 2017 r.

Dodatkowo w skład wyposażenia technicznego Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim zalicza się:

- 23 stanowiska komputerowe z drukarkami i dostępem do Internetu,
- Punkty ksero we wszystkich placówkach,
- 48 komputerów pracujących w sieci,
- Militaria (m.in. samolot, haubica, armaty, amfibie).

Szczególnie ciekawą inicjatywą było powstanie Pracowni Dziejów Miasta, która obejmuje Nowy Dwór Mazowiecki i powiat nowodworski. W ramach pracowni zbierane są informacje i dokumenty o historii i życiu społeczno - kulturalnym regionu. Mieszkańcy mają możliwość udostępniania własnych zbiorów. Zebrane zbiory są udostępniane na stronie internetowej biblioteki i w placówce przy ulicy Ignacego Jana Paderewskiego 22. W 2016 r. został zdigitalizowany udostępniony w bibliotece zbiór fotografii Twierdzy Modlin (z okresu II wojny światowej).

W 2013 r. z biblioteki skorzystało 6225 osób co stanowiło 22,81% wszystkich mieszkańców gminy. Dokonali oni wypożyczeń 118 tysięcy książek i audiobooków. W 2016 r. zarejestrowanych czytelników było 5028. Najwięcej z nich w bibliotece głównej (dorośli) a najmniej w Filii nr 1 Modlin Stary. Pod względem wieku wśród czytelników przeważały osoby mające od 25 do 44 lat oraz osoby będące pracownikami umysłowymi.

Tabela 48. Liczba zarejestrowanych czytelników oraz ich struktura ze względu na wiek i zatrudnienie w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Nazwa placówki	Ilość zarejestrowanych czytelników	grupy wiekowe	do 5 lat	81	wg zajęcia	dzieci	101
Biblioteka Główna - Dorośli	2.291		6 -12 lat	608		uczniowie	1.459
Biblioteka Główna - Dzieci	923		13 - 15 lat	262		studenci	202
Filia nr 1 Modlin Stary	398		16 - 19 lat	340		pracownicy umysłowi	1.663
Filia nr 2 Osiedle Młodych - Dorośli	748		20 - 24 lata	369		pracownicy fizyczni	488
Filia nr 2 Osiedle Młodych - Dzieci	668		25 - 44 lata	1.898		rolnicy	7
Ogółem	5028		45 - 60 lat	820		inne zawody	167
			pow. 60 lat	650		emeryci	275
			Ogółem	5028		niezatrudnieni	666
				Ogółem	5028		

Źródło: Strategia Rozwoju Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2018 - 2030; Nowy Dwór Mazowiecki 2017 r.

Biorąc pod uwagę udostępnianie zbiorów i informacji przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Nowym Dworze Mazowieckim, w 2016 r. najwięcej z nich odnotowano odnośnie wypożyczeń książek. Mniejszym powodzeniem cieszyło się ich udostępnianie w czytelni. Z roku na rok systematycznie maleje liczba udostępnień gazet i czasopism.

Tabela 49. Udostępnianie zbiorów i informacji w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Nazwa placówki	Książki		Multimedia	Czasopisma	Udzielone informacje
	Wypożyczalnie	Czytelnie			
Biblioteka Główna	59.733	22.538	863	4.530	11.671
Filia nr 1	7.800	4.501	0	834	752
Filia nr 2	25.659	4.228	0	1.823	7.149
Razem:	93.192	31.267	863	7.187	19.572

Źródło: Strategia Rozwoju Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2018 - 2030; Nowy Dwór Mazowiecki, 2017 r.

Biblioteka działa również w programach:

- Mazowiecki System Informacji Bibliotecznej
- „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”
- PROGRAM BIBLIOTEKI NARODOWEJ Zakup nowości wydawniczych do bibliotek

Posiada własny katalog cyfrowy dostępny pod adresem internetowym www.nowydwormaz.pl/biblioteka/, a w bibliotece działa komputerowy system biblioteczny „Mateusz”.

Dodatkowo współpracuje ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” i z Działem Zbiorów dla Niewidomych Główniej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego. W 2015 r. uczestniczyła w projekcie „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących”.

Biblioteka oprócz działalności czytelniczej prowadzi również zajęcia zorganizowane, imprezy okolicznościowe i tematyczne m. in. Lato z Biblioteką, Ferie z Biblioteką, Andrzejki, Mikołajki. Do tego prowadzi m.in:

- Misiowy Klubik Małego Czytelnika (Oddział dla Dzieci i Młodzieży przy ul. Paderewskiego 22, od 2012 r.),
- Bajkowy zakątek (Filia nr 2).

oraz uczestniczy w takich akcjach jak:

- „Tydzień Bibliotek”,

- Ogólnopolska akcja „Odjazdowy Bibliotekarz”,
- „Narodowe Czytanie”,
- Konkurs „Tęczowe rymowanki”.

Inicjatywą czytelników biblioteki w 2002 r. powstało Stowarzyszenie „Koło Przyjaciół Biblioteki”. Oprócz niego w ramach działalności biblioteka prowadzi od dnia 9 marca 2017 r. Dyskusyjny Klub Książki.

Na lata 2016 - 2018 zaplanowano rozbudowę, modernizację i wyposażenie placówki, na które biblioteka pozyskała środki z Programu Rozwoju Czytelnictwa Priorytet 2 „Infrastruktura bibliotek 2016 - 2020”. Całkowity koszt inwestycji to 2.666.666 złotych (25% inwestycji pokryte ma być z budżetu Miasta Nowy Dwór Mazowiecki).²³ Do tego w 2016 r. przeprowadzono remont wraz z wymianą wyposażenia w Filii nr 1 w Modlinie Starym, jednak budynek nie jest przystosowany do osób niepełnosprawnych. Dodatkowo brakuje w niej miejsca na powiększanie zbiorów bibliotecznych oraz organizowanie różnych form spotkań z czytelnikami. W 2016 r. zakończono również modernizację Filii nr 2 na Osiedlu Młodych. Ten budynek również nie jest przystosowany do osób niepełnosprawnych oraz oczekuje na remont toalet.

²³ <https://www.nowydwormaz.pl/biblioteka/1020,institut-ksiazki.html>.

8.4.2. WYDATKI NA KULTURĘ I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Wydatki miasta Nowy Dwór Mazowiecki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego charakteryzują się tendencją wzrostową. Różnica między latami 2016 a 2012 wyniosła 719 697,48zł. Jednak wśród wszystkich analizowanych gmin wydatki w tym zakresie są najniższe.

Tabela 50. Wydatki w Dziale 921 Klasyfikacji Budżetowej - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016 [zł]

Jednostka terytorialna	Wydatki w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego gminy łącznie z miastami na prawach powiatu				
	2012	2013	2014	2015	2016
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
Polska	5 373 588 285.41	5 474 746 174.03	6 243 012 382.67	5 443 084 302.19	5 274 949 341.95
woj. mazowieckie	738 906 700.92	735 376 168.53	816 487 481.33	870 040 581.15	890 023 652.57
powiat nowodworski	4 477 011.00	4 993 650.53	4 980 229.83	5 748 173.39	5 941 006.20
Nowy Dwór Mazowiecki	2 224 352.00	2 487 267.00	2 549 015.00	2 796 470.00	2 944 049.48
Bochnia	4 421 559.70	4 446 641.82	3 882 699.47	3 950 722.76	4 323 554.90
Brzeg	2 995 031.00	2 961 767.00	3 106 022.94	3 285 798.24	4 352 069.89
Środa Wielkopolska	6 453 348.95	7 737 573.08	5 432 449.06	6 369 489.93	7 207 335.51
Świdnik	10 957 654.80	5 707 458.26	3 679 510.50	3 845 097.25	4 878 801.10
Wyszków	4 831 908.38	3 107 006.19	3 574 377.16	3 186 632.97	3 279 715.17

Źródło: BDL GUS.

Analogicznie wraz ze wzrostem wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły w tym zakresie wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2016 r. wyniosły 103.13 zł. Były one niższe niż dla Polski ale wyższe niż dla powiatu nowodworskiego. Porównując do innych jednostek uplasowały miasto na jednej z najniższych pozycji.

Tabela 51. Wydatki w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca Nowego Dworu Mazowieckiego i jednostek porównywanych w latach 2012 - 2016 [zł]

Jednostka terytorialna	Wydatki w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca gminy łącznie z miastami na prawach powiatu				
	2012	2013	2014	2015	2016
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
Polska	139.45	142.22	162.25	141.61	137.25
woj. mazowieckie	139.37	138.31	153.06	162.65	165.87
powiat nowodworski	57.16	63.61	63.29	72.94	75.18
Nowy Dwór Mazowiecki	78.71	87.93	89.87	98.60	103.13
Bochnia	145.91	147.15	128.98	131.22	143.89
Brzeg	80.38	80.09	84.69	90.10	119.92
Środa Wielkopolska	207.41	247.40	172.86	201.62	226.44
Świdnik	271.41	141.89	91.81	96.03	122.32
Wyszków	123.66	79.34	91.25	81.27	83.40

Źródło: BDL GUS.

8.4.3. DZIEDZICTWO KULTUROWE I JEGO OCHRONA

Dziedzictwo kulturowe to m.in. materialne, które można podzielić na nieruchome i ruchome. Do tych pierwszych zalicza się architektura, w tym układ urbanistyczny jednostki, natomiast do tych drugich np. dzieła sztuki czy narzędzia. Dodatkowo istnieje jeszcze dziedzictwo niematerialne (gwara, obrzędy czy lokalna kuchnia). Dziedzictwo kulturowe miasta stanowi ważny element tożsamości mieszkańców, dlatego tak ważna jest jego ochrona.

W Nowym Dworze Mazowieckim prowadzona jest Gminna Ewidencja Zabytków. Karty zabytków zostały wykonane w oparciu o wykaz zabytków wynikający z art. 7 ustawy z dnia 18 marca 2010 o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 75 poz. 474). Łącznie do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisane jest ponad 200 zabytków. Wśród nich są budynki mieszkalne, cmentarze, kościoły, elektrownia, latryny, prochownie, osiedla, jak i zespół zabudowy lotniska. Zostały one podzielone na 19 zespołów budowlanych oraz nieprzynależące do nich obiekty samodzielne.

Dodatkowo w rejestrze zabytków nieruchomych znajduje się 55 zabytków. Jest to jedna z ustawowych form ochrony prawnej zabytków a rejestr tworzony jest na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wśród nich znajdują się m.in. budynki mieszkalne, gospodarcze, kościół, młyn i inne. Najstarsze zabytki wpisane do rejestru zabytków pochodzą z XVIII wieku.

Tabela 52. Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

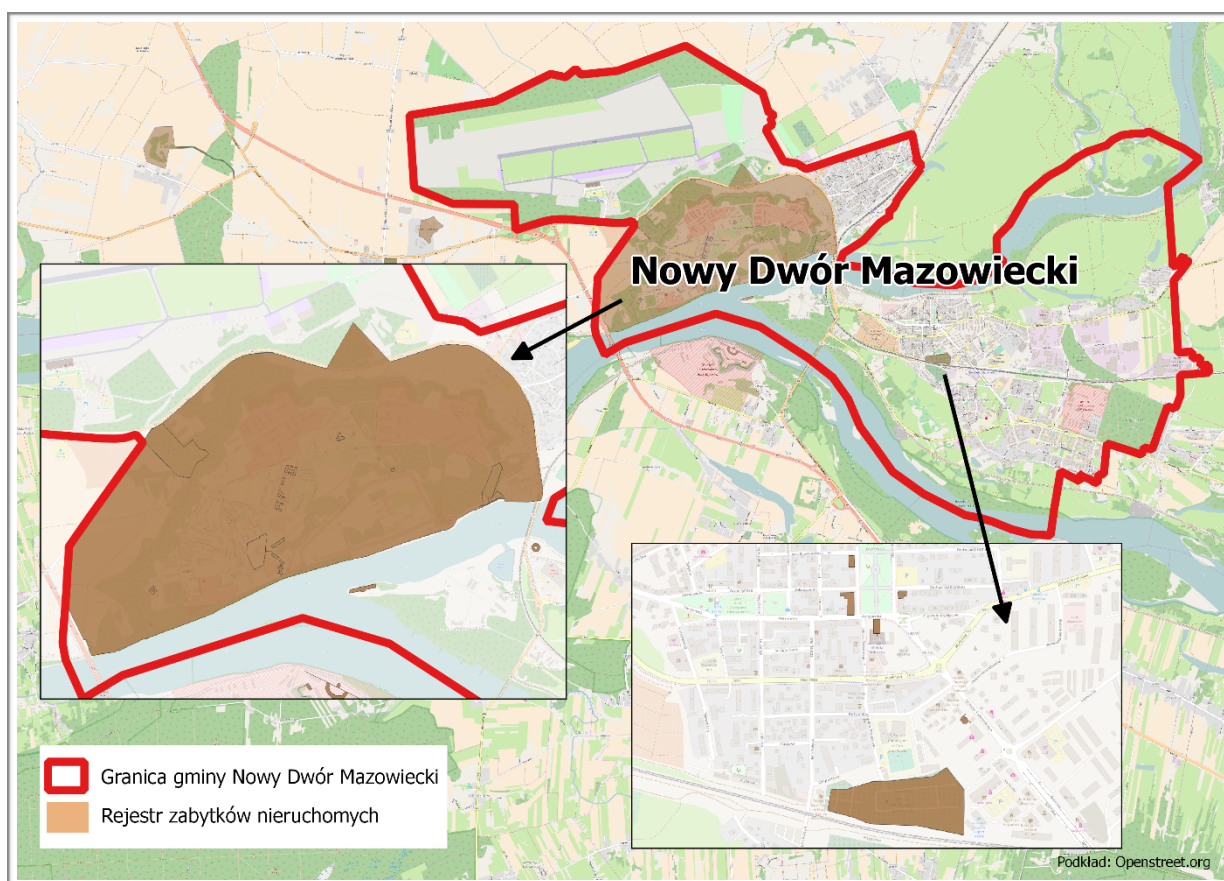
Lp.	Chronologia	Funkcja	Data wpisu do rejestru zabytków	Dokładna lokalizacja
1	1898 - 1900	zespół - osiedle	2014-10-15	Między Ul. Ks. Poniatowskiego a Płk. Malewicza
2	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Ks. Poniatowskiego 121
3	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Ks. Poniatowskiego 122
4	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Ks. Poniatowskiego 123
5	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Ks. Poniatowskiego 124
6	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 117
7	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 118
8	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 119
9	1898 - 1900	inny budynek mieszkalny	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 120
10	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 126
11	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 129
12	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 133
13	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 134
14	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 137
15	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 138
16	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	Ul. Płk. Malewicza 140
17	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
18	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
19	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
20	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
21	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
22	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
23	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.

24	1898 - 1900	inny budynek gospodarczy	2014-10-15	b.d.
25	XIX w.	zespół - twierdza	1957-04-19	-
26	1905 r.	dom kultury	2012-10-15	Ul. Gen. Prądzyńskiego 160
27	1832 - 1844	koszary	2013-08-22	-
28	1839 r.	działobitnia	2014-03-31	Ul. Mickiewicza 148
29	1832 - 1838	brama forteczna	2013-12-31	-
30	1817 r.	cmentarz	1988-02-16	Ul. Gen. Bema
31	1832 - 1838	brama forteczna	2014-03-26	-
32	1847 r.	wieża ciśnień	2013-10-24	-
33	1811 - 1812	działobitnia	2013-12-30	-
34	1811 - 1812	brama forteczna	2013-12-30	-
35	1830 - 1840	zespół - działobitnia	2015-03-17	-
36	XIX w.	magazyn	2015-03-17	Ul. Mickiewicza 99
37	1830 - 1840	inny budynek forteczny	2015-03-17	Ul. Mickiewicza 99
38	XIX w.	młyn	2015-03-17	Ul. Mickiewicza 99
39	XIX w.	piekarnia	2015-03-17	-
40	1836 r.	zespół - fort	2014-08-19	Ul. Mieszka I 2
41	1836 r.	budynek bramny	2014-08-19	-
42	1836 r.	umocnienie ziemne	2014-08-19	-
43	2. ćw. XIX w.	mur obronny	2014-08-19	-
44	2. ćw. XIX w.	umocnienie ziemne	2014-08-19	-
45	1780 r.	miasto	1962-05-07	-
46	1866 r.	willa	1986-12-22	Ul. Gen. Prądzyńskiego 9
47	koniec XIX w.	inny budynek mieszkalny	1988-06-15	Ul. Wybickiego 4
48	pocz. XIX w.	karczma	1993-01-29	Ul. Kościuszki 2
49	1896 r.	inny budynek mieszkalny	1992-03-12	Ul. Kościuszki 5
50	XVIII w.	kościół	1958-01-25	Ul. Warszawska 1
51	1844 r.	spichlerz	1957-04-03	-
52	1830 - 1854	fort	1982-12-06	-
53	data nieznana	mauzoleum	1988-12-27	Cmentarz, Ul. Słowackiego
54	1694 r.	cmentarz rzymsko-katolicki	1988-12-27	Ul. Słowackiego
55	1866 r.	zieleni towarzysząca	1986-12-22	Ul. Gen. Prądzyńskiego 9

Źródło: www.danepubliczne.gov.pl - dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa, stan na dzień 03.07.2017 r..

Rysunek 6. Zabytki wpisane do rejestru zabytków w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu internetowego www.openstreetmap.org, danepubliczne.gov.pl - dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Szczególne znaczenie w rozwoju dziedzictwa kulturowego Nowego Dworu Mazowieckiego ma Twierdza Modlin. Jej historia sięga XVII wieku, kiedy to Szwedzi umocnili po raz pierwszy wysoki brzeg u zbiegu Narwi i Wisły. Takie naturalne ukształtowanie nadało mu charakter obronny. Budowa fortyfikacji rozpoczęła się 1 grudnia 1806 r. z rozkazu Napoleona. Od tego czasu na przestrzeni wieków z przerwami twierdza była rozbudowywana. Odegrała ważną rolę m.in. w trakcie Bitwy Warszawskiej w 1920 r. W okresie powojennym do lat 90. XX wieku stacjonowały tam oddziały Wojska Polskiego²⁴.

Twierdza Modlin jest obecnie unikatowym dziełem fortyfikacji w skali europejskiej. Ponadto jest największym i najistotniejszym pomnikiem inżynierii wojskowej i sztuki fortyfikacyjnej w Polsce. Posiada między innymi najdłuższy obecnie budynek w Europie o długości prawie 2,5 kilometra²⁵.

²⁴ „GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW” KATALOG KART ADRESOWYCH

²⁵ Ibid., przyp. 17

O znaczeniu Twierdzy Modlin dla mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego świadczy chociażby liczba organizacji pozarządowych i fundacji, których przedmiotem działań jest Twierdza Modlin. Wśród nich można wymienić np.: Towarzystwo Przyjaciół Twierdzy Modlin im. Gen. Ignacego Prądzyńskiego, Stowarzyszenie Przyjaciół „Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin”, Stowarzyszenie Rozwoju Twierdzy Modlin, Fundację Park Militarny Twierdzy Modlin, Fundację Front Modlin.

Przy ulicy Bałki Murmańskiej działa Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin. Jego misją jest „zachęcanie dzieci, młodzieży i dorosłych do naśladowania i wdrażania w życie cnót charakterystycznych dla polskiego żołnierza - godności, honoru, bohaterstwa i szacunku dla tradycji wojska polskiego”. Misja ta realizowana jest poprzez szerzenie wiedzy o Twierdzy Modlin i polskich żołnierzach z czasów zaboru rosyjskiego i Kampanii Wrześniowej w 1939 r.²⁶

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Nowy Dwór Mazowiecki” wskazano cztery strefy, uwzględniające stopień zachowania historycznych struktur Twierdzy:

- Strefa 1 obejmuje czytelnie zachowane, historyczne struktury przestrzenne Twierdzy obejmujące ciągi i zespoły budowli ziemnych, murowanych i drewnianych, z ewentualną zielenią forteczną drogami fortecznymi, urządzeniami infrastruktury technicznej;
- Strefa 2 obejmuje obszary, na których historyczne struktury zachowały się częściowo lub szczątkowo w układach rozproszonych, jak też obszary i otwarte wnętrza przylegające do zewnętrznego obwodu Twierdzy;
- Strefa 3 obejmuje obszary, na których historyczne struktury Twierdzy nie zachowały się w całości;
- Strefa 4 obejmuje obszary byłej esplanady.

Zaznaczyć również trzeba, że ważną rolę w kształtowaniu się dziedzictwa Nowego Dworu Mazowieckiego odegrały mniejszości kulturowe takiej jak: Żydzi, Rosjanie, Niemcy, Muzułmanie.

W XVIII wieku w latach 60. w gminie Nowy Dwór Mazowiecki pojawili się Żydzi - przedstawiciele chasydyzmu. Ludność Żydowska w okresie międzywojennym stanowiła

²⁶ <http://modlinmuzeum.pl/pl/o-nas/muzeum-KWiTM>

3900 osób, czyli połowę mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. To również przyczyniło się do tego, że ludność żydowska aktywnie uczestniczyła w życiu miasta. Mieli oni bowiem swoje biblioteki, kluby sportowe a w 1932 r. otworzyli szkołę prywatną. W 1939 r. Żydzi stanowili już ponad połowę mieszkańców miasta. Na początku lat 40. XX wieku w dzielnicy Nowego Dworu Mazowieckiego (Piaski) utworzono getto żydowskie a w 1942 r. jego ludność wywożono do Oświęcimia. Getto zostało zlikwidowane 14 grudnia tegoż roku. Obecnie ludność żydowska nie jest tak liczna, choć byli mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego wyznania żydowskiego, którzy z niego wyemigrowali pamiętają o swoim dawnym miejscu zamieszkania.

Ludność niemiecka i rosyjska związana jest z Twierdzą Modlin. Niemcy kolonizowali Nowy Dwór Mazowiecki w XVIII wieku, dodatkowo w czasie okupacji hitlerowskiej. W Twierdzy Modlin odbywały się szkolenia dla poborowych Wehrmachtu. Natomiast w 1813 r. Twierdza Modlin znalazła się pod panowaniem rosyjskiego księcia Konstantego.

W Twierdzy Modlin istnieje również wieża zwana Czerwoną lub Tatarską, która powstała w latach 1832 - 1841. W czasie zaborów zamieszkiwali ją żołnierze pochodzący z Kaukazu²⁷.

8.4.4. PODSUMOWANIE

Na tle analizowanych gmin pod względem wydarzeń artystycznym Nowy Dwór Mazowiecki wypada średnio. Według Banku Danych Lokalnych w 2016 r. w Nowym Dworze Mazowieckim odbyły się jedynie 2 imprezy artystyczno - rozrywkowe o charakterze masowym. Była to jedyna gmina, w której zaistniała taka sytuacja. Jednak biorąc pod uwagę liczbę imprez, których organizatorem były centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2016 r. ich liczba była prawie najwyższa, co świadczy o zaangażowaniu instytucji kultury w życie społeczne. Dodatkowo, pomimo powiększania się księgozbiorów bibliotecznych, czytelnictwo w Nowym Dworze Mazowieckim spadało. Przyczyną takiej sytuacji mogła być pośrednio wysokość nakładów finansowych miasta Nowy Dwór Mazowiecki, które są przewidziane na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Jedynie w tej gminie wydatki te nie przekroczyły 3 000 000 zł i w latach 2012 - 2016 były najniższe wśród wszystkich analizowanych gmin (w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. miasto znalazło się na przedostatniej pozycji). Choć Miejska i

²⁷ <https://www.nowydwormaz.pl/180,miasto-wielu-kultur.html>

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze Mazowieckim prowadzi szeroką działalność na terenie miasta, nie tylko biblioteczną, ale również społeczną, to nie jest w dużej części przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, co wyklucza je z uczestnictwa w życiu kulturowym.

Podsumowując, taka sytuacja może wynikać z niewykorzystania potencjału instytucjonalnego i przestrzennego miasta Nowego Dworu Mazowieckiego. Szczególnie ważną rolę, ze względu na codzienny rozwój społeczeństwa w sferze kulturowej, ma Nowodworski Ośrodek Kultury oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna. Choć liczba organizowanych imprez jest wysoka, to ich frekwencja jest niska, co może świadczyć o niedopasowaniu oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców lub niedostatecznej ich promocji. Budowa amfiteatru wpłynęła na rozwój życia kulturalnego, jednak nadal widoczne są braki w infrastrukturze (np. kino). Wielość organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, których przedmiotem działań jest dziedzictwo historyczne, wskazuje na to, że mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego odczuwają silną potrzebę wzmacniania własnej tożsamości i szerzenia dziedzictwa kulturowego, szczególnie związanego z Twierdzą Modlin. Dodatkowo, jest to miasto wielu kultur, o bogatych tradycjach.

8.5. REKREACJA I SPORT

Koordynatorem działań sportowych oraz upowszechniania sportu w Nowym Dworze Mazowieckim jest Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który zlokalizowany jest przy ulicy Sportowej 66. Do jego obiektów zalicza się²⁸:

- Halę sportową,
- Stadion miejski,
- Pływalnię,
- Obiekty rekreacyjne.

Hala sportowa posiada powierzchnię podłogi o wymiarach 32 m x 46 m. Jest to powierzchnia typu MONDO (wykładzina sportowa wykonana z PCV lub kauczuku) i posiada powierzchnię 1472 m². Przystosowana jest dla 1200 widzów. Powierzchnia ta stanowi pełnowymiarowe boisko do piłki ręcznej a dzieląc ją dwoma kotarami uzyskuje się mniejsze boiska, na których można grać: w tenisa (3 korty), siatkówkę (3 pola), koszykówkę (2 pola) lub w ich kombinację. Hala przystosowana jest również do sportów walki i gimnastyki. Na co dzień służy także lekcjom wychowania fizycznego. Dodatkowo pełni funkcje pozasportowe (koncerty, imprezy słowno - muzyczne) - dzięki pracom remontowym w 2006 r. poprawiono jej warunki akustyczne. Stadion miejski to obiekt posiadający boisko trawiaste o wymiarach 105x66 m. Spełnia wymogi FIFA i UEFA. Dodatkowo w jego skład zalicza się 2212 miejsc siedzących, a jego pojemność to 3500 osób. Na drugim piętrze w sferze VIP jest 48 miejsc. Wyniki rozgrywek wyświetlane są na tablicy wyników. Dzięki remontowi w 2005 r. stadion zyskał nowe zaplecze szatniowo - sanitarno - biurowe: 6 szatni jurorskich, 2 szatnie seniorskie, szatnie dla sędziów, pokój medyczny, pokój kontroli antydopingowej, 2 sale konferencyjne, sekretariat wielosekcyjnego miejskiego klubu sportowego „Świt”, pokoje: dowodzenia, prasowy oraz spikera.

Mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego mogą korzystać z infrastruktury i oferty pływalni od 1 lipca 2011 r. Zalicza się do niej: basen sportowy, basen rekreacyjny, wanna 10-osobowa, zjeżdżalnia, strefa odnowy biologicznej oraz sala konferencyjna. Obiekt jest przystosowany do osób niepełnosprawnych oraz rodzin z małymi dziećmi (przewijaki

²⁸ <http://nosir.pl/>

w szatni rodzinnej). Formy prywatne oferują naukę pływania dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

W skład obiektów rekreacyjnych zalicza się:

- Sztuczne boisko do piłki nożnej

Boisko posiada wymiary 105 m x 68 m (111 m x 72 m brutto) o nawierzchni z trawy syntetycznej. Powierzchnia 7992 m².

- 2 korty tenisowe

Korty posiadają wymiary 36 m x 18 m brutto. Ich nawierzchnia to trawa syntetyczna o powierzchni 1296 m².

- Boisko wielofunkcyjne

Boisko wielofunkcyjne posiada wymiary 37 m x 30 m brutto. Jego nawierzchnia to poliuretan o powierzchni 1110 m². Powierzchnia ta cechuje się przepuszczalnością, wykonywana jest na miejscu projektu oraz stosowana jest jako warstwa wierzchnia bieżni lekkoatletycznych, boisk oraz terenów zabaw.

Każda z placówek oświatowych w Nowym Dworze Mazowieckim posiada nowoczesne boisko o sztucznej nawierzchni (szkoły podstawowe posiadają place zabaw). W 2007 r. wybudowano salę gimnastyczną przy Publicznym Gimnazjum nr 1 przy ulicy Słowackiego 2. Z kolei w 2012 r. została oddana do użytku hala sportowa przy Zespole Szkół w Modlinie Twierdzy. Warto wspomnieć, że 10.11.2009 r. przy tej szkole oddano do użytku pierwsze w powiecie nowodworskim boisko sportowe "Orlik" w ramach rządowego programu "Moje Boisko - Orlik 2012".

W lutym 2017 r. przy Szkole Podstawowej nr 7 zlokalizowanej przy ul. Młodzieżowej 1 otwarta została największa w mieście hala sportowa wraz z widownią. Obiekt na wskroś nowoczesny, wykonany został w technologii budownictwa wysokoenergooszczędnego.

Obiekt umożliwia uprawianie takich dyscyplin sportowych jak: siatkówka, koszykówka, piłka nożna (pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej na parterze obiektu), piłka ręczna, a także squash (2 boiska na poziomie -1), balet, fitness, tenis stołowy. Na terenie przylegającym do obiektu utworzona została 60 metrowa bieżnia czterotorowa oraz skocznia w dal. Aby usprawnić dojazd do obiektu wybudowano parking na około 60 samochodów oraz wydzielono 3 miejsca dla autokarów. Z obiektu korzystają zarówno uczniowie jak i mieszkańcy miasta.

Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest również organizatorem imprez sportowych w mieście. Wśród nich można wymienić chociażby: zawody Rodzinne Pływanie, wyścigi kolarskie w ramach XXIII Ogólnopolskie Olimpiady Młodzieży, Lato z Nowodworskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, Mały Wyścig Pokoju.

Na terenie Nowodworskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji funkcjonują sekcje: piłki nożnej, siatkówki, koszykówki, boks, kajakarstwa, pływania, szermierki, podnoszenia ciężarów, kolarstwa i biegów (sekcja jogger).

Położenie w międzyrzeczu skutkuje zainteresowaniem sportami wodnymi i turystyką. Regularnie organizowane są spływy kajakowe Wkrą i Narwią, m.in. są to spływy kajakowe od Pomiechówka do Modlina Twierdzy i z Jońca do Modlina Twierdzy. Klub Turystyki Kajakowej "Wodnik" od kilkunastu lat organizuje Ogólnopolski Spływ Kajakowy Wkrą i Narwią - "Młynarka"²⁹. W Nowym Dworze Mazowieckim znajdują się również 2 plaże miejskie przy ulicy Targowej oraz na wysokości WOPR przy ul. Sukiennej.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki posiada również tradycje piłkarskie. W 1933 r. powstał klub sportowy „Świt” Nowy Dwór Mazowiecki, a jego założycielem i pierwszym prezesem był Włodzimierz Mierenkow³⁰. Obecnie klub gra w III lidze, ale w przeszłości grał również w II i I (debiut sezon 2003/2004). Zawodnicy trenują na stadionie miejskim. Tam też znajduje się siedziba Klubu.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego w obszarze kultury fizycznej i szeroko rozumianego sportu i w tym jego propagowania działają:

- Organizacje pozarządowe
 - Ochotnicza Straż Pożarna Ratownictwo Wodne,
 - Nowodworskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,
 - Aeroklub Modliński im. Płk. Pilota Boleśława Zonia,
 - Stowarzyszenie turystyczno-sportowe „Maraton”,
 - Stowarzyszenie „Sztangielek”,
 - Stowarzyszenie szermiercze Fenix - Sport i Wychowanie,
 - Stowarzyszenie Lokalny Ośrodek Sportowy „Los”,

²⁹ Ibid., przyp. 17

³⁰ <http://www.mksswit.pl/klub/historia>

- Stowarzyszenie Sport Plus,
- Stowarzyszenie Skatepakt,
- Polskie Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Strzelectwa Sportowego „Aquila”,
- Polski Związek Wędkarski Koło Nr 15,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Nowym Dworze Mazowieckim,
- Fundacje zwykłe
 - Fundacja Pilotów i Spadochroniarzy,
- Stowarzyszenia zwykłe
 - Stowarzyszenie „Operacja Skatepakt”,
 - Rozbiegamy Nowy Dwór Mazowiecki,
 - Nowodworski Klub Automobilowy,
 - Stowarzyszenie Miłośników Audi.

Biorąc pod uwagę wydatki miasta Nowy Dwór Mazowiecki można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2012 - 2016 tylko w 2013 r. nie były one najwyższe spośród analizowanych gmin. Różnica wydatków między 2016 a 2012 r. wyniosła 1 957 682.46 zł. Widoczny jest również gwałtowny wzrost wydatków pomiędzy 2014 a 2015 r., co świadczy o inwestycjach w tym zakresie.

Tabela 53. Wydatki w dziale 926 Klasyfikacji Budżetowej - Kultura fizyczna w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanym w latach 2012 - 2016 [zł]

Jednostka terytorialna	Wydatki w Dziale 926 - Kultura fizyczna gminy łącznie z miastami na prawach powiatu				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	4 205 031 632.15	3 712 811 789.19	4 390 537 635.39	4 131 562 935.98	4 249 668 777.06
woj. mazowieckie	467 228 499.67	396 868 010.53	436 939 944.82	442 037 930.53	484 623 986.47
powiat nowodworski	8 357 417.22	9 480 293.26	10 683 860.36	16 864 431.37	10 472 745.68
Nowy Dwór Mazowiecki	6 742 773.99	7 384 973.68	8 535 610.68	15 806 362.27	8 700 456.45
Bochnia	6 414 065.10	7 815 192.81	4 796 415.87	5 713 556.49	5 322 959.92
Brzeg	3 519 377.16	3 993 438.87	3 865 433.58	5 434 588.14	5 011 916.32
Środa Wielkopolska	4 082 771.11	4 077 422.59	4 732 896.08	10 667 020.56	4 805 980.68
Świdnik	3 933 890.88	16 195 085.79	7 601 288.84	1 541 829.71	4 271 893.51
Wyszaków	2 994 522.32	2 716 363.78	3 221 385.45	3 461 225.36	3 316 564.11

Źródło: BDL GUS.

Zlokalizowany pomiędzy ulicami Wybickiego, Kościuszki, Sukienną i Warszawską Park Miejski to miejsce odpoczynku, relaksu i zabaw dla mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. Nowodworzanie chętnie go odwiedzają, spędzają tu wolny czas na pogawędkach, ćwiczą na ustawionych w parku urządzeniach tzw. siłowni zewnętrznej oraz instalacji do streetworkoutu. Dla najmłodszych stworzono także plac zabaw. Całości dopełnia amfiteatr, w którym odbywają się liczne imprezy plenerowe oraz naziemna fontanna z podświetleniem, które atrakcyjne jest szczególnie po zmierzchu.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego do dyspozycji mieszkańców przeznaczony jest Park Miejski im. Józefa Wybickiego, który znajduje się między ulicami Zajmuje powierzchnię 2 ha i oparty jest na układzie architektonicznym neoklasycystycznego kościoła p.w. Św. Michała Archaniola.

Innym miejscem przeznaczonym na spacer i aktywne spędzanie wolnego czasu jest otwarty w październiku 2015 Park Trzech Kultur w Twierdzy Modlin. Mimo to, na przestrzeni lat udział parków, zieleni i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim nie wzrósł. Od 2012 r. utrzymuje się na w miarę stałym poziomie. Porównując miasto z innymi jednostkami analitycznymi wynik z 2016 r. plasuje się na średniej pozycji.

Tabela 54. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015 [%]

Jednostka terytorialna	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem			
	2012	2013	2014	2015
	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	0.2	0.2	0.2	0.2
woj. mazowieckie	0.2	0.2	0.2	0.2
powiat nowodworski	0.1	0.1	0.1	0.1
Nowy Dwór Mazowiecki	2.2	2.0	2.0	2.0
Bochnia	1.8	1.7	1.7	1.7
Brzeg	8.3	8.0	8.0	7.8
Środa Wielkopolska	0.4	0.3	0.3	0.3
Świdnik	8.1	8.0	8.0	8.0
Wyszków	0.2	0.2	0.2	0.2

Źródło: BDL GUS.

Według danych z Banku Danych Lokalnych w 2015 r. na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego oprócz 2 parków znajdowały się 2 zieleńce.

Pod tym względem miasto nie wyróżnia się pozytywnie na tle pozostałych analizowanych jednostek. Dodatkowo cechowało się najniższą powierzchnią zieleni ulicznej, która wyniosła w 2015 r. 2,50 ha. Tereny zieleni osiedlowej o powierzchni 31,56 ha były prawie najwyższym wynikiem wśród analizowanych jednostek, czego nie można napisać o powierzchni parków, zieleńców.

Tabela 55. Tereny zieleni na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego i jednostek porównywanych w 2015 r.

Jednostka terytorialna	Parki spacerowo - wypoczynkowe		Zieleńce		Zieleń uliczna	Tereny zieleni osiedlowej	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej
	obiekty	pow.	obiekty	pow.	pow.	pow.	pow.
	2015	2015	2015	2015	2015	2015	2015
	[szt.]	[ha]	[szt.]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Polska	2 754	23 861.24	16 920	10 444.02	14 908.18	23 467.63	57 772.89
Mazowieckie	256	2 086.99	1 148	793.97	2 044.23	3 533.61	6 414.57
Powiat nowodworski	2	20.70	14	5.40	2.70	38.40	64.50
Nowy Dwór Mazowiecki	2	20.70	2	3.00	2.50	31.56	55.26
Bochnia	2	16.80	18	11.00	5.00	23.69	51.49
Brzeg	5	81.20	9	12.40	4.50	20.28	113.88
Środa Wielkopolska	11	53.70	5	5.90	7.30	12.50	72.10
Świdnik	1	3.27	199	70.19	19.75	89.44	162.90

Źródło: BDL GUS.

Podsumowując, Nowy Dwór Mazowiecki posiada bogatą bazę sportowo - rekreacyjną, nie tylko w przypadku liczby obiektów, ale również pod względem ich różnorodności. O ważnym aspekcie w życiu mieszkańców, jakim jest sport, świadczą tradycje sportowe (MKS "Świt"). Regularne remonty bazy sportowej oraz jej dalsze rozwijanie świadczą o tym, że miasto stawia na sport i rekreację, chcąc zapewnić mieszkańcom jak najszerszy wybór oraz wysoką jakość oferowanych usług. Potencjał ten należy rozwijać np. poprzez organizację imprez ponadlokalnych, w tym nawet ogólnopolskich, co obecnie ma już miejsce. Imprezy te promują miasto jako atrakcyjne pod względem uprawiania w nim sportu oraz nadadzą mu wysoką rangę pod tym względem na tle innych miast Polski. Tak wysokie wydatki na kulturę fizyczną wskazują na to, że istnieją chęci do dalszego rozwoju sportu w mieście Nowy Dwór Mazowiecki. Szczególnie należy poprawić dostępność terenów zieleni dla mieszkańców. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem od 2012 r. nie wzrósł (a nawet zmalał między 2012 a 2013 r.). Ponadto, powierzchnia zieleni ulicznej oraz zieleńców jest bardzo mało. Brak poprawy pod tym względem może wpłynąć na spadek zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkania.

8.6. TURYSTYKA

Nowy Dwór Mazowiecki charakteryzuje się bogatą ofertą turystyczną, zwłaszcza ze względu na dziedzictwo historyczne. Dogodne uwarunkowania komunikacyjne wpływają na jego atrakcyjność. Dodatkowo jest to miasto położone nad trzema rzekami Wisłą, Wkrą i Narwią.

Poniżej zostały przedstawione obiekty, które przyciągają turystów, a także inne atuty Nowego Dworu Mazowieckiego, które wpływają na potencjał turystyczny tego miejsca.

8.6.1. ATRAKCJE TURYSTYCZNE

Nowy Dwór Mazowiecki posiada wiele obiektów, które zachęcają turystów do przyjazdu. Wśród nich warto zobaczyć przede wszystkim³¹:

- **Kościół parafialny pw. św. Michała Archaniola**

Kościół Parafialny p.w. św. Michała Archaniola pierwotnie był kościołem pod wezwaniem św. Małgorzaty. Został konsekrowany w 1294 r.. Jest to budowla klasycystyczna, murowana z cegły, zbudowana na planie prostokąta. W czasie oblężenia Twierdzy Modlin uderzyło w nią kilka pocisków, co spowodowało zniszczenie okien, drzwi, popękanie ścian czy zawalenie się sufitu. Po odzyskaniu niepodległości przystąpiono do odbudowy kościoła. W 1981 r. przystąpiono do jego rozbudowy, a w dniu 23 września 1984 r. nastąpiła uroczystość poświęcenia nowego kościoła.

- **Spichlerz**

Budowę spichlerza rozpoczęto w 1832 r. Jego budowla została zaprojektowana na rzucie prostokąta. Jest to budynek neorenesansowy, czterokondygnacyjny od zewnątrz a od wewnątrz ma sześć kondygnacji. Posiada wiele zdobień np. uchwyty cumownicze w kształcie podkowy z pięknym odlewem głowy starca. Nazywany jest mennicą, choć nigdy nie pełnił takiej funkcji. Użytkowany był do 1939 r., kiedy nastąpiło jego zbombardowanie.

³¹ <https://www.nowydwormaz.pl/68,warto-zobaczyc.html>

- **Wieża Czerwona**

Wieża ta kończy nadnarwiański odcinek koszar. Z nadbudówką osiąga wysokość 31,6 m. Posiada dwa tarasy: dolny (na wysokości 18 m) i górny na wysokości (29 m). Można z nich podziwiać panoramę Modlina.

- **Wieża Wodna**

Wieża znajduje się wewnątrz dziedzińca koszarowego. Zbudowana została na planie koła (ośmioboku). Jest murowana z cegły, otynkowana i dwukondygnacyjna. Cechuje się ozdobną elewacją i detalami architektonicznymi np. rozetami kwiatowymi. Najprawdopodobniej oddano ją do użytku w 1847 r.

- **Reduta Napoleona**

Jest to jedna z czterech zachowanych budowli murowanych, pochodzących z czasów Księstwa Warszawskiego. Budynek ma kształt kwadratu. Pełnił funkcję artyleryjską. Na środku posiada dziedziniec.

- **Prochownia**

Zbudowana z betonu w 1900 r. prochownia jest jedną z trzech prochowni na terenie Twierdzy Modlin. Posiada pancerne drzwi i okiennice. Z trzech stron okryta jest płaszczem ziemi. W środku znajduje się jedna hala o sklepieniu kolebkowym. Grubość ściany prochowni wynosi 1,5 m.

- **Pomnik Obrońców Modlina**

Pomnik został odsłonięty 29 września 1957 r. - w rocznicę kapitulacji Twierdzy Modlin. Jego odsłonięcia dokonał dowódca obrony Modlina z 1939 r. gen, bryg. Wiktor Thommee. Do pomnika dostawiono dwie armaty radzieckie. Pomnik zajął miejsce pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego zniszczonego na początku lat pięćdziesiątych.

- **Koszary Wojskowe**

Budowę koszarów zakończono w 1844 r. Mają kształt nieregularnego sześcioboku. Pierwotnie miały funkcję obronną, jednak prawdopodobnie w latach 20. utraciły ją. Były one wykorzystywane na pokoje żołnierskie. Według różnych źródeł mogły pomieścić od 17 000 do 20 000 załogi. Z zewnątrz mur koszarów jest z surowej cegły. Wewnątrz jego dziedzińca powstała wieża ciśnień i cerkiew. Na odcinku nadnarwiańskim kończą je dwie wieże (Biała i Czerwona). Osobliwością koszar jest ich długość - 2250 m. Dzięki niej jest to najdłuższy budynek obronny w Europie.

- **Korona utracka**

Budowla związana jest z modernizacją twierdzy przez Rosjan, której dokonano w latach 1832 - 1841. Cytadela i obwód zewnętrzny zostały otoczone ścianką strzelecką - murem Carnota. Ciekawostką jest budowa muru - z zewnątrz jest gładki, od wewnątrz posiada wnęki a w każdej z nich trzy kwadratowe strzelnice.

- **Kojec artyleryjski**

Kojec pełnił rolę przybudówki Koszar Wojskowych. Znajduje się na wschód od wieży Czerwonej. Obecnie dwukondygnacyjny kojec (wcześniej czterokondygnacyjny) pełni rolę tarasu widokowego, skąd można podziwiać spichlerz i ujście Narwi do Wisły.

- **Kasyno oficerskie**

Obiekt kasyna ma charakter pałacowy, został zbudowany na planie litery „T”. Budynek cechuje się nawiązującą do gotyckiej architekturą, natomiast wnętrza eklektyczną. Zdziwiał nowoczesność ówczesnego budynku - posiadał elektryczne oświetlenie, własną kotłownię, grzejniki i klimatyzację. W budynku do dzisiaj działa ogrzewanie parowe. Całość obiektów techniki została wkomponowana w ówczesną formę architektoniczną.

- **Działobitnia Dehna**

Działobitnia została zbudowana w 1839 r. na wzniesieniu terenowym. Dodatkowo została otoczona fosą i tzw. murem Carnota. Stanowi trzykondygnacyjną półokrągłą wieżę artyleryjską z wydłużonymi i obniżonymi końcami. Została wyposażona w 52 osie artyleryjskie. Obecnie w działobitni Dehna mieści się Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin. Na turystów czeka tunel, którym można się dostać do budynku z magazynu zbożowego.

- **Brama Poniatowskiego**

Brama nosi imię Księcia Józefa Poniatowskiego od 1918 r., wcześniej, w okresie rosyjskim, nazywana była „Wrotami Michajłowskimi”. Została wybudowana zgodnie z architekturą klasycystyczną (od strony koszar dodano do niej kolumny toskańskie). Do czasów II wojny światowej prowadził do niej przez fosę drewniany most.

- **Brama Północy**

Brama pochodzi z czasów Księstwa Warszawskiego. U jej szczytu był łuk, po bokach znajdowała się strzelnica artyleryjska. Turyści mogą podziwiać w łuku bramy trapezową

tarczę, na które znajduje się wypukły relief z orłem Księstwa Warszawskiego, a pod nim napis "Brama Północy / 1811". Po 1832 r. obiekt pełnił funkcję trzydziałowej działobitni.

- **Brama Ostrołęcka**

Bramę w 1836 r. zbudowano nad Narwią we wschodniej części Twierdzy Modlin. Od wewnątrz posiada cechy architektury klasycystycznej. Składają się na nią trzy kondygnacje. Zgodnie z historią drugą przelotnię przebito w latach I wojny światowej lub nawet wcześniej. Później przebiegały przez nią tory kolejki wąskotorowej, która biegła nad Narwią. O obronnym charakterze bramy świadczy m.in 6 osi artyleryjskich.

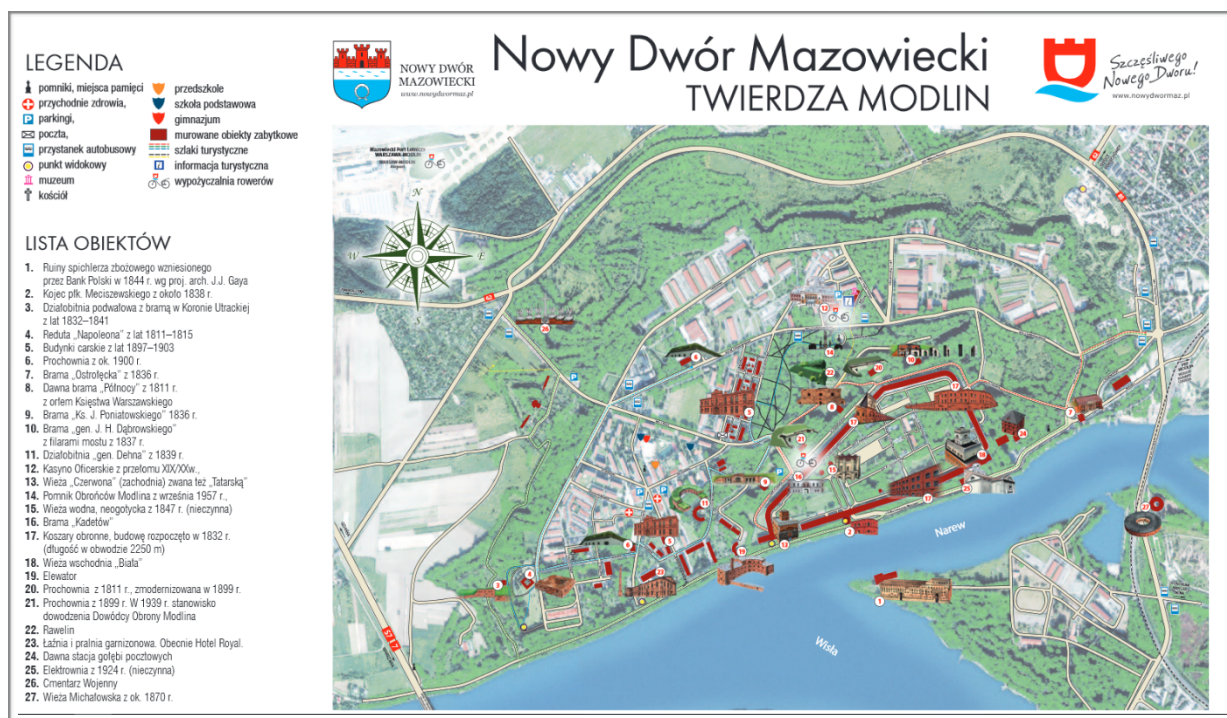
- **Bloki carskie**

Bloki posiadały charakter mieszkalny, ich budowa rozpoczęła się w 1899 r. a skończyła w 1901. Jak sama nazwa wskazuje przeznaczone były dla armii rosyjskiej. Rozmieszczenie budynków miało podkreślać rangę ówczesnych wojskowych. Bloki tworzą dwa osiedla - jedno dla oficerów (obecna ulica Księcia Józefa Poniatowskiego) i podoficerów (ulica Moniuszki, Kadetów, Szpitalna). Są to dwukondygnacyjne bloki, niepodpiwniczone. Charakteryzuje je prosty kształt, ale posiadają zdobienia m.in dekoracyjne szczyty, niektóre z datami budowy.

Wszystkie wyżej wymienione obiekty turystyczne, oprócz kościoła parafialnego, znajdują się w Twierdzy Modlin. Niewątpliwie świadczy to o tym, że jest ona największą atrakcją turystyczną w Nowym Dworze Mazowieckim. Łącznie z wyżej wymienionymi obiektami, według Informatora Turystycznego Twierdzy Modlin³², na trasie zwiedzania znajduje się 27 obiektów o walorach turystycznych.

³² <https://www.nowydwormaz.pl/plik,1477,informator-pl-2014.pdf>

Rysunek 7. Lista obiektów o walorach turystycznych w Twierdzy Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

Źródło: Informator Turystyczny twierdzy Modlin dostępny pod adresem <https://www.nowydwormaz.pl/plik,1477,informator-pl-2014.pdf>.

Dodatkowo na turystów czeka³³:

- 6 tras spacerowych:
 - Trasa 1 - Spacer dla wytrwałych (czas przejścia ok. 6 h),
 - Trasa 2 - Spacer Nadrzeczny (czas przejścia ok. 3 h),
 - Trasa 3 - Spacer śladami napoleońskimi (czas przejścia ok. 1,5-2 h),
 - Trasa 4 - Spacer Rosyjski (czas przejścia ok. 2 h),
 - Trasa 5 - Szlak Bałki Murmańskiej,
 - Trasa 6 - Filmowo,
- 3 punkty widokowe:
 - Wieża Czerwona,
 - Punkt widokowy przy Restauracji Borodino,
 - Punkt widokowy przy Hotelu Royal.

³³ Ibid., przyp. 35

Dodatkowo Twierdza Modlin oferuje przestrzeń do wypoczynku w formie:

- Wędkowania,
- Plażowania,
- Jeżdżenia rowerem (profesjoniści, amatorzy),
- Pływania kajakiem,
- Rejsu katamaranem.

Specjalna oferta została również skierowana do dzieci. Związana jest z postacią Baśki Murmańskiej, czyli białej niedźwiedzicy, którą kupił na targu w Archangielsku jeden z polskich żołnierzy. Została przydzielona do Baonu Wojska Polskiego po tym, jak weszła w konflikt z psem dowódcy wojsk Ententy na Murmanie. W twierdzy Modlin mieszkała z wojskowymi, którzy wytresowali ją na żołnierza. Została zabita tragicznie, przez chłopca, którego celem było pozyskanie futra.

Rysunek 8. Oferta turystyczna dla dzieci w twierdzy Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

Kasyno
Ten piękny budynek, na który patrzę to dawne kasyno. W każdym mieście musiał być, miejsce przeznaczone do rozrywki. Ty też pewnie nie wytrzymasz bez swoich zabawek i też lubisz pojechać do kina lub teatru. Żołnierze również to lubią. W kasynie odbywały się wspaniałe bale, pokazy teatralne. Ten, przypominający pałac, obiekt wybudowali Rosjanie ponad 100 lat temu (w Twierdzy na przestrzeni lat stacjonowały wojska francuskie, polskie, rosyjskie i niemieckie; budynki, które możemy w niej teraz oglądać to zbudował głównie Rosjanin). Jak na swoje czasy był bardzo nowoczesny. Miał centralne ogrzewanie i ... klimatyzację (dzięki specjalnym otworom w ścianach). Do kasyna wstęp mieli jedynie żołnierze wyznaczeni – oficerowie. Dowódca całej Twierdzy miał tu swoją siedzibę, przyjmował ważnych gości. W kasynie wyświetlano filmy, a nawet kręcono je! Całkiem niedawno powstawały tu sceny do filmu „Kochaj i tańcz”.

Koszary
Widok z muru i Spichlerza
Przed oczami masz budynek z czerwonej cegły. Nie widzisz, gdzie się kończy i zaczyna. To koszar obronne o długości ponad 2 km – najdłuższy budynek w całej Europie!

Piekarnia
Wiesz już, gdzie bawili się oficerowie i gdzie przebywało najwięcej żołnierzy. Kluczem też coś jest. Po drugiej stronie budynku w kształcie podkowy (dziś to budynek Dehna) znajduje się miejsce, w którym powstał chleb dla wojskowej załogi Twierdzy Modlin. Było komu jeść, bo w najbliższych czasach stacjonowało tu ponad kilkanaście tysięcy żołnierzy. Budynki, o których mowa zbudowali Rosjanie w XIX wieku. Ten najbliższy rzeki to elewator – żywność przyjeżdżała do Twierdzy z Rosji Bugiem i Narwią. W drugim budynku magazynowano mąkę i kaszę. W trzecim była piekarnia. Chleb pieczono tu do 1994 r.

Blok dla podoficerów
Przechodzisz przez osiedle, na którym mieszkała kadra podoficerska (trochę niższy stopień w wojsku niż oficer). Jedne z bloków, które widzisz są białe, a drugie czerwone. Te białe są nowsze – z lat 30. XX wieku. Mieszkały w nich polscy żołnierze. Czerwone pochodzą z przełomu XIX i XX w. Budowane były dla podoficerów armii rosyjskiej. Podobne bloki dla oficerów zobaczysz w drodze powrotnej do Centrum Informacji Turystycznej. Co ciekawe, żadne z czerwonych bloków nie mają piwnic, ale osobne komórki. Też z czerwonej cegły.

Fralnia
Masz za sobą polową trasę. Teraz będzie z górki. W tym miejscu dawno temu znajdowała się fralnia. Jak już wiesz, w Twierdzy bywało kilkanaście tysięcy żołnierzy. Ich mundurzy trzeba było gdzieś wyprać. Niedaleko dyspozycji też rzekę, którą zobaczysz za murem.

Szpital
Mam nadzieję, że siły wróciły! Czas znaleźć kolejnego niedźwiedzia. Gotowy? Znajdziesz go w miejscu, w którym kiedyś był szpital. Dziś znajduje się tam kościół. Takich drewnianych budynków było tu więcej. Chorzy żołnierze tu się leczą.

Apteka
Jeżeli odnalazłeś małąką Baśkę, jesteś już prawie na mecie szlaku. Zanim znajdziesz ostatnią, zobaczmy na chwilę z tany idź tą drogą, którą z pralni dotarłeś do kościoła dalej prosto! Chcę Ci pokazać jeden z najstarszych budynków wojskowych. Reduta Napoleona to kwadratowa wieża z dziedzińcem w środku. Na parterze wieży były magazyny wody, żywności i amunicji. Piętro mogło pomieścić 300 żołnierzy. Przez jakiś czas w reducie mieścił się skład leków, dlatego była nazywana apteką.

Cześć!
Bardzo się cieszę, że widzę Cię w Twierdzy Modlin! Ja przybyłam tu z dalekiej, mroźnej krainy prawie 100 lat temu z polskimi żołnierzami. Przeżyłam z nimi mnóstwo przygód! Miałam nawet okazję salutować Józefowi Piłsudskiemu. Moją historię spisał jeden z moich towarzyszy – Eugeniusz Małaczewski. Znajdziesz ją na mojej stronie internetowej. Teraz zapraszam Cię na mój specjalny szlak. W środku znajdziesz rymowane wskazówki i mapę. Twoim zadaniem będzie odnalezienie małych, białych misiów. Upprzedzam, że bardzo starannie się ukryły. Podejmiesz wyzwanie? Przy okazji oprowadzę Cię po Twierdzy Modlin. Jest jeszcze starsza ode mnie. Na początku XIX w. zaczął ją budować sam Napoleon Bonaparte. Czy wiesz, że to właśnie w Twierdzy Modlin znajduje się najdłuższy budynek w całej Europie?! Zobaczymy go, ale nie tylko. Kiedyś Twierdza Modlin była jak wojskowe miasteczko. Zresztą... wszystko Ci opowiem.

Baśka MURMAŃSKA
NIEZŁADNIE W TWIERDZY MODLIN

Zaczynamy!

www.baskamurmanska.pl
www.facebook.com/baskamurmanska

Szczęśliwego Nowego Dworu!

Lokalna Organizacja Turystyczna Trzech Rzek

Źródło: <http://www.baskamurmanska.pl/twierdza-dla-dzieci/>.

Oprócz tras spacerowych w Twierdzy Modlin na turystów czekają również trasy :

- Trasy po centrum Nowego Dworu Mazowieckiego,
- Trasa 1 „Znaki historii” (czas przejścia -2,5h),
- Trasa 2 „Na tropach wielu kultur” (dla posiadaczy 4 lub 2 kótek) (czas przejścia -3h).

Rysunek 9. Trasy spacerowe po centrum Nowego Dworu Mazowieckiego

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023; Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Do propagowania oferty turystycznej w Nowym Dworze Mazowieckim przyczynia się Lokalna Organizacja Turystyczna Trzech Rzek, której głównym celem jest budowanie i promowanie wspólnej oferty turystycznej miasta i jego okolic. W ten sposób poszerza się lokalny rynek usług turystycznych. W mieście działa Centrum Informacji Turystycznej, które zlokalizowane jest przy ul. Bałki Murmańskiej w Twierdzy Modlin.

8.6.2. BAZA NOCLEGOWA

W Nowym Dworze Mazowieckim na przestrzeni lat wzrastała liczba obiektów noclegowych. Różnica między 2012 a 2016 r. wyniosła 3 obiekty. W 2016 r. wszystkie zaliczały się do hoteli, motel i pensjonatów i innych obiektów hotelowych. Status ten jest nadawany na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. Należy zauważyć, że w latach poprzednich sytuacja była analogiczna - wszystkie obiekty na terenie gminy Nowy Dwór Mazowiecki były tej rangi. Porównując Nowy Dwór Mazowiecki do pozostałych analizowanych gmin w 2016 r. była to gmina o drugiej, najwyższej liczbie tego typu obiektów (razem z gminą Bochnia i Brzeg). Tylko gmina Świdnik posiadała więcej, bo 6 obiektów zaliczanych do hoteli, motel, pensjonatów i innych obiektów hotelowych.

Tabela 56. Liczba istniejących obiektów noclegowych oraz hoteli, motel, pensjonatów i innych obiektów hotelowych na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego i w jednostek porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Baza noclegowa ogółem					Hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	9 483	9 775	9 885	10 024	10 509	3414	3485	3646	3723	3965
woj. mazowieckie	466	483	476	486	528	273	292	297	308	339
powiat nowodworski	10	11	14	14	14	7	9	11	11	11
Nowy Dwór Mazowiecki	2	4	5	5	5	2	4	5	5	5
Bochnia	6	6	5	6	6	4	4	4	5	5
Brzeg	2	4	4	6	8	2	3	3	4	5
Środa Wielkopolska	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Świdnik	3	4	5	4	6	2	3	4	4	6
Wyszków	2	2	2	2	4	1	1	1	1	2

Źródło: BDL GUS.

Na przestrzeni lat 2012 - 2016 liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wzrastała. Jedynie w latach 2014 i 2015 ich liczba była na zbliżonym poziomie. Największy wzrost nastąpił między 2012 a 2013 r. (o 4,9). W 2016 r. liczba

miejsz noclegowych ogółem była jedną z najwyższych spośród analizowanych gmin. Jedynie gmina Bochnia posiadała ponad dwa razy więcej miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Tabela 57. Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Jednostka terytorialna	Miejsca noclegowe ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	17.5	17.6	18.0	18.5	19.5
woj. mazowieckie	8.6	8.9	9.0	9.2	10.0
powiat nowodworski	6.3	8.5	9.8	9.7	10.4
Nowy Dwór Mazowiecki	2.7	7.6	8.8	8.7	11.2
Bochnia	22.3	22.7	20.0	22.2	23.0
Brzeg	2.7	4.5	2.9	5.8	9.3
Środa Wielkopolska	7.9	7.8	7.8	7.9	7.8
Świdnik	2.7	3.7	5.7	5.7	7.9
Wyszków	3.6	3.6	4.1	4.1	4.9

Źródło: BDL GUS.

Wzrost liczby miejsc noclegowych w gminie Nowy Dwór Mazowiecki wpłynął na wzrost udzielonych noclegów. W 2012 r. wskaźnik przedstawiający udzielone noclegi w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł 234,3, a w 2014 r. już 707,4. Zatem w wyżej wymienionych latach wskaźnik wzrósł o 473,1. Ciekawostką jest to, że w 2016 r. wskaźnik ten dla Nowego Dworu Mazowieckiego przekroczył analogiczny wskaźnik dla powiatu nowodworskiego. W pozostałych analizowanych gminach na przestrzeni lat nie nastąpił tak gwałtowny wzrost udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Tabela 58. Udzielone noclegi na 1 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Jednostka terytorialna	Udzielone noclegi ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	1609.4	1635.5	1730.3	1853.3	2065.8
woj. mazowieckie	1112.6	1176.6	1233.5	1321.6	1516.7
powiat nowodworski	421.8	440.4	525.8	687.8	655.3
Nowy Dwór Mazowiecki	234.3	331.9	707.4	b.d.	b.d.
Bochnia	1717.5	1788.6	1802.3	b.d.	b.d.
Brzeg	286.3	366.4	284.9	b.d.	b.d.
Środa Wielkopolska	478.3	557.8	564.6	b.d.	b.d.
Świdnik	214.3	376.8	640.7	b.d.	b.d.
Wyszków	489.3	398.4	327.1	b.d.	b.d.

Źródło: BDL GUS.

W 2014 r. liczba turystów korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła 452,3. Podobnie jak w pozostałych wyżej opisywanych wskaźnikach, w porównaniu z 2012 i 2013 r. wskaźnik wzrósł. Różnica między 2012 a 2014 r. wyniosła 308,7. Ponownie w żadnej innej analizowanej gminie nie nastąpił wzrost wskaźnika na takim poziomie.

Tabela 59. Korzystający z noclegów na 1 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Jednostka terytorialna	Turzyści (korzystający) z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	587.4	607.9	651.9	700.9	783.4
woj. mazowieckie	636.8	686.2	724.9	767.8	883.0
powiat nowodworski	197.1	218.7	315.6	417.9	417.0
Nowy Dwór Mazowiecki	143.6	201.0	452.3	b.d.	b.d.
Bochnia	1128.0	1163.1	1212.3	b.d.	b.d.
Brzeg	180.3	173.7	116.1	b.d.	b.d.
Środa Wielkopolska	370.6	428.9	474.8	b.d.	b.d.
Świdnik	104.6	189.8	269.8	b.d.	b.d.
Wyszków	319.7	254.5	211.9	b.d.	b.d.

Źródło: BDL GUS.

Dodatkowo w gminie Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2012 a 2016 nastąpił wzrost turystów zagranicznych. W 2012 r. było ich 1057 a w 2016 r. - 5351, zatem dynamika

zmian w porównaniu z 2012 r. wyniosła 506,24. Turyści zagraniczni odwiedzający Nowy Dwór Mazowiecki w 2016 r. stanowili 87,2% ogółu turystów zagranicznych odwiedzających powiat nowodworski. Wzrost liczby turystów przełożył się na wzrost udzielanych im noclegów. Wskaźnik przedstawiający liczbę udzielanych noclegów turystom zagranicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 r. wyniósł 306,6. Dla porównania w 2012 r. wyniósł 52,5 zatem nastąpił wzrost o 254,4. Nowy Dwór Mazowiecki pod względem tych wskaźników wyróżnia się pozytywnie na tle pozostałych analizowanych gmin.

Tabela 60. Liczba turystów zagranicznych (nierezydentów) oraz udzielone im noclegi na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Turyści zagraniczni (nierezydenci)					Udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Polska	4 979 294	5 242 972	5 470 335	5 689 570	6 378 793	308.2	324.0	337.6	357.9	405.4
woj. mazowieckie	1 076 866	1 152 284	1 164 775	1 258 234	1 476 815	370.4	395.6	396.5	440.7	517.6
powiat nowodworski	2 065	1 861	3 648	7 050	6 133	59.0	54.2	88.1	165.8	140.5
Nowy Dwór Mazowiecki	1 057	1 203	3 109	6 312	5 351	52.2	72.1	176.6	377.5	306.6
Bochnia	1 505	3 018	2 404	2 027	2 125	154.1	255.2	198.1	195.2	216.9
Brzeg	598	497	160	596	902	26.0	23.0	10.9	42.3	42.2
Środa Wielkopolska	890	382	472	725	952	42.6	21.5	21.1	49.2	89.9
Świdnik	52	427	878	915	2 044	1.5	28.6	58.5	67.4	124.1
Wyszków	1 043	716	1 544	1 700	1 090	30.5	22.0	39.4	43.7	27.7

Źródło: BDL GUS.

8.6.3. PODSUMOWANIE

W Nowym Dworze Mazowieckim znajduje się wiele atrakcyjnych turystycznie obiektów, często zabytków, które są skoncentrowane głównie na terenie Twierdzy Modlin.

Od 2012 r. widoczny jest rozwój gminy w kierunku turystyki i rekreacji. Nastąpił wzrost liczby obiektów noclegowych i zlokalizowanych w nich miejsc noclegowych, jednak nie jest on tak drastyczny jak w przypadku wskaźnika odnoszącego się do udzielonych noclegów i korzystających z nich turystów. W obu przypadkach dynamika zmian przekroczyła ponad 300,00.

Należy zwrócić uwagę także na wzrost zainteresowania walorami Nowego Dworu Mazowieckiego przez turystów zagranicznych. Świadczy o tym rosnąca w latach 2012 a 2016 ich liczba i udzielone im noclegi. Niezaprzeczalnie stanowią oni coraz większy odsetek turystów ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim. Między 2015 a 2016 r. nastąpił ich spadek, co może być spowodowane niedopasowaniem oferty turystycznej, dlatego należy obserwować, jak w następnych latach będzie kształtowała się ich liczba.

Reasumując, Nowy Dwór Mazowiecki z roku na rok staje się coraz ważniejszym ośrodkiem turystycznym w powiecie nowodworskim.

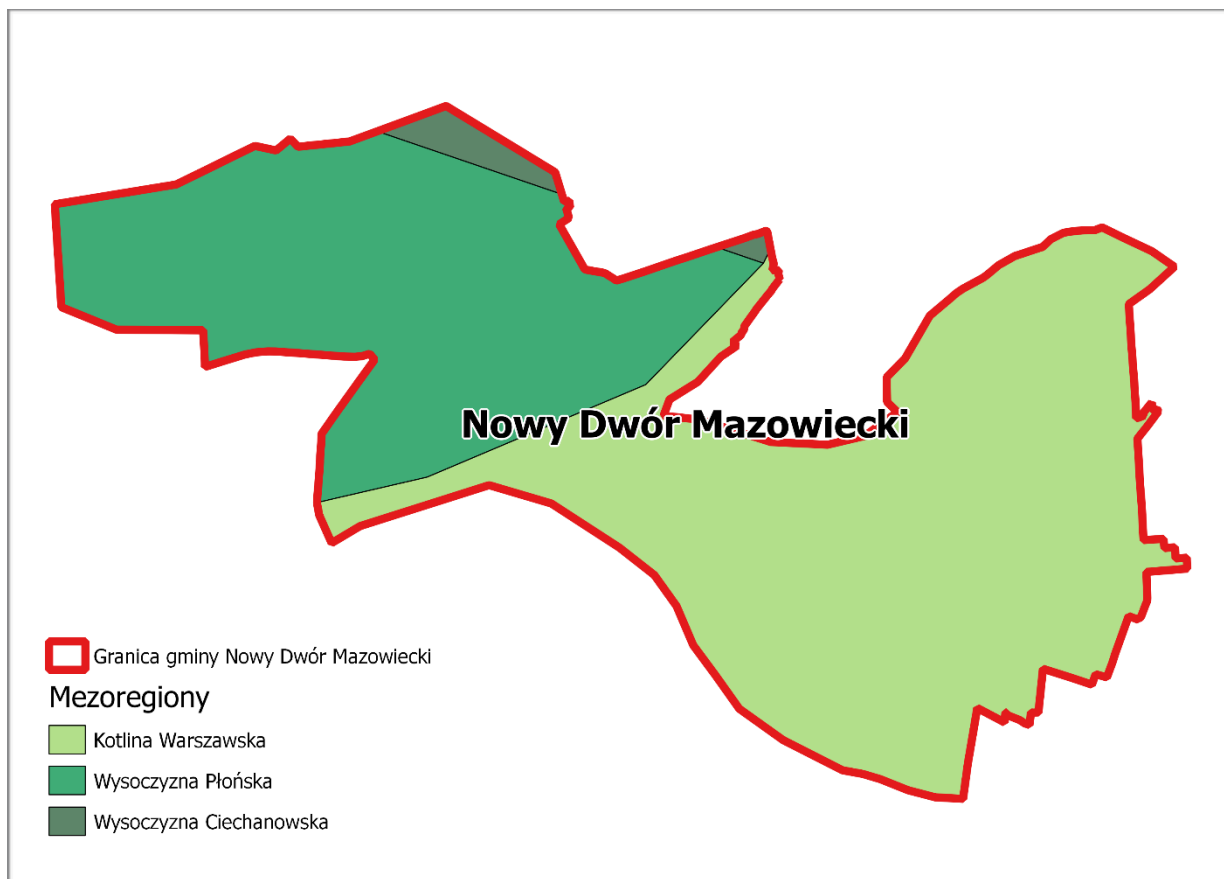
8.7. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY ORAZ OCHRONA ŚRODOWISKA I PRZYRODY

Nowy Dwór Mazowiecki leży na terenie Nizin Środkowomazowieckiej i Północnomazowieckiej, na obszarze trzech mezoregionów:

- Kotliny Warszawskiej (Nizina Środkowomazowiecka),
- Wysoczyzny Płońskiej (Nizina Północnomazowiecka),
- Wysoczyzny Ciechanowskiej (Nizina Północnomazowiecka).

Pod względem geologicznym miasto położone jest w obrębie tektonicznej niecki przybrzeżnej, zbudowanej ze skał paleozoiku i mezozoiku (lekko sfałdowanych).

Rysunek 10. Nowy Dwór Mazowiecki na tle mezoregionów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnego rejestru Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl>, stan na dzień 24.07.2017 r.

Miasto cechuje się słabymi glebami, gdyż przeważają gleby klas V i VI (słabe i bardzo słabe) o kompleksie przydatności rolniczej 6 (żytni słaby) i 7 (żytni bardzo słaby).

Kompleks 6 przeznaczony jest do uprawy m.in. żyta, owsa, gryki, ziemniaków, a kompleks 7 - żyta, łubinu żółtego, seradeli i ziemniaka. Gleby te wytworzone są z piasków wodno-lodowcowych oraz piasków wydmych. Cechują się ubogością w składniki pokarmowe oraz są okresowo lub trwale za suche. Ich przepuszczalna struktura wpływa na wymywanie składników pokarmowych, a niedobór wody ogranicza efekt stosowanych nawozów mineralnych. Gleby lepsze (klasa IV) zajmują niewielkie enklawy. Gleby organiczne (wytworzone z torfów) oraz mineralne (wytworzone z piasków rzecznych, mad lub namulów, występują w dolinach rzek i zagłębieniach terenu i zaliczają się do kompleksów pastewnych i użytków zielonych³⁴. Nowy Dwór Mazowiecki znajduje się w regionie mazowiecko - podlaskim w klimacie kontynentalnym. Położenie w międzyrzeczu Wisły i Narwi wpływa na klimat panujący w gminie Nowy Dwór Mazowiecki. Takie położenie cechuje się występowaniem skarp, rozlewisk, wydmy i łąk. Powoduje to większą wilgotność powietrza, większą ilość dni pochmurnych oraz deszczowych. Główne cechy jego klimatu to³⁵:

- Najmniejszy opad roczny - 500-550 mm (największe opady w miesiącach letnich)
- Średnia roczna temperatura powietrza - 7-8 ° C (najcieplejszy miesiąc - lipiec, najchłodniejszy miesiąc - styczeń)
- Wilgotność względna powietrza - 78 - 82 %
- Liczba dni mroźnych - 30-50 (z przymrozkami 110 dni)
- Średnie roczne zachmurzenie - poniżej wartości 6,6 w skali pokrycia nieba 0-10
- Liczba dni zalegania pokrywy śnieżnej - 60
- Przeciętna grubość pokrywy śnieżnej - 6 cm
- Długość okresu wegetacyjnego - 210-220 dni
- Wiatry:
 - Zachodnie - około 20% roku
 - Południowo - zachodnie - około 16% roku
 - Wschodnie - około 12% roku

³⁴ Program Ochrony Środowiska miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2015 - 2018, Nowy Dwór Mazowiecki, październik 2014 r.

³⁵ Prognoza skutków wpływu ustaleń planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego miasta Nowy Dwór Mazowiecki na środowisko przyrodnicze, marzec 2003; Ibid., przyp. 37

- Cisza atmosferyczna - około 10% roku
- Średnia prędkość wiatru - 3-4 m/s

W mieście Nowy Dwór Mazowiecki na Wiśle usytuowany jest wodomierz o nazwie Modlin, dla którego wartość ostrzegawcza to 600 mm a wartość alarmowa 700 mm. Położony jest na 551,5 km rzeki i znajduje się w zachodnim krańcu miasta.

Na obszarze Nowego Dworu Mazowieckiego prowadzony jest monitoring jednolitych części wód powierzchniowych. Zasady prowadzenia monitoringu wód określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 258, poz. 1550), zaś elementy jakości dla klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, definicje klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz typy wód powierzchniowych z podziałem na kategorie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 258, poz. 1549). Stan/potencjał ekologiczny w punkcie Narew - Nowy Dwór Mazowiecki oceniono na umiarkowany, a stan chemiczny na dobry.

Tabela 61. Jakość ocenianych wód powierzchniowych w punkcie Narew - Nowy Dwór Mazowiecki w 2013 r.

Nazwa ocenianej JCW	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY
Narew od Zalewu Zegrzyńskiego do ujścia	Narew-Nowy Dwór Mazowiecki (powyżej ujścia Wisły)	III	I	II	II	umiarkowany	dobry

Źródło: Wyniki badań monitoringowych wód powierzchniowych w latach 2010-2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2013 r.

Zgodnie z podziałem hydrologicznym Nowy Dwór Mazowiecki leży w regionie mazowieckim w podregionie środkowo - mazowieckim. W jego granicach występują wody podziemne w utworach trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Pobór wody na terenie miasta realizowany jest z:

- Ujęcia wody wraz ze stacją uzdatniania „Warszawska”,
- Ujęcia wody wraz ze stacją uzdatniania „Wisła”,
- Ujęcia wody wraz ze stacją uzdatniania „Modlin Twierdza”.

Jako główne źródła zanieczyszczeń na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego uznaje się ciepłownie miejskie (kotłownie), zakłady przemysłowe, układ komunikacyjny oraz rozproszone źródła ogrzewania. Emitowane są z nich: dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu i pyły.

Największe znaczenie w emisji zanieczyszczeń na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego ma Zakład Energetyki Ciepłej sp. z o. o. znajdujący się przy ulicy Przemysłowej 1, w którym zainstalowano dwa kotły wodne typu WR - 25 oraz jeden kocioł wodny typu WLM - 5 o łącznej mocy cieplnej 63,8MW. Spaliny zanieczyszczają środowisko poprzez emisor o wysokości 120 m. Wszystkie kotły posiadają instalacje odpylania. Przy kotle WLM - 5 zbudowano filtr tkaninowy stanowiący III stopień odpylania spalin. Służy on celom pomiarowym. Zakład angażuje się także w likwidowanie źródeł niskiej emisji - w ramach rozbudowy sieci ciepłej zlikwidował 30 na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego.

Pyły zawieszone stanowią bardzo groźne źródło chorób cywilizacyjnych. Osiadają na ściankach pęcherzyków płucnych utrudniając wymianę gazową. Dodatkowo podrażniają naskórek i śluzówkę. Pyły zawieszone stanowią przyczynę alergii, astm, a także nowotworów płuc, gardła i krtani. Im pył jest drobniejszy, tym groźniejszy. Kolejnym groźnym zanieczyszczeniem powietrza jest benzo(a)piren, który jest głównym przedstawicielem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Oprócz wpływu na zdrowie ludzkie wpływa również na roślinność, glebę i wodę, które pośrednio oddziałują na człowieka. Jest szczególnie groźny, gdyż jego toksyczność jest przewlekła, zatem kumuluje się w organizmie.

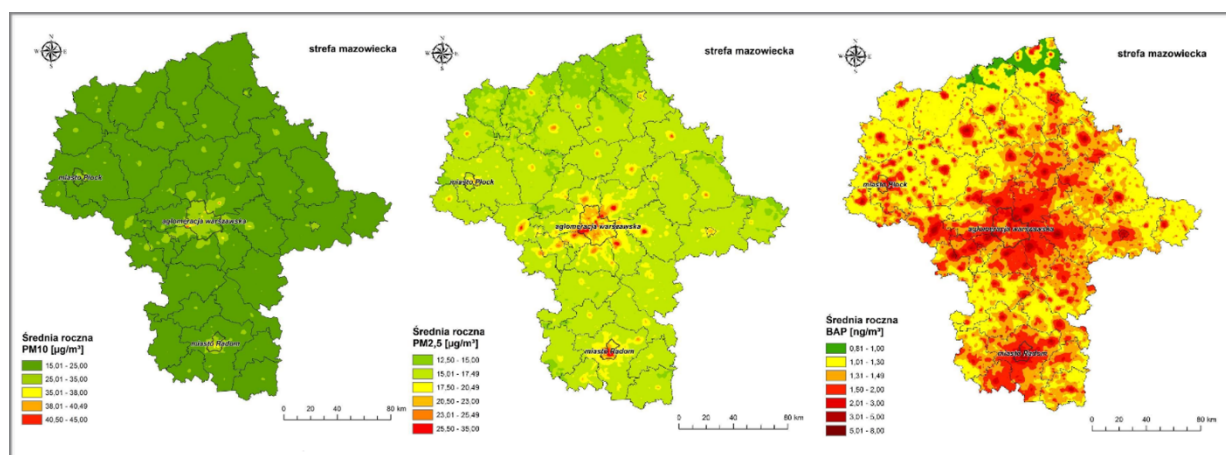
W 2016 r. na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego wystąpiły przekroczenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w cyklu rocznym (poziom dopuszczalny), benzo(a)pirenu B(a)P w cyklu rocznym (poziom docelowy), ozonu O3 (poziom celu długoterminowego) oraz AOT40 (poziom celu długoterminowego) W samym Nowym Dworze Mazowieckim przebadano powietrze pod względem benzo(a)pirenu. Od 2007 r. występują przekroczenia stężenia docelowego:

Tabela 62. Przekroczenia zanieczyszczeń w powietrzu w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.³⁶

Zanieczyszczenie o przekroczonym poziomie	Powierzchnia obszaru km ²	Szacowana liczba ludności
Poziom dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 - 24h	0,535	3803
Poziom docelowy benzo(a)pirenu B(a)P - rok	27,697	28243
Poziom dopuszczalnego pyłu zawieszonego faza II PM2,5 - rok	4,273	17000
Poziom celu długoterminowego O3 - 8h	28,168	28243
Poziom celu długoterminowego AOT40	28,168	-

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie Mazowieckim, Raport za rok 2016, Warszawa kwiecień/lipiec 2017 r.

Rysunek 11. Lokalizacja przekroczeń wybranych substancji w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.³⁷

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie Mazowieckim, Raport za rok 2016 Warszawa kwiecień/lipiec 2017 r.

³⁶ Nastąpiła aktualizacja dokumentu. W wyniku weryfikacji na poziomie krajowym. Weryfikacji podlegały głównie obszary przekroczeń dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5. W wyniku zmiany interpretacji przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska co do metodyki wyznaczania obszarów przekroczeń konieczne było ponowne ich wyznaczenie dla ww. substancji w wyniku czego zmieniły się ich powierzchnie i ilość mieszkańców.

³⁷ Ibid., przyp. 38

Tabela 63. Średnie, średnioroczne wybranych substancji w powietrzu w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Średnie, średnioroczne wartości			
PM10 rok	PM2,5 rok	B(a)P rok	NO2 rok
24,1	18,9	2,2	14,5

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie Mazowieckim, Raport za rok 2016, Warszawa kwiecień/lipiec 2017 r.

W latach 2013 - 2014 podjęto przedsięwzięcie w celu poprawy jakości powietrza pn. „Ekologiczny Nowy Dwór Mazowiecki - kolektory słoneczne dla mieszkańców”, którego rezultatem było podłączenie 146 gospodarstw domowych do jednostek wytwarzających energię z OZE³⁸.

Jedną z ważniejszych uciążliwości, które powodują trudności w funkcjonowaniu organizmu człowieka jest hałas. Największymi źródłami hałasu są główne trasy komunikacyjne oraz zakłady przemysłowe, dlatego miasto Nowy Dwór Mazowiecki stanowi potencjalne miejsce przekroczeń dopuszczalnych poziomów. Na terenie powiatu nowodworskiego nie były przeprowadzane monitoringi hałasu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opracowuje mapy akustyczne Polski. W opracowaniu tym znalazły się drogi przebiegające m.in. przez Nowy Dwór Mazowiecki. Przebadane zostały poziomy dźwięku:

- LDWN - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)
- LN długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

³⁸ Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2015 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Warszawa 2016 r.

Dokładne wyniki przeprowadzonych badań zawarte są w Programie Ochrony Środowiska miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2015 - 2018. W ostatnich latach na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego nie dokonano monitoringu hałasu przemysłowego³⁹.

Tabela 64. Pomiar hałasu na drogach biegnących przez Nowy Dwór Mazowiecki

Lp.	Nr drogi	Nazwa odcinka	Kilometraż początku	Kilometraż końca	Długość Odcinka [km]	Powierzchnia obszaru analizy [ha]
1	62	ZAKROCZYM NOWY DWÓR MAZ.	187+558	191+732	3.780	606.91
2	62	NOWY DWÓR MAZ.-DĘBE	191+348	207+456	15.735	2437.78
3	85	NOWY DWÓR KAZUŃ	0+000	4+547	4.542	719.84

Źródło: Program Ochrony Środowiska miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2015 - 2018, Nowy Dwór Mazowiecki, październik 2014 r.

Biorąc pod uwagę użytkowanie gruntów, jako potencjał przyrodniczy miasta szczególnie cenna jest obecność lasów, których powierzchnia wynosi 207,44 ha. Część z nich - 196,44 ha, to lasy publiczne i stanowi to 94,6% powierzchni lasów ogółem. Ogólna lesistość w gminie wynosi 7,4%.⁴⁰. Do lasów w Nowym Dworze Mazowieckim zalicza się Las Dębinka i Las Księża Góra. Są to lasy dębowo - grabowe z domieszką leszczyny. Dodatkowo, skupisko terenów leśnych znajduje się w okolicy lotniska i Twierdzy Modlin.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego funkcjonują Rodzinne Ogrody Działkowe „Pestka”. Powstały one w 1978 r. Zlokalizowane są one przy ulicy Modlińskiej oraz w pobliżu linii kolejowej. Prowadzenie i zarządzanie ogrodem działkowym jest zasadniczym celem Stowarzyszenia Ogrodowego Rodzinnego Ogrodu działkowego „Pestka” w Nowym Dworze Mazowieckim⁴¹.

Oprócz parków, zieleńców, zieleni ulicznej i osiedlowej, ważną funkcję w mieście pełnią cmentarze. Dodatkowo tereny o funkcji sepulkralnej pełnią funkcję terenów zieleni wysokiej o wysokiej koncentracji. W mieście Nowy Dwór Mazowiecki są 4 cmentarze:

- Cmentarz wojenny - ulica Generała Józefa Bema ,
- Cmentarz ewangelicki - ulica Przytorowa,

³⁹ Ibid., przyp. 37

⁴⁰ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016, dane za rok 2015, Urząd Statystyczny w Warszawie

⁴¹ Statut Stowarzyszenia Ogrodowego Rodzinnego Ogrodu Działkowego „Pestka” w Nowym Dworze Mazowieckim; Załącznik nr 1 do uchwały nr 5/2016 z dnia 20 kwietnia 2016 roku

- Cmentarz żydowski - ulica Przytorowa,
- Cmentarz parafii św. Michała Archanioła - ulica Juliusza Słowackiego.

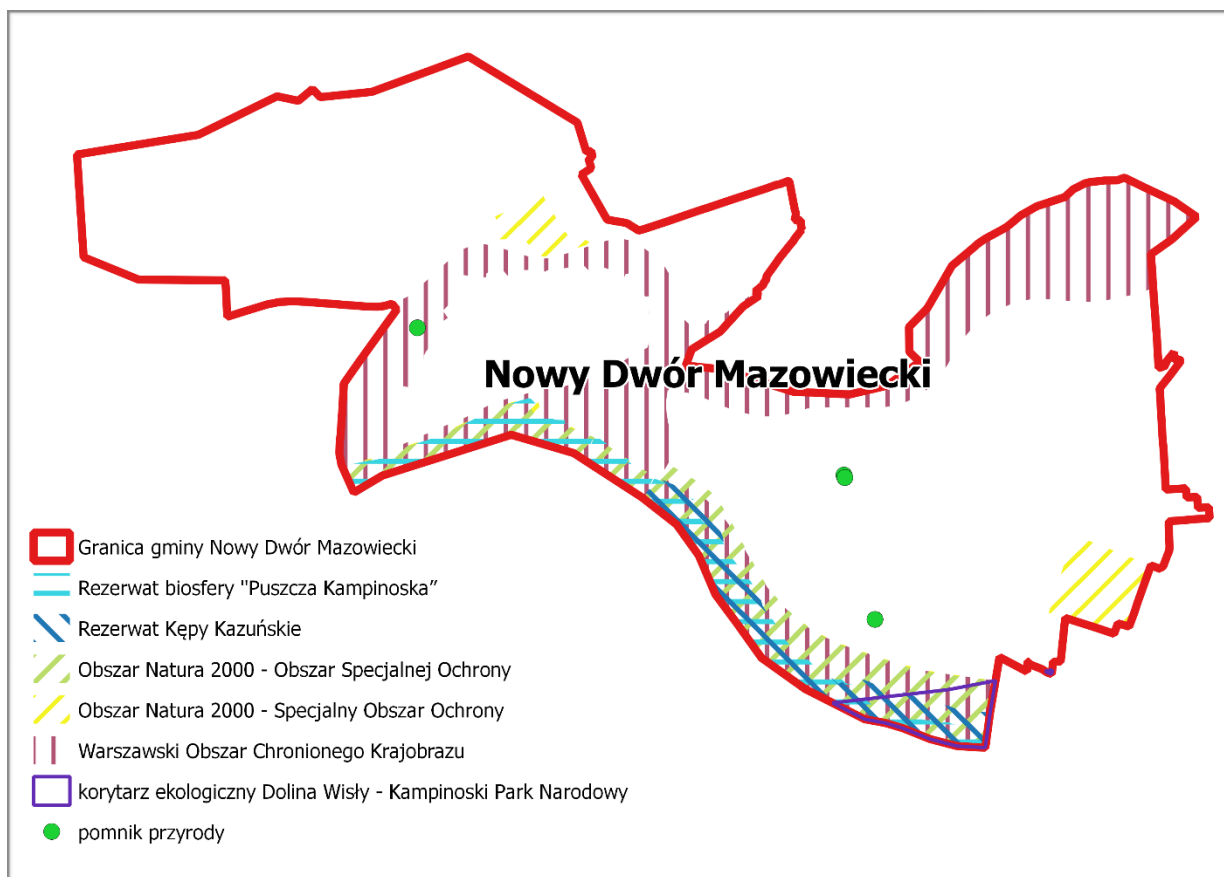
Na terenie gminy Pomiechówek znajdują się Cmentarz w Pomiechowie, który jest przeznaczony także dla parafii Modlin Stary.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego występuje szereg form ochrony przyrody⁴²:

- Rezerwat biosfery „Puszcza Kampinoska”,
- Rezerwat Kępy Kazuńskie,
- Obszar Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Dolina Środkowej Wisły,
- Obszar Natura 2000 - Specjalny Obszar Ochrony
 - Kampinoska Dolina Wisły,
 - Forty Modlińskie,
 - Ostoja Nowodworska,
- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Korytarz ekologiczny Doliny Wisły - Kampinoski Park Narodowy,
- Pomnik przyrody.

⁴² <https://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane>, aktualizacja 28.09.2016

Rysunek 12. Formy ochrony przyrody w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnego rejestru Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl>, stan na dzień 24.07.2017 r..

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego rezerwat biosfery „Puszcza Kampinowska” zajmuje powierzchnię 1,53 km². W 2000 r. został on wpisany na światową listę rezerwatów biosfery UNESCO. Jest to drugi pod względem wielkości rezerwat biosfery w Polsce, a w jego skład wchodzi Kampinoski Park Narodowy oraz jego otuliny. Park ten został założony w 1959 r. Do szczególnych gatunków fauny występującej na terenie Kampinoskiego Parku narodowego zalicza się: łosia, bobra czy wilka. 70% jego powierzchni stanowią lasy.

Rezerwat „Kępy Kazuńskie” stanowi 1,12 km² powierzchni miasta Nowego Dworu Mazowieckiego. Został utworzony w 1998 r. i stanowi rezerwat faunistyczny. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi lęgowych rzadkich i ginących gatunków ptaków występujących na obszarze rzeki Wisły⁴³.

Obszar Specjalnej Ochrony Dolina Środkowej Wisły zlokalizowany jest w południowej części miasta i zajmuje powierzchnię 2,53 km². Obszar ten został utworzony w ramach

⁴³ Dz. U. z 1998 r. Nr 166, poz. 1224

Dyrektywy Ptasiej, a pod szczególną opieką są tam rybitwa rzeczna i rybitwa białoczelna.

Specjalny Obszar Ochrony Kampinowska Dolina Wisły powstał w ramach Dyrektywy Ptasiej. Jego powierzchnia całkowita wynosi 20659,1 ha a na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego zajmuje powierzchnię 2,45 km² i jest to największy powierzchniowo obszar tego rodzaju w granicach administracyjnych miasta. Obszar ten obejmuje fragment naturalnej doliny dużej rzeki nizinnej o strefowym układzie zbiorowisk roślinnych. Jego cechą charakterystyczną są malownicze starorzecza.

Ostoja Nowodworska - Specjalny Obszar Ochrony zlokalizowany jest we wschodniej części Nowego Dworu Mazowieckiego i zajmuje powierzchnię 51,03 ha. Lasy liściaste stanowią 100% jego powierzchni. W skład ostoji wchodzi dwa oddziały leśne (323 i 324) zarządzane przez Nadleśnictwo Jabłonna, Leśnictwo Bagno (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie).

Ostatnim i najmniejszym obszarem tego typu są Forty Modlin (powierzchnia 23,055 ha). Obejmują Fort IV - Janówek, Fort V - Dębina, Fort XIb - Strubiny, Fort XIII - Błogostawie, Fort XIVa - Goławice, które stanowią zimowiska nietoperzy oraz kazamaty sąsiadujące od północy z Twierdzą Modlin, stanowiące kolonię rozrodczą. Teren ten jest jednym z największych zimowisk mopsa w Polsce.

Nowy Dwór Mazowiecki położony jest też na obszarze Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jego powierzchnia w granicach administracyjnych miasta wynosi 7,30 km². Jego całościowa powierzchnia wynosi 148 000 ha i jest on w sumie zlokalizowany na terenie 50 gmin. Pełni funkcję korytarza ekologicznego, jak i miejsca wypoczynku i rekreacji. W obrębie miasta obszar ten obejmuje⁴⁴:

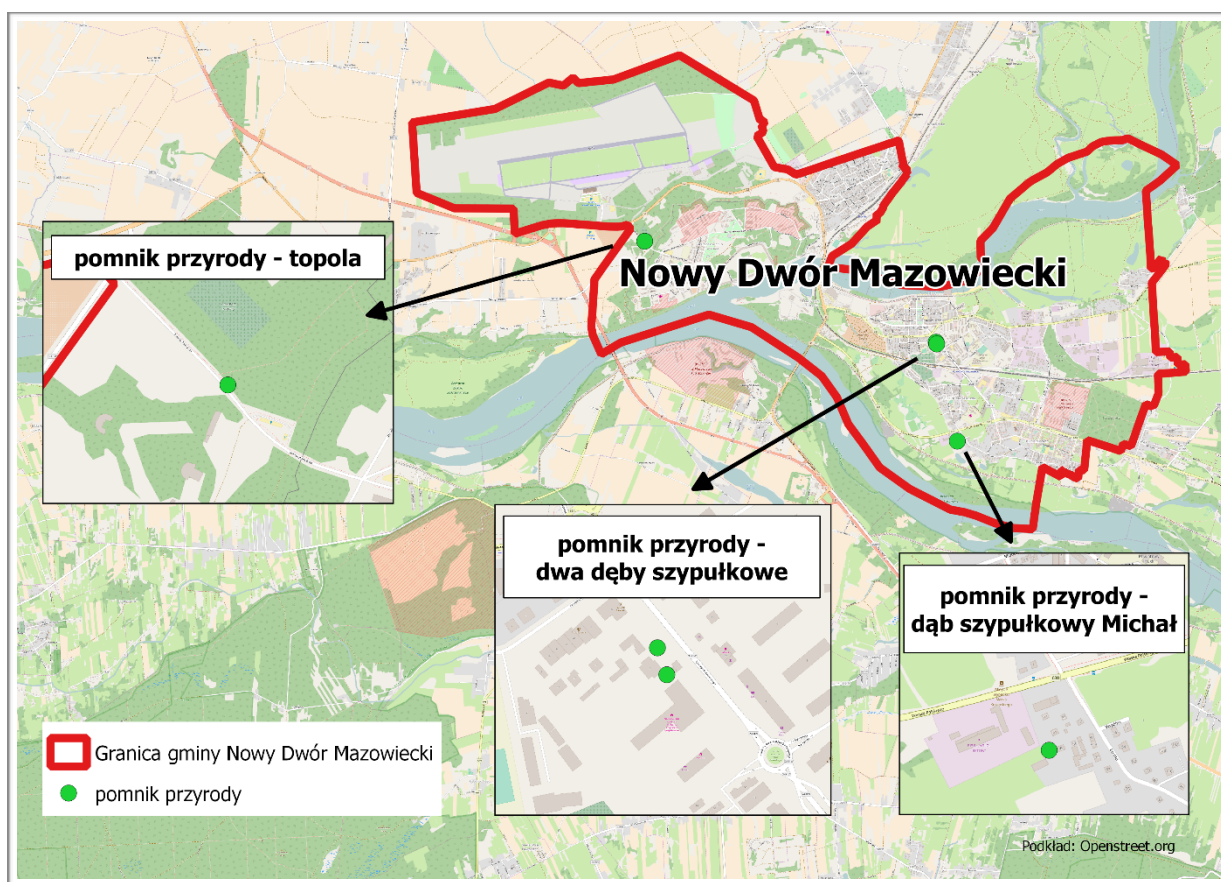
- Tereny tarasu zalewowego Narwi (lewy i prawy brzeg),
- Tereny między wałami Wisły od południowej granicy miasta do ujścia Narwi,
- Tereny wokół twierdzy w Modlinie pomiędzy drogą Zakroczym - Nowy Dwór Mazowiecki a zewnętrznym pasem fortyfikacji.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego występuje także Korytarz ekologiczny Doliny Wisły - Kampinowski Park Narodowy o powierzchni 47,66 ha. Znajduje się w południowo - wschodniej części miasta.

⁴⁴ Ibid., przyp. 37

Łącznie w Nowym Dworze Mazowieckim są trzy pomniki przyrody, z czego jeden jest to skupisko. Składają się na niego dwa dęby szypułkowe rosnące przy ulicy Paderewskiego 9. Pomnik został utworzony w 1976 r. Kolejnym pomnikiem przyrody jest topola rosnąca przy ogrodzeniu Cmentarza Fortecznego w Twierdzy Modlin, przy drodze Gałachy - Twierdza. Jest pomnikiem przyrody od 1987 r. Najokazalszym pomnikiem przyrody w Nowym Dworze Mazowieckim jest dąb szypułkowy o nazwie Michał. Zlokalizowany jest przy ulicy Łącznej 45, a jako pomnik funkcjonuje od 1976 r.

Rysunek 13. Pomniki przyrody w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnego rejestru Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl>, stan na dzień 25.07.2017 oraz portalu internetowego www.openstreetmap.org.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki posiada unikatowe cechy przyrodnicze poczynając od klimatu. Położenie miasta nie nad jedną, lecz trzema rzekami (Wisłą, Narwią i Wkrą) sprawia, że miasto posiada wysoki potencjał przyrodniczy, o czym świadczy chociażby wielość form ochrony przyrody. Potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny w badanym punkcie na rzece Narew nie są najwyższe, zatem należy mieć na uwadze co najmniej utrzymanie obecnego stanu, a w najlepszym przypadku polepszanie. Szczególną uwagę

należałoby poświęcić poprawie jakości powietrza. Opisane wcześniej przekroczenia pod względem różnych substancji świadczą o potrzebie dalszej poprawy w tym kierunku. Jeśli działania konwencjonalne nie przynoszą skutku, warto postawić na innowacje.

Pomimo występowania na terenie miasta dróg ekspresowych, krajowych i wojewódzkich na terenie powiatu nowodworskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie nie przeprowadził w jego granicach monitoringu hałasu. Mając na uwadze jednak rangę dróg przebiegających przez Nowy Dwór Mazowiecki należy dążyć do ograniczenia hałasu. Do głównych takich działań można zaliczyć: ograniczenie prędkości pojazdów, remonty ulic czy tworzenie pasów zieleni ochronnej. Ważny potencjał przyrodniczy gmin stanowią lasy. Lesistość Nowego Dworu Mazowieckiego na poziomie 7,4% nie jest wysokim wynikiem. Usytuowanie lasów przy wschodniej granicy miasta utrudnia mieszkańcom Nowego Dworu wykorzystywanie ich funkcji rekreacyjnej.

8.8. POTENCJAŁ PRZESTRZENNY (W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI)

Nowy Dwór Mazowiecki jest jedną z najbardziej zurbanizowanych jednostek spośród analizowanych. 45,37% powierzchni to tereny zabudowane i zurbanizowane. Większą wartość wskaźnika odnotowano jedynie dla Brzega. Jeśli chodzi o użytki rolne, to zajmują one 24% i jest to najmniejsza wartość wśród analizowanych. Ponad 11% powierzchni zajmują w Nowym Dworze Mazowieckim grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione i tyle samo grunty pod wodami. Żadna z analizowanych jednostek nie ma większej powierzchni zajętej przez wody. Dość duży problem stanowią nieużytki. W Nowym Dworze Mazowieckim zajmują 2,20% powierzchni miasta, jednocześnie będąc potencjałem pod nowe inwestycje.

Tabela 65. Wykorzystanie powierzchni jednostek terytorialnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Użytki rolne	Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	Grunty pod wodami	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Nieużytki	Tereny różne
Polska	59,86%	30,89%	2,07%	5,23%	1,52%	0,31%
woj. mazowieckie	67,60%	24,45%	1,18%	5,59%	0,96%	0,17%
powiat nowodworski	59,83%	28,37%	3,28%	6,12%	1,53%	0,87%
Nowy Dwór Mazowiecki	24,10%	11,52%	11,38%	45,37%	2,20%	5,42%
Bochnia	59,29%	10,28%	0,60%	29,26%	0,44%	0,13%
Brzeg	27,24%	0,48%	6,23%	57,49%	1,30%	7,26%
Środa Wielkopolska	84,88%	7,03%	0,50%	6,54%	1,06%	0,00%
Świdnik	43,83%	14,94%	0,00%	36,22%	0,29%	0,00%
Wyszków	56,77%	29,57%	2,94%	9,52%	1,11%	0,10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W Nowym Dworze Mazowieckim spośród terenów zabudowanych i zurbanizowanych najwięcej (13,91%) zajmują tereny mieszkaniowe. Jest to jednak znacząco mniejsza wartość od wartości analizowanych jednostek. Również mimo opisywanego w dalszym rozdziale potencjału gospodarczego i dużej liczby zakładów produkcyjnych,

powierzchnia terenów przemysłowych była prawie najmniejsza - wynosiła 6,95% powierzchni obszarów zabudowanych i zurbanizowanych. Uwagę zwraca również bardzo mała (najmniejsza z analizowanych) powierzchnia zagospodarowanych terenów rekreacji i wypoczynku. Ich powierzchnia to jedynie 0,63% powierzchni terenów zurbanizowanych. Również najmniejszą powierzchnię spośród analizowanych jednostek zajmowały tereny kolejowe i drogowe.

Tabela 66. Tereny zabudowane i zurbanizowane w podziale na rodzaje - odsetek powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Tereny mieszkaniowe	Tereny przemysłowe	Tereny rekreacji i wypoczynku	Tereny kolejowe	Drogi
Polska	19,30%	7,13%	3,97%	6,21%	48,87%
woj. mazowieckie	25,22%	5,82%	2,50%	5,28%	46,27%
powiat nowodworski	21,44%	4,73%	0,85%	6,19%	36,34%
Nowy Dwór Mazowiecki	13,91%	6,95%	0,63%	3,52%	11,25%
Bochnia	39,36%	14,53%	5,38%	4,35%	19,91%
Brzeg	21,31%	20,48%	12,74%	4,40%	18,45%
Środa Wielkopolska	20,58%	9,44%	7,01%	3,76%	48,45%
Świdnik	28,09%	14,52%	4,48%	4,88%	27,00%
Wyszków	33,91%	2,10%	1,78%	6,74%	41,16%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

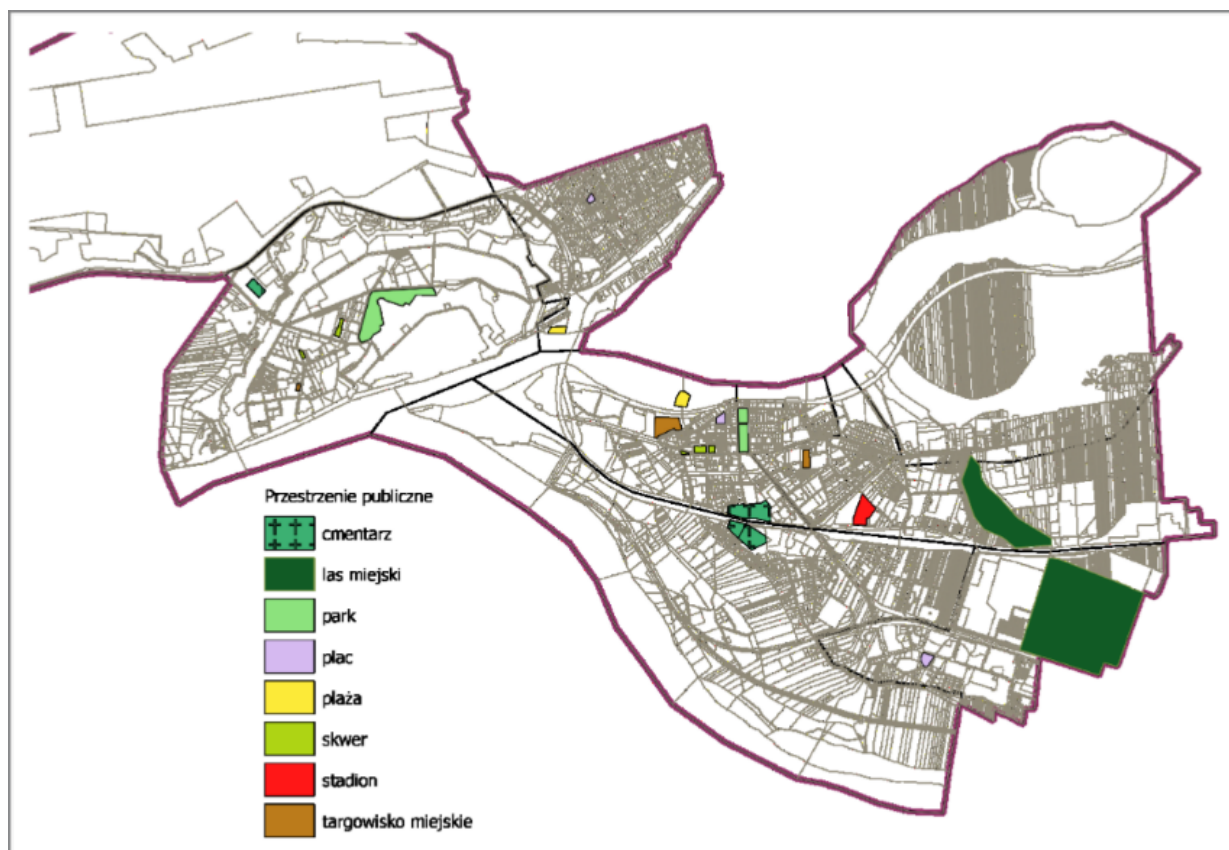
W Nowym Dworze Mazowieckim znajduje się 1 035 810 m² przestrzeni publicznych, a najważniejszymi z nich są: Park Miejski im. Józefa Wybickiego, Park Trzech Kultur, Plac Solny, stadion i plaże miejskie.

Tabela 67. Przestrzenie publiczne w Nowym Dworze Mazowieckim

Rodzaj przestrzeni	Położenie	Powierzchnia w m ²
parki		100 063,00
Park Miejski im. Józefa Wybickiego	ul. Kościuszki/Sukienna/Wybickiego/Warszawska	21 744,00
Park Trzech Kultur	ul. Ledóchowskiego/K. Józefa Poniatowskiego	78 319,00
place		11 901,00
Plac Solny	ul. Sukienna/Lotników/Daszyńskiego/Przejazd	4 140,00
Plac zabaw	ul. Młodzieżowa	6 460,00
Plac zabaw MISIOWY GRODEK	ul. 3 Maja	1 301,00
cmentarze		131 310,00
parafialny rzymsko-katolicki	ul. Słowackiego	32 390,00
ewangelicki	ul. Przytorowa	11 333,00
żydowski	ul. Przytorowa	25 518,00
forteczny i parafialny	ul. Bema	62 069,00
targowiska		27 005,00
targowisko miejskie nr 1	ul. Targowa	20 133,00
targowisko miejskie nr 2	ul. Sempołowskiej	2 408,00
targowisko miejskie nr 3	ul. Szpitalna	4 464,00
stadion	ul. Sportowa	48 563,00
plaże		39 463,00
plaża	ul. Sukienna	26 065,00
skwery		11 350,00
skwer im. NSZZ "Solidarność"	ul. Warszawska	952,00
skwer im. Ks. Stanisława Poniatowskiego	ul. Warszawska/Zakroczymska	4 324,00
skwer im. Abp. Dobrogosta	ul. Warszawska/Zakroczymska	2 850,00
skwer im. płk pil. Bolesława Zonia	ul. 29 Listopada	1 424,00
skwer im. gen. pil. Tadeusza Góry	ul. Malewicza	1 800,00
lasz miejskie		666 155,00
Księża Góra	ul. Leśna	156 023,00
Pod Dębinką	ul. Wojska Polskiego	510 132,00

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023; Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Rysunek 14. Przestrzenie publiczne w Nowym Dworze Mazowieckim

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 -2023; Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

W granicach Nowego Dworu Mazowieckiego zgodnie z decyzją nr 148/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 20.07.2017 r. zmieniającą decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Decyzja Nr 42/MON z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej) występują tereny zamknięte. Są to:

- Obręb 0008-3-02 Nowy Dwór Mazowiecki, działka ewidencyjna nr 2/20, 2/31, 2/32, 2/28,
- Obręb 0010-3-04 Nowy Dwór Mazowiecki, działka ewidencyjna nr 1/5, 1/7, /1/9,
- Obręb 0014-3-08 Nowy Dwór Mazowiecki, działka ewidencyjna nr 9/1, 16/1, 16/3,
- Obręb 40 10-01 Nowy Dwór Mazowiecki, działka ewidencyjna nr 1/300, 1/301, 1/304, 1/305,

- Obręb 00-27 Kazuń Nowy, działka ewidencyjna nr 231/12, 231/13, 231/14, 231/15, 231/17, 231/18, 231/19, 231/62, 231/63, 231/64.

W Nowym Dworze Mazowieckim występują także kwatery Agencji Mienia Wojskowego. Kwatera to lokal mieszkalny przeznaczony do zakwaterowania żołnierza zawodowego i ujęty w wykazie kwater sporządzonym na podstawie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. Agencji Mienia Wojskowego (Dz.U.2016.poz.614). Zgodnie z wykazem kwater z 13.01.2017 r. zatwierdzonym przez Prezesa Agencji Mienia Wojskowego W Nowym Dworze Mazowieckim znajdują się kwatery stanowiące własność Skarbu Państwa, pozyskane w drodze zakupu oraz realizacji inwestycji własnych Agencji. Są to⁴⁵:

- Budynek nr 35 na ulicy Warszawskiej (lokale nr od 1 do 65),
- Budynek nr 6A na ulicy Chemików (lokale nr 5, 10, 15, 39, 50, 51, 57, 62),
- Budynek nr 15 na ulicy Jasnej (lokale nr 69, 70).

W 2015 r. Wojskowa Agencja Mieszkaniowa pozyskała w Nowym Dworze Mazowieckim 14 mieszkań⁴⁶.

Podstawą kształtowania polityki przestrzennej gminy jest ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717). Zgodnie z nią studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem polityki przestrzennej gminy, który sporządza się na całym jej obszarze. Jest to akt planowania przestrzennego, ale nie posiada rangi aktu prawa miejscowego. Z tego powodu nie może być podstawą do wydania decyzji administracyjnych. Drugim dokumentem odnoszącym planowania zagospodarowania przestrzennego w gminie jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Do najważniejszych różnic między nim a studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy zaliczyć:

Podstawą kształtowania polityki przestrzennej gminy jest ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717). Zgodnie z nią studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem polityki przestrzennej gminy, który sporządza się na całym jej obszarze.

⁴⁵ <https://amw.com.pl/pl/dla-zolnierza/mieszkania/wykaz-kwater>

⁴⁶ <https://amw.com.pl/pl/dla-zolnierza/mieszkania/nowe-inwestycje>

Jest to akt planowania przestrzennego, ale nie posiada rangi aktu prawa miejscowego. Z tego powodu nie może być podstawą do wydania decyzji administracyjnych. Drugim dokumentem odnoszącym planowania zagospodarowania przestrzennego w gminie jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Do najważniejszych różnic między nim a studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy zaliczyć:

- Tworzenie dla całości lub fragmentu gminy,
- Jest to akt prawa miejscowego przyjmowanego w formie uchwały rady gminy,
- Podstawa wydawania decyzji administracyjnych.

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Nowego Dworu Mazowieckiego uchwalone zostało w 2000 r. Jeśli chodzi o miejscowe plany, to w 2015 r. obowiązywało ich 5, z czego jeden został uchwalony w 2015 r. Miasto to miało najmniej planów zagospodarowania spośród jednostek porównawczych, jednak świadczy to wyłącznie o liczbie dokumentów i nie jest ściśle sprzężone z powierzchnią. 86,5% powierzchni Nowego Dworu Mazowieckiego jest pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co jest wartością wyższą niż średnie dla kraju, województwa i powiatu, ale mniejszą niż 3 porównywane miasta. Miejscowymi planami w Nowym Dworze Mazowieckim nie są objęte jedynie tereny: w dużej mierze nieurbanizowany fragment Okunina i łąk nadnarwiańskich.

Tabela 68. Obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Liczba planów zagospodarowania przestrzennego				Odsetek powierzchni objęty planami zagospodarowania przestrzennego			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	41 748	43 683	45 703	47 421	27,97%	28,75%	29,23%	29,66%
woj. mazowieckie	3 551	3 814	4 110	4 299	29,48%	29,86%	30,97%	31,16%
powiat nowodworski	54	57	58	62	41,44%	42,48%	43,01%	43,15%
Nowy Dwór Mazowiecki	4	4	4	5	86,53%	86,53%	86,53%	86,53%
Bochnia	14	14	15	15	45,03%	45,03%	47,37%	47,37%
Brzeg	9	9	10	11	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Środa Wielkopolska	75	75	79	81	6,30%	6,30%	6,44%	6,58%
Świdnik	10	6	6	6	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Wyszków	19	26	30	32	99,09%	99,09%	99,09%	97,37%

Źródło: BDL GUS.

W latach 2012-2015 w Nowym Dworze Mazowieckim nie podjęto pracy nad żadnym nowym planem. W czerwcu 2017 r. konsultowano projekt planu części miasta Nowy Dwór Mazowiecki obejmujący fragment po północnej stronie ul. Okunin.

Uchwałą nr XXV/277/2016 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim z dnia 6 grudnia 2016 r. przyjęto do realizacji Programu Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016-2023. Jego celem jest poprawa sytuacji na terenach, gdzie występuje sytuacja kryzysowa poprzez wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a następnie rewitalizacji, który został wyłoniony na podstawie analizy wskaźnikowej, badań społecznych, jakościowych i konsultacji społecznych.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki oraz skali i potrzeb rewitalizacyjnych została przeprowadzona w sferach: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej oraz środowiskowej, a jednostkami analitycznymi, na których została przeprowadzona, były osiedla Nowego Dworu Mazowieckiego. Zgodnie z analizą na osiedlach:

- 1,2,3,5,6,7,8 - występują różnego rodzaju problemy społeczne
- 1,2,3,4,5,6,7,8 - występują różnego rodzaju problemy przestrzenno - funkcjonalne

- 2,3,4,5,6 - występują różnego rodzaju problemy gospodarcze
- 1,4,5,6,7,8 - występują różnego rodzaju problemy środowiskowe

Podsumowaniem diagnozy była delimitacja obszaru zdegradowanego, na którym następuje nawarstwienie problemów w sferze społecznej i w jednej z pozostałych sfer. Posłużyły temu wystandaryzowane wskaźniki oraz ich suma w poszczególnych sferach policzone dla każdego osiedla. W wyniku tego jako obszar zdegradowany wskazano osiedle nr 6 i 1. W ich granicach wyznaczono obszary do rewitalizacji:

- Ulice na osiedlu nr 1: Warszawska, Targowa, Zakroczymska, I. Daszyńskiego, J. Sobieskiego, T. Kościuszki, Magistracka, część ulicy Sukiennej od nr 40 - 80, Przejazd, J. Nałęcz, Legionów, J. Słowackiego, I. Paderewskiego - strona nieparzysta, Mazowiecka, Modlińska, Partyzantów, Piaskowa, Okrzei, Sawy, Pl. Solny, Zachodnia, Chryzantemy, Harcerska, Batalionu Elektrotechnicznego, rondo Gen. J. Hallera, rondo Marszałka J. Piłsudskiego,
- Ulice na osiedlu nr 6: płk. Edwarda Malewicza, Gen. Józefa Bema, Księcia Józefa Poniatowskiego, Kadetów, Stanisława Moniuszki, Bałki Murmańskiej oraz Gen. Ignacego Ledóchowskiego.

Wskazany obszar rewitalizacji obejmuje 6,78% powierzchni miasta Nowy Dwór Mazowiecki (191,28 ha) oraz zamieszkiwany jest przez 17,60% mieszkańców (4659 osób).

Rysunek 15. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w Nowym Dworze Mazowieckim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programu Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r

Tabela 69. Problemy na obszarze rewitalizacji oraz zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne w Nowym Dworze Mazowieckim

Problemy	Potrzeby
Sfera społeczna	
• Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, • Duża liczba osób bezrobotnych, • Niski poziom integracji społecznej, zanik relacji sąsiedzkich, • Braki w zakresie animacji życia społeczno-kulturalnego, • Brak lokalnych liderów, • Niski poziom aktywności mieszkańców, • Niska jakość życia części mieszkańców, • Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym części ludności, w tym osób niepełnosprawnych, • Akty wandalizmu, • Przesłupność.	• Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej, • Kreowanie lokalnych liderów, • Przeciwdziałanie aktom wandalizmu (współodpowiedzialność za jakość przestrzeni publicznej), • Zmniejszenie skali ubóstwa i bezrobocia wśród mieszkańców, • Aktywizacja zawodowa mieszkańców, • Zwiększenie poziomu integracji mieszkańców, • Pomoc osobom nieporadnym życiowo, • Edukacja mieszkańców, • Zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej.
Sfera przestrzenno - funkcjonalnej i techniczna	
• Niewystarczająca ilość przestrzeni publicznych (przestrzeń rekreacyjna, place zabaw, boiska ogólnodostępne), • Niewystarczająca jakość infrastruktury społecznej, • Nieuporządkowane i miejscami niebezpieczne nabrzeże, zanieczyszczone plaże oraz brak oświetlenia miejskiego na trasach pieszych na wałach rzecznych, • Niska jakość przestrzeni publicznej (m.in. ze względu na wandalizm i zły stan techniczny budynków i infrastruktury), • Zły stan techniczny budynków mieszkalnych, • Zły stan techniczny budynków komunalnych, • Przegęszczanie mieszkań.	• Stworzenie miejsc do integracji mieszkańców, • Uporządkowanie przestrzeni publicznych, • Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych, • Poprawa stanu technicznego ciągów pieszo-jezdnych.
Gospodarcza	
• Niewystarczająco wykorzystany potencjał turystyczny, historyczny i przyrodniczy w rozwoju gospodarczym, • Braki w bazie gastronomicznej i hotelarskiej.	• Ożywienie gospodarcze rewitalizowanych miejsc, • Wykorzystanie potencjału historycznego, turystycznego oraz przyrodniczego dla rozwoju rewitalizowanych miejsc.

Środowiskowa	
- Nieekologiczne zachowania mieszkańców, - Zanieczyszczenie środowiska.	- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, - Poprawa warunków środowiskowej.

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Wyznaczenie podobszarów rewitalizacji pozwoliło na określenie celów strategicznych i operacyjnych, które będą osiągane poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze społecznym, przestrzenno - funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Zawarte są one w Programie Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023 (8 przedsięwzięć).

Tabela 70. Cele strategiczne i operacyjne osiąmane przez przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Nowym Dworze Mazowieckim

Podsystem	Cele strategiczne	Cele operacyjne
Społeczny	1.Wysoka jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Wysoki poziom integracji społeczności lokalnej 1.2. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Przestrzenno - funkcjonalny	2. Przestrzeń publiczna spełniająca potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	2.1. Infrastruktura rekreacyjna i kulturalna odpowiadająca potrzebom mieszkańców 2.2. Infrastruktura społeczna dostosowana do potrzeb mieszkańców, w tym do potrzeb osób niepełnosprawnych 2.3. Wysoki poziom estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych
Gospodarczy	3.Wykorzystanie potencjału turystycznego dla rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji	3.1. Wykorzystanie potencjału historycznego obszaru rewitalizacji dla budowania jego atrakcyjności turystycznej 3.2. Zapewnienie kompleksowej obsługi ruchu turystycznego

Źródło: Program Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023, Nowy Dwór Mazowiecki, 2016 r.

Podsumowując, miasto Nowy Dwór Mazowiecki cechuje się wysokim odsetkiem terenów zabudowanych, ale także nieużytków. Z danych jednak wynika, że choć udział terenów mieszkaniowych w zabudowie jest najwyższy w porównaniu z pozostałymi rodzajami w Nowym Dworze Mazowieckim to na tle innych jednostek wypada słabo. Ponadto występuje tu najmniej terenów rekreacyjnych oraz dróg. Taka sytuacja może być wynikiem polityki przestrzennej gminy niedostosowanej do potrzeb mieszkańców. Miasto praktycznie w całości pokryte jest miejscowymi planami zagospodarowania, co stanowi bazę do poprawy stanu obecnego. Stworzenie Programu Rewitalizacji Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2016 - 2023 pozwoliło na zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, na których skumulowane są problemy ze sfer: społecznej, przestrzenno - funkcjonalnej (w tym technicznej), gospodarczej i środowiskowej. Zgodnie z nim na każdym osiedlu miasta występują różnego rodzaju problemy, ale należy wziąć pod uwagę, że tylko w sferze przestrzenno - funkcjonalnej i technicznej problemy wystąpiły na każdym osiedlu, co potwierdza konieczność zmiany polityki przestrzennej gminy.

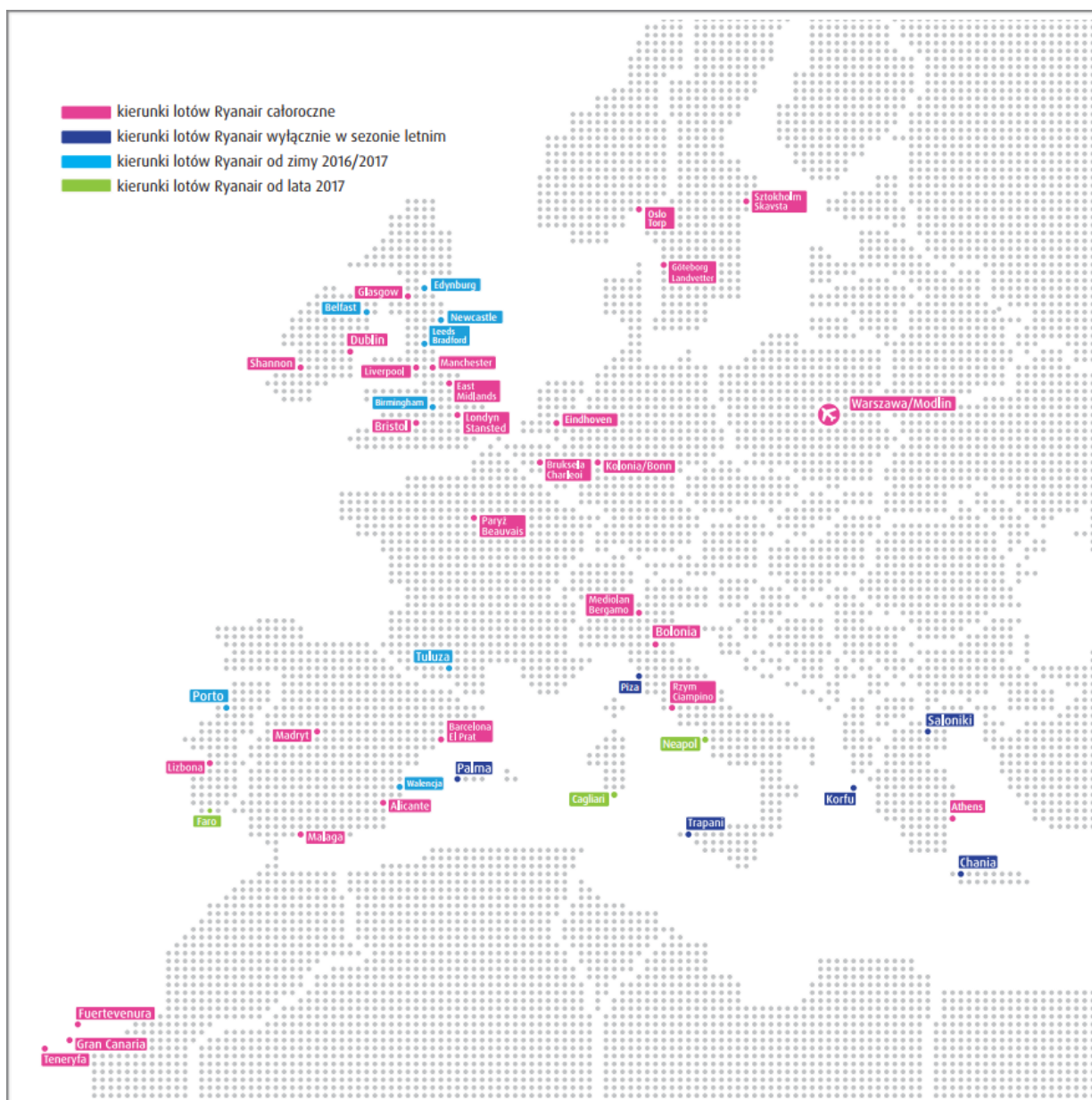
8.9. TRANSPORT I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

8.9.1. SIEĆ KOMUNIKACYJNA (TRANSPORTOWA)

Nowy Dwór Mazowiecki znajduje się ok. 30 km od centrum Warszawy. Na terenie miasta znajduje się międzynarodowy port lotniczy Warszawa/Modlin - jedno z dwóch lotnisk cywilnych obsługujących stolicę Polski. Lotnisko otwarto w 2012 r. na skutek podpisania Listu Intencyjnego w 2003 r. Z Modlina samoloty latają wyłącznie w połączeniach międzynarodowych⁴⁷ głównie do krajów zachodniej Europy (Portugalii, Hiszpanii wraz z Wyspami Kanaryjskimi, Francji, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Belgii, Holandii, Niemiec, Włoch), do Grecji oraz Szwecji i Norwegii. Szczególnie dużo połączeń jest z Wielką Brytanią. Sposobami transportu dla odlatujących i przylatujących są prywatne samochody (parkingi ulokowane są w kilku lokalizacjach wokół lotniska), samochody wypożyczone, taksówki, specjalne autobusy Modlinbus jadące z centrum Warszawy i autokary innych linii z okolicznych województw oraz Ukrainy, a także pociągi Kolei Mazowieckich oraz linii dalekobieżnych. Lotnisko jest w stanie obsłużyć ok. 3 mln pasażerów rocznie i od 4 do 7 tys. w ciągu doby.

⁴⁷ Stan na lipiec 2017 r.

Rysunek 16. Mapa połączeń międzynarodowych z lotniska Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

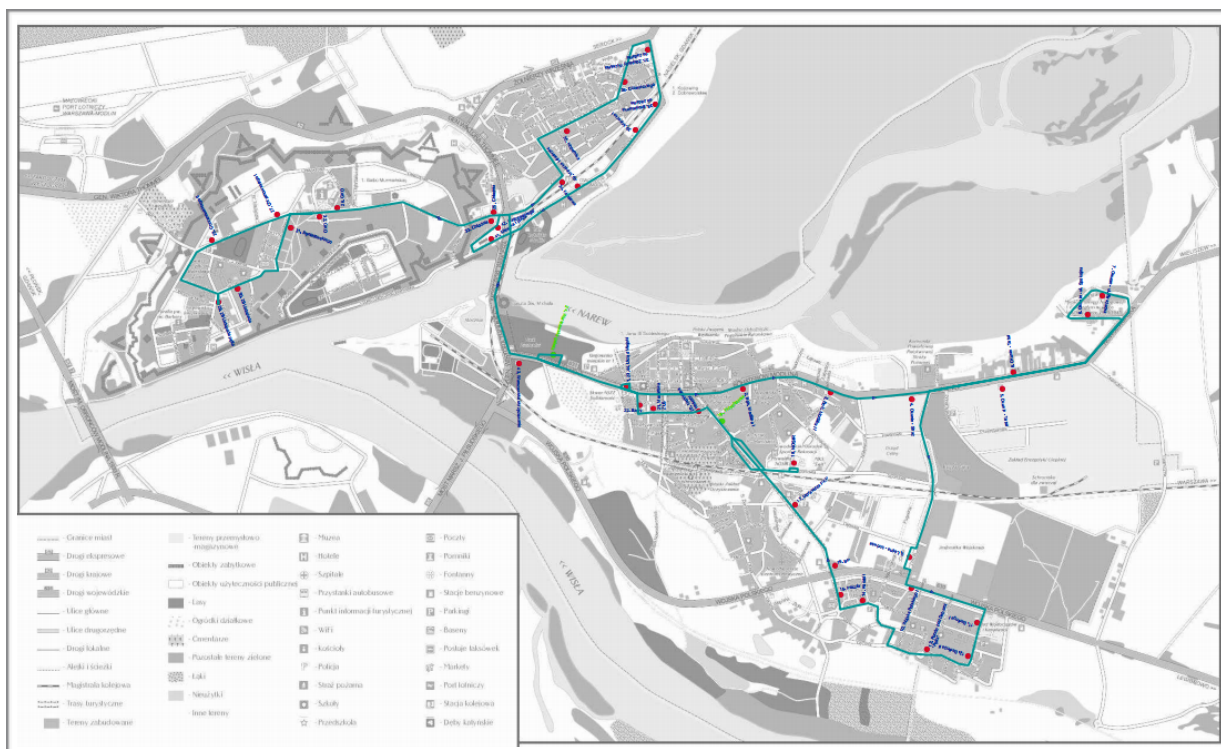
Źródło: Warsaw Modlin Airport, <http://modlinairport.pl/pasazer/mapa-polaczen#>.

Tuż przy granicach miasta przeprowadzona została trasa szybkiego ruchu S7 biegnąca przez Mławę i Nidzicę do Olsztyna oraz przez Warszawę i Radom do Kielc. Innymi drogami krajowymi przebiegającymi przez miasto są nr 62 (po północnej stronie Narwi, przy porcie lotniczym) i nr 85 - odgałęzienie drogi nr 62 biegnące w pobliżu centrum. Do drogi nr 85 wpada droga wojewódzka nr 630 klasy głównej ruchu przyspieszonego, stanowiąca połączenie z Warszawą po prawej stronie Wisły.

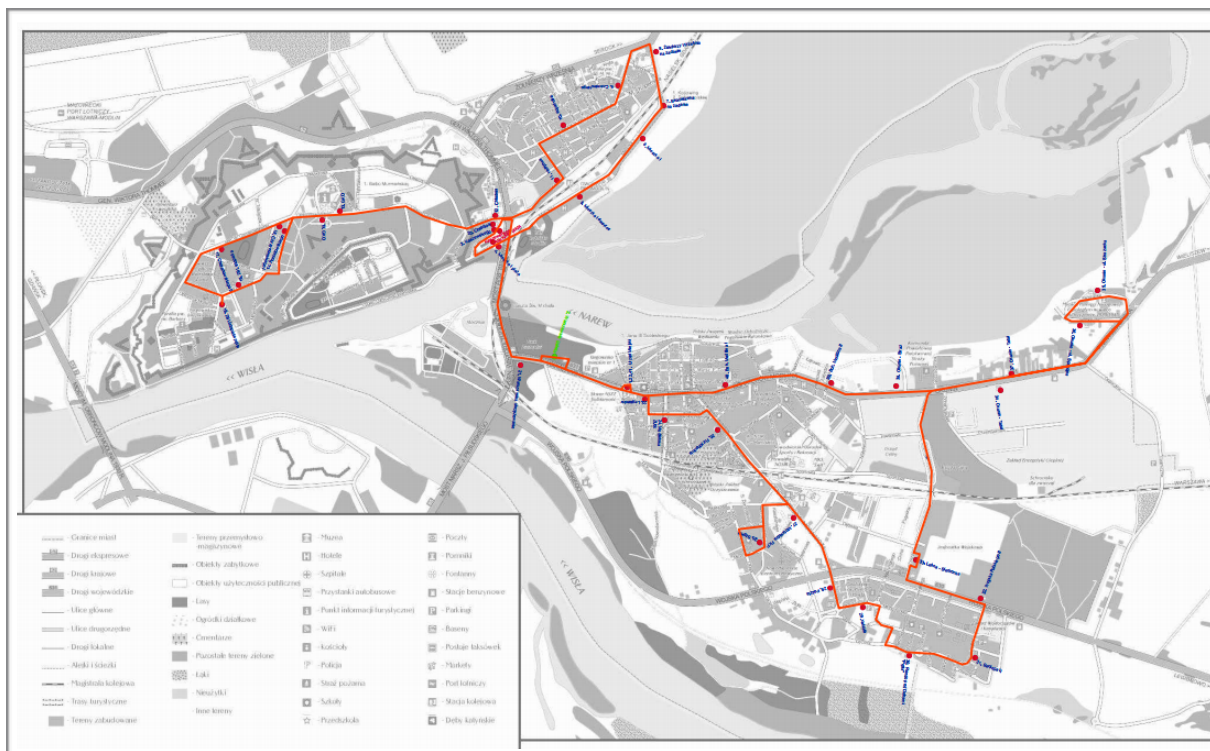
W Nowym Dworze Mazowieckim funkcjonują 3 miejskie linie autobusowe: 11, 12 i 14 o bardzo podobnych trasach, obejmujących większość miasta. Autobusy linii miejskiej 11 kursują w godzinach 6:05-18:30 (9 kursów dziennie), linii 12 od 6:10 do 18:30 (9 kursów dziennie), zaś linii 14 od 4:50 do 23:01 (4 kursy dziennie).

Rysunek 17. Trasa linii miejskiej 11 z przystankami.

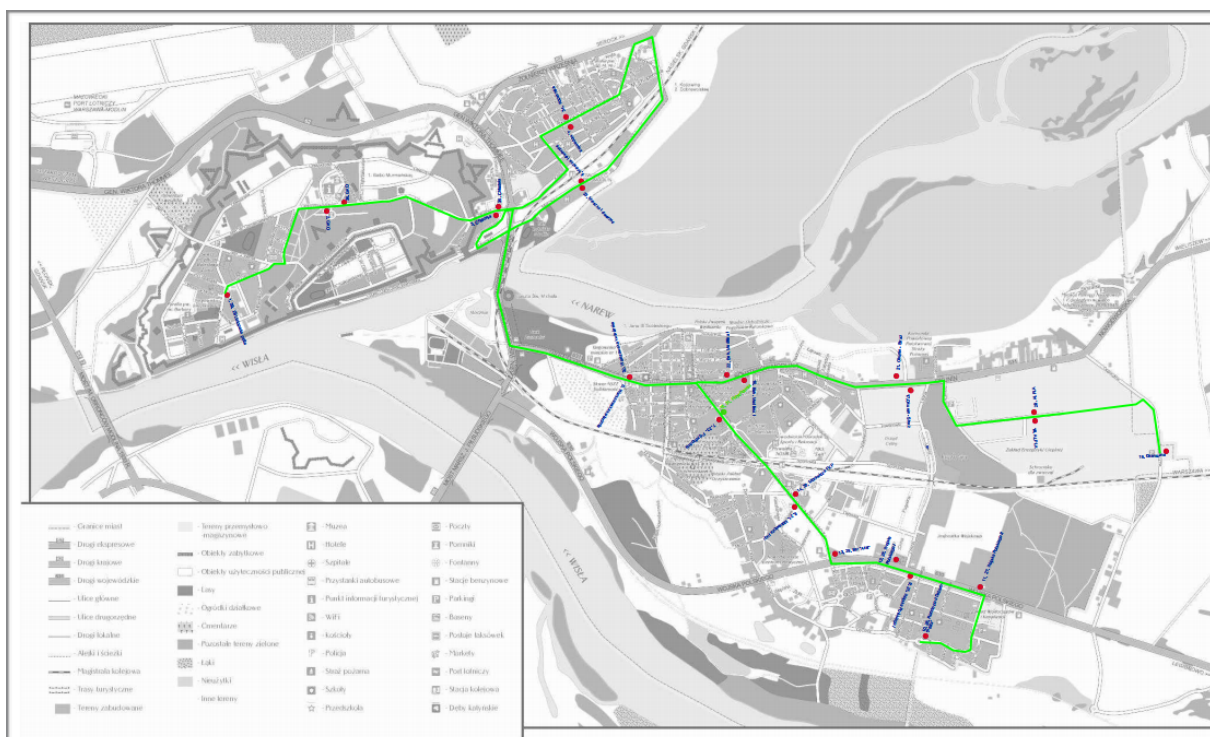
Źródło: <https://www.nowydwormaz.pl/plik,2042,trasa-11-pdf.pdf>

Rysunek 18. Trasa linii miejskiej 12 z przystankami

Źródło: <https://www.nowydwormaz.pl/plik,2043,trasa-12-pdf.pdf>

Rysunek 19. Trasa linii miejskiej 14 z przystankami

Źródło: <https://www.nowydwormaz.pl/plik,2044,trasa-14-pdf.pdf>

Transport lokalny obsługuje również przedsiębiorstwo Polonus. 5 tras obejmuje miasto i tereny okoliczne, zapewniając połączenie z różnymi punktami Warszawy oraz Zakroczymiem, Sowią Wolą, Józefowem, Łomiankami i Jabłonną. Ponadto do Nowego Dworu Mazowieckiego jeździ linia L11 do Legionowa, należąca do ZTM w Warszawie. Z terenu miasta jeździ również kilku innych prywatnych przewoźników. Autobus dowozowy do lotniska kursuje z przystanku zlokalizowanego na stacji PKP Modlin.

Przez gminę biegnie także linia kolejowa. Jeżdżą nią głównie pociągi Kolei Mazowieckich do: Warszawy, Nasielska, Legionowa, Ciechanowa, Działdowa, Mławy (pociągi do tych miejscowości kursują od kilkunastu do kilkudziesięciu razy na dobę), Sierpca (4 razy dziennie), Nieporętu i Tłuszcza (2 razy dziennie). Jeśli chodzi o pociągi Intercity i TLK to zapewnione są połączenia stałe i sezonowe m. in. Krakowem, Trójmiastem, Łodzią, Kielcami, Olsztynem, Częstochową, Zakopanem, Radomiem, Kołobrzegiem, Helem, Krynica Zdrój i Przemyślem.

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego funkcjonują 2 stacje kolejowe: przy skrzyżowaniu ul. Sportowej i Paderewskiego (PKP Nowy Dwór Mazowiecki) oraz przy ul. Mieszka I (PKP Modlin).

Rysunek 20. Mapa komunikacji w Nowym Dworze Mazowieckim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu internetowego www.openstreetmap.org.

Narew i Wisła stanowią śródlądowe drogi wodne. Na terenie miasta funkcjonują mariny z ofertą wypożyczania łódek, głównie w celach turystycznych i wędkarskich. Ponadto porty rzeczne zawarte są w projekcie zabudowy Twierdzy Modlin przez grupę Konkret S. A. oraz Banaszek Nieruchomości.

W ostatnich latach promuje się zdrowy i nieszkodzący środowisku tryb życia, w tym jazdę na rowerze - nie tylko rekreacyjną, ale także służącą codziennym dojazdom do pracy czy szkół. W 2015 r. na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego było 4,9 km ścieżek rowerowych, wszystkie znajdowały się w zarządzie gminy. Na 10 tys. mieszkańców przypadało 1,7 km ścieżki, a na 10 tys. km² powierzchni 1737 km ścieżek. Długość ścieżek rowerowych od 2012 r. wzrosła ponad dwukrotnie. W przeliczeniu na liczbę mieszkańców więcej ma Środa Wielkopolska, Świdnik oraz Wyszów.

Tabela 71. Długość ścieżek rowerowych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych

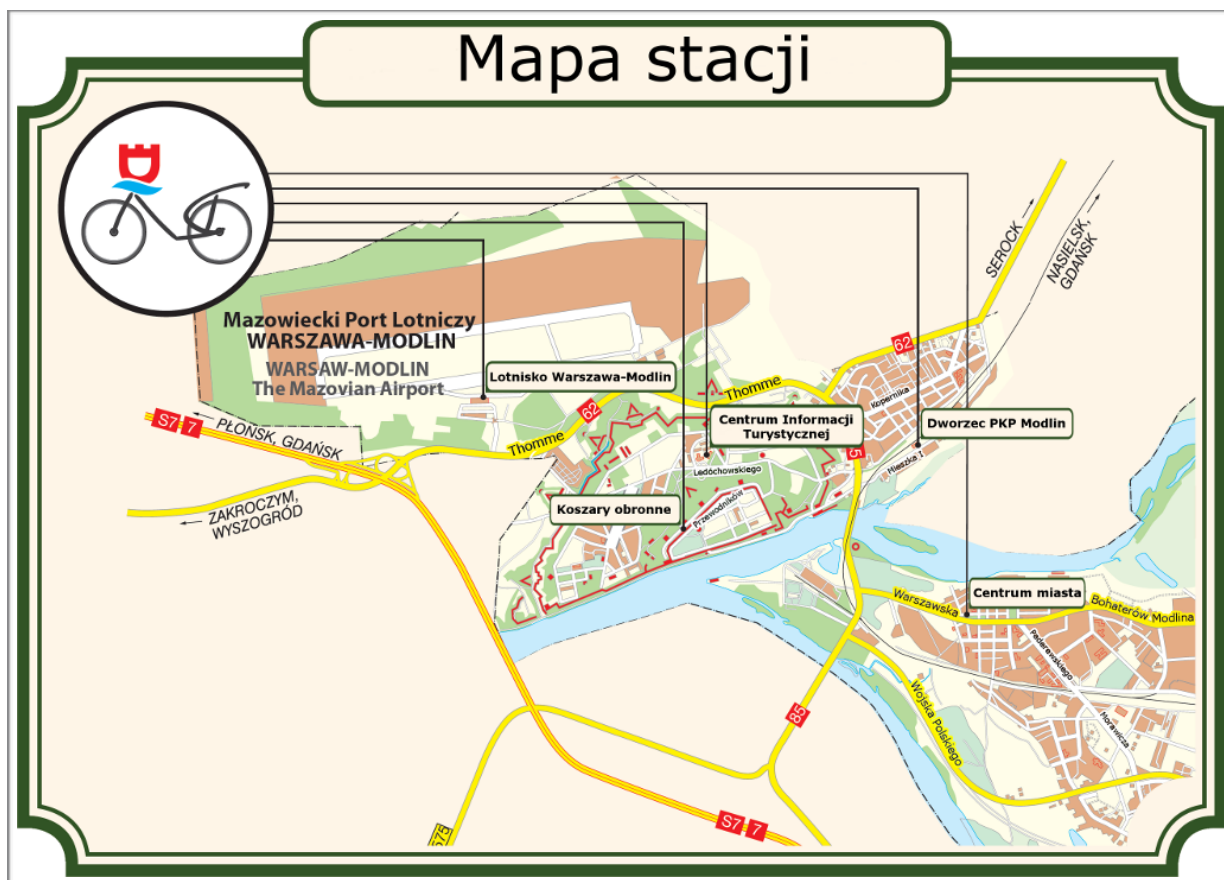
Jednostka terytorialna	Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]				Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności [km]			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	222,4	247,1	298,9	345,3	1,8	2,0	2,4	2,8
woj. mazowieckie	246,2	256,6	311,7	359,7	1,7	1,7	2,1	2,4
powiat nowodworski	417,4	526,8	529,7	554,1	3,7	4,7	4,7	4,9
Nowy Dwór Mazowiecki	850,8	1 134,3	1 134,3	1 737,0	0,8	1,1	1,1	1,7
Bochnia	569,1	569,1	569,1	569,1	0,6	0,6	0,6	0,6
Brzeg	136,9	136,9	136,9	136,9	0,1	0,1	0,1	0,1
Środa Wielkopolska	159,1	226,6	376,1	386,2	1,1	1,5	2,5	2,5
Świdnik	2 162,2	4 275,2	4 963,1	5 307,1	1,1	2,2	2,5	2,7
Wyszów	926,3	1 174,5	1 247,1	1 937,3	3,9	5,0	5,3	8,2

Źródło: GUS BDL.

Nowy Dwór Mazowiecki uczestniczy we wspólnym projekcie kilku gmin, w ramach którego do czerwca 2018 r. ma powstać prawie 80 km ścieżek rowerowych. Będą one łączyć Czosnów, Jabłonnę, Łomianki, Legionowo, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Radzymin i Wieliszew. Projekt uplasował się na pierwszym miejscu wśród projektów rekomendowanych przez samorząd województwa mazowieckiego do dofinansowania w ramach ZIT.

W Nowym Dworze Mazowieckim, w sezonie: od kwietnia do listopada, działa darmowy miejski system wypożyczania rowerów. Stacje znajdują się w pięciu, ważnych z punktu widzenia turystyki, lokalizacjach. Rowery można pożyczać na miejscu oraz rezerwować poprzez formularz dostępny na stronie internetowej wypożyczalni. Dostępne jest 30 rowerów dla dorosłych i 10 dziecięcych oraz akcesoria rowerowe (kaski, kamizelki, foteliki). Ponadto rowery wyposażone są w koszyki i bagażniki, by umożliwić turystom dogodne przemieszczanie się po mieście.

Rysunek 21. Mapa stacji wypożyczalni Nowodworskiego Roweru Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim

Źródło: <https://rowery.nowydwormaz.pl/?p=mapastacji>.

8.9.2. SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA

Właścicielem infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej w Nowym Dworze Mazowieckim jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. Zakład eksploatuje również ujęcie wody znajdujące się na terenie Twierdzy Modlin. Długość sieci wodociągowej eksploatowanej przez ZWiK wynosi ponad 70 km. Na infrastrukturę wodociągową składają się 3 systemy: obejmujący tereny w widłach Narwi i Wisły zaopatrywany ze stacji „Warszawska”, obejmujący Stary Modlin zaopatrywany ze stacji „Wisła” oraz obejmujący Modlin Twierdzę zaopatrywany ze stacji „Modlin Twierdza”. Sieć kanalizacyjna jest dłuższa od wodociągowej, liczy ok 72 km. Na terenie miasta, między ul. Wojska Polskiego a Gen. Berlinga znajduje się Oczyszczalnia Ścieków „Południe”, poddana modernizacji w latach 2010-2011. Trwają prace nad budową suszarni osadów ściekowych w pobliżu ZEC. Oczyszczalnia ta obsługuje teren w widłach Narwi i Wisły oraz dzielnicę Stary Modlin.

Teren Twierdzy Modlin obsługiwany jest przez zakład kanalizacji w Zakroczymiu. W latach 2012-2015 zwiększył się odsetek korzystających z sieci wodociągowej (do 91,7% w 2015 r.) i kanalizacyjnej (do 83,4% w 2015 r.). Mimo to, wśród jednostek porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki był miastem o najmniejszym odsetku ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Rozpatrując korzystających z sieci kanalizacyjnej, gmina plasuje się blisko środkowej pozycji.

Tabela 72. Korzystający z instalacji sieci przesyłowych infrastruktury technicznej w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Jednostka terytorialna	Korzystający z sieci wodociągowej [%]				Korzystający z sieci kanalizacyjnej [%]			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	87,9	88,0	91,6	91,8	64,3	65,1	68,7	69,7
woj. mazowieckie	84,2	84,5	89,3	89,6	63,7	64,7	66,7	67,5
powiat nowodworski	79,3	79,5	85,8	85,8	50,1	51,4	52,0	52,0
Nowy Dwór Mazowiecki	91,1	91,3	91,4	91,7	81,3	82,0	82,5	83,4
Bochnia	92,9	93,0	94,7	94,7	83,7	84,1	89,8	89,9
Brzeg	99,1	99,1	99,1	99,1	94,4	94,4	94,5	94,6
Środa Wielkopolska	96,7	96,8	100,0	100,0	80,2	80,5	81,7	81,9
Świdnik	96,4	96,8	96,9	96,9	93,8	94,0	94,1	94,2
Wyszków	90,8	91,0	97,3	97,1	68,0	68,5	68,8	68,7

Źródło: GUS BDL.

W Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2015-2016 odnotowano małą liczbę awarii sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (0,35 awarii sieci wodociągowej na 1000 mieszkańców w 2016 r. i 0,14 awarii sieci kanalizacyjnej na 100 mieszkańców). Liczba awarii wodociągowych się zmniejszyła, a wodociągowych była stała. Wskaźniki te świadczą o dobrym stanie infrastruktury technicznej tego typu.

Tabela 73. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2015 - 2016

Jednostka terytorialna	Awarie sieci wodociągowej na 1000 mieszkańców		Awarie sieci kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców	
	2015	2016	2015	2016
Polska	2,32	2,19	2,17	2,24
woj. mazowieckie	1,53	1,69	1,36	1,42
powiat nowodworski	1,09	0,94	1,65	1,48
Nowy Dwór Mazowiecki	0,39	0,35	0,14	0,14
Bochnia	4,19	4,43	3,65	3,99
Brzeg	0,74	0,94	0,11	0,11
Środa Wielkopolska	2,41	2,32	4,65	5,47
Świdnik	0,27	0,50	b.d.	b.d.
Wyszków	1,05	1,47	1,56	2,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

8.9.3. SIEĆ GAZOWA

W latach 2012-2015 zmniejszył się odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci gazowej (do 37,4% w 2013 r.) w Nowym Dworze Mazowieckim. Wśród jednostek porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki był miastem o najmniejszym odsetku ludności korzystającej z sieci gazowej. Co więcej różnica ta była znacząca w stosunku do reszty porównywanych miast (31,3-60,3%).

Jednocześnie wartość wskaźnika była mniejsza niż wartość dla Polski (52,1%). W jednym z ostatnich etapów projektu Gazowni Serwis Sp. z o. o. „Budowa sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego na terenach niegazyfikowanych gmin Żałuski, Zakroczym i Nowy Dwór Mazowiecki” planuje się rozbudowę sieci gazowej w Nowym Dworze Mazowieckim. Według ustaleń inwestycja ma być przeprowadzona jednocześnie z budową ścieżek rowerowych by zmniejszyć koszty i okres utrudnień dla mieszkańców.

Tabela 74. Korzystający z sieci gazowej w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015 [%]

Jednostka terytorialna	Korzystający z sieci gazowej [%]			
	2012	2013	2014	2015
Polska	52,4	52,4	52,2	52,1
woj. mazowieckie	53,5	53,7	53,6	53,5
powiat nowodworski	26,7	27,1	26,5	26,3
Nowy Dwór Mazowiecki	40,8	40,2	38,3	37,4
Bochnia	89,8	89,8	90,1	89,8
Brzeg	95,9	95,9	95,7	95,5
Środa Wielkopolska	72,1	72,0	71,6	71,6
Świdnik	97,5	97,7	97,8	97,8
Wyszków	69,2	69,1	69,1	68,7

Źródło: GUS BDL.

8.9.4. INFRASTRUKTURA TELEINFORMATYCZNA

Na terenie miasta w miejscach publicznych znajdują się 3 hotspoty. Są to punkty otwartego, bezprzewodowego dostępu do Internetu. Wszystkie ulokowane zostały na terenie Parku im. Józefa Wybickiego, w centrum miasta. Na tle jednostek porównywanych Nowy Dwór Mazowiecki wypada bardzo dobrze, w większości z nich nie było żadnego hotspotu. Jedynie w Bochni hotspotów było więcej (4) i dodatkowo były one rozmieszczone w różnych punktach miasta.

Tabela 75. Hotspoty w miejscach publicznych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2017 r.

Jednostka terytorialna	Liczba hotspotów	Lokalizacja hot-spotów
Polska	4 889	x
woj. mazowieckie	658	x
powiat nowodworski	3	Park im. Wybickiego w NDM
Nowy Dwór Mazowiecki	3	Park im. Wybickiego
Bochnia	4	Rynek, Urząd Miasta w Bochni, Miejski Dom Kultury, Rodzinny Park Uzbornia
Brzeg	0	-
Środa Wielkopolska	0	-
Świdnik	0	-
Wyszków	0	-

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, https://www.uke.gov.pl/hotspoty/?lang_id=1&map_tab=1.

Urząd Komunikacji Elektronicznej publikuje mapy powstałe na podstawie zgłoszonych do Urzędu zapotrzebowań na usługi telekomunikacyjne. W Nowym Dworze Mazowieckim dokonano 0,35 zgłoszeń o braku dostępu do telefonu stacjonarnego na 10 000 mieszkańców, 0,71 o braku dostępu do Internetu stacjonarnego oraz 0,35 o braku dostępu do hotspotów. Porównując Nowy Dwór Mazowiecki do innych gmin, zapotrzebowanie na telefon i Internet stacjonarny było średnie. Jeśli natomiast chodzi o

hotspoty, to w świetle powyższych wskaźników, mimo istniejących hotspotów, nadal jest na nie bardzo duże zapotrzebowanie (największe spośród jednostek analizowanych).

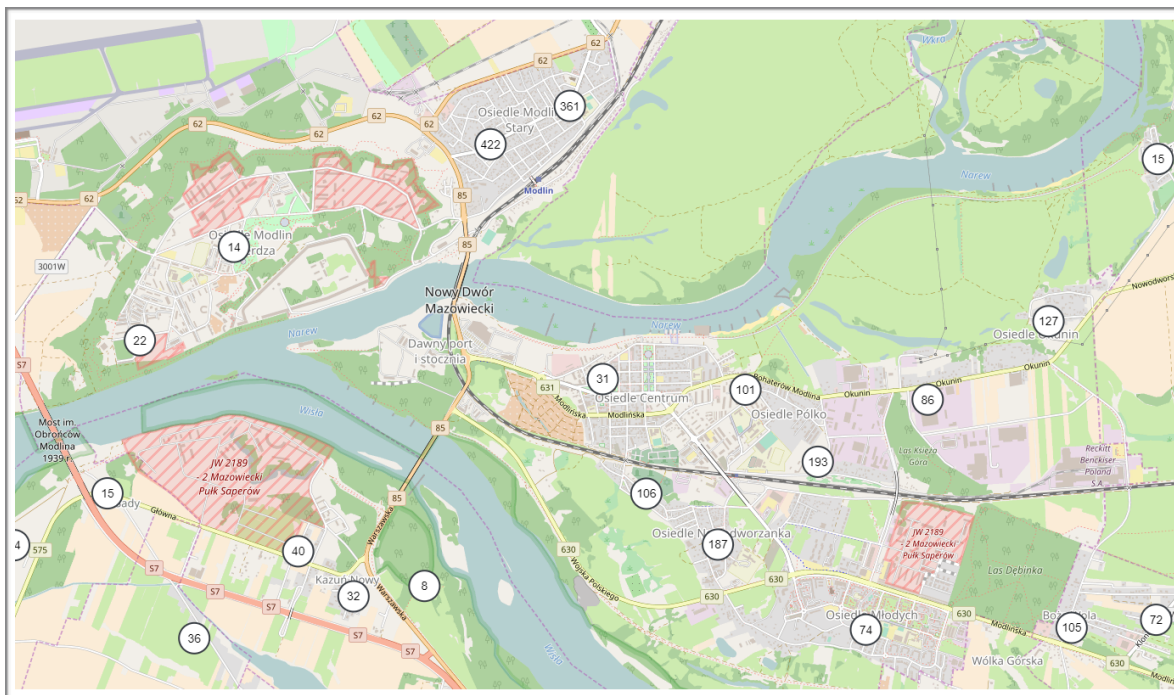
Tabela 76. Popyt na telefon stacjonarny, Internet stacjonarny i hotspoty w miejscach publicznych: średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu na 10000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych stan: na 18 lipiec 2017

Jednostka terytorialna	Telefon stacjonarny	Internet stacjonarny	Hotspot
Polska	0,61	8,61	0,85
woj. mazowieckie	0,65	2,77	0,30
powiat nowodworski	1,02	4,48	0,77
Nowy Dwór Mazowiecki	0,35	0,71	0,35
Bochnia	0,00	0,66	0,00
Brzeg	0,54	0,27	0,27
Środa Wielkopolska	0,64	1,61	0,32
Świdnik	0,25	0,74	0,00
Wyszków	0,00	2,05	0,26

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, <https://www.uke.gov.pl/mapa/>.

W sumie na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego na dzień inwentaryzacji, czyli 31 grudnia 2014 r., występowało 1704 białych obszarów, czyli miejsc, gdzie nie istnieje sieć szerokopasmowa zapewniająca dostęp do Internetu o prędkości co najmniej 30 Mb/s. Jest to bardzo duża liczba. Białe obszary występowały rzadko jedynie na osiedlu Centrum, na pozostałych terenach białym obszarem objęty był prawie każdy budynek.

Rysunek 22. Mapa białych obszarów NGA w Nowym Dworze Mazowieckim w 2014 r.

Źródło: <https://konsultacje.itl.waw.pl/mapa/>.

8.9.5. GOSPODARKA ODPADAMI

Pod względem gospodarki odpadami Nowy Dwór Mazowiecki obsługiwany jest przez Miejski Zakład Oczyszczania. Dodatkowo obsługuje on sąsiednie gminy: Czosnów, Leoncin i Pomiechówek. Punkt selektywnej zbiórki na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego znajduje się przy ul. Przytorowej 7. Ponadto działają także mniejsze punkty selektywnej zbiórki, m. in. w aptekach przyjmowane są przeterminowane leki, a baterie, akumulatory i płyty CD oddawać można w szkołach i punkcie selektywnej zbiórki. Na terenie miasta stoją również pojemniki na używaną odzież. Na obszarze Nowego Dworu Mazowieckiego nie ma składowiska odpadów. Odpady zebrane w mieście wywożone są do Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Płońsku, w miejscowości Poświętne.

W 2015 r. w Nowym Dworze Mazowieckim zebrano 282,5 kg odpadów zmieszanych ogółem na 1 mieszkańca, co było prawie największą wartością spośród analizowanych jednostek. Biorąc pod uwagę jedynie odpady z gospodarstw domowych miał z kolei wartość prawie najniższą, równą 168,4 kg na mieszkańca. Oznacza to, że w bardzo dużym stopniu odpady w Nowym Dworze Mazowieckim pochodziły od podmiotów gospodarczych. Z roku na rok masa odpadów z gospodarstw domowych malała.

Tabela 77. Masa odpadów na 1 mieszkańca w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015 [kg]

Jednostka terytorialna	Masa odpadów zmieszanych ogółem na 1 mieszkańca [kg]				Masa odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca [kg]			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	222,5	212,9	215,2	216,5	158,4	158,7	168,8	173,1
woj. mazowieckie	228,2	214,3	216,1	233,0	156,5	157,7	175,1	202,8
powiat nowodworski	223,4	174,2	202,1	213,7	172,9	130,6	159,2	154,4
Nowy Dwór Mazowiecki	343,1	259,8	258,9	282,5	284,6	189,3	178,4	168,4
Bochnia	273,7	208,1	227,8	234,6	136,8	106,9	146,2	161,7
Brzeg	325,2	273,2	204,2	212,7	210,0	231,1	185,0	173,6
Środa Wielkopolska	303,0	300,0	297,1	283,5	196,5	193,2	200,8	201,3
Świdnik	309,8	271,7	288,1	273,2	285,2	215,7	224,2	220,5
Wyszków	206,8	192,8	215,6	196,7	122,1	147,6	173,8	164,4

Źródło: GUS BDL.

8.9.6. PODSUMOWANIE

Nowy Dwór Mazowiecki jest dobrze skomunikowany z Warszawą oraz innymi większymi i mniejszymi miastami poprzez drogi oraz linię kolejową. Ogromny potencjał stanowi międzynarodowe lotnisko w Modlinie, obsługujące połączenia europejskie. W Nowym Dworze Mazowieckim bardzo mało jest ścieżek rowerowych, ale planuje się powstanie nowych. W sezonie wiosenno-jesiennym działa miejski system wypożyczania rowerów.

Pod względem infrastruktury przesyłowej szczególnie odznacza się sieć gazowa.

W 2015 r. korzystało z niej zaledwie 37,4% mieszkańców. Porównując do innych jednostek bardzo mało mieszkańców (91,4%) korzystało w 2015 r. także z sieci wodociągowej. Ocenia się, że stan infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej jest bardzo dobry, gdyż awarie występują bardzo rzadko.

Mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego z roku na rok produkują coraz mniej odpadów w gospodarstwach domowych, natomiast masa odpadów z działalności gospodarczej jest bardzo duża.

Jeśli chodzi o infrastrukturę teleinformatyczną, to najbardziej brakuje mieszkańcom Internetu - zarówno stacjonarnego jak i hotspotów w miejscach publicznych, pomimo, że Nowy Dwór Mazowiecki jest jedną z nielicznych analizowanych jednostek, w których hotspoty w miejscach publicznych funkcjonują. Być może wynika to z braku rozproszenia przestrzennego hotspotów - wszystkie znajdują się w centrum, na terenie Parku im. Wybickiego.

8.10. POTENCJAŁ GOSPODARCZY

(W TYM WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA ORAZ STRUKTURA GOSPODARKI)

Z punktu widzenia strategii rozwoju niezwykle ważna jest sfera gospodarcza. W latach 2012 - 2016 liczba podmiotów gospodarczych na 10 000 ludności w Nowym Dworze Mazowieckim wahała się nieznacznie od 935 podmiotów w 2012 r. do 991 podmiotów w 2015 r. W porównaniu do innych jednostek miasto uplasowało się na prawie najgorszej pozycji. Mniej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności zarejestrowanych było tylko w Świdniku (887). Uwagę zwraca również niewielka różnica między wartością dla powiatu a wartością dla miasta, stanowiącego siedzibę powiatu.

Liczby nowo zarejestrowanych i wykreślonych jednostek również nie wykazywały żadnej tendencji. Zazwyczaj liczba jednostek nowo zarejestrowanych była większa niż jednostek wykreślonych, jednak w 2014 r. było na odwrót. W ostatnim z analizowanych lat zarejestrowano 81 jednostek na 10 tys. ludności i wykreślono 77, co było wartościami średnimi spośród analizowanych.

Nowo zarejestrowane podmioty przeanalizowano pod względem trzech sektorów: medycznego, kreatywnego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego. W Nowym Dworze Mazowieckim w żadnym z wymienionych sektorów nie zauważono tendencji wzrostowych czy spadkowych. Najwięcej z nich, podobnie jak w innych jednostkach, było podmiotów sektora kreatywnego (6,06 w 2016 r.), czyli takiego, który opiera się na działalności twórczej i działalności o dużym stopniu nasycenia wiedzą, wywodzących się z kultury i nauki. Są to m.in. działalności reklamowe, wydawnicze, medialne, muzyczne, rzemiosła artystycznego, architektoniczne, projektowe i wzornicze.

W porównaniu do innych jednostek Nowy Dwór Mazowiecki uplasował się na średniej pozycji. Jeśli chodzi o sektor medyczny, to podmioty te stanowiły w 2016 r. 3,91% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Była to prawie najniższa wartość spośród analizowanych.

Tabela 78. Podmioty wpisane do rejestru REGON, nowo zarejestrowane oraz wykreślone w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Nowo zarejestrowane jednostki w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Wykreślone jednostki w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	1032	1057	1071	1089	1103	93	95	93	94	91	65	70	79	76	77
woj. mazowieckie	1319	1364	1391	1432	1469	115	123	120	128	127	72	77	90	85	88
powiat nowodworski	916	935	943	965	980	89	81	81	83	81	59	61	74	59	63
Nowy Dwór Mazowiecki	935	961	959	991	990	100	96	78	93	81	62	68	77	63	77
Bochnia	1137	1150	1152	1153	1163	98	87	89	83	88	60	76	87	81	80
Brzeg	1378	1395	1392	1403	1391	85	99	93	95	76	77	83	100	85	88
Środa Wielkopolska	1058	1086	1095	1098	1104	106	111	98	102	96	77	78	81	90	82
Świdnik	870	878	883	895	887	91	85	86	88	70	71	73	79	74	76
Wyszków	1003	1016	1043	1050	1052	100	97	97	90	79	87	77	71	79	76

Źródło: GUS BDL.

Pod względem sektora przetwórstwa rolno-spożywczego Nowy Dwór Mazowiecki wybijał się wśród innych jednostek - 1,30% nowo zarejestrowanych jednostek było w tym sektorze i była to wartość najwyższa. W latach 2012-2016 nie zarejestrowano żadnego podmiotu gospodarki narodowej z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, co oznacza, że prężnie rozwijający się sektor przetwórczy bazuje na produktach importowanych.

Tabela 79. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektorów: medycznego, kreatywnego i przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem					Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem					Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	3,97	3,81	4,11	3,97	4,04	5,94	6,20	6,66	6,47	6,63	0,51	0,52	0,51	0,50	0,51
woj. mazowieckie	3,71	3,45	3,67	3,44	3,48	7,80	8,30	8,77	8,49	8,34	0,44	0,58	0,52	0,47	0,48
powiat nowodworski	3,45	2,35	2,20	2,30	2,50	3,88	6,90	5,51	5,83	5,93	0,43	0,94	1,26	0,46	0,62
Nowy Dwór Mazowiecki	3,53	2,96	3,64	3,03	3,91	5,65	7,78	5,91	6,06	6,96	0,00	0,37	1,82	0,38	1,30
Bochnia	10,44	6,06	6,69	6,77	4,94	5,39	7,58	7,81	9,16	11,79	0,67	0,76	0,74	0,80	0,38
Brzeg	3,77	4,09	3,23	2,59	4,35	7,23	9,26	5,28	6,63	9,78	0,00	0,27	0,88	0,00	0,72
Środa Wielkopolska	2,74	3,46	2,92	3,13	5,59	7,01	3,46	5,19	4,06	5,26	0,61	0,29	0,97	0,00	0,99
Świdnik	2,72	5,23	8,43	4,83	7,14	4,63	6,98	9,59	9,66	6,79	0,27	0,00	0,58	1,70	0,36
Wyszków	3,32	5,00	2,63	3,70	3,85	5,36	5,26	4,74	6,27	7,05	0,51	0,26	0,26	0,28	0,32

Źródło: GUS BDL.

Przeanalizowano również podmioty gospodarcze w podziale na sektor publiczny i prywatny. W ramach sektora publicznego działały państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego i spółki handlowe. W Nowym Dworze Mazowieckim i większości innych analizowanych gmin nie było przedsiębiorstw państwowych ani spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego.

Pod względem liczby podmiotów sektora publicznego ogółem na 1000 mieszkańców Nowy Dwór Mazowiecki uplasował się blisko środkowej pozycji. W 2016 r. podmiotów tych było 84, czyli 2,94 na 1000 mieszkańców. Podobnie było w przypadku państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego (1,75 na 1000 mieszkańców), natomiast

spółek handlowych w sektorze publicznym było w opisywanym mieście najwięcej, bo 0,25 na 1000 osób (7 spółek).

Tabela 80. Podmioty gospodarcze sektora publicznego w podziale na formy prawne w Nowym Dworze Mazowieckimi i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarki narodowej zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym					Podmioty gospodarki narodowej zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym					Podmioty gospodarki narodowej zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym					Podmioty gospodarki narodowej zatrudniające 250 i więcej osób na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	1542,1	1593,1	1625,5	1668,0	1706,5	59,5	59,5	60,6	61,3	62,3	12,1	12,1	12,2	12,2	12,3	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9
woj. mazowieckie	2005,1	2090,9	2150,9	2237,7	2320,4	73,8	74,4	76,3	77,2	78,9	15,1	15,2	15,3	15,4	15,5	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
powiat nowodworski	1351,3	1391,0	1413,9	1460,8	1501,3	54,6	52,6	54,5	54,3	53,0	10,5	10,5	10,4	11,1	11,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Nowy Dwór Mazowiecki	1369,9	1425,1	1443,6	1517,7	1537,1	57,1	54,7	58,3	56,8	54,9	19,7	19,4	19,0	19,3	20,0	3,3	3,3	3,4	3,4	3,4
Bochnia	1707,5	1758,4	1784,9	1810,9	1845,4	59,3	59,4	59,8	59,5	61,9	21,3	21,2	21,0	21,8	22,1	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3
Brzeg	2110,7	2160,1	2178,2	2218,6	2226,4	50,8	51,8	53,2	56,3	54,1	12,3	12,1	12,3	11,6	12,3	1,7	1,7	1,8	1,8	2,3
Środa Wielkopolska	1532,6	1588,5	1620,5	1645,6	1671,7	73,5	74,8	71,7	71,1	74,9	16,8	17,3	18,9	18,0	18,6	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Świdnik	1310,8	1340,9	1370,9	1415,4	1428,1	37,9	37,8	37,7	36,8	36,7	10,1	10,2	9,6	9,8	10,4	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3
Wyszków	1484,6	1513,3	1560,3	1587,2	1602,1	43,7	46,3	47,6	47,6	51,2	13,8	13,0	13,1	12,4	12,5	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

Źródło: GUS BDL.

Jeśli chodzi o sektor prywatny, to pod względem liczby podmiotów ogółem w przeliczeniu na liczbę mieszkańców Nowy Dwór Mazowiecki miał ich prawie najmniej (95,52). Najwięcej było spółek handlowych (7,67 w 2016 r.) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (2,03 w 2016 r.). Liczba spółek handlowych (7,67) , spółdzielni (0,32) uplasowała opisywane miasto blisko środkowej pozycji. Spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego było najwięcej spośród analizowanych jednostek (1,30), tak samo jak fundacji (0,60). Pod względem stowarzyszeń i podobnych

organizacji społecznych Nowy Dwór Mazowiecki uplasował się na najniższej pozycji (2,03).

Tabela 81. Podmioty gospodarcze sektora prywatnego w podziale na formy prawne w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Podmioty sektora publicznego ogółem na 1000 mieszkańców					Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem na 1000 mieszkańców					Spółki handlowe na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	3,21	3,19	3,17	3,17	3,17	1,70	1,68	1,65	1,64	1,64	0,12	0,12	0,12	0,13	0,14
woj. mazowieckie	2,44	2,43	2,41	2,41	2,44	1,56	1,55	1,53	1,51	1,50	0,13	0,13	0,13	0,15	0,18
powiat nowodworski	2,69	2,71	2,76	2,77	2,83	1,80	1,81	1,82	1,80	1,81	0,14	0,14	0,14	0,14	0,15
Nowy Dwór Mazowiecki	3,04	3,08	3,03	2,96	2,94	1,95	1,94	1,87	1,80	1,75	0,21	0,21	0,21	0,21	0,25
Bochnia	3,20	3,18	3,29	3,39	3,16	2,41	2,42	2,52	2,52	2,23	0,17	0,17	0,17	0,20	0,23
Brzeg	6,71	6,79	6,46	6,53	6,56	2,15	2,19	1,77	1,78	1,79	0,16	0,16	0,16	0,16	0,17
Środa Wielkopolska	2,92	2,91	2,90	2,72	2,73	2,02	1,98	1,97	1,80	1,76	0,16	0,16	0,19	0,19	0,22
Świdnik	1,91	1,89	1,90	1,90	1,96	1,51	1,49	1,50	1,50	1,55	0,12	0,12	0,12	0,12	0,13
Wyszków	2,30	2,27	2,14	2,14	2,24	1,71	1,71	1,61	1,61	1,68	0,10	0,10	0,10	0,10	0,13

Źródło: GUS BDL.

Podobnie do tendencji ogólnopolskich w Nowym Dworze Mazowieckim liczba podmiotów gospodarczych malała wraz ze wzrostem liczby osób zatrudnionych. Liczba mikroprzedsiębiorstw w latach 2012-2016 wzrastała do wartości 1537,1 na 10 tys. mieszkańców. Była to wartość prawie najmniejsza spośród analizowanych jednostek. Liczba przedsiębiorstw małych (zatrudniających do 49 osób) wahała się, a w 2016 r. uplasowała Nowy Dwór Mazowiecki na średniej pozycji wśród analizowanych. Z kolei liczba przedsiębiorstw średnich (zatrudniających od 50 do 250 osób) była prawie najwyższa (20,0). Większą wartość miała jedynie Bochnia (22,1). Pod względem podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 250 osób i więcej Nowy Dwór

Mazowiecki miał najwyższe wartości we wszystkich analizowanych latach. W 2016 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 3,4 takiego przedsiębiorstw.

Tabela 82. Podmioty gospodarki narodowej według wielkości zatrudnienia na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 -2016

Jednostka terytorialna	Podmioty sektora prywatnego ogółem na 1000 mieszkańców					Spółki handlowe na 1000 mieszkańców					Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 1000 mieszkańców					Spółdzielnie na 1000 mieszkańców					Fundacje na 1000 mieszkańców					Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	99,9	102,1	103,1	104,1	105,1	8,94	9,82	10,6	10,9	11,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0
woj. mazowieckie	129,1	133,1	136,1	138,1	141,1	19,6	21,8	23,7	24,2	26,1	5,4	5,8	6,2	6,3	6,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0
powiat nowodworski	88,8	90,8	91,5	93,3	94,8	5,6	6,0	6,3	6,5	7,2	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1
Nowy Dwór Mazowiecki	90,4	92,9	92,7	95,5	95,5	5,5	5,8	6,5	6,7	7,6	0,8	0,8	1,0	1,0	1,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	1,4	1,6	1,7	1,9	2,0
Bochnia	110,1	111,1	111,1	111,1	112,1	6,8	7,4	7,5	7,9	8,5	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,4	0,4	1,8	1,9	2,1	2,1	2,3
Brzeg	131,1	132,1	132,1	133,1	131,1	5,5	5,9	6,3	6,3	6,5	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6
Środa Wielkopolska	102,1	105,1	106,1	106,1	107,1	6,4	7,2	7,7	8,3	9,1	1,3	1,3	1,2	1,3	1,2	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,1
Świdnik	85,1	85,9	86,3	87,0	85,9	4,6	4,8	4,9	5,2	5,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	1,8	1,9	1,9	2,0	2,1
Wyszki	98,0	99,3	102,1	102,1	102,1	5,1	5,4	5,7	5,8	6,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	1,6	1,8	1,8	1,9	2,0

Źródło: GUS BDL.

Na terenie miasta działa kilka dużych zakładów chemicznych, opakowaniowych i spożywczych. Jednym z nich jest największa na świecie fabryka RB (Reckitt Benckiser) - międzynarodowej firmy produkującej środki czystości, higieny osobistej i ochrony zdrowia, takie jak np. Vanish, Finish, Strepsils czy Nurofen. Innym dużym zakładem jest EcoWipes EWS, producent artykułów higienicznych takich jak m.in. płatki kosmetyczne, ręczniki papierowe oraz chusteczki nawilżane. Z kolei Alpla produkuje opakowania z tworzyw sztucznych (m.in. butelki, zakrętki, kształtki wtryskowe, preformy i tuby).

Na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego działa od 1956 r. Pollena-Aroma. Produkuje się tam aromaty do perfum oraz aromaty spożywcze, a także kosmetyki marki Dr Beta. Ważną firmą jest DrukpolFlexo, który produkuje opakowania i etykiety z tworzyw sztucznych i papieru dla branż spożywczej, chemicznej, kosmetycznej, zabawkarskiej oraz produktów dla zwierząt. W Okuninie siedzibę ma także sieć piekarni Nowakowski Gorąco Polecam. Sieć ma swoje lokale (piekarnio-kawiarnie) w największych miastach Polski: Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Wrocławiu i Łodzi. Firma oferuje również usługi cateringowe oraz franczyzę.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim nie wykazywała tendencji rosnącej ani spadkowej. Najmniej było ich w 2012 r. (10,8), a najwięcej w 2015 r. (11,6).

W analizowanych latach wartości te były najgorsze z jednostek porównywanych (na równi ze Świdnikiem). Co więcej, wskaźnik ten miał wartości gorsze niż dla powiatu nowodworskiego.

Tabela 83. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	11,9	12,1	12,2	12,4	12,5
woj. mazowieckie	14,5	14,9	15,0	15,3	15,5
powiat nowodworski	11,0	11,3	11,3	11,6	11,8
Nowy Dwór Mazowiecki	10,8	11,2	11,2	11,6	11,5
Bochnia	13,8	14,1	14,1	14,1	14,2
Brzeg	15,2	15,4	15,4	15,6	15,5
Środa Wielkopolska	12,3	12,6	12,6	12,7	12,8
Świdnik	10,9	11,1	11,3	11,6	11,5
Wyszaków	12,5	12,6	13,0	13,1	13,1

Źródło: GUS BDL.

Podsumowując, w sferze gospodarki Nowy Dwór Mazowiecki na tle porównywanych wypadł raczej słabo pod względem liczby podmiotów gospodarczych, w tym osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie miasta zarejestrowanych jest mało mikro- i małych przedsiębiorstw, a także osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Powodem tego stanu rzeczy może być większa niż w innych analizowanych jednostkach obecność średnich i dużych przedsiębiorstw zatrudniających ponad 50 osób. Są to głównie fabryczne zakłady chemiczne, opakowaniowe oraz spożywcze. Jeśli chodzi o stan prawny przedsiębiorstw, to dominowały spółki handlowe zarówno sektora publicznego jak i prywatnego. Poza tym, w ramach sektora prywatnego zarejestrowanych jest dużo stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych więcej niż w innych jednostkach było podmiotów zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym, a najmniej z sektora medycznego.

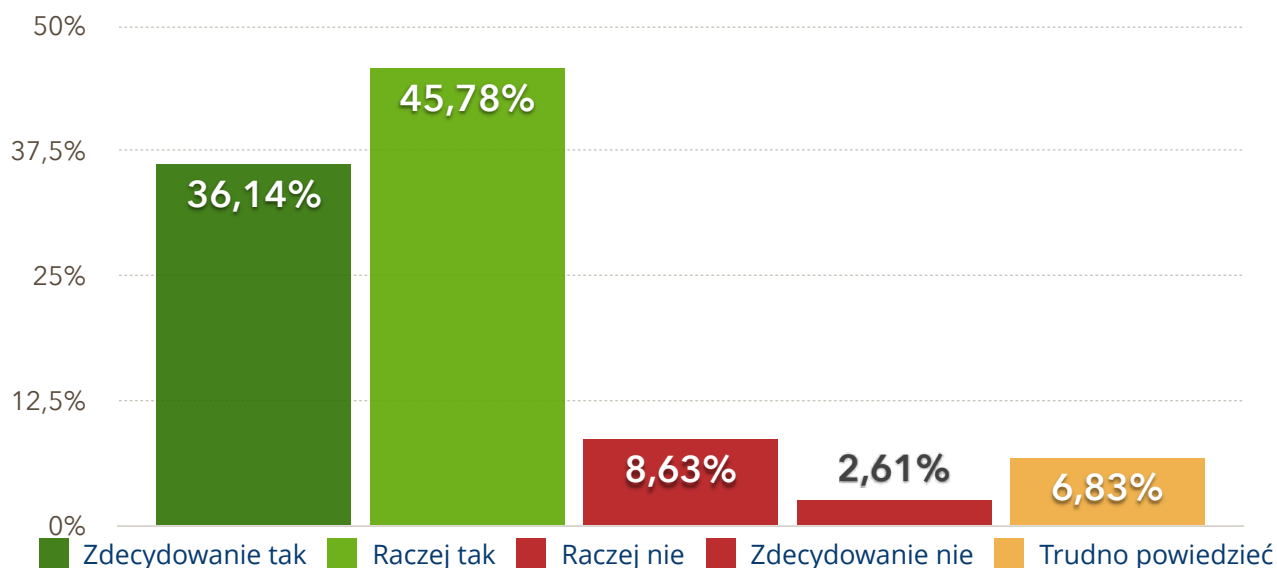
9. WYNIKI BADANIA SPOŁECZNEGO

Jako część procesu diagnostycznego w ramach przygotowywania Strategii Rozwoju Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2017-2030 zaplanowano badania społeczne wśród mieszkańców i turystów: dwie ankiety dla mieszkańców i jedna dla turystów. Celem pierwszego badania przeprowadzonego przez mieszkańców była identyfikacja postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. Badanie przeprowadzono w dniach 23-24 czerwca, na próbie 498 osób dobranej w sposób losowo-kwotowy spośród populacji pełnoletnich mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. W badaniu zastosowano technikę CATI (ang. computer assisted telephone interview) - wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo.

Kwestionariusz ankiety dotyczył zmian w mieście i oceny jego codziennego funkcjonowania. Pierwsze z pytań odnosiło się do zmian w mieście. Wg przeważającej części respondentów w ciągu ostatniego roku w Nowym Dworze Mazowieckim można zauważyć istotne zmiany. 36,14% respondentów udzieliło odpowiedzi *zdecydowanie tak*, natomiast 45,78% ankietowanych odpowiedzi *raczej tak*. Niewielki odsetek badanych nie dostrzegł ważnych zmian w rozwoju miasta - 8,63 % oceniło, że takie zmiany *raczej nie* nastąpiły, a jedynie 2,61% wskazało, iż *zdecydowanie nie* miały miejsca. 6,83% badanych mieszkańców stwierdziło, że *trudno powiedzieć*.

Wykres 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w ostatnim roku zauważył(a) Pan(i) istotne zmiany w rozwoju miasta?

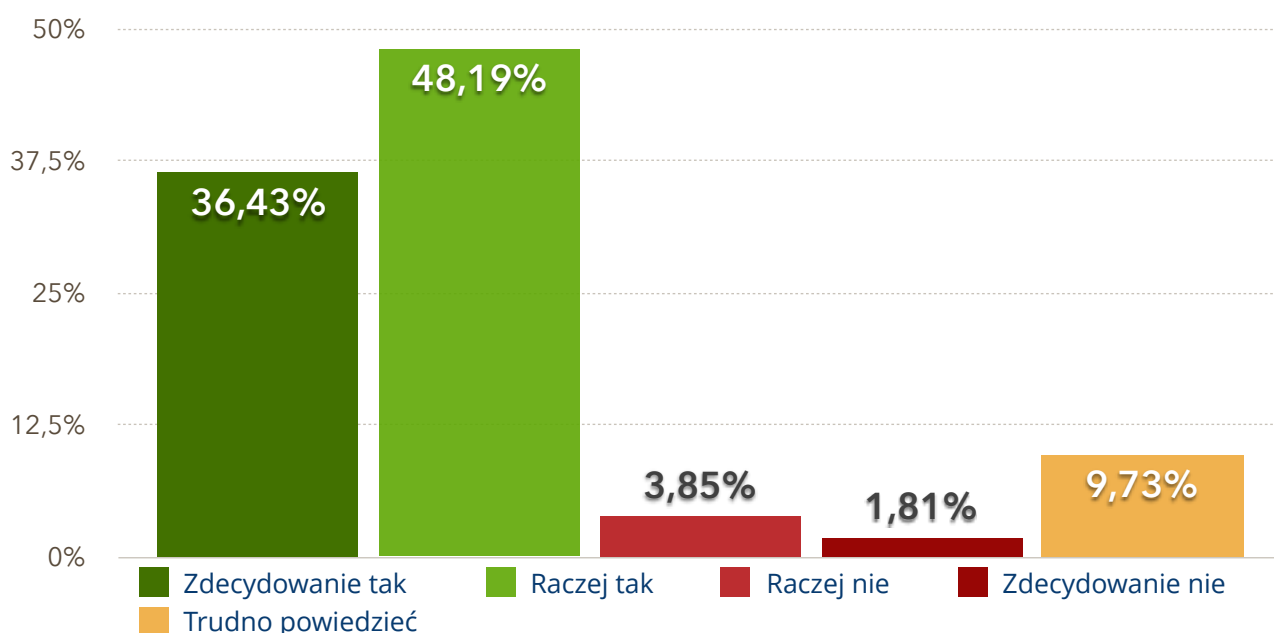

Źródło: Instytut Badań Samorządowych, Badanie postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego, 2016.

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o ocenę kierunku zmian, które mają miejsce w mieście. Dominująca część ankietowanych oceniła kierunek zmian jako dobry - 38,43% badanych uznało go *zdecydowanie* dobry, a za *raczej* dobry 48,19%. Z tezą zawartą w pytaniu *zdecydowanie nie* zgodziło się tylko 1,81% badanych mieszkańców Nowego Dworu. *Raczej nie* odpowiedziało zaś 3,85% respondentów.

Wykres 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Pana(i) zdaniem to dobry kierunek zmian?

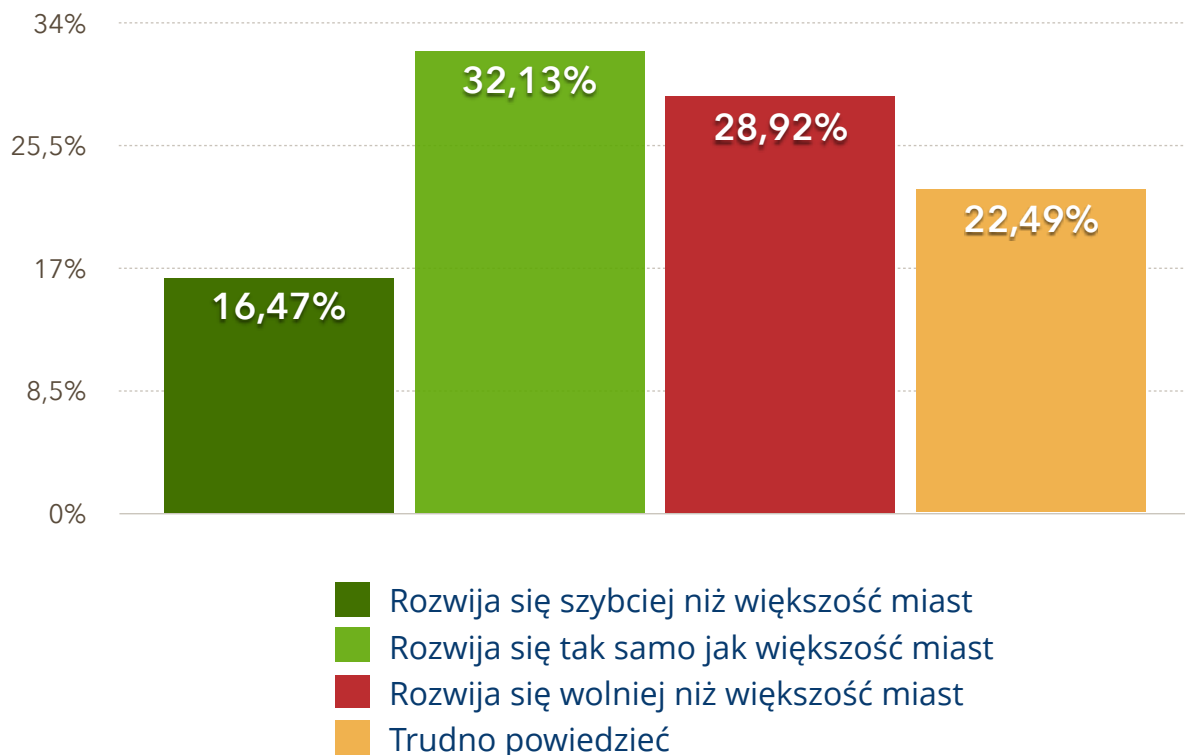

Źródło: Instytut Badań Samorządowych, Badanie postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego, 2016.

W badaniu społecznym zebrano także opinie na temat tempa rozwoju miasta. Najwięcej ankietowanych oceniło tempo rozwoju miasta jako takie same jak większości miast - 32,13%. 28,92% respondentów stwierdziło, że Nowy Dwór Mazowiecki rozwija się wolniej niż większość miast. Najmniej respondentów - 16,47% ankietowanych odpowiedziało, iż miasto rozwija się szybciej niż większość miast. 22,49% badanych mieszkańców nie potrafiło dokonać oceny (odpowiedź *trudno powiedzieć*).

Wykres 8. Jak ocenia Pan(i) tempo rozwoju miasta?

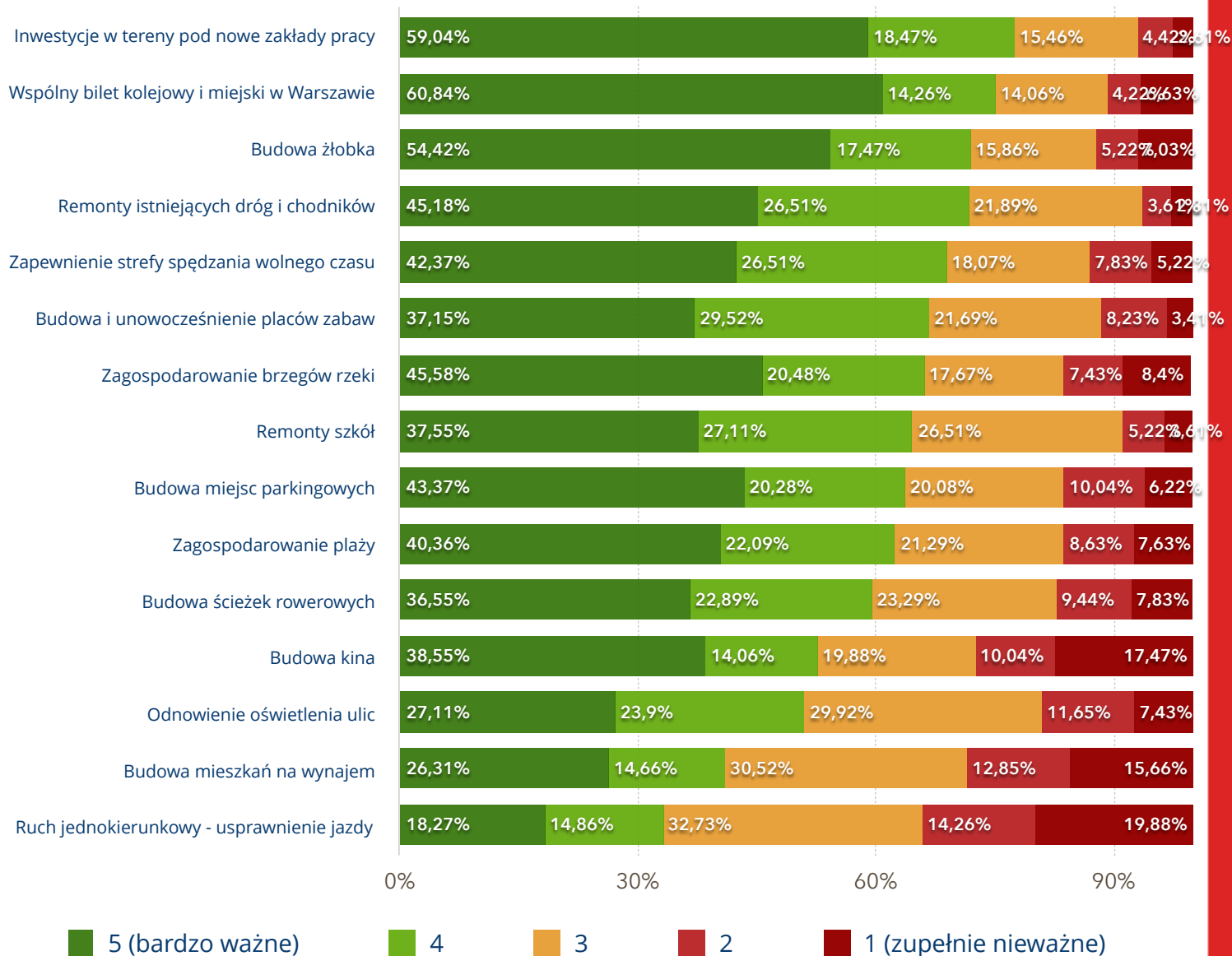

Źródło: Instytut Badań Samorządowych, *Badanie postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego*, 2016.

W kolejnym pytaniu badani mieli odnieść się do listy spraw do rozwiązania w mieście oceniając każdą z nich używając skali, gdzie 5 oznaczało *bardzo ważne*, a 1 zupełnie *nieważne*. Jako najważniejszą sprawę do rozwiązania (najwięcej odpowiedzi 5) najwięcej ankietowanych wskazało wspólny bilet kolejowy i miejski w Warszawie, inwestycje w tereny pod nowe zakłady pracy, budowę żłobka, zagospodarowanie brzegów rzeki, remonty istniejących dróg i chodników, budowę miejsc parkingowych, zapewnienie strefy spędzania wolnego czasu, zagospodarowanie plaży. Najwięcej odpowiedzi uznających sprawę za nieważną (odpowiedzi 1 i 2) dotyczyło usprawnienia jazdy poprzez wprowadzenie ruchu jednokierunkowego oraz budowy mieszkań na wynajem.

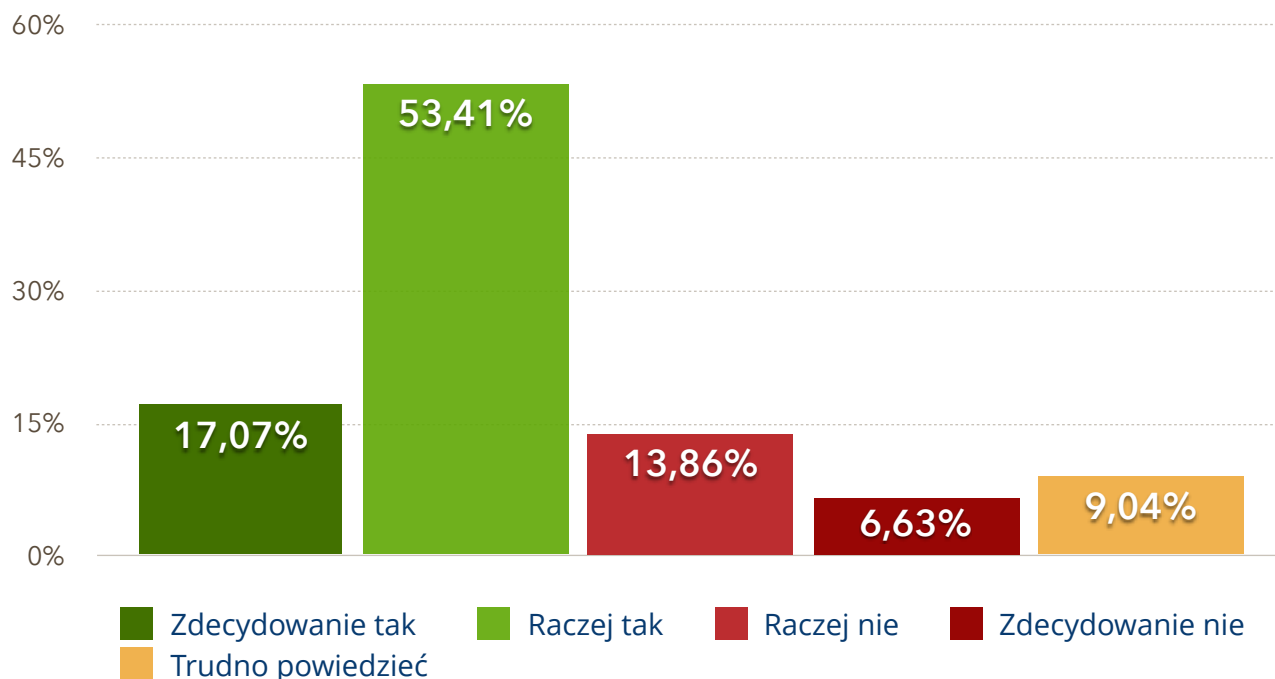
Wykres 9. Lista spraw do rozwiązania w mieście

Źródło: Instytut Badań Samorządowych, Badanie postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego, 2016.

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki stopniu jest Pan(i) zadowolony z bezpieczeństwa w Pan(i) okolicy?

Źródło: Instytut Badań Samorządowych, *Badanie postaw, potrzeb i opinii mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego*, 2016.

W odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z bezpieczeństwa większość (53,41%) respondentów udzieliła odpowiedzi, że są raczej zadowoleni. Zdecydowanie zadowolonych było natomiast 17,07% respondentów. Raczej niezadowolonych z bezpieczeństwa było 13,86% mieszkańców, którzy wzięli udział w badaniu, a zdecydowanie nie zadowolonych 6,63%. Odpowiedź *trudno powiedzieć* wybrało 9,04% respondentów.

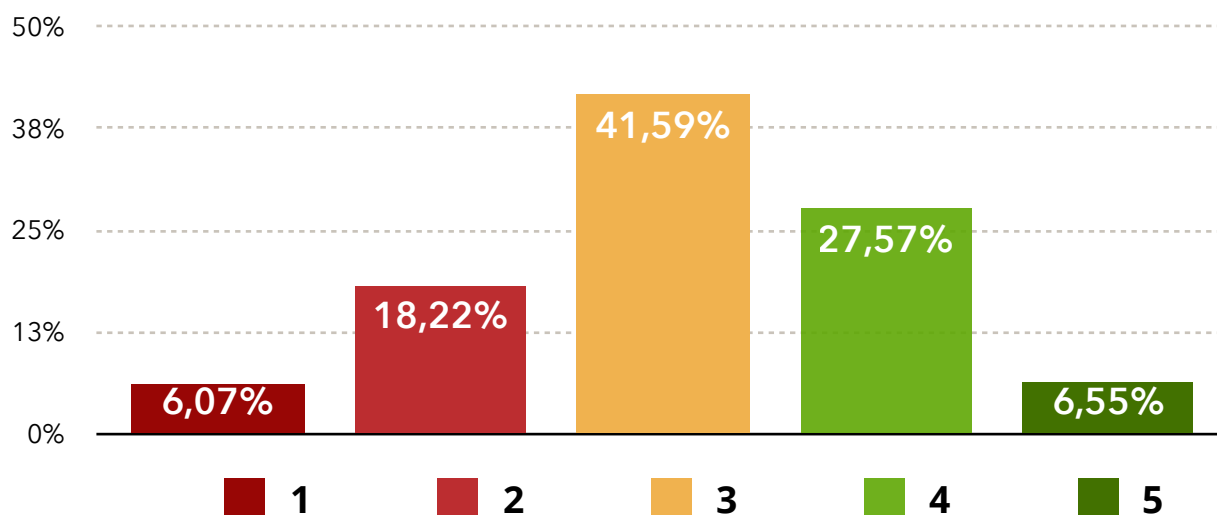

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono także badanie ankietowe mające na celu identyfikację potrzeb, problemów i pomysłów mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego na dalszy rozwój miasta.

Kwestionariusz ankiety można było wypełnić za pośrednictwem strony www.strategiandm.pl oraz w wersji papierowej na każdym z 9 spotkań konsultacyjnych zorganizowanych na osiedlach. Ankietę dotyczącą obecnej sytuacji miasta oraz jego wizji w przyszłości wypełniło łącznie 214 mieszkańców.

Pierwsza część ankiety dotyczyła podsumowania okresu 2001-2015 w funkcjonowaniu miasta. W odpowiedzi na pierwsze pytanie ankietowani mieszkańcy ocenili warunki życia w Nowym Dworze Mazowieckim w 5-cio stopniowej skali, gdzie 1 oznaczało ocenę najniższą, a 5 ocenę najwyższą. Największy odsetek respondentów - 41,59% ocenił warunki życia w mieście jako dostateczne. Ponad ¼ ankietowanych uznało warunki życia w Nowym Dworze za dobre, zaś za bardzo dobre 6,55%. Negatywne oceny (1 i 2) przyznało łącznie ponad 20% badanych. Średnia ocena warunków życia wynikająca z wybieranych odpowiedzi wyniosła 3,15.

Wykres 13. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak w skali od 1(najniższa ocena) do 5 (najwyższa ocena) oceniasz warunki życia w Nowym Dworze Mazowieckim w chwili obecnej?

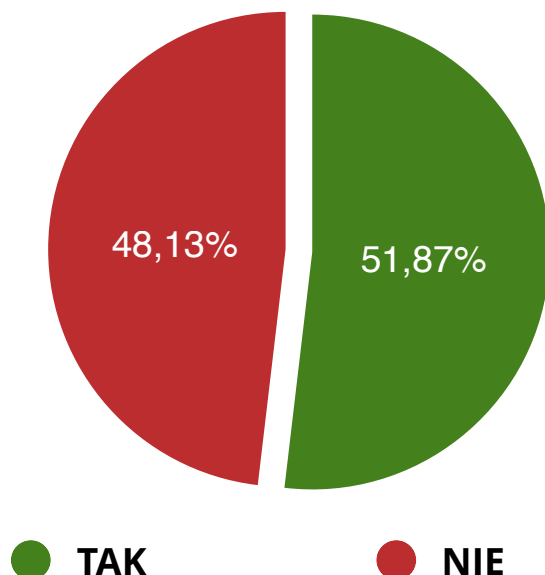

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi na pytanie o znajomość strategii z 2001 r. należy stwierdzić, iż ich rozkład różni się nieznacznie. Jedynie 3,64 % więcej osób biorących udział w badaniu deklarowało znajomość zapisów obowiązującej strategii rozwoju.

Wykres 14. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy znasz treści założenia strategii z 2001 r.?

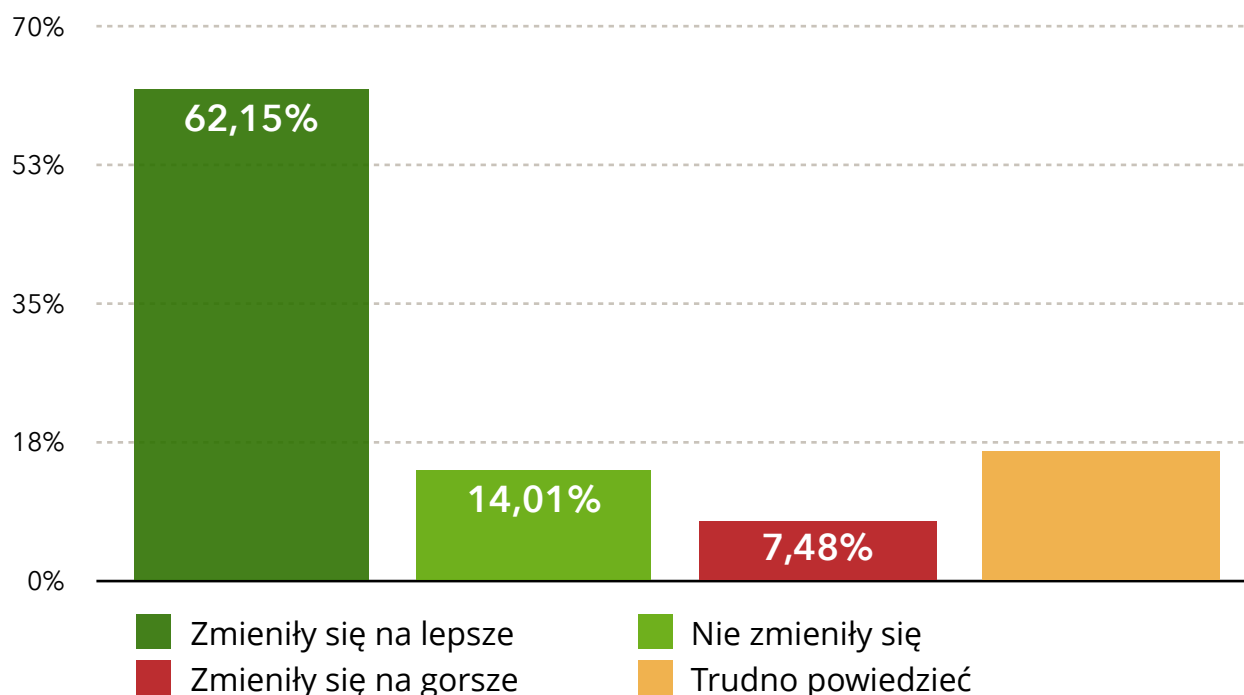

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Ocenie ankietowanych podlegała także rozwój warunków życia. Przeważająca część mieszkańców miasta oceniła, że warunki życia zmieniły się na lepsze - 62,15% . 16,36 % respondentów wybrało odpowiedź *trudno powiedzieć* . Wg 14,01% badanych warunki życia w mieście nie uległy zmianie. Najmniej osób wyraziło opinię, że warunki życia pogorszyły się - 7,48% ankietowanych.

Wykres 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Od 2001 r. w moich oczach warunki życia w Nowym Dworze Mazowieckim:

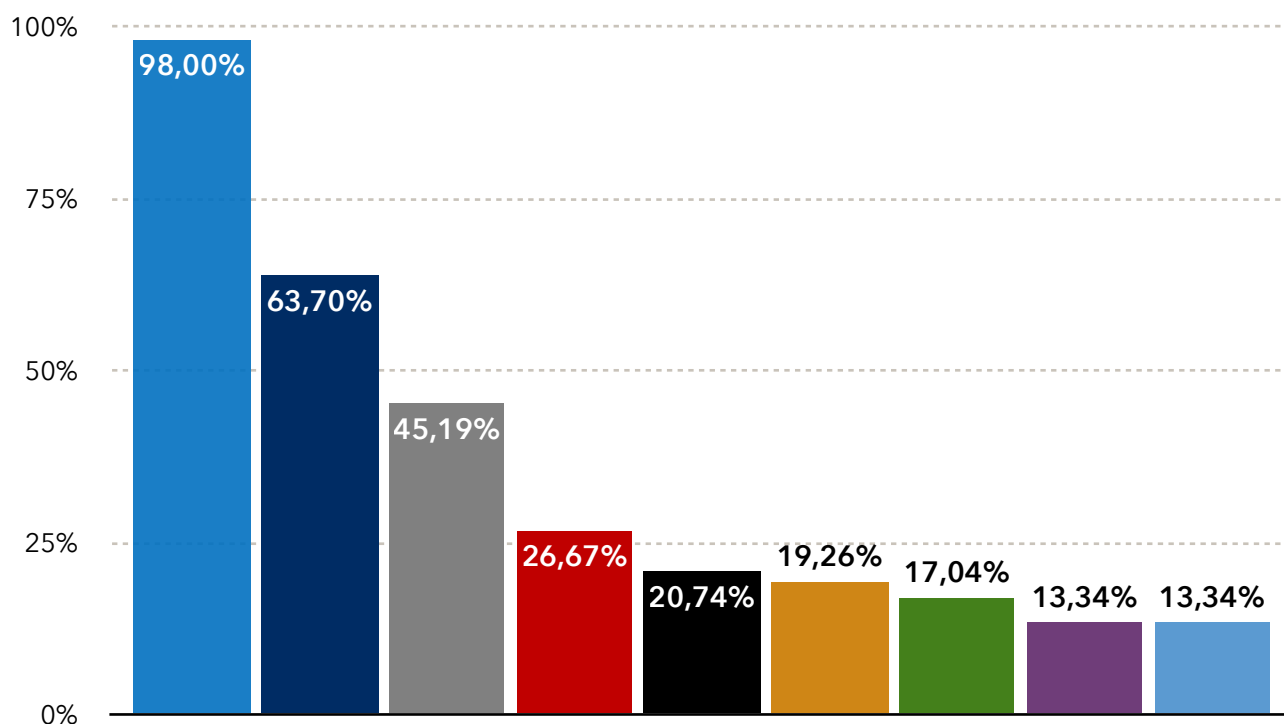
Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Respondenci zostali poproszeni także o wskazanie 3 najważniejszych czynników, które wywarły wpływ na ich opinie w kontekście oceny warunków życia w Nowym Dworze Mazowieckim od 2001 r. Wśród wskazywanych czynników, które decydowały w opinii ankietowanych o poprawie warunków życia pojawiły się budowa lotniska, poprawa infrastruktury drogowej, zwiększenie liczby miejsc pracy, rewitalizacja Parku im. J.Wybickiego, poprawa wizerunku i estetyki miasta, budownictwo mieszkaniowe, budowa pływalni, oddanie do użytku nowych placów zabaw i obiektów sportowych. Mieszkańcy, którzy wskazali na pogorszenie warunków życia w Nowym Dworze od 2001 r. jako czynniki wpływające na ich ocenę zmian w mieście podali przede wszystkim: zły stan zieleni miejskiej, małą ofertę zajęć dodatkowych dla dzieci, komunikację miejską, likwidację małych sklepów, korki w mieście, brak miejsc parkingowych w centrum oraz zanieczyszczone powietrze.

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania 3 najważniejszych inwestycji, w których uczestniczyło miasto. Najwięcej osób uznało za najważniejsze inwestycje: lotnisko w Modlinie -98%, basen - 63,70%, przebudowę wjazdu do miasta (ul. Modlińskiej i Warszawskiej)- 45,19%.

Wykres 16. 3 najważniejsze Twoim zdaniem inwestycje z lat 2001-2015, w których uczestniczyło Miasto:

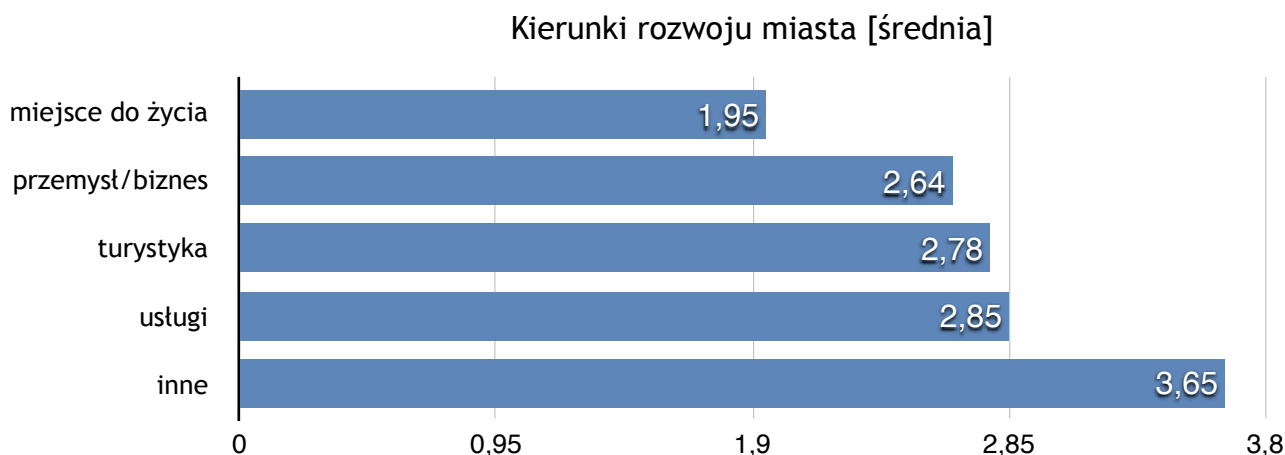
- Modlin
- Basen
- Przebudowa wjazdu do miasta (ul. Modlińskiej i Warszawskiej)
- Przebudowa ul. Leśnej z sygnalizacją świetlną i wiaduktem
- Rewitalizacja Parku Wybickiego
- Budowa szkoły podstawowej na Osiedlu Młodych
- Rewitalizacja Parku Trzech Kultur w Modlinie Twierdzy
- Nowa siedziba Nowodworskiego Ośrodka Kultury
- Zagospodarowanie budynku 164 w Modlinie Twierdzy na cele turystyczne

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

W drugiej części ankiety mieszkańcy odpowiadali na pytania dotyczące programowania rozwoju na lata 2017-2030. Pierwsze pytanie w tej części uporządkowania rozpoczynając od najbardziej zasadnego kierunku rozwoju miasta. Ankietowani za najodpowiedniejsze uznali rozwijanie Nowego Dworu w obszarze usług - ocena 2,85. Za zasadne badani uznali rozwijanie turystyki (2,78) oraz przemysłu i biznesu w mieście (2,64).

Wykres 17. Uporządkuj, zaczynając od najbardziej zasadnego (1) według Ciebie, kierunku rozwoju Miasta.

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Na pytanie o wymienienie 3 najważniejszych zadań do realizacji w mieście respondenci wskazywali:

- zmniejszenie ruchu w centrum miasta,
- większą liczbę miejsc w przedszkolach i żłobkach,
- zagospodarowanie wału Narwi,
- polepszenie komunikacji ze stolicą,
- poprawę komunikacji miejskiej,
- ulepszenie bazy turystycznej,
- większą liczbę dobrze płatnych miejsc pracy,
- poszerzenie oferty kulturalnej,
- poprawę bezpieczeństwa w mieście,
- poprawę czystości w mieście,
- modernizację dróg i chodników w mieście.

W pytaniu otwartym mieszkańcy miasta zostali poproszeni o opisanie w kilku zdaniach, jak wyobrażają sobie miasto w 2030 r. Poniżej zacytowano wyobrażenia respondentów dotyczące przyszłego obrazu miasta:

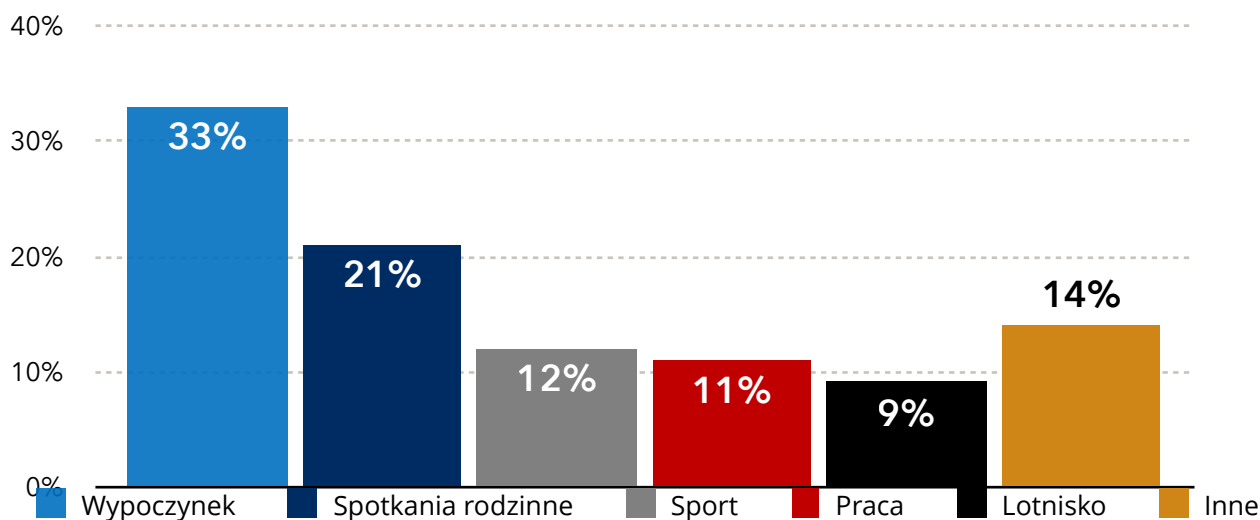

- „Nowoczesne, zamieszkałe przez około 40-45 tys miasto, dobrze skomunikowane z Warszawą. W mieście działa wiele firm o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Z całej Polski ludzie przyjeżdżają w celach turystycznych do naszej perełki - Modlina”
- „Miasto stale się rozwijające z pięknymi drogami, chodnikami, parkami, z zagospodarowanymi rzekami (deptaki, restauracje, przystanie). Miasto przyjazne turystom z pięknie oświetlonymi zabytkami.”
- „Duże prężnie rozwijające się miasto. Liczba mieszkańców 2 krotnie większa. Praca dla wszystkich dobrze płatna poprzez liczną ilość fabryk i przedsiębiorstw. Jedno z najbogatszych miast na świecie.”

Na potrzeby stworzenia dokumentu strategii przeprowadzone zostało także badanie dotyczące turystyki w Nowym Dworze Mazowieckim. Ankietę wypełniło 101 turystów odwiedzających miasto. Kwestionariusz był dostępny on-line na oficjalnej stronie internetowej miasta oraz w Centrum Informacji Turystycznej.

Pierwsze z pytań dotyczyło celu wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim. Większość ankietowanych odwiedziło miasto w celu wypoczynku - 33% odpowiedzi i ze względu na spotkanie rodzinne - 21%. Mniej osób jako powód wizyty wskazało sport - 12%, pracę - 11% oraz lotnisko - 9%.

Wykres 18. Jaki jest cel Pana/Pani wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim?

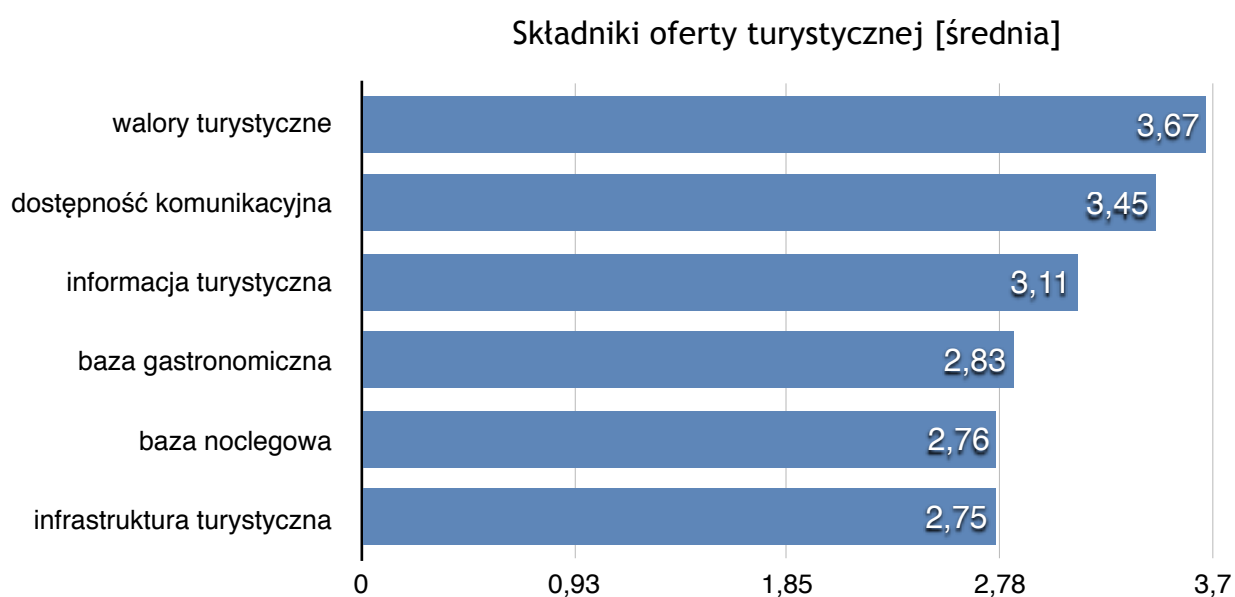

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

W ankiecie turyści odwiedzający miasto zostali poproszeni również o ocenę poszczególnych elementów oferty turystycznej Nowego Dworu Mazowieckiego w skali od 1 do 5, gdzie 1 było oceną najslabszą. Średnia ocen dla każdego z elementów oferty nie przekroczyła 4. Respondenci najwyżej ocenili walory turystyczne miasta (ocena 3,67), dostępność komunikacyjną (ocena 3,45) i informację turystyczną (ocena 3,11). Najniższe oceny uzyskała baza noclegowa (2,75) i infrastruktura turystyczna (2,76).

Wykres 19. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniają Państwo poszczególne elementy oferty turystycznej Nowego Dworu Mazowieckiego w skali 1-5?

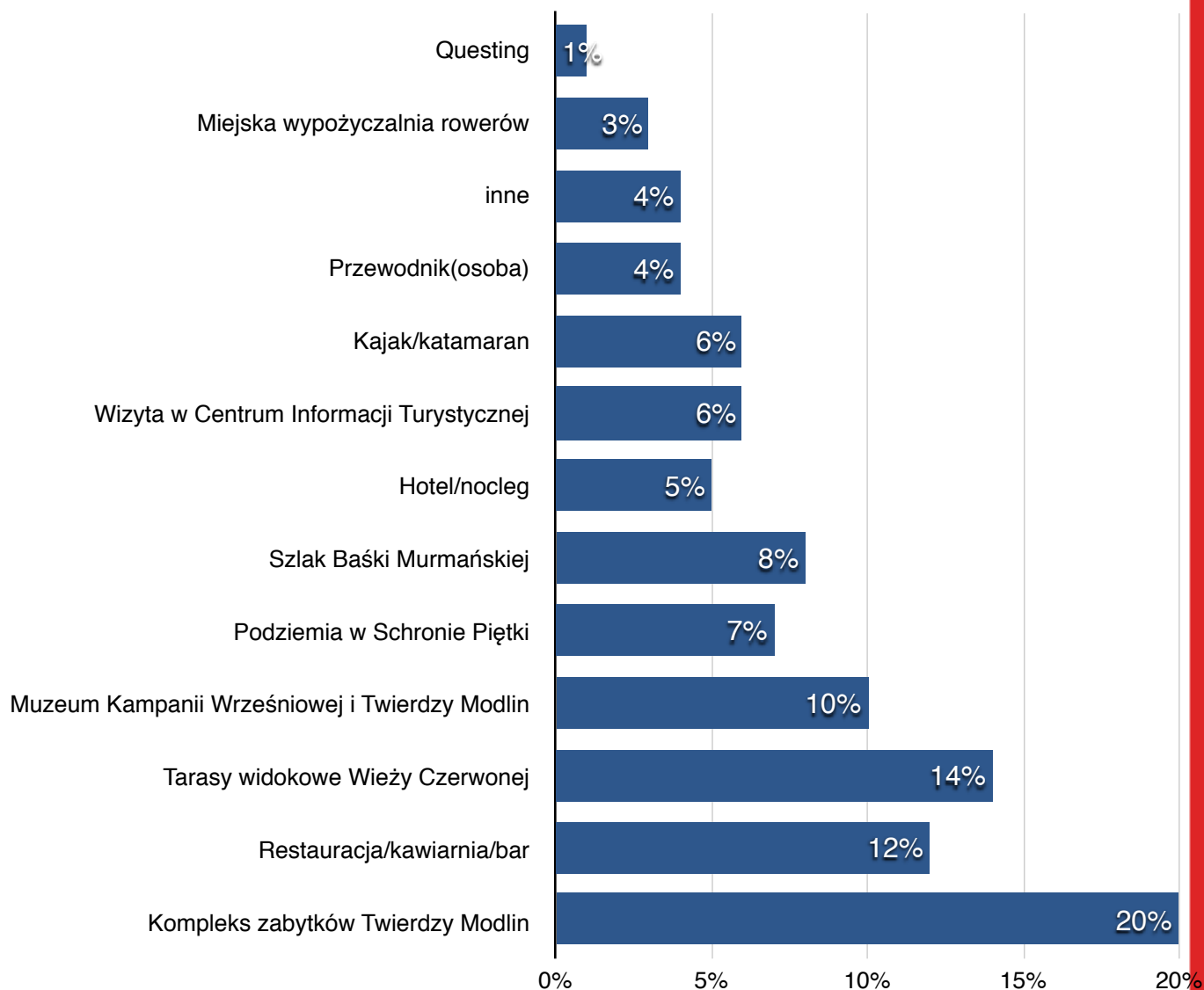

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów na pytanie o atrakcje turystyczne, jakie mieli okazje lub planują zobaczyć najchętniej odwiedzaną atrakcją jest kompleks zabytków Twierdzy Modlin (20% wszystkich odpowiedzi). Popularnością cieszą się także tarasy widokowe Wieży Czerwonej (14%) oraz miejscowe restauracje, kawiarnie i bary (12%).

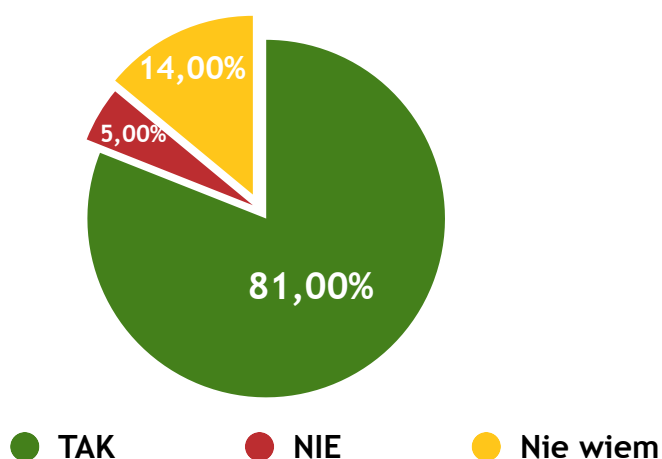

Wykres 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie obiekty oraz atrakcje turystyczne mieli Państwo okazję lub planują Państwo zobaczyć podczas wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim.

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

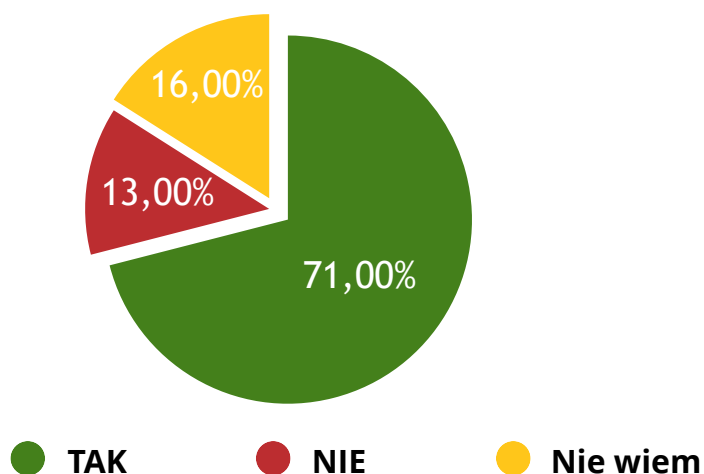
Wykres 21. Czy zamierzają Państwo ponownie odwiedzić Nowy Dwór Mazowiecki?

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Turyści biorący udział w badaniu w znaczącej mierze deklarowali chęć ponownego odwiedzenia Nowego Dworu Mazowieckiego (81% odpowiedzi). Jedynie 5% ankietowanych nie chciałoby w przyszłości ponownie odwiedzać miasta.

Wykres 22. Czy polecą Państwo innym wizytę w Nowym Dworze Mazowieckim?

Źródło: Prezentacja Podsumowanie konsultacji społecznych 2016.

Badani zostali poproszeni także o odpowiedź na pytanie, czy poleciliby wizytę w Nowym Dworze innym. 71 % respondentów poleciłoby innym wizytę w mieście. 13% ankietowanych turystów nie zachętałoby innych do odwiedzenia miasta.

W kolejnym badaniu ankietowani turyści wskazywali na argumenty przemawiające za poleceniem innym wizyty w Nowym dworze Mazowieckim. Wśród wymienianych przez respondentów powodów wskazywano m.in. na:

- Twierdzą Modlin jako wyjątkową atrakcję,
- możliwość uczestniczenia w pięknej lekcji historii,
- atrakcyjność dla rodzin z dziećmi,
- piękno okolicy i rozwój miasta,
- walory historyczne, architektoniczne, przyrodnicze,
- „widać, że coś tam się dzieje”,
- unikalność miasta na skalę europejską,
- tanie loty,
- położenie na styku rzek,
- dobre połączenie komunikacyjne,
- „jedno z najpiękniejszych miejsc na Mazowszu”,
- „jest spokojnie, zielono”
- „ma swój urok”.

W ankiecie znalazło się także pytanie dotyczące powodów, dla których nie poleciliby wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim. Brak rekomendacji dla odwiedzenia Miasta uczestnicy badania uzasadniali m.in.

- trudnością dojazdu, kiepskimi chodnikami, słabo oznakowanym Centrum Informacji Turystycznej,
- brakiem zrównoważonej finansowo bazy noclegowej,
- niezabezpieczonymi fragmentów murów, zaniedbaniem,
- brakiem miejsc do parkowania,
- zaniedbaniem i nieoznakowaniem zabytków w centrum,
- słabym rozreklamowaniem, brakiem wiedzy co znajduje się w mieście,
- tym, że w mieście jest brudno, istnieją dzikie wysypiska,

- brakiem infrastruktury nad rzeką,
- za trudnymi zagadkami na Szlaku Baški,
- brakiem przejścia dla pieszych i rowerów na moście.

W ostatnim pytaniu respondenci zostali poproszeni o podanie pomysłów co należałoby zmienić w mieście, aby stało się ono bardziej przyjazne dla turystów. Odpowiedzi badanych najczęściej dotyczyły poprawy informacji, komunikacji, promocji, czystości, stworzenia infrastruktury nad wodą, toalet, NDM turystycznie to nie tylko Twierdza Dostępność zabytków. Więcej rozrywki (kina, dyskoteki, bar) Ścieżki rowerowe.

10. ANALIZA PROBLEMÓW

Diagnoza problemów miasta została stworzona podczas prac na warsztatach prowadzonych przez konsultantów i moderatorów z udziałem interesariuszy Strategii. Do udziału w warsztatach zaproszono przedstawicieli administracji samorządowej, przedsiębiorców, reprezentantów organizacji pozarządowych, lokalnych liderów oraz mieszkańców, w tym: seniorów oraz młodzież.

W ramach spotkań zdiagnozowano problemy w następujących zakresach:

Obszar społeczny

- **Warunki życia** (bezpieczeństwo życia, zagrożenia naturalne i zdarzeniami losowymi, komunikacyjne, przestępczością, spokój społeczny, mieszkalnictwo, standard mieszkań, dostępność i jakość obiektów handlowych oraz usługowych, struktura dochodów, zabezpieczenie i poziom satysfakcji materialnej, źródła i poziom dochodów, zjawisko bezrobocia)
- **Ochrona zdrowia i życia** (przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt; zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych; udział niepełnosprawnych; dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia; styl życia)
- **Opieka i pomoc** (opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie, opieka społeczna, wsparcie dla potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym)
- **Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek** (ilość czasu wolnego, oferta dla dzieci, młodzieży, pracujących i osób starszych, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość dostępnej oferty sportowej i rekreacyjnej, poziom czynnego i biernego uczestnictwa w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej)
- **Kapitał ludzki** (jakość kształcenia na wszystkich poziomach, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy, oferta pozaszkolna, kształcenie a rynek pracy, kwalifikacje zawodowe)
- **Kapitał społeczny** (poziom zaufania, stopień integracji społeczności Miasta, poczucie tożsamości z Miastem, poziom zaangażowania społecznego, stopień

zorganizowania społeczności, możliwości aktywności pozazawodowej, partycypacja społeczna, tolerancyjność, lojalność grupowa, działalność organizacji pozarządowych).

Obszar infrastrukturalny

- **Zasoby techniczne** (budynki i budowle, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, systemy zabezpieczeń przed: powodzią, ogniem i skażeniem oraz systemy eksploatacji i odnowy zasobów technicznych).
- **Transport** (jakość i dostępność transportu publicznego, sieć komunikacji drogowej, dostęp do tras szybkiego ruchu, sieć komunikacji kolejowej, bezpieczeństwo transportowe, dostęp do lotnisk, transport rzeczny).
- **Potencjał i ład przestrzenny** (dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego).
- **Potencjał ekologiczny** (zasoby naturalne, systemy i urządzenia proekologiczne, ekświadomość).
- **Potencjał kulturowy** (obiekty i przedmioty zabytkowe, tradycje, zwyczaje, zdolność do zachowania potencjału kulturowego, upowszechnianie i udostępnianie potencjału kulturowego).
- **Potencjał turystyczny** (walory turystyczne (walory przyrodnicze i materialne), jakość oferty turystycznej, produkty turystyczne, obiekty noclegowe, współpraca w zakresie turystyki, napływ turystów).

Obszar gospodarczy

- **Przedsiębiorczość i innowacyjność przedsiębiorstw** (poziom innowacyjności przedsiębiorców, poziom przedsiębiorczości mieszkańców, kondycja przedsiębiorstw, ułatwienia dla przedsiębiorców, rozwój współpracy z uczelniami wyższymi w zakresie działań B+R - Badania i Rozwój).
- **Instytucje otoczenia biznesu** (działalność instytucji, jakość oferty instytucji, współpraca z samorządem lokalnym).
- **Rynek pracy i bezrobocie** (dostępność pracy, aktywność zawodowa mieszkańców, podmioty ekonomii społecznej, poziom bezrobocia, pomoc dla bezrobotnych, przeciwdziałanie bezrobociu).

- **Konkurencyjna współpraca** (potencjał do tworzenia klastrów, sieci współpracy, wspólnych produktów, działające spółdzielnie, zaufanie w biznesie).
- **Polityka gospodarcza i promocja Miasta** (polityka gospodarcza i promocyjna Miasta, poziom inwestycji, inwestycje zagraniczne, promocja terenów inwestycyjnych, wsparcie i obsługa dla inwestora).

Na potrzeby niniejszej analizy problem zdefiniowano jako nieakceptowaną sytuację odnoszącą się do podmiotu Strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem może być skutkiem oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

W tabelach poniżej zaprezentowano problemy określone podczas warsztatów.

10.1. ANALIZA PROBLEMÓW W OBSZARZE SPOŁECZNYM

Problemy w sferze społecznej	
Warunki życia	- Niekorzystne warunki zatrudnienia wynikające z szarej strefy i umów śmieciowych - Pobieranie przez część bezrobotnych zasiłków przyznawanych przez opiekę społeczną przy jednoczesnej pracy w szarej strefie - Mała liczba mieszkań komunalnych - Zły stan techniczny części budynków komunalnych - Wysoki poziom zadłużenia z tytułu czynszu od użytkowanych lokali komunalnych (4,8 mln) - Duży stopień dewastacji budynków komunalnych oraz niski poziom porządku i czystości w częściach wspólnych tych budynków wynikający z zachowań użytkowników - Mała podaż na rynku wynajmu mieszkań - Brak mieszkań chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą - Niewystarczający poziom wiedzy części bezrobotnych dotyczący swoich praw m. in. w zakresie minimalnego wynagrodzenia, czasu pracy - Zagrożenia dla mieszkańców wynikające z bliskości dużych powierzchni terenów zalewowych - Występujące akty wandalizmu - dewastacja obiektów małej architektury (ławek, lamp, wiat przystankowych) - Niekorzystne skutki związane z niewłaściwą opieką właścicieli psów nad zwierzętami (zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców, niesprzątanie po psach, niszczenie nasadzeń zieleni) - Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców w niektórych częściach miasta (m. in. tereny osiedla Twierdza - okolice szkoły, żłobka i przedszkola, przejście podziemne) spowodowane przez osoby dopuszczające się przestępstw i wykroczeń - Braki w infrastrukturze najbardziej niebezpiecznych fragmentów ciągów komunikacyjnych dotyczące miejsc kolizyjnych ruchu pojazdów i pieszych (ogrodzenia, bariery ochronne przy ulicach) - Zagrożenie wypadkami spowodowanymi korzystaniem z chodników przez część rowerzystów - Pojawianie się dzików w mieście spowodowane oswojeniem i dokarmianiem przez niektórych mieszkańców - Niedostateczne oświetlenie przejść dla pieszych

Ochrona zdrowia i życia	- Duża liczba osób bezrobotnych dotkniętych problemem alkoholowym - Duża umieralność osób wykluczonych społecznie spowodowana alkoholizmem - Niezaspokojone potrzeby mieszkańców w zakresie dostępu do niekomercyjnych usług rehabilitacji i fizykoterapii (bardzo długi czas oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne i z zakresu fizykoterapii) - Niewystarczająca liczba personelu lekarskiego - długi czas oczekiwania na wizyty u lekarzy specjalistów: ortopedy (ok. 3-4 miesiące), kardiologa (ok. 5-6 miesięcy), psychiatry (do 5 tygodni), neurologa (ok. 5 miesięcy) - Brak programów profilaktycznych dotyczących cukrzycy, raka prostaty, chorób przewodu pokarmowego i otyłości (w szczególności wśród dzieci i młodzieży)
Opieka i pomoc	- Nie w pełni zaspokojone potrzeby opieki nad dziećmi do lat 3 - Bariera ekonomiczna w dostępie do opieki w żłobku - Brak wystarczającej wiedzy wśród mieszkańców dotyczących możliwości wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w realizacji jego zadań np. zbieranie odzieży i pościeli na potrzeby klientów - Roszczeniowość i wyuczona bezradność klientów pomocy społecznej - Zbyt mała liczebność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej udzielających bezpośredniego wsparcia osobom potrzebującym w stosunku do potrzeb

Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek	- Brak miejsc do spotkań i integracji na terenie miasta przeznaczonych wyłącznie dla młodzieży - Brak miejsc do spotkań i integracji na terenie miasta przeznaczonych wyłącznie dla matek z dziećmi - Niewystarczająca oferta rekreacyjna adresowana wyłącznie dla młodzieży - Niewielki udział osób wieku 30-40 lat w wydarzeniach kulturalnych i sportowych - Brak infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej oraz niewystarczające zaspokojenie potrzeb mieszkańców w tym zakresie na osiedlu Modlin Twierdza (m. in. brak biblioteki publicznej, miejskiego placu zabaw) - Zaniedbanie części terenów zielonych w mieście (m. in. Park Trzech Kultur w Modlinie Twierdzy) - Niewystarczająca dostępność ścieżek rowerowych (w szczególności na terenie osiedla Modlin Twierdza) oraz brak połączenia rowerowego z lotniskiem i miejscowościami ościennymi (m. in. Jabłonna, Legionowo) - Niewystarczające oznakowanie miejsc turystycznych i niewielka liczba tablic informujących o obiektach - Dewastacja szlaków turystycznych w Twierdzy Modlin - Niezagospodarowanie plaży - brak tymczasowej, letniej infrastruktury dla mieszkańców - Brak ośrodka kultury na terenie Modlina Twierdzy - Brak kina - Niedostatek ogólnodostępnej infrastruktury do organizacji wydarzeń kulturalnych
Kapitał ludzki	- Niewystarczająca dostępność oferty wsparcia psychologiczno-pedagogicznego - Brak atrakcyjnych miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem - Nieatrakcyjne pod względem finansowym oferty pracy dla osób z wykształceniem podstawowym i średnim - Wąska oferta szkolnictwa zawodowego - Brak programów stypendialnych miasta dla szczególnie uzdolnionych uczniów
Kapitał społeczny	- Niski poziom integracji młodzieży w mieście - Niski poziom integracji osób w średnim wieku (30-40 letnich) - Niewystarczająca koordynacja działań i wymiana informacji między samorządem a organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze kultury - Nerozwinięta aktywność grup samopomocowych

10.2. ANALIZA PROBLEMÓW W OBSZARZE ZASOBÓW, INFRASTRUKTURY I ŚRODOWISKA

Problemy w sferze zasobów, infrastruktury i środowiska	
Zasoby techniczne	– Zły stan niektórych budynków komunalnych (budynki drewniane w centrum miasta i bloki carskie w Modlinie Twierdzy) – Zły stan techniczny części dróg gminnych (Modlin Twierdza) – Brak przyłączy ciepłowniczych w blokach carskich – Brak rozdziału kanalizacji deszczowej i sanitarnej (niewydolność oczyszczalni i kanalizacji podczas dużych opadów) – Brak kanalizacji deszczowej w mieście – Zły stan wału na Wiśle – Niewydolne 2 przeprawy mostowe
Transport	– Niebezpieczne skrzyżowanie dróg krajowych DK 62 i DK 85 – Brak bezpośredniego połączenia kolejowego z lotniskiem – Brak transportu rzeczno-żelazniczego – Brak wspólnego biletu Kolei Mazowieckich i ZTM
Potencjał i ład przestrzenny	– Niska estetyka elewacji budynków wpływająca na ład przestrzenny w centrum miasta
Potencjał ekologiczny	– Występujące zjawisko niskiej emisji nasilone w okresie zimowym
Potencjał kulturowy	– Niewystarczająca dbałość o istniejący potencjał kulturowy – Niewykorzystany potencjał historycznej wielokulturowości miasta – Zły stan techniczny dużej części istniejących obiektów zabytkowych
Potencjał turystyczny	– Niezagospodarowane rzeki (brzegi/plaża, dno rzeki) dla celów rekreacyjnych i turystycznych – Obniżanie atrakcyjności Twierdzy Modlin – Akty wandalizmu na terenie Twierdzy Modlin – Brak monitoringu na terenie Twierdzy Modlin – Nierozwinięta sieć ścieżek rowerowych na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo – Brak powiązań komunikacyjnych pomiędzy najważniejszymi turystycznie i rekreacyjnie miejscami (lotnisko w Modlinie, stacja PKP Modlin, Twierdza Modlin) – Brak informacji turystycznej na lotnisku Modlin

10.3. ANALIZA PROBLEMÓW W OBSZARZE GOSPODARCZYM

Problemy w sferze gospodarczej	
Przedsiębiorczość i innowacyjność przedsiębiorstw	– Głęboki niedostatek miejsc pracy dla osób o wyższych kwalifikacjach – Słaba i mało dostępna oferta usług – W dużym stopniu niska kultura przedsiębiorczości – Dominujący niski poziom obsługi klientów
Instytucje otoczenia biznesu	– Słabo rozwinięta oferta instytucji otoczenia biznesu – Brak współpracy pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu
Rynek pracy i bezrobocie	– Mała dostępność dobrze płatnych stanowisk dla osób o średnich i wysokich kwalifikacjach – Niski stopień dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
Konkurencyjna współpraca	– Brak wspólnych inicjatyw gospodarczych przedsiębiorców – Brak reprezentacji przedsiębiorców w kontaktach z władzami samorządowymi – Niewystarczająca komunikacja w sprawach rozwoju między władzami miasta a przedsiębiorcami
Polityka gospodarcza i promocja Miasta	– Brak spójnej polityki gospodarczej – Niewystarczająco rozwinięte działania w obszarze promocji gospodarczej

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 2. Gęstość zaludnienia na 1 km² w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 3. Struktura wieku i płci w Nowym Dworze Mazowieckim oraz jednostkach porównywanych w 2016 r.

Tabela 4. Współczynnik obciążenia demograficznego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Tabela 5. Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w mieście Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2012 - 2016

Tabela 6. Liczba urodzeń i zgonów na 1000 ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 7. Liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 8. Średnioroczne migracje na pobyt stały na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 9. Migracje w podziale na miejsce w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2016

Tabela 10. Liczba mieszkań na 100 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 11. Warunki mieszkaniowe w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 12. Liczba mieszkań oddanych do użytku w nowych budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych w przeliczeniu na 1000 ludności i 1000 zawartych małżeństw w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 13. Liczba i powierzchnia mieszkań komunalnych (w tym: socjalnych) na 100 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015 r.

Tabela 14. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 15. Przedszkola publiczne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Tabela 16. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 17. Szkoły podstawowe wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w roku szkolnym 2016/2017 r.

Tabela 18. Liczba szkół podstawowych, uczniów, oddziałów i nauczycieli w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015 r.

Tabela 19. Szkoły podstawowe w Nowym Dworze Mazowieckim wg rankingu szkół podstawowych w województwie mazowieckim w 2016 r.

Tabela 20. Szkoły gimnazjalne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Tabela 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Nowym Dworze Mazowieckim, powiecie nowodworskim i województwie mazowieckim w 2015 r.

Tabela 22. Liczba szkół gimnazjalnych, uczniów, oddziałów i nauczycieli w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2015 r.

Tabela 23. Wybrane szkoły ponadgimnazjalne wraz z liczbą oddziałów i uczniów w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Tabela 24. Zdawalność egzaminów maturalnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 25. Średnie wyniki egzaminów maturalnych (w nowej formule) dla Nowego Dworu Mazowieckiego i powiatu nowodworskiego w 2015 r.

Tabela 26. Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 27. Porady ogólnodostępne - porady lekarza podstawowej opieki zdrowotnej i lekarza rodzinnego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016 .. 32 Tabela 28. Ludność na aptekę ogólnodostępną w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 29. Charakterystyka pomocy społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2011 - 2014

Tabela 30. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 31. Wydatki na pomoc społeczną w Nowym Dworze Mazowiecki w latach 2013 - 2015

Tabela 32. Przestępstwa popełnione w Nowym Dworze Mazowieckim w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 r.

Tabela 33. Liczba „Niebieskich Kart” na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2015

Tabela 34. Frekwencja w wyborach w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2014 i 2015

Tabela 35. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2017 r.

Tabela 36. Organizacje pozarządowe z siedzibą na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki - stan na 01.08.2017 r.

Tabela 37. Fundacje z siedzibą na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego - stan na 01.08.2017 r.

Tabela 38. Stowarzyszenia zwykle zarejestrowane na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego - stan na 01.08.2017 r.

Tabela 39. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 40. Liczba osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 41. Odsetek osób bezrobotnych w podziale na płeć w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 42. Odsetek kobiet oraz osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogóle osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012 - 2016

Tabela 43. Imprezy artystyczno - widowiskowe o charakterze masowym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Tabela 44. Uczestnicy imprez artystyczno - rozrywkowych o charakterze masowym w tym na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Tabela 45. Liczba imprez oraz uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w tym na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Tabela 46. Dane dotyczące bibliotek (ludność na 1 placówkę, księgozbiór, czytelnicy, wypożyczenia) w tym na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2014 - 2015

Tabela 47. Księgozbiór Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Tabela 48. Liczba zarejestrowanych czytelników oraz ich struktura ze względu na wiek i zatrudnienie w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Tabela 49. Udostępnianie zbiorów i informacji w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Tabela 50. Wydatki w Dziale 921 Klasyfikacji Budżetowej - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 51. Wydatki w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca Nowego Dworu Mazowieckiego i jednostek porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 52. Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

Tabela 53. Wydatki w dziale 926 Klasyfikacji Budżetowej - Kultura fizyczna w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 54. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 55. Tereny zieleni na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego i jednostek porównywanych w 2015 r.

Tabela 56. Liczba istniejących obiektów noclegowych oraz hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego i w jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 57. Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Tabela 58. Udzielone noclegi na 1 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Tabela 59. Korzystający z noclegów na 1 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012-2016

Tabela 60. Liczba turystów zagranicznych (nierezydentów) oraz udzielone im noclegi na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 61. Jakość ocenianych wód powierzchniowych w punkcie Narew - Nowy Dwór Mazowiecki w 2013 r.

Tabela 62. Przekroczenia zanieczyszczeń w powietrzu w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Tabela 63. Średnie, średnioroczne wybranych substancji w powietrzu w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Tabela 65. Pomiar hałasu na drogach biegnących przez Nowy Dwór Mazowiecki

Tabela 66. Wykorzystanie powierzchni jednostek terytorialnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2014 r.

Tabela 67. Tereny zabudowane i zurbanizowane w podziale na rodzaje - odsetek powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2014 r.

Tabela 68. Przestrzenie publiczne w Nowym Dworze Mazowieckim

Tabela 69. Obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 70. Problemy na obszarze rewitalizacji oraz zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne w Nowym Dworze Mazowieckim

Tabela 71. Cele strategiczne i operacyjne osiągnięte przez przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Nowym Dworze Mazowieckim

Tabela 72. Długość ścieżek rowerowych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych

Tabela 73. Korzystający z instalacji sieci przesyłowych infrastruktury technicznej w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 74. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2015 - 2016

Tabela 75. Korzystający z sieci gazowej w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 76. Hotspoty w miejscach publicznych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2017 r.

Tabela 77. Popyt na telefon stacjonarny, Internet stacjonarny i hotspoty w miejscach publicznych - średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych - stan na 18 lipiec 2017 r.

Tabela 78. Masa odpadów na 1 mieszkańca w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2015

Tabela 79. Podmioty wpisane do rejestru REGON, nowo zarejestrowane oraz wykreślone w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 80. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektorów: medycznego, kreatywnego i przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 81. Podmioty gospodarcze sektora publicznego w podziale na formy prawne w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 82. Podmioty gospodarcze sektora prywatnego w podziale na formy prawne w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 83. Podmioty gospodarki narodowej według wielkości zatrudnienia na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Tabela 84. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy miejskiej Nowy Dwór Mazowiecki na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego

Rysunek 2. Podział Nowego Dworu Mazowieckiego na osiedla

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r. w siatce kilometrowej według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

Rysunek 4. Licea w Nowym Dworze Mazowieckim wg Rankingu liceów w województwie mazowieckim w 2017 r.

Rysunek 5. Technika w Nowym Dworze Mazowieckim w Rankingu techników w województwie mazowieckim w r. 2017

Rysunek 6. Zabytki wpisane do rejestru zabytków w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

Rysunek 7. Lista obiektów o walorach turystycznych w Twierdzy Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 8. Oferta turystyczna dla dzieci w twierdzy Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 9. Trasy spacerowe po centrum Nowego Dworu Mazowieckiego

Rysunek 10 Nowy Dwór Mazowiecki na tle mezoregionów

Rysunek 11. Lokalizacja przekroczeń wybranych substancji w Nowym Dworze Mazowieckim w 2016 r.

Rysunek 12. Formy ochrony przyrody w Nowym Dworze Mazowieckim w 2017 r.

Rysunek 13. Pomniki przyrody w Nowym Dworze Mazowieckim - stan na 2017 r.

Rysunek 14. Przestrzenie publiczne w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 15. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 16. Mapa połączeń międzynarodowych z lotniska Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 17. Mapa komunikacji w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 18. Mapa stacji wypożyczalni Nowodworskiego Roweru Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim

Rysunek 19. Mapa białych obszarów NGA w Nowym Dworze Mazowieckim w 2014 r.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w mieście Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2012-2016

Wykres 2. Struktura wieku według grup ekonomicznych w Nowym Dworze Mazowieckim w latach 2012- 2016

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w latach 2012 - 2016

Wykres 4. Liczba imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Wykres 5. Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 000 mieszkańców w Nowym Dworze Mazowieckim i jednostkach porównywanych w 2016 r.

Wykres 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w ostatnim roku zauważył(a) Pan(i) istotne zmiany w rozwoju miasta?

Wykres 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Pana(i) zdaniem to dobry kierunek zmian?

Wykres 8. Jak ocenia Pan(i) tempo rozwoju miasta?

Wykres 9. Lista spraw do rozwiązania w mieście

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki stopniu jest Pan(i) zadowolony z bezpieczeństwa w Pan(i) okolicy?

Wykres 11. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak w skali od 1(najniższa ocena) do 5 (najwyższa ocena) oceniasz warunki życia w Nowym Dworze Mazowieckim w chwili obecnej?

Wykres 12. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy znasz treści założenia strategii z 2001 r.?

Wykres 13. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Od 2001 r. w moich oczach warunki życia w Nowym Dworze Mazowieckim

Wykres 14. 3 najważniejsze Twoim zdaniem inwestycje z lat 2001-2015, w których uczestniczyło Miasto

Wykres 15. Uporządkuj, zaczynając od najbardziej zasadnego (1) według Ciebie, kierunku rozwoju Miasta

Wykres 16. Jaki jest cel Pana/Pani wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim?

Wykres 17. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniają Państwo poszczególne elementy oferty turystycznej Nowego Dworu Mazowieckiego w skali 1-5?

Wykres 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie obiekty oraz atrakcje turystyczne mieli Państwo okazję lub planują Państwo zobaczyć podczas wizyty w Nowym Dworze Mazowieckim

Wykres 19. Czy zamierzają Państwo ponownie odwiedzić Nowy Dwór Mazowiecki?

Wykres 20. Czy polecą Państwo innym wizytę w Nowym Dworze Mazowieckim?

NOWY DWÓR
MAZOWIECKI
2018-2030
